

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

**МАТЕРІАЛИ
35-ої СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«УЧАСТЬ МОЛОДІ У РОЗБУДОВІ АГРОПРОМИСЛОВОГО
КОМПЛЕКСУ КРАЇНИ»**

**22-24 березня 2023 року,
м. Миколаїв, Україна**

**Миколаїв
2023**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

**МАТЕРІАЛИ 35-ої СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО-
ТЕОРЕТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ «УЧАСТЬ МОЛОДІ У
РОЗБУДОВІ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ КРАЇНИ»**

**22-24 березня 2023 року,
м. Миколаїв, Україна**

**Миколаїв
2023**

УДК 657-024.11:658.1

О-16

Друкується за рішенням вченої ради обліково-фінансового факультету Миколаївського національного аграрного університету (протокол № 7 від 20.03.2023 р.)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Шебанін В.С., д-р техн. наук, професор, академік НААН, ректор МНАУ; **Вишневська О.М.**, д-р екон. наук, професор, декан обліково-фінансового факультету МНАУ; **Волосюк Ю.В.**, канд. техн. наук, доцент, завідувач кафедри інформаційних систем і технологій МНАУ; **Дубініна М.В.**, д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування МНАУ; **Потриваєва Н.В.**, д-р екон. наук, професор, завідувач науково-дослідним відділом МНАУ; **Сіренко Н.М.**, д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування МНАУ; **Довгаль О.В.**, д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри економічної теорії і суспільних наук МНАУ; **Шарата Н.Г.**, доктор педагогічних наук, професор, проректорка з науково-педагогічної та виховної роботи і підвищення кваліфікації МНАУ.

Результати можуть бути використані для подальших досліджень, формування наукових ідей.

Миколаївський національний
аграрний університет, 2023

СЕКЦІЯ «СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ОБЛІКОВОГО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСІВ І ЯВИЩ У ГЛОБАЛІЗАЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ»

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА АГРАРНОГО СЕКТОРА

Коваленко Артем В'ячеславович

здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Анотація: досліджено обліково-аналітичне забезпечення логістичної діяльності підприємства аграрного сектора.

Ключові слова: логістика, обліково-аналітичне забезпечення, обліково-аналітична система, підприємство аграрного сектора.

Обліково-аналітичне забезпечення є важливою складовою ефективного управління логістичною діяльністю підприємства аграрного сектора. Ця система дозволяє збирати, обробляти та аналізувати дані про всі етапи логістичного процесу, включаючи поставки, зберігання, транспортування та розподіл сільськогосподарської продукції. Логістика – це наука про планування, організацію, управління, контроль і регулювання переміщення матеріальних та інформаційних потоків у просторі і часі від їхнього первинного джерела до кінцевого споживача [1].

Поняття «обліково-аналітичне забезпечення» — це діяльність, пов'язана зі збором, реєстрацією, узагальненням, збереженням, передачею та аналітичним опрацюванням інформації та забезпечення системи управління відповідною кількістю необхідної якісної інформації. Відповідно метою обліково-аналітичного забезпечення є поєднання процедур обліку й аналізу та формування інформації історичного (узагальнює результати діяльності) та аналітичного характеру (передуює прийняттю обґрунтованого управлінського рішення) [2].

Завдяки обліково-аналітичній системі, підприємство може ефективно контролювати запаси та розраховувати їх оптимальні рівні для забезпечення безперебійності поставок та мінімізації затрат на зберігання. Також, забезпечення належної якості та вчасності доставки забезпечується завдяки використанню аналітичних інструментів, які дозволяють виявляти та усувати проблеми в логістичному ланцюжку. Обліково-аналітична система дозволяє підприємству ефективно управляти витратами на логістичну діяльність, а також розраховувати та прогнозувати вартість продукції на кожному з етапів логістичного процесу, приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо оптимізації логістичного процесу та збільшення прибутковості [3].

Використання обліково-аналітичної системи є ключовим фактором успіху в логістичній діяльності підприємства аграрного сектора. Ця система дозволяє забезпечити ефективність логістичного процесу, що, в свою чергу, сприяє

підвищенню конкурентоспроможності підприємства на ринку та розширенню його діяльності. Важливою складовою обліково-аналітичної системи є використання сучасних програмних засобів та інформаційних технологій, що дозволяє автоматизувати процеси збору та обробки даних та зменшити ймовірність помилок. Також її використання дозволяє збільшити прозорість та відкритість взаємодії з партнерами та клієнтами, що сприяє підвищенню рівня довіри та підтримки співпраці [3].

Логістична діяльність є ключовим чинником впливу на прибутковість підприємства. Для підприємств різної галузевої приналежності значимість кожного елементу класифікації логістичних витрат та який саме рівень логістичної системи вони займають різні. Підприємство повинно поєднувати важливі, з точки зору організації управлінського процесу, моменти, які характерні для його діяльності [3].

Логістика займає вагомe місце на підприємстві, оскільки вона задовольняє інтереси постачальників (підприємств) і споживачів. Для логістичного процесу, незважаючи на його складність та спрямованість, виділяють п'ять основних класифікаційних елементів, які обов'язково мають бути: планування, інформація, контроль, аналіз та управлінські рішення. Основним поняттям у логістиці є матеріальний потік, а також: інформаційний, трудовий, фінансовий і сервісний. З метою ефективного, швидкого, якісного керування усіма технологічними процесами підприємства в аграрній сфері використовують штучний інтелект. Впровадження інформаційних технологій зменшує ризик помилкових дій в організації виробничого процесу [3].

Отже, обліково-аналітичне забезпечення логістичної діяльності є необхідною умовою успішної роботи підприємств аграрного сектора. Використання цієї системи дозволяє забезпечити ефективне управління логістичним процесом, зменшити витрати та підвищити конкурентоспроможність підприємства. Тому, доцільно впроваджувати обліково-аналітичну систему у діяльність підприємств аграрного сектора з метою оптимізації витрат діяльності та зростання фінансових результатів.

Список використаних джерел:

1. Хвищун Н.В. Сутність поняття «логістика»: ретроспективний аналіз. *Луцький національний технічний університет. Ефективна економіка*. – 2012. – Вип. 11.- URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1567>
2. Крикавський, Є. В. *Економіка логістика [Текст]: навч. посібник* / Є. В. Крикавський, О. А. Похильченко, Н. В. Чернописька, О. С. Костюк, Н. Б. Савіна, С. М. Нікшич, Л. Я. Якимішин; за ред. Є. В. Крикавського, О. А. Похильченко. — Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. — 640 с.- URL: http://ml.lp.edu.ua/?page_id=60
3. Дощенко Ю.С. Обліково-аналітичне забезпечення логістичної діяльності підприємств аграрної сфери. *Кваліфікаційна робота. Миколаївський національний аграрний університет*. — 2022. — URL: <http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10901/1/Кваліфікаційна%20робота%20Дощенко%20Юлія%20Сергіївна.pdf>

Abstract: *the accounting and analytical support of the logistics activity of the agrarian sector enterprise was investigated.*

Key words: *logistics, accounting and analytical support, accounting and analytical system, agricultural sector enterprise.*

Науковий керівник: Вишнеvsька О.М.,
доктор економічних наук, професор, декан обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

ГЛОБАЛЬНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА ТА НАПРЯМИ НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНИХ ЗАГРОЗ

Крамарчук Анна Володимирівна

здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: *Розглянуто основні глобальні екологічні проблеми людства, джерела їх утворення та шляхи їх вирішення.*

Ключові слова: *Глобальні екологічні проблеми, екологічні проблеми людства,*

Екологічна безпека є важливою умовою збереження життєдіяльності населення. Безконтрольне використання природних ресурсів та швидкий розвиток промисловості сприяли забрудненню навколишнього середовища. Загострення екологічних проблем є наслідком надмірного використання людиною природних ресурсів та впровадження новітніх технологій задля розвитку виробничого процесу. Екологічні проблеми – зміна навколишнього середовища внаслідок людської діяльності, що зумовлюють зміну функціонування природних систем, та призводять до негативних наслідків [3].

Головними екологічними проблемами є: забруднення довкілля, незбалансоване використання природних ресурсів, ерозія земель, вирубка лісів, глобальне потепління, кислотні дощі, зменшення товщини озонового шару.

Основні джерела антропогенного забруднення довкілля включають в себе різні промислові об'єкти, такі як виробники енергії, металургійні, хімічні, нафтопереробні, цементні і целюлозо-паперові заводи, а також екстенсивне та перехімізоване сільське господарство, військова промисловість та військові об'єкти, різноманітний транспорт (автомобільний, морський, річковий, залізничний та повітряний), а також гірничі підприємства. Ці джерела викидають у навколишнє середовище сотні токсичних речовин, шкідливі фізичні поля, шум, вібрацію та надмірне тепло, що призводить до забруднення довкілля [1].

Суспільство впливає на природу: використовуючи компоненти довкілля як ресурсну базу для виробництва; впливаючи своєю виробничою діяльністю на природне середовище, що призводить до його забруднення; демографічним тиском на природу через збільшення кількості населення, укрупнення міст і використання земель для сільськогосподарських потреб. Міжнародні експерти вважають, що головною причиною швидкого розвитку глобальної екологічної

кризи є демографічний вибух, який призводить до збільшення темпів і обсягів споживання природних ресурсів, накопичення великої кількості відходів виробництва та побуту та забруднення довкілля. Незбалансоване використання природних ресурсів - це глобальна проблема, яка виникає в результаті недооцінки, неправильного використання та зловживання природними ресурсами, такими як ліси, водні ресурси, мінеральні ресурси та ґрунти [1].

Так, надмірна вирубка лісів може призвести до ерозії ґрунту, зменшення біорізноманітності, збільшення вуглецевого викиду та погіршення якості повітря. Використання водних ресурсів може спричинити зменшення водних ресурсів, забруднення водних екосистем та зменшення урожайності в сільському господарстві. Надмірне видобування мінеральних ресурсів може призвести до екологічних проблем, таких як забруднення ґрунту та водних ресурсів, та вплинути на здоров'я людей та тварин. Ерозія ґрунтів завдає значних збитків господарству, оскільки на таких землях урожайність зменшується від 40% до 90%. Існує безліч факторів, що сприяють ерозії ґрунтів, серед них - активне яроутворення, зумовлене діяльністю людини, такою як вирубка лісів на схилах, знищення трав'яного чи чагарникового покриву та неправильне оброблення землі. Серед зазначених факторів, найбільше ерозію провокують часті оранки, культивації, боронування та трамбування колесами та гусеницями важкої сільськогосподарської техніки [1].

Однією з головних причин глобального потепління є парниковий ефект. Існують два наслідки парникового ефекту, які мають найбільш негативний вплив на людство. Перший наслідок полягає у значному збільшенні посушливості в основних зернових районах. Другий наслідок полягає в підйомі рівня Світового океану на 2-3 метри через танення полярних льодових шапок. Це може призвести до затоплення багатьох прибережних ділянок. Кислотні дощі можуть мати серйозний вплив на довкілля, здоров'я людей та тварин, а також на сільське господарство та лісове господарство. Кислотні дощі призводять до виснаження ґрунту, погіршення якості води та зменшення урожайності. Крім того, кислотні дощі можуть мати негативний вплив на будівлі, інфраструктуру та монументи, що містять вапняк або інші матеріали, що розчиняються у кислотах. Це може призвести до пошкодження архітектурних пам'яток та інших культурних цінностей [2].

На сьогоднішній день проблема забезпечення людства питною водою є надзвичайно актуальною. Відсутність прісної води в більшості випадків пов'язана з її забрудненням, або "якісним виснаженням". Наслідком інтенсивного використання водних ресурсів людством є значні кількісні і якісні зміни в гідросфері. Кількісні зміни полягають у зміні кількості води, що підходить для господарських потреб, водного балансу, режиму річок тощо в певних районах. Якісні зміни пов'язані з тим, що більшість річок і озер є не лише джерелом водопостачання, але й вони приймають промислові, сільськогосподарські й господарсько-побутові стоки. Міжнародна правова охорона навколишнього середовища відіграє важливу роль у висвітленні глобальних екологічних проблем нашого часу. Це є сукупність принципів та норм міжнародного права, які регулюють діяльність держав та інших суб'єктів з

метою попередження обмежень та шкоди, завданої навколишньому середовищу від різноманітних джерел [1].

На сьогодні людство має переосмислити своє ставлення до природи і об'єднання зусиль націй та народів у боротьбі за збереження нашої планети.

У сучасних технологіях вже доступний широкий спектр рішень, які можуть допомогти вирішити екологічні проблеми та здійснювати розумне використання ресурсів нашої планети. Особливо важливими є ініціативи щодо покращення інфраструктури зі сортування та переробки відходів, боротьба з "невидимим" забрудненням повітря, популяризація екологічно свідомого способу життя, раціональне використання ресурсів та перехід на альтернативні джерела енергії [2]. Окрім масштабних планів, кожен з нас несе відповідальність за дотримання простих універсальних правил, як роздільний збір сміття, економне використання води та енергії, відмова від одноразових пластикових речей, використання громадського транспорту або велосипеда замість автомобіля та підтримка зелених зон та інше.

Отже, кожна людина може зробити свій внесок у збереженні природних ресурсів та оточуючого середовища. Необхідно прикласти лише невеликих зусиль, щоб внести вагомий внесок у боротьбу з екологічними проблемами та покращити стан довкілля. Наприклад, можна виконувати такі прості дії, як економне використання ресурсів, уникнення використання шкідливих речовин та підтримувати програми, спрямовані на збереження природних ресурсів. Це допоможе створити чистіше та здоровіше середовище для майбутніх поколінь.

Список використаних джерел

1. Деркач, А. Ю. (2020). Основні екологічні проблеми людства, їх глобальний характер та сутність. У *Безпека життя і діяльності людини: теорія та практика* (с. 438–449).
2. Шелег, О. (2021). Глобальні екологічні проблеми людства. У *Modern problems of globalization processes in the world economy* (с. 337–339). Київ.
3. Щерба, В., & Саницька, А. (2019). Екологічні проблеми сьогодення. У *Проблеми та перспективи розвитку системи безпеки життєдіяльності* (с. 193–194).

Науковий керівник: Вишневська О.М.,
доктор економічних наук, професор,
декан обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет

УДК 502.3

ПРІОРИТЕТИ ЕКОЛОГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА, МІЖНАРОДНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ТА ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА

Вільховатська Анжеліка Іванівна,

здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** Кожна людина хоче жити у безпечному середовищі. Екологія має великий вплив на якість життя. Головним завданням міжнародних екоспільнот є створення дієвого механізму боротьби з проблемами екології.*

***Ключові слова:** екологія, природа, екологічне партнерство, спільнота, економіка, світ.*

Глобальні проблеми людство частково пов'язані між собою. Їх вирішення залежить від загальних підходів та стратегії розв'язання. Екологічні проблеми мають вплив на життя кожного індивіда. Держави, міжнародні екологічні організації активно займаються проблемами екології. Досить тривалий час економічний розвиток нашої держави супроводжувався експлуатацією природних ресурсів це в свою чергу, унеможливило досягнення збалансованого розвитку [1]. На сьогодні екологічні організації виступають рушійним суб'єктом відстоювання екоінтересів.

Весь світ однаково відчуває високий вплив екології на якість життя. Зі зростанням рівня самосвідомості, підвищується потреба жити та народжувати дітей в безпечному та чистому природному середовищі. До глобальних екологічних проблем можна віднести: забруднення повітря, води, ґрунту; глобальне потепління; перенаселення; деградація природних ресурсів; утилізація відходів; зміна клімату; втрата біорізноманіття; знищення лісів; закислення океану; виснаження озонового шару; кислотні дощі; забруднення води; урбанізація; проблеми громадського здоров'я; генетична інженерія [2].

Міжнародна природоохоронна організація – це організація, завданням якої є захист, аналіз та контроль навколишнього середовища, запобігання його забруднення на території окремої країни та на території інших країн [3].

Однією з важливих цілей міжнародних екологічних організацій є підтримка та поширення інформації про новітні методи для поліпшення якості життя. НАТО є воєнно-політичною організацією. Країни Альянсу виділяють низку важливих питань стосовно своєї екологічної безпеки: регіональне дослідження, вплив військової діяльності на довкілля, питання транскордонної діяльності, нові ризики для країни та суспільства (безпека мережі продовольства, відповіді на ризики та безпека водних шляхів, портів і гаваней). Можна виділити декілька напрямів в екологічному співробітництві між Україною й НАТО: подолання наслідків Чорнобильської аварії, контроль наслідків надзвичайних ситуацій; утилізація небезпечних боєприпасів тощо [4].

Проблеми екології є міжнародними, Україна активно залучається до підписання та виконання міждержавних договорів та конвенцій, метою яких є досягнення розвитку економіки шляхом збалансованого природокористування

та цілісності екосистеми, основне завдання міжнародної спільноти - це створення ефективного механізму вирішення проблем екології [5].

Прагнучи до швидкого розвитку, деякі підприємства не зуміли побачити наслідки своєї діяльності : шкідливі викиди у повітрі , ГМО, забруднені моря та річки. Збереження довкілля - єдина мета екологічних організацій. Країни які активно займаються екологічним питанням, мають досить високий рівень якості життя та довкілля. Майже всі люди хочуть бути в тренді, для того щоб покращити екологію, потрібно зробити екологію – трендом. Адже вислів «Почни з самого себе», дійсно працює.

Список використаних джерел

1. Закон України Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року
URI: <https://ips.ligazakon.net/document/T192697?an=19> (дата звернення : 09.03.2023)
2. Найактуальніші екологічні проблеми Землі
URI: <https://eco.aep.kiev.ua/novini/15-najaktualnishih-ekologichnih-problem-zemli/> (дата звернення : 09.03.2023)
3. Міжнародні природоохоронні організації
URI: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення : 09.03.2023)
4. Екологічне співробітництво Україна–НАТО URI: <https://vysocka-gromada.gov.ua/ekologichne-spivrobotnictvo-ukraina%E2%80%93nato-1522401758/> (дата звернення : 09.03.2023)
5. Міжнародне співробітництво України у вирішенні екологічних проблем
URI: http://www.rusnauka.com/7_NMIV_2010/Economics/59972.doc.htm (дата звернення : 09.03.2023)

Abstract: *Every person wants to live in a safe environment. Ecology has a great influence on the quality of life. The main task of international eco-communities is to create an effective mechanism for combating environmental problems.*

Keywords: *ecology, nature, ecological partnership, community, economy, world*

**Науковий керівник:
ВИШНЕВСЬКА Ольга,**

*д-р екон. наук, професор, декан обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет,
м.Миколаїв*

ПАРАДИГМА ТА КОНЦЕПЦІЯ СИНЕРГІЇ

Зігунова Софія Андріївна,

здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: концепція синергії та її проявів є питанням дискусійним, але у контексті глобального розвитку світу, потребує подальших досліджень та практичного запровадження у сфері та галузі економіки.

Ключові слова: глобалізація, гармонізація, світова економіка, синергія, управління.

Парадигму та концепцію синергії вивчали багато вчених, автори наголошували на таких умовах проявів синергетичних ефектів, як: «для досягнення позитивних синергетичних ефектів у виробництві необхідна гармонійна система цілей», необхідності розробки, створення і застосування якісно нової системно-синергетичної моделі управління трансформаційними процесами з досконалим механізмом визначення і узгодження інтересів суб'єктів та об'єктів управління. Саме на дотриманні умов гармонізації системи цілей і узгодження інтересів, коли люди і організації, держава і бізнес у цьому процесі повинні обов'язково співпрацювати один з одним, слід шукати проявів синергізму [1].

Концепція синергії була одним з найпопулярніших понять, що використовуються для обґрунтування необхідності об'єднання компаній і аналізу фінансової життєздатності процесу. Термін «синергізм» (у перекладі з грецької мови означає «сприяння, співдружність, співучасть, спільна дія») вперше був введений у соціальну психологію і кросскультурні дослідження Рут Бенедикт. Цей термін використовувався Бенедикт для позначення якості міжособового спілкування і співпраці в суспільстві. Авторка намагалася знайти загальний критерій відмінності людських співтовариств, сприйманих в образах «небезпечного» і «безпечного» суспільства. Одним з основних критеріїв доцільності розвитку суб'єкту ринку у межах концепції синергізму визнається отримання партнерами позитивного синергетичного ефекту, сутність якого найчастіше розкривається через залежність « $2+2=5$ », тобто результати спільної діяльності виявляються суттєво більшими, ніж вони здатні досягти окремо. Одразу слід зауважити, що подібний ефект може мати й негативний (або диссинергетичний) прояв, що необхідно враховувати у практичній діяльності з метою невілювання подібних загроз та ризиків [1].

Основна проблема дисинергізму пов'язана з суперечністю між гнучкістю управління і синергізмом: посилення гнучкості управління зменшує потенційний прибуток в потенційний синергізм. В той же час вважається, що головною небезпекою отримання негативного ефекту є брак гнучкості, а також можливі компроміси і затримки у прийнятті управлінських рішень, у тому числі через вплив чиннику часу — «втрачені можливості».

Визначено, що «синергетика» є напрямком у філософії науки, що являє собою міждисциплінарний аналіз наукових ідей, методів і моделей складного поведіння, розкриття їхнього потенціалу в мисленні про світ і людину. На відміну від більшості нових наук, що виникали, як правило, на стику двох раніше існуючих і, які характеризуються взаємним проникненням методів та ідеологій наук, синергетика виникає спираючись не на граничні, а на внутрішні точки різних наук, з якими вона має відповідні перетинання [2]. Для синергетики найбільш характерним є стан системи «біфуркація», що в перекладі означає роздвоєння, що може перебувати у двох станах. Синергію чи синергетику, можна розуміти через спільне й однорідне функціонування органів і систем, комбіновану дію речовин на організм, за якого сумарний ефект перевищує дію, що робиться кожним компонентом окремо.

У період транзитивних процесів розвитку суспільства одним із основних варіантів його розвитку стала потреба регулювання цього процесу, тобто переходу від безладдя до порядку, що реалізувалося шляхом виникнення права і його подальшого функціонування й еволюції. Це зафіксувало появу нової реальності (системи), якісно відмінної від попередньої, що супроводжувалося переходом від хаотичних проявів до певного порядку (в синергетиці називається біфуркаційним переходом), основна суть якого – набуття створеною системою нової властивості з певними закономірностями розвитку.

Отже, синергія охоплює усі аспекти, від науки та навчання до виробничих процесів. Синергія змінила уявлення про звичайний світ, а хаотичні прояви виступають початком нового, можливостей, які можуть бути сформовані у розвитку та реалізовані у практичній діяльності суб'єктів ринку. Синергетика вивчає закони саморганізації, самодезорганізації і самоврядування складних систем, формує універсальні знання цих законів, їхнє розуміння [3].

Щодо суті концепції, то під синергетичним підходом розуміють такий спосіб наукового опису реальних процесів, який базується на трьох поняттях: відкритість, неврівноваженість і нелінійність. Відкритість – здатність системи постійно обмінюватися речовиною (енергією, інформацією) з навколишнім середовищем і володіти як "джерелами" – зонами підживлення її енергією навколишнього середовища, дія яких сприяє нарощуванню структурної неоднорідності цієї системи, так і "стоками" – зонами розсіювання, "скидання" енергії, внаслідок чого відбувається згладжування структурних неоднорідностей у системі. Неврівноваженість – стан відкритої системи, за якого відбувається зміна її структури і характеру функціонування. Причому неврівноваженість не тільки призводить до порядку і безладдя, але відкриває також можливість для виникнення унікальних подій, бо спектр можливих способів існування об'єктів в цьому випадку значно розширюється. Для підтримки неврівноваженості система потребує надходження з середовища потоку негативної ентропії за величиною, яка принаймні дорівнює внутрішньому виробництву ентропії, а також, згідно з принципом неврівноваженості, система мусить постійно функціонувати, щоб зберегти умови свого існування. Нелінійність – розглядають як непередбачувану реакцію на зовнішні дії, коли незначна "правильна дія" робить більший вплив на

еволюцію системи, ніж дія сильніша, але організована неадекватно її власним тенденціям [4].

Синергія або синергетика має суттєвий вплив на сучасну життя. Пов'язуючи сфери її дослідження, створює нові. Синергетика спонукає до розвитку систем через методи та практичні підходи її реалізації.

Список використаних джерел

1. ГРАБАР, І. Г., et al. Синергетика економічних систем: навчальний посібник. ІГ Грабар, ЄІ Ходаківський, ОВ Вознюк–Житомир, 2003.
2. Ходаківський, Є. І. (2007). Синергетична парадигма економіки: монографія. Житомир: ЖДТУ.
3. Балинська, О. М., & Ященко, В. А. (2017). Синергетика як методологічна парадигма юридичних досліджень. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. серія юридична, (4), 3-12.
4. БОРЩУК, Є. М. Системний підхід і синергетика. Науковий вісник НЛТУ України, 2011, 21.1: 344-347.

Abstract: the concept of synergy and its manifestations is a debatable issue, but in the context of the global development of the world, it requires further research and practical implementation in the spheres and branches of the economy.

Key words: globalization, harmonization, world economy, synergy, management.

Науковий керівник:
ВИШНЕВСЬКА Ольга,

*д-р екон. наук, професор, декан обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*

УДК: 657.63

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АНАЛІТИЧНИХ РАХУНКІВ ДЛЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Бардовська Дар'я Сергіївна

здобувач вищої освіти спеціальності 071 Облік та оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: У дослідженні розкрито особливості застосування аналітичних рахунків для обліку виробництва сільськогосподарського підприємства.

Ключові слова: аналітичні рахунки, облік, підприємство, виробництво.

Аналітичні рахунки дозволяють відслідковувати виробничі процеси на різних етапах, від посіву до збору врожаю. Це допомагає керівництву підприємства приймати рішення про використання ресурсів та розподіл фінансових коштів.

Аналітичні рахунки дозволяють проводити аналіз витрат на виробництво та розподіл витрат між різними видами робіт. Це допомагає зменшувати надмірні витрати та підвищувати ефективність використання ресурсів.

Аналітичні рахунки дозволяють вести контроль за витратами на паливо, мастильні матеріали та інші матеріали, які використовуються в процесі виробництва. Це допомагає підприємству планувати закупівлю матеріалів та уникати надмірних запасів.

Аналітичні рахунки дозволяють проводити аналіз використання праці та визначати продуктивність працівників. Це допомагає підприємству виявляти проблеми в організації робочого процесу та вдосконалювати систему оплати праці.

Сільськогосподарські підприємства використовують різноманітні аналітичні рахунки для обліку процесу виробництва. Основними серед них є:

1. Рахунки витрат на виробництво - використовуються для обліку витрат на придбання насіння, добрив, палива, мастильних матеріалів, засобів захисту рослин та іншого обладнання, яке використовується під час виробництва сільськогосподарської продукції.

2. Рахунки реалізації продукції - використовуються для обліку продукції, яка була реалізована підприємством. Ці рахунки дають змогу визначити, яку кількість продукції було продано та за яку ціну.

3. Рахунки заробітної плати - використовуються для обліку заробітної плати співробітників підприємства, які беруть участь у процесі виробництва.

Сільськогосподарські підприємства для обліку процесу виробництва в рослинництві та тваринництві використовують аналітичні рахунки, які дозволяють детально відслідковувати всі етапи цих процесів.

Застосування аналітичних рахунків для обліку виробництва дає можливість збільшити ефективність виробництва, визначити фактичні витрати на виробництво, а також встановити причини невиконання планових завдань.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: Затв. наказом МФУ від 20.10 1999 року №246.

2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Затв. наказом МФУ від 30.11.1999 року №291. 169

3. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів: Затв. наказом МФУ від 31.03.2008 року №498.

4. Методичні рекомендації щодо застосування реєстрів журнальноордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств: Затверджені наказом Міністерства аграрної політики України від 04.06.2009 року № 390.

***Abstract:** The study reveals the peculiarities of the application of analytical accounts for accounting of the production of an agricultural enterprise.*

***Keywords:** analytical accounts, accounting, enterprise, production.*

Науковий керівник:

Дубініна М.В.

*д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет*

ПОМИЛКИ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Бойко Катерина Олександрівна

здобувач вищої освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: розглянуто сутність поняття «бухгалтерська помилка». На підставі дослідження праць науковців щодо питань бухгалтерських помилок та способів їх виправлення узагальнено можливі причини їх виникнення.

Ключові слова: помилка, причина, обман, бухгалтерський облік, бухгалтерська помилка, фінансова звітність.

Бухгалтерський облік є важливим елементом діяльності будь-якої компанії, оскільки він дозволяє відстежувати фінансову діяльність і забезпечує достовірність фінансової звітності. Проте, незважаючи на важливість бухгалтерського обліку, у ньому можуть траплятися помилки. Давайте розглянемо деякі з них.

Перша помилка полягає в тому, що бухгалтерський облік може бути здійснений неправильно. Наприклад, бухгалтер може неправильно зарахувати кошти на рахунок компанії або ввести неправильні дані в журнал обліку.

Друга помилка полягає в тому, що бухгалтер може невірно інтерпретувати правила бухгалтерського обліку. Наприклад, він може невірно зрозуміти, як рахувати прибуток або як правильно зарахувати витрати.

Третя помилка полягає в тому, що бухгалтер може не зауважити помилку, яка сталася. Наприклад, він може пропустити неправильні дані в журналі обліку або не зауважити помилки в звітності.

Четверта помилка полягає в тому, що бухгалтер може неправильно внести дані в комп'ютерну систему. Наприклад, він може ввести неправильні дані в програму бухгалтерського обліку або зробити помилку при обробці даних.

Нарешті, п'ята помилка полягає в тому, що бухгалтер може невірно зробити розрахунок. Наприклад, він може неправильно розрахувати податкові зобов'язання або неправильно визначити вартість активів компанії.

Зважаючи на ці помилки, дуже важливо, щоб компанія мала ефективну систему контролю за бухгалтерським обліком. Це може включати перевірку журналів обліку, звітності та інших документів, що стосуються фінансової діяльності компанії. Крім того, бухгалтери повинні проходити регулярну підготовку та перевірку своїх знань з бухгалтерського обліку, щоб бути в курсі останніх змін у законодавстві та правилах бухгалтерського обліку.

Також важливою є взаємодія бухгалтера з іншими департаментами компанії, зокрема з відділами збуту, закупівель, виробництва та іншими, щоб забезпечити правильну облікову політику та достовірність фінансової звітності.

Крім того, важливою є використання сучасного програмного забезпечення та технологій для автоматизації процесів бухгалтерського обліку,

що знижує ризик помилок та дозволяє бухгалтерам більше часу приділяти аналізу даних та прийняттю правильних фінансових рішень.

Висновуючи, помилки в бухгалтерському обліку можуть мати серйозні наслідки для компанії, включаючи штрафи, втрату репутації та навіть закриття бізнесу. Тому важливо забезпечити ефективну систему контролю за бухгалтерським обліком, використовувати сучасне програмне забезпечення та технології, а також забезпечити підготовку та перевірку знань бухгалтерів.

Помилки в бухгалтерському обліку можуть бути спричинені різними факторами, такими як людський фактор, недостатні знання та навички, неправильна організація процесів обліку, відсутність контролю та автоматизації. Тому важливо забезпечити належну увагу цим факторам та дієві заходи для їх усунення.

Зокрема, можна проводити регулярні аудити обліку та звітності, щоб виявляти помилки та ухвалювати вчасно заходи для їх усунення. Також можна використовувати електронні системи контролю, які дозволяють в режимі реального часу відстежувати рух коштів та стан банківських рахунків компанії.

Крім того, важливою є правильна організація процесів обліку та звітності. Наприклад, необхідно чітко визначати завдання та обов'язки бухгалтерів, встановлювати контрольні точки та механізми передачі інформації між різними відділами компанії.

Також важливо забезпечити підготовку та навчання бухгалтерів, щоб вони мали необхідні знання та навички для виконання своїх обов'язків. Можна проводити регулярні тренінги та семінари, де бухгалтери отримують інформацію про останні зміни у законодавстві та нормативні документи, а також навчаються користуватися сучасним програмним забезпеченням.

Узагалі, успішний бухгалтерський облік потребує комплексного підходу, який включає ефективну систему контролю, правильну організацію процесів обліку та звітності, використання сучасного програмного забезпечення, а також висококваліфікованих працівників з необхідними знаннями та навичками.

Незважаючи на всі заходи, помилки в бухгалтерському обліку можуть все ж траплятися. Тому важливо мати план дій на випадок їх виявлення. Наприклад, слід визначити, які кроки необхідно зробити для виправлення помилки, як відбувається коригування звітності, яким чином взаємодіють відповідні відділи та інші фактори.

У підсумку, помилки в бухгалтерському обліку можуть коштувати компанії дуже дорого, але з правильним підходом до організації обліку та звітності їх можна уникнути. Важливо забезпечити високу якість бухгалтерського обліку, щоб компанія могла успішно функціонувати та розвиватися.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах»: Наказ Міністерства фінансів України від 28 травня 1999 р. № 137 / Верховна Рада України. URL: [https:// zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0392-99) (дата звернення: 03.03.2023).

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_020 (дата звернення: 03.03.2023).

3. Міжнародний стандарт аудиту 240 «Обов'язки аудитора щодо несумлінних дій при аудиті фінансової звітності». URL: https://stud.com.ua/67121/audit_ta_buhoblik/mizhnarodniy_standart_auditu_obovyazki_auditora_schodo_nesumlinnih_auditi_finansovoyi_zvitnosti (дата звернення: 03.03.2023).

Annotation: the essence of the concept of "accounting error" is considered. On the basis of the study of the works of scientists on the issues of accounting errors and methods of their correction, the possible causes of their occurrence are summarized.

Key words: error, reason, deception, accounting, accounting error, financial reporting.

Науковий керівник:

Дубініна М.В.,

*д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК: 657.6

ПРОФЕСІЙНИЙ СКЕПТИЦИЗМ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ

Букліч Марія Олександрівна

здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв

Анотація: визначено зміст поняття «скептицизм», походження поняття «професійний скептицизм», зміст поняття «професійний скептицизм аудитора».

Ключові слова: скептицизм, професійний скептицизм, думка, досвід, аудитор.

Термін «скептицизм», з етимологічного боку, походить від грецької мови і утворюється за допомогою основи *skertikós*, що означає «той, хто досліджує», та суфікса *-ismo*, яка вказує на те, що це вчення, теорія чи система. Основною ознакою скептицизму є сумнів, тобто ніщо не сприймається цілком хибним чи цілком істинним. Щоб переконатися у правдивості судження, потрібно провести певні дослідження. Зародився скептицизм, як філософська течія, яскравими представниками якої були Ксенофан, Мішель Монтень, П'єр Бейль та інші [1].

Основний принцип скептицизму – якщо чомусь немає достовірних доказів, то це не може бути фактом. Отже, до будь-якої інформації слід ставитися як до сумнівної, доки вона не буде підтверджена чи спростована.

Умови сьогодення ставлять скептичне ставлення до явищ та фактів в основу значній кількості професій. Серед них: адвокати, ревізори, судді, аудиторі, вчителі, психологи та інші. Саме тому скептицизм перетворився не

на громадське явище, а на невід'ємну умову професійної сфери. Відповідно й виникає таке поняття, як професійний скептицизм.

Отже, професійний скептицизм означає, що людина, виконуючи професійні завдання, критично оцінює, ставлячи під сумнів, обґрунтованість отриманої інформації. Здатність розвивати в собі критичне мислення, тобто вміння подивитися на проблему з різних боків, значно підвищує результативність людської професійної діяльності. Критичним мисленням є система суджень, яка дозволяє аналізувати інформацію так, щоб на її підставі ухвалювати раціональні рішення. Це вміння припустити, що інформація є недостовірною і намагатися довести зворотне. Головним чином, критичному мисленню притаманні такі властивості, як усвідомленість та самовдосконалення.

Науковці виділяють сім головних принципів критичного мислення: усвідомленість; самостійність; рефлексивність (самоаналіз); цілеспрямованість; обґрунтованість; контрольованість [2]. Поєднання цих принципів, знань та практичного досвіду має на виході висококваліфікований результат професійної діяльності. Щоб застосовувати скептицизм у професійній діяльності, необхідно аналізувати та відбирати інформацію з отриманої. Отже професіонал має одразу заперечувати отриманий факт. Треба намагатися знайти протилежну думку. Наприклад, аудитор поставить під сумнів дані у фінансових звітах; адвокат припустить, що його підзахисний є правим, психолог спробує відшукати позитивні моменти у проблемі клієнта. Якщо кожному із наведених фахівців вдасться припустити протилежність поставленій проблемі, то це змінить їх початкову думку, і буде вказувати на їх професіоналізм, досвідченість та обґрунтованість.

Ринок праці диктує такі вимоги до фахівців як відповідальність, винахідливість, переконливість, допитливість, чесність, амбітність, творчість. Водночас, мало хто з роботодавців надає перевагу професійному скептицизму. Аудитори є виключенням, оскільки використання професійного скептицизму визначено нормативними документами і є в основі роботи аудитора. Так, стаття 9 Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність», яка має назву «Професійний скептицизм», передбачає, що «аудитори та суб'єкти аудиторської діяльності при наданні аудиторських послуг зобов'язані дотримуватися принципу професійного скептицизму, що передбачає допущення можливості суттєвого викривлення інформації, яка розкрита у фінансовій звітності, внаслідок виявлених при проведенні аудиту фактів чи поведінки, що вказують на порушення, у тому числі шахрайство або помилку, незважаючи на попередній досвід аудитора та суб'єкта аудиторської діяльності щодо чесності та порядності посадових осіб юридичної особи, фінансова звітність якої перевіряється. Аудитор та суб'єкт аудиторської діяльності повинні критично та із сумнівом підходити до застосованих юридичною особою оцінок справедливої вартості, зменшення (відновлення) корисності активів, забезпечень (резервів) та майбутнього руху грошових коштів, що впливають на оцінку здатності юридичної особи продовжувати свою діяльність на безперервній основі» [3].

Отже, вміння критично ставитися до інформації дозволяє фахівцю будь-якої професії самовдосконалюватися і підвищувати рівень професійних знань. Професійний скептицизм поєднує допитливість і уважність до обставин, що свідчить про необхідність його застосування у багатьох професіях. А професійний скептицизм аудитора є невід'ємною складовою його професійної діяльності і певною ознакою потенційної якості аудиту.

Список використаних джерел

1. Скептицизм URL: <https://uk.economy-pedia.com/11039489-skepticism>.
2. Критичне мислення – поради з розвитку URL: <https://happymonday.ua/jak-rozvynuty-krytychne-myslennja>
3. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : закон України від 21 грудня 2017 року № 2258-VIII ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text>.
Abstract: *the meaning of the concept of "skepticism", the origin of the concept of "professional skepticism", the meaning of the concept of "professional skepticism of an auditor" is defined.*
Key words: *skepticism, professional skepticism, opinion, experience, auditor.*

Науковий керівник: Чебан Ю.Ю.,
канд. екон. наук, доцент, доцент
кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет

УДК: 657

СКЛАДАННЯ РІЧНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЯК ЗАВЕРШАЛЬНИЙ ЕТАП ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Ванда Катерина Євгенівна

здобувач вищої освіти спеціальності облік і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Анотація: *Розглянуто перелік форм річної звітності бюджетних установ, освітлено порядок її підготовки, складання та подання. На основі аналізу чинного законодавства запропоновано розробку та введення в дію нормативно-правового закріплення правил формування фінансової звітності в бюджетних установах.*

Ключові слова: *річна фінансова звітність, бюджет, органи Державного казначейства, бухгалтерський облік, бюджетна установа*

Контроль за виконанням бюджетів бюджетних установ, перевірка доцільності витрачання бюджетних коштів відповідно до кошторисних передбачень, аналіз повноти і доцільності використання майна, своєчасності та повноти платежів, стану розрахунків здійснюється на підставі бухгалтерської звітності. Це далеко не повний перелік операцій, які здійснюються на основі бухгалтерської звітності, саме тому вона є досить глибоко деталізованою та різноманітною. Цим можна пояснити і той факт, що бухгалтерська звітність бюджетних установ суворо регламентована як за змістом, так і за термінами подання.

Бухгалтерська фінансова звітність є об'єктом досліджень таких вітчизняних та зарубіжних вчених, як А.Н. Белов, А.С. Бакаєв, Д.Г. Беженуца, Є.П. Дідков, Р.Т. Джога, О.В. Зуєва, А.Ш. Маргуліс та інші

Метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан та результати діяльності підприємства

Фінансова звітність складається згідно з Національним положенням (стандарт) бухгалтерського обліку та іншими нормативно-правовими актами Мінфіну. Бюджетні установи зобов'язані складати фінансову звітність на підставі даних бухгалтерського обліку [5].

Складання річної звітності як завершальний етап ведення бухгалтерського обліку

1. Складання фінансової звітності
2. Перевірка порівнянності показників фінансової звітності
3. Складання бюджетної звітності.

Повне висвітлення передбачає, що фінансова звітність повинна містити всю інформацію про фактичні та потенційні наслідки операцій та подій, яка може вплинути на рішення, що приймаються на її основі [2].

Головні розпорядники бюджетних коштів оприлюднюють річну фінансову звітність, річну консолідовану фінансову звітність не пізніше ніж до 30 квітня року, що настає за звітним періодом, шляхом розміщення на своєму веб-сайті [1].

Фінансова звітність розпорядниками коштів місцевих бюджетів подається розпорядникам вищого рівня з відміткою органів Казначейства про її відповідність даним обліку про виконання бюджетів.

Терміни подання річної звітності за встановленими органам Казначейства за місцем обслуговування графіками в межах зазначених термінів: фінансової звітності розпорядниками коштів місцевих бюджетів – не пізніше ніж 22 січня року, що настає за звітним роком [4].

Алгоритм обов'язкових дій, що передують складанню річної фінансової звітності наведено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1. Алгоритм обов'язкових дій, що передують складанню річної фінансової звітності

№ п/п	Назва дії
Дія 1.	Перевірка наявності первинних документів
Дія 2.	Проведення інвентаризації майна і фінансових зобов'язань
Дія 3.	Списання дебіторської та кредиторської заборгованості, строк позовної давності якої минув
Дія 4.	Нарахування амортизації
Дія 5.	Виправлення помилок, виявлених під час підготовки звіту
Дія 6.	Узагальнення облікових даних. Складання оборотних відомостей
Дія 7.	Визначення фінансового результату звітного періоду

На рис. 1.1. Склад річної фінансової звітності розпорядників бюджетних коштів.

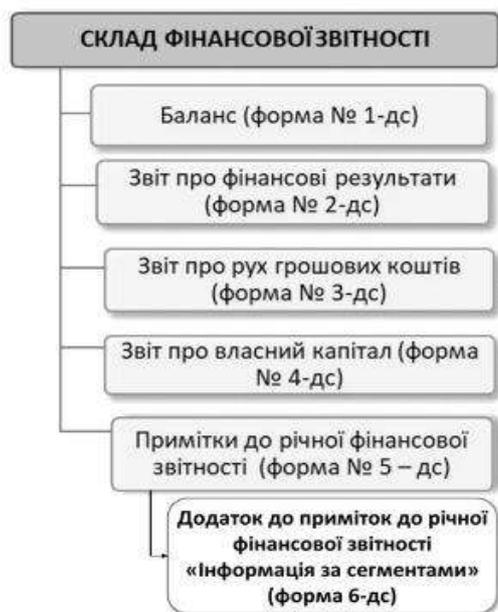

Рисунок 1.1. - Склад річної фінансової звітності в бюджетних установах [4]

Склад фінансової звітності визначений НП(С)БОДС 101 Форма 6-дс складається і подається виключно розпорядниками коштів, які складають консолідовану фінансову звітність.

Фінансова звітність повинна містити інформацію про всі проведені господарські операції, які відображені в бухгалтерському обліку. Форми звітності складаються та подаються із застосуванням АС «Є-Звітність» [3].

При казначейській формі виконання кошторисів річні фінансові звіти перевіряються на відповідність даних обліку в органі Державного казначейства України і візуються відповідним органом Державного казначейства України (в якому відкриті реєстраційні рахунки установи) з проставленням підпису, печатки або штампа на кожній формі звіту.

Віза органу Державного казначейства України підтверджує відповідність даних обліку в органі Державного казначейства України або відповідність окремих форм фінансової звітності між собою та факт приймання звітів від бюджетних установ (якщо таких даних в обліку органу Державного казначейства України немає). Форми фінансової звітності, при складанні яких були допущені помилки, органами Державного казначейства України не візуються та повертаються на доопрацювання з супровідним листом, у якому зазначаються норми, які не були дотримані, та терміни, у які необхідно усунути недоліки. Така фінансова звітність повторно надається до обслуговуючих органів Державного казначейства на перевірку та візування.

Форми фінансової звітності та пояснювальні записки підписуються керівниками бюджетних установ та одержувачів бюджетних коштів і головними бухгалтерами (керівниками фінансових служб). Без таких підписів фінансову звітність установи вважають недійсною. Подання фінансової

звітності супроводжується листом, в якому зазначаються перелік форм фінансової звітності, що подаються, та їх обсяг (кількість аркушів) [6].

Таким чином, одним з найголовніших завдань реформування бухгалтерського обліку та звітності у бюджетних установах є підвищення якості та достовірності бухгалтерського обліку, прозорості державних фінансів та забезпечення повного відображення даних у звітності.

Важливим напрямом законодавчої діяльності в регулюванні галузі ведення бухгалтерського обліку та складання звітності є остаточне нормативно-правове закріплення правил формування облікової політики. Грамотна організація процесів складання та подання бухгалтерської фінансової звітності є запорукою ефективності діяльності установ та організацій, що отримують кошти державного бюджету.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 р. № 996-XIV. Верховна Рада України. Київ. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Бюджетний кодекс України від 21 червня 2001 року № 2542-III [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.-cgi?nreg=2542-14>.
3. Порядок виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану: Постанова Кабміну від 09.06.2021 № 590. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-%D0%BF#Text>
4. Порядок подання фінансової звітності: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 № 419. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF#Text>
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 28.12.09 № 1541. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0087-11#Text>
6. Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності суб'єктів державного сектору: Наказ Міністерства фінансів України від 28.12.2017 № 1170. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MF17086>

Abstract: *The list of forms of annual reporting of budget institutions was considered, the procedure for its preparation, compilation and submission was explained. Based on the analysis of the current legislation, it is proposed to develop and put into effect the normative and legal consolidation of the rules for the formation of financial statements in budget institutions.*

Key words: *annual financial statements, budget, bodies of the State Treasury, accounting, budget institution*

Науковий керівник:

Ксьонжик І.В.,

*д-р екон. наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет*

МЕТОДИКА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ

Ванда Катерина Євгенівна

здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** розглянуто особливості методики внутрішнього контролю порядку розрахунків з дебіторами, а саме: визначено його основні завдання, етапи проведення та основні методичні прийоми.*

***Ключові слова:** внутрішній контроль, розрахунків з дебіторами, етапи перевірки, методичні прийоми*

Нині важливим елементом у діяльності будь-якого підприємства, який забезпечує ефективність, економічність та дотримання законності його діяльності є відповідним чином налагоджена система внутрішнього контролю. Тобто контроль за процесами діяльності підприємства, зокрема за розрахунковими операціями, у тому числі розрахунків з дебіторами.

Внутрішній контроль розрахунків з дебіторами - це система процедур та політик, які встановлюються на підприємстві для забезпечення точності та вірогідності розрахунків дебіторами.

Метою внутрішнього контролю розрахунків з дебіторами є встановлення законності, достовірності і доцільності здійснення розрахунків і правильності їх відображення в обліку. Внутрішній контроль розрахунків з дебіторами - це система процедур та політик, які встановлюються компанією для забезпечення точності та вірогідності розрахунків з клієнтами (дебіторами) [1, с. 313; 2, с. 12-13; 3].

Основними завданнями проведення внутрішнього контролю розрахунків з дебіторами є [4, с. 19; 5]:

- перевірка правильності визначення дебіторської заборгованості на початок періоду;
- звірка дебіторської заборгованості, перевірка правильності виникнення та погашення дебіторської заборгованості, перевірка правильності класифікації дебіторської заборгованості, перевірка сум відвантаженої готової продукції покупцям сумам отриманої оплати;
- перевірка правильності оформлення первинних документів, перевірка правильності нарахування та списання резерву сумнівних боргів, перевірка правильності кореспонденції рахунків;
- перевірка правильності оформлення довіреностей при розрахунках з дебіторами;
- перевірка правильності визначення залишку дебіторської заборгованості на кінець періоду;
- регулярне проведення планових і раптових інвентаризацій розрахунків із дебіторами;

- регулярне проведення планових і раптових інвентаризацій розрахунків із дебіторами.

Основні етапи внутрішнього контролю розрахунків з дебіторами можуть включати наступні кроки:

1. Оцінка ризиків - оцінка потенційних ризиків, пов'язаних з розрахунками з дебіторами, включаючи можливість заборгованості з боку клієнтів, невірність в обліку платежів тощо.

2. Розробка політики розрахунків з дебіторами - розроблення політики, яка визначає процедури та стандарти роботи з дебіторами, включаючи процедури розрахунків, управління заборгованістю, збір даних тощо.

3. Визначення відповідальних осіб - призначення відповідальних осіб за виконання процедур контролю розрахунків з дебіторами.

4. Перевірка документації - перевірка наявності та достовірності документів, що стосуються розрахунків з дебіторами, включаючи рахунки-фактури, договори, квитанції тощо.

5. Перевірка розрахунків - перевірка розрахунків з дебіторами на наявність помилок та заборгованості з боку клієнтів.

6. Аналіз звітності - аналіз показників фінансової звітності, зокрема що стосується розрахунків з дебіторами.

7. Оцінка ефективності - оцінка ефективності системи внутрішнього контролю розрахунків з дебіторами та її відповідність вимогам законодавства.

8. Узагальнення результатів контролю та виявлення причин зафіксованих порушень.

Так, джерела інформації внутрішнього контролю розрахунків з дебіторами включають: первинну документацію, облікові реєстри та звітність підприємства.

Дослідження показують, що велику кількість ймовірних порушень та зловживань на підприємстві можна виявити за допомогою методичних прийомів внутрішньогосподарського контролю. На вибір певного методу внутрішнього контролю впливає велика кількість факторів. Серед них виділив найголовніші: наявність внутрішньофірмових стандартів, види діяльності підприємства, використання ЕОМ у контролі.

Для внутрішньогосподарського контролю розрахунків з дебіторами слід застосовувати такі методичні прийоми [6]:

1. Документальна перевірка: перевірка документів за формальними ознаками, за змістом, арифметична перевірка, зустрічна перевірка, Оцінка законності й обґрунтованості господарських операцій.

2. Фактична перевірка у вигляді проведення інвентаризації, отриманні письмових пояснень та довідок.

Загалом, доцільно вдосконалити систему контролю розрахунків з дебіторами, зокрема шляхом:

1. Систематичного моніторингу дебіторської заборгованості: підприємство має сформулювати та налагодити таку систему, що дозволить здійснювати моніторинг заборгованості та прогнозувати терміни її погашення.

2. Створення процедур взаємодії з клієнтами: підприємство має розробити процедури взаємодії з клієнтами щодо заборгованості, такі як повідомлення про заборгованість та узгодження платіжних термінів. Це дозволяє зменшити заборгованість та відсутність платежів.

3. Аналізу заборгованості та відшкодування збитків: підприємство має розробити процедури аналізу заборгованості та вживати заходів щодо відшкодування збитків, які виникають у зв'язку зі заборгованістю.

4. Автоматизації процесів: підприємство має використовувати програмні рішення та інші технології для автоматизації процесів контролю дебіторської заборгованості. Це дозволяє швидше та ефективніше моніторити заборгованість та зменшувати ризики неплатежів.

Таким чином, правильно організований внутрішній контроль за своєчасністю, повнотою й юридичною обґрунтованістю розрахунків з дебіторами – запорука успішного розвитку, стабільності та стійкості вітчизняних підприємств в умовах сучасного бізнес-середовища.

Список використаних джерел

1. Акімова Н.С., Топоркова О.В. Інформаційне забезпечення внутрішнього контролю дебіторської та кредиторської заборгованості. *Бізнес Інформ*. 2017. №11. С. 312–317.

2. Бурова Т.А., Волошина В.В. Проблеми та перспективи розвитку системи внутрішнього контролю дебіторської заборгованості на підприємствах. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Економічні науки*. 2014. Вип. 5.3. С. 11–15.

3. Москалюк Г.О. Система внутрішнього контролю дебіторської та кредиторської заборгованості: напрямки удосконалення і розвитку. *Ефективна економіка*. 2013. №3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1899> (дата звернення: 11.03.2023).

4. Меліхова Т.О. Методичні засади внутрішнього контролю розрахунків з покупцями та замовниками для підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. *Агросвіт*. 2019. №9. С. 17-24.

5. Пугаченко О.Б., Зарудна Н.Я. Внутрішній контроль порядку відображення в обліку дебіторської заборгованості. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 37. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/1244-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-1197-1-10-20220515.pdf> (дата звернення: 11.03.2023).

6. Маркова Т.Д., Головаченко Л.М., Стрепенюк М.М., Римар Г.А. Особливості внутрішньогосподарського контролю розрахунків з покупцями та реалізації готової продукції. *Економіка харчової промисловості*. 2018. Т. 10, Вип. 3. С. 83-93.

Abstract: the peculiarities of the methodology of internal control of the order of settlements with debtors are considered, namely: its main tasks, implementation stages and main methodical techniques are defined.

Keywords: internal control, settlements with debtors, verification stages, methodological techniques

Науковий керівник:

Сирцева С.В.,

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет

УДК: 331.2

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Горошко Дарія Олександрівна

Здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** досліджено методичне забезпечення внутрішнього контролю заробітної плати на всіх етапах їх виконання, що дозволяє уникнути дублювання дій суб'єктів внутрішнього контролю та забезпечує послідовне здійснення перевірок.*

***Ключові слова:** внутрішній контроль, оплата праці, облік розрахунків, методика.*

Виплати працівникам є одними із найскладніших складових економічних явищ та найважливіших соціально-економічних аспектів. Тому процес ведення обліку праці та заробітної плати є трудомістким і на будь-якому підприємстві має проходити своєчасно та в обов'язковому порядку. Задля передбачення та запобігання можливих помилок, порушень, зловживань, безгосподарності, інших негативних явищ на підприємстві введеться внутрішній контроль.

Для соціального захисту і матеріальної зацікавленості працівників необхідно постійно удосконалювати систему обліку заробітної плати з урахуванням якості праці, умов праці і її результатів. А для цього потрібно постійно проводити перевірку розрахунків з персоналом, яка передбачає контроль за дотриманням чинного законодавства про працю, правильність нарахування заробітної плати і проведення утримань з неї, а також правильністю ведення бухгалтерського обліку розрахунків за виплатами працівникам [1].

Питання обліку та контролю розрахунків за виплатами працівникам в Україні висвітлювали багато науковців. Варто підкреслити, що не зважаючи на значну кількість напрацювань вчених, багато питань залишаються дискусійними. Наприклад, поліпшення розрахунків з персоналом, автоматизація нарахувань заробітної плати, контроль розрахунків, виявлення типових порушень і помилок, які виникають у процесі розрахунків з оплати праці, а також послідовність їх перевірки.

У сучасних умовах досить часто змінюється нормативно-правова база з питань трудових ресурсів і їх облік, тому потрібно постійно спостерігати за цими змінами і зважити на їх перевірки. Важливо використовувати лише відповідні законодавчі акти та діючі нормативи. Законодавство про оплату праці базується на Конституції України і складається з Кодексу законів про працю України [2], Закону України «Про колективні договори і угоди», Закону України «Про оплату праці» [3], Податкового кодексу України [4] та інші акти законодавства України.

Внутрішній контроль, будучи однією із функцій управління господарською діяльністю підприємств, надає потрібну інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень, що можливо лише за

раціональної його організації. Організуючи систему внутрішнього контролю на підприємстві, необхідно дотримуватися системного підходу, що забезпечує його найбільшу результативність та визначає раціональність контрольної діяльності.

Методика контролю витрат на оплату праці та розрахунків із персоналом передбачає використання відповідних документальних та фактичних методів і прийомів з метою перевірки усіх складників, що з ними пов'язані. Таким прийомом можуть бути використанні: опитування, для встановлення відповідності фактичної наявності працівників їх списковому окладу; огляд, візуальна перевірка первинних документів на їх наявність; зіставлення, порівняння даних реєстрів бухгалтерського обліку з первинними документами; арифметична перевірка, контрольних підрахунків сум за розрахунково-платіжними відомостями, перевірка сум, утриманих із заробітної плати та їх відповідність положенням чинних нормативно-правових актів; інвентаризація кредиторської заборгованості щодо розрахунків з оплати праці.

Загальну сукупність методичних прийомів внутрішньогосподарського контролю науковці розподіляють на загальнонаукові та власні. Власні включають методичні прийоми фактичного контролю, документального контролю, розрахунково-аналітичні, узагальнення результатів контролю, реалізації результатів контролю [1].

Приєм фактичного контролю розрахунків з оплати праці дають можливість перевірити фактичний склад штатних працівників і тих, що виконують роботи за договорами цивільно-правового характеру, встановити факти фіктивного працевлаштування, підтвердити стан розрахунків і заборгованості персоналу підприємства.

Документальні прийоми контролю складаються з прийомів контролю окремого документа та прийомів контролю господарських операцій та нормативно-правова перевірка [5].

До розрахунково-аналітичних прийомів контролю відносять: економічний аналіз, статистичні розрахунки, економіко-математичні методи тощо. Використання в процесі внутрішньогосподарського контролю розрахунково-аналітичних методичних прийомів дозволяє виявити загальний стан контрольованих об'єктів, виявити фактори, що спричинили негативний вплив на результати фінансово-господарської діяльності, а також встановити подальший напрям контрольно-ревізійного процесу в частині виявлення витрат і перевитрат на конкретних осіб, відповідних за незалежні результати господарювання.

Група методів узагальнення та реалізації результатів контролю є синтезуванням результатів здійсненого контролю та сприйняття рішень з усунення виявлених недоліків у фінансово-господарській діяльності підприємства, упередження їх повторення в майбутньому та включає такі прийоми: документування результатів проміжного контролю; групування недоліків; аналітичне групування; слідно-юридичне обґрунтування; систематизоване групування результатів контролю; прийняття рішень; контроль за виконанням прийнятих рішень [1].

Незалежно від діючих на підприємстві форм і систем оплати праці, у першу чергу, необхідно перевірити облік особового складу, що ведеться у відділі кадрів підприємства. Потім перевіряють правильність ведення оперативного обліку використання робочого часу. Програма внутрішнього контролю нарахування заробітної плати також може включати додаткові процедури щодо обліку праці та оперативного економічного контролю за використанням праці та фонду її оплати.

Таким чином, контроль розрахунків з оплати праці є важливим та невід'ємним елементом системи внутрішнього контролю на підприємстві. Під час перевірки особливу увагу потрібно приділяти первинним документам, що регламентують відносини з працівниками, а також нарахування та виплату заробітної плати. Проведення перевірки розрахунків із персоналом передбачає контроль над дотриманням чинного законодавства про працю, правильність нарахування заробітної плати і проведення утримань із неї. Отже, контроль над розрахунками з оплати праці є досить трудомістким процесом, який потрібно проводити досить уважно та ретельно.

Список використаних джерел

1. Гуцаленко Л.В. Внутрішньогосподарський контроль: навч. посіб./ Гуцаленко Л.В., Коцупатрий М.М., Марчук У.О. – К.: «Центр учбової літератури», 2014. – 496с.
2. Кодекс законів про працю України: Закон України №322-VII від 10.12.1971 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 03.03.2023)
3. Про оплату праці : Закон України №108/95-ВР від 24.03.1996 р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 03.03.2023)
4. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. №2755-VI. / Верховна Рада України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення 03.03.2023)
5. Саух І.В. Методика перевірки операцій з оплати праці та пов'язаних із нею розрахунків. *Вісник ЖДТУ*. 2012. № 2(20). С. 428–433.

Abstract: *The methodical provision of internal control of wages at all stages of their implementation has been studied, which allows to avoid duplication of actions of internal control subjects and ensures consistent implementation of checks.*

Key words: *Internal control, payment of labor, calculation accounting, methodology.*

Науковий керівник:

Лугова О.І.,

*канд. екон. наук, старший викладач
кафедри обліку і оподаткування*

Миколаївський національний аграрний університет

ПЕРСПЕКТИВИ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ВІЙНИ

Датій Світлана Олександрівна,

здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** досліджено втрати аграрного сектору від війни, перспективи збереження, відновлення та розвитку його економічного потенціалу та чинники, які впливають.*

***Ключові слова:** аграрний сектор, втрати від війни, перспективи розвитку, економічний потенціал*

В результаті повномасштабного вторгнення РФ до України, аграрний сектор України, який був однією із передових та конкурентоздатних на світовому ринку галузей господарства зазнав значних втрат. Втрати є як прямими, такі як знищення інфраструктури та майна, забруднення та мінування полів, викрадення та знищення готової продукції та сільськогосподарських виробничих запасів, так і непрямими, пов'язаними із зменшенням потенційних вигід та зростанням витрат діяльності.

Постає питання перспектив аграрної сфери України після війни, її роль у післявоєнному відновленні, чи зможе сільськогосподарський сектор відновити своє довоєнне положення та досягти кращих показників ніж були до війни, забезпечити вирішення проблемних питань, які були наявні до війни.

Вирішення даного питання сильно залежить від стану аграрного сектору на кінець війни, який значно погіршився. Сільськогосподарський сектор поніс значні втрати, які представники Київської школи економіки, у своєму спільному звіті із Міністерством аграрної політики, оцінюють станом на 10 листопада 2022 року у обсязі 40,85 млрд доларів США, з яких [1]:

1) прямі втрати – 6,6 млрд доларів, з них:

- 84,2 тисячі одиниць с-г техніки на суму 2,9 млрд доларів;
- втрачено готової сільськогосподарської продукції (2,8 млн тон зернових та 1,2 млн тон олійних культур) на суму 1,87 млрд доларів;
- пошкоджено або знищено зерноховища на суму 1,1 млрд доларів;
- втрачено тварин та бджіл на суму 362,5 млн доларів;
- знищено 14,3 тис га багаторічних насаджень на суму 348,7 млн доларів;
- втрачено фактори виробництва (засоби захисту рослин, паливно-мастильні матеріали, добрива тощо) на суму 95,4 млн доларів;

2) непрямі втрати (недоотримані доходи та додаткові витрати у зв'язку із воєнними діями) – оцінюються в 34,25 млрд доларів, з них:

- втрати рослинництва через зменшення виробництва у 2022 році – 11,2 млрд доларів;

- втрати через зниження виробництва озимих культур у 2023 році – 3,0 млрд доларів;

- втрати тваринництва через зниження обсягів виробництва – 348,7 млн доларів;
- втрати через скорочення виробництва багаторічних культур – 322 млн доларів;
- втрати виробників через порушення логістики – 18,5 млрд доларів;
- втрати через подорожчання факторів виробництва – 862 млн доларів.

Найбільш вагомою статтею втрат є втрати через порушення логістики. Це пов'язано із великою роллю експортної складової в аграрній сфері. Велика частка продукції виготовлялась на експорт і його можливості значно скоротились через морську блокаду (хоча зернова угода частково покращила ситуацію), через що аграрії не можуть продати значну частку своєї продукції, а внутрішнього попиту не достатньо щоб реалізувати всю сільськогосподарську продукцію.

Також слід зазначити, що станом на 9 червня 2022 року втрати становили 27,6 млрд доларів (з них: прямі втрати – 4,3 млрд доларів, а непрямі – 23,3 млрд доларів). Тобто зростання втрат від війни за 5 місяців становить 13,25 млрд доларів (прямих – 2,3 млрд доларів, непрямих – 10,95 млрд доларів).

Економічна шкода є колосальною і перспективи відновлення аграрного сектору залежать від наступних складових:

- військово-політична складова полягає в тому, коли закінчиться війна та на яких умовах, найбільш позитивним результатом для аграрного сектору та економічної ситуації в цілому буде повне відновлення територіальної цілісності України та чіткі гарантії миру у найкоротші строки. Швидке заключення миру є важливим для збереження економічного потенціалу, який залишився (у середньому місяць війни у період червень-листопад 2022 року обходився АПК у 2,65 млрд доларів витрат). Відновлення територіальної цілісності та стійкий мир є гарантією політичної стабільності, зменшення занепокоєння потенційних інвесторів та партнерів;

- умови відшкодування та компенсацій аграріям – збитки, які понесли аграрії мають бути повністю відшкодованими (як мінімум, прямі втрати від війни) за допомогою державного бюджету, але повоєнні можливості українського державного бюджету будуть залежати від наявності міжнародної допомоги та російських репарацій. По суті, даний пункт спрямований на відновлення втраченого потенціалу;

- програма повоєнного відновлення та економічної трансформації сектору АПК – український аграрний сектор ще до війни мав нереалізовані можливості для розвитку. Після завершення війни, за умови наявності ресурсів у вітчизняних підприємств, державної підтримки, успішного залучення іноземних інвестицій можна фінансувати ряд інвестиційних проєктів із меліорації земель, підвищення рівня інтенсифікації використання землі, розвитку науково-технічної складової у сільськогосподарському секторі, реалізації логістичних та інфраструктурних проєктів, створення виробництв, які здатні переробляти українську с-г продукції в продукцію з високим вмістом доданої вартості у значних масштабах (щоб ситуація при якій український аграрний сектор експортує с-г сировину змінилась на ситуацію при якій

український АПК перероблює цю сировину і реалізує на світовому ринку вже готову продукцію). У Проекті Плану відновлення України, представленому на сайті Кабінету міністрів України відображено даний підхід щодо трансформації економіки та представлено інвестиційні проекти (але дані проекти презентовані (а, можливо, існують) лише на рівні концепції, а не конкретного інвестиційного плану) [2].

Окрім фінансової підтримки та реалізації масштабних інвестиційних проєктів відновленню та розвитку аграрної сфери можуть допомогти наступні заходи:

- залучення кваліфікованих спеціалістів в сектор АПК;
- зменшити бюрократичні бар'єри для розвитку підприємств аграрного сектору;
- гармонізація вимог та стандартів ЄС із українськими;
- реалізувати заходи із покращення соціальної інфраструктури в сільській місцевості [3].

Отже, український аграрний сектор зазнав значних втрат протягом війни і продовжує їх нести. Перспективи повномасштабного відновлення значною мірою залежать від військово-політичних чинників. Стійкий мир та політична стабільність є необхідною передумовою для залучення інвестиційних ресурсів та їх ефективного використання для розвитку сільського господарства. На державному рівні розроблена концепція відновлення та трансформації аграрного сектора у високотехнологічну, інтенсивну галузь, яка реалізує продукцію із високою доданою вартістю, але практична реалізація даних планів залежить від багатьох чинників, які сьогодні складно передбачити.

Список використаних джерел

1. Огляд збитків та втрат в АПК : Проєкт з підрахунку збитків та втрат в АПК з метою інформування широкої аудиторії та політиків про потреби у компенсації та відновленні. *Київська школа економіки*. URL : <https://kse.ua/ua/oglyad-zbitkiv-ta-vtrat-v-apk/> (дата звернення: 03.03.2023)
2. Проєкт Плану відновлення України : Матеріали робочої групи «Нова аграрна політика» Національної Ради з відновлення України від наслідків війни. 2022. 23 с. URL : <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/new-agrarian-policy.pdf> (дата звернення: 03.03.2023)
3. Негрей М.В., Тараненко А.А., Костенко І.С. Аграрний сектор України в умовах війни: проблеми та перспективи. *Економіка і суспільство*. 2022. № 40. URL : <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-38> (дата звернення: 03.03.2023)

Abstract: *the agrarian sector lost from the war, the prospects for preservation, restoration and development of its economic potential and the factors affecting it are investigated*

Key words: *agricultural sector, war losses, development prospects, economic potential*

Науковий керівник:

Костирко А.Г.,

*канд. екон. наук, старший викладач
кафедри обліку і оподаткування*

Миколаївський національний аграрний університет

УДК: 355/359-63: 338.054

ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ: МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Литвинова Діана Дмитрівна,

здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** Визначено проблеми розвитку аграрного сектора економіки України у період війни. Окреслено перспективи відновлення та розвитку аграрного сектора.*

***Ключові слова:** аграрний сектор, втрати, відновлення України, можливості, перспективи*

Аграрний сектор України зазнав значних втрат у зв'язку із російською військовою агресією. Вони включають в себе як прямі втрати від пошкодження інфраструктури, засобів господарювання, викрадення готової продукції, так і непрямі втрати від порушення логістичних шляхів, зменшення експортних можливостей, загального падіння економіки.

За підрахунками аналітиків Міністерства аграрної політики та КСЕ Агроцентру станом на грудень 2022 року сільськогосподарський сектор втратив більше ніж 40 млрд доларів США. З них 6,6 млрд доларів США – це прямі втрати, які включають зруйновану техніку і устаткування, викрадену чи знищену готову продукцію, зруйновані чи пошкоджені зерносховища, втрати тварин та бджіл, знищені багаторічні насадження та інші засоби ведення сільського господарства (добрива, паливно-мастильні матеріали, засоби захисту рослин тощо). 34,2 млрд доларів – це обсяг непрямих втрат від вторгнення, які включають наслідки від порушення у логістиці, скорочення врожаїв, які є наслідком війни, збільшення витрат на фактори виробництва, падіння цін на продукцію через переривання експорту та перенасищення внутрішнього ринку. Дані втрати є недоотриманими доходами або додатковими витратами, які виникли внаслідок війни [1].

Розуміючи складність питання післявоєнного відновлення, Президент України затвердив Положення про Національну раду з відновлення України від наслідків війни своїм Указом від 21 квітня 2022 року № 266/2022 [2]. Цим Указом визначено, що Рада є консультативно-дорадчим органом при Президентові України. До її обов'язків входить розробка заходів та пропозицій щодо післявоєнного відновлення України, вони беруть участь у розробці законодавчо-нормативних актів, які регулюють післявоєнне відновлення, співпрацюють із профільними міністерствами. Для належної роботи Рада утворює робочі групи, серед яких є група, яка координує нову аграрну політику.

Національною Радою з відновлення України від наслідків війни у липні 2022 року було видано Проєкт Плану відновлення України [3], який включає ряд документів, серед яких є розроблений саме робочою групою «Нова аграрна політика». Вважаємо, що аграріям необхідно враховувати положення даного

документу в плануванні своєї повоєнної діяльності, так як даний Проєкт може стати основою реального Плану відновлення і характеризує державні пріоритети у питанні післявоєнного відновлення аграрного сектору, на що буде спрямована державна політика та, вірогідно, державна допомога.

Він включає в себе 4 розділи:

- 1) основні проблеми, що необхідно вирішити в рамках Плану відновлення;
- 2) цілі, завдання, етапи Плану відновлення за напрямом «Нова аграрна політика»;
- 3) список проєктів на виконання завдання (для відповідного завдання) для досягнення цілі;
- 4) необхідне нормативно-правове забезпечення.

Перший розділ включає в себе аналіз довоєнного стану, який підкреслював важливість аграрного сектору та оптимістично оцінював довоєнні перспективи переходу від екстенсивного до інтенсивного типу розвитку сільського господарства. Потім проводиться аналіз впливу війни на даний сектор, який зазначає значні прямі втрати активів та пошкодження земельних ділянок. Далі зазначаються ключові виклики, можливості та обмеження. В цілому виклики і можливості полягають в подоланні прямих наслідків війни (відновлення інфраструктури, експортних можливостей, відновлення земельних ресурсів, підтримка аграріїв протягом війни) та удосконалення довоєнних ініціатив (завершення земельної реформи, підтримка заходів з гідротехнічної меліорації та співпраця ЄС з метою збільшення експортних квот для українських аграріїв). Обмеження полягають у загальному падінні економіки, попиту, браку ліквідності, погіршенні якості земель та технологічного потенціалу галузі.

План відновлення включає 3 етапи:

- 1) червень-кінець 2022 року – збереження економічного потенціалу;
- 2) січень 2023 року – грудень 2025 року – відновлення потенціалу, зруйнованого війною;
- 3) січень 2026 року – грудень 2032 року – стрімке зростання показників галузі.

1 етап полягає в підтримці аграріїв на плаву (пільги в кредитуванні та оподаткуванні, дотації), захисті активів від руйнування, забезпеченні продовольчої безпеки та усунення наслідків війни, які можна зробити уже зараз (розмінування сільськогосподарських угідь на деокупованих територіях). Цей етап буде актуальним поки триватиме війна, бо повномасштабне відновлення та інвестиції в аграрний сектор є неможливими у воюючій країні. Тобто, він не завершився у кінці 2022 року, як було заплановано, а триває досі.

2 і 3 етапи уже стосуються безпосередньо післявоєнного відновлення і будуть актуальні після заключення стійкого миру. Вони вимагають значних фінансових вкладень і мають ідентичні ризики, які полягають у недостатньому обсязі фінансування, пільгових кредитів, державної підтримки, інвестиційних та маркетингових можливостях. Тобто, щоб реалізувати цілі відновлення аграрного сектору будуть необхідними великі вкладення коштів (близько 48

млрд доларів на два етапи), сприяння експорту та інвестиціям на законодавчому рівні та на рівні міжнародної торгівлі. Включають в себе ряд інвестиційних проектів, суть яких полягає у зростанні переробного виробництва у галузі, інтенсивному типі розвитку сільського господарства, масштабній диверсифікації (розвиток всіх напрямів сільського господарства, одночасно із рослинництвом), активізації взаємодії між аграріями та закладами вищої освіти, метеорологічними станціями, науковцями-агрономами, залучення сільськогосподарських компанії до співфінансування даних установ одночасно із їх можливістю слідкувати та контролювати їх діяльність. Планується активізація взаємодії з ЄС та ООН в аграрній сфері, співучасть у програмах контролю та розповсюдження ГМО та натуральних продуктів, міжнародної стандартизації, забезпечення безстрокового режиму не застосування мита та квот на українську продукцію іншими країнами.

Для подолання найбільш значущих проблем аграрного сектору України в умовах війни та в післявоєнний період пропонується здійснити наступне: залучити висококваліфікований персонал в аграрний сектор: менеджерів, IT спеціалістів, науковців та вузькопрофільних аграрних спеціалістів; зменшити бюрократичні бар'єри для розвитку аграрних підприємств; підвищити якість безпечності продукції відповідно до вимог міжнародних стандартів, включаючи розробку заходів для підвищення якості продукції громадян; розробити та впровадити комплекс заходів щодо створення нових робочих місць та розвитку соціальної інфраструктури сільських територій; адаптація виробництва аграрного сектору України до вимог Європейського Союзу; підтримка малого фермерства, сприяння роздрібним торговцям до внутрішньої заготівлі фруктів та овочів; технологічний розвиток та діджиталізація аграрного сектору; сприяти розвитку переробки в агросекторі згідно з принципами Green Deal; створити умови для переходу аграрного сектору до сталого виробництва [4].

Якщо даний план буде реалізовано, навіть не повністю, то у аграрних підприємств з'явиться дуже багато можливостей, які полягають у залученні інвестицій та державної підтримки, зростанні якості земельних ресурсів та насінневого фонду, розвитку нових галузей у сфері сільського господарства, співфінансування чи посилення інтеграції із переробним сектором (які збільшать внутрішній попит), логістичними підприємствами (що забезпечать транспортування товарів та продукції), освітніми та науковими установами (які можуть забезпечити якісними кадрами та новітніми технологіями). Тобто, аграрії можуть скористатись новими можливостями, якщо будуть слідкувати за державними та міжнародними програмами та угодами під час післявоєнного відновлення.

Список використаних джерел

1. Втрати на \$40 млрд: як через війну страждає аграрний сектор України. *Економічна правда*. URL : <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/12/19/695167/> (дата звернення: 02.03.2023)

2. Питання Національної ради з відновлення України від наслідків війни : Указ Президента України від 21.04.2022 № 266/2022. URL : <https://www.president.gov.ua/documents/2662022-42225> (дата звернення: 02.03.2023)

3. Проєкт Плану відновлення України : Матеріали робочої групи «Нова аграрна політика» Національної Ради з відновлення України від наслідків війни. 2022. URL : <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/new-agrarian-policy.pdf> (дата звернення: 02.03.2023).

4. Негрей М.В., Тараненко А.А., Костенко І.С. Аграрний сектор України в умовах війни: проблеми та перспективи. Економіка та суспільство. URL : <https://www.economyandsociety.in.ua/download/1474-Текст%20статті-1417-1-10-20220731.pdf>.

Abstract: *Problems of the development of the agrarian sector of the economy of Ukraine during the war are identified. The prospects for the recovery and development of the agricultural sector are outlined.*

Key words: *agricultural sector, losses, recovery of Ukraine, opportunities, prospects*

Науковий керівник:

Костирко А.Г.,

канд. екон. наук, старший викладач

кафедри обліку і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

УДК: 657.635

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ БАЛАНС: ІСТОРІЯ, СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Домарацька Олександра Євгеніївна,

здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація. *Розглядається основа бухгалтерського балансу. Історія та розвиток бухгалтерського обліку.*

Ключові слова: *баланс, розділи, актив, пасив*

Термін "баланс" походить від латинського "bilanx" — ваги з двома шальками, рівновага, урівноваження. Баланс як одна з центральних економічних категорій використовується в господарському житті з давніх часів. Матеріальні баланси широко використовувалися в стародавньому Китаї для контролю за переміщенням і зберіганням цінностей. У Стародавній Греції велися баланси окремих господарств і баланси кредитних установ. У Стародавньому Римі національний рахунок був необхідний для ефективного контролю та управління. Тобто в стародавньому світі бухгалтерський баланс використовувався як система показників, що відображають кількісне співвідношення між двома елементами або сторонами будь-якої діяльності, використання балансу в облікових процедурах ще не було реалізовано. Поява бухгалтерського балансу відноситься до середини XIV ст., і існує версія, згідно з якою поява подвійного обліку бере свій початок від Л. Пачолі і його «Про рахунки і записи». [1].

Бухгалтерський баланс можна трактувати як економічний метод угруповання та узагальнене відображення активів та джерел їх формування, зобов'язання щодо вартості на певну дату, таблиця з певними компонентами, елемент обліковий метод. Під терміном «бухгалтерський баланс» слід розуміти економічний метод угруповання та узагальнене відображення вартості активів, власного капіталу та зобов'язань на початок або кінець звітного періоду. Від виконання норм правових актів, що регулюють порядок їх складання, залежить правильність та достовірність бухгалтерського балансу. [2].

Удосконалення системи звітності в Україні, можна зусиллями професійної спільноти та компетентних державних органів за такими напрямками.

1. Включення в законодавче поле України категорії «витрати-вигоди», згідно з якою вся поточна діяльність працівників бухгалтерії має базуватися на тому, що витрати на передачу звітної інформації мають бути нижчими за її економічну вигоду. Це допомагає підприємствам оптимізувати свої витрати на підтримку облікових систем.

2. Зняття обов'язковості з програмних документів Мінфіну з питань бухгалтерського обліку. Надайте рекомендований статус плану рахунків. Система бухгалтерського обліку не повинна піддаватися стандартизації. Стандарти мають визначати лише вимоги до бізнес-звітності.

3. Передача повноважень щодо тлумачення та пояснення стандартів неурядовим організаціям бухгалтерів, які є членами міжнародних професійних організацій. Це до певної міри пододало б монополію Казначейства на стандартизацію. [3].

4. Нарешті, найближчим часом необхідно уточнити склад та класифікацію активів на оборотні та основні засоби, а також розміщення таких елементів звітності в балансі: нематеріальні необоротні активи зі строком корисного використання до одного року, витрати майбутніх періодів, доходи майбутніх періодів, резерви та цільове фінансування.

5. Враховуючи те, що в українській системі оподаткування діє так зване правило «першого випадку» не лише щодо податку на прибуток, а й ПДВ, а також враховуючи важливість відповідних сум, необхідно врахувати питання розподілу відстрочених зобов'язань з ПДВ та податкового кредиту з ПДВ окремими статтями балансу підприємства.

6. Оскільки найшвидше та найповніше інформування інвесторів про економічний стан підприємства є основною запорукою довіри ринку, необхідно розглянути можливість розширення змісту проміжної фінансової звітності.

Список використаних джерел:

1. Погорелова Т.П., Сьоміна О.Р. Бухгалтерський баланс: його сутність, історія виникнення та технологія складання. *Агросвіт*, 2017, 1-2: 44-48.
2. Калитич М. М. Бухгалтерський баланс: історія розвитку та напрями удосконалення. 2022.
3. Нестуля, О.О. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: сучасні виклики. 2021.

4. Карпенко, Є.А., Шевцова, К.Р. *Аналітичні можливості балансу (звіту про фінансовий стан) у системі управління підприємством*. 2021. PhD Thesis. Полтавський університет економіки і торгівлі.

Abstract: *The basis of the accounting balance is considered. History and development of accounting.*

Keywords: *balance sheet, sections, asset, liability*

Науковий керівник:

Дубініна М.В.,

*д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК: 658.5

ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ЯК ОСНОВА ЯКОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Драганова Вікторія Сергіївна

*здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв*

Анотація: *визначено роль інформаційного забезпечення підприємства та фактори впливу на його якість; доповнено етапи обороту облікової інформації.*

Ключові слова: *інформація, облік, контроль, вплив, якість.*

Інформаційне забезпечення є основою для функціонування будь-якого суб'єкта господарської діяльності та для здійснення його господарських процесів. Інформаційне забезпечення має бути не лише фактом, а й мати об'єктивний, якісний, повний та своєчасний характер. Такого забезпечення потребують внутрішні і зовнішні користувачі. Питання актуальності у своєчасній та якісній інформації про стан підприємства є завжди предметом дослідження та тією ділянкою роботи підприємства, яка не має меж удосконалення. Одним з інформаційних «постачальників» є система обліку та внутрішнього контролю на підприємстві.

Відповідно до закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV, бухгалтерський облік – це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень. Тобто інформація є об'єктом бухгалтерського обліку, у процесі якого збирається спеціальна інформація, зводиться та оброблюється відповідними інструментами та використовується в управлінських, аналітичних, статистичних цілях тощо [1].

Облік і контроль формують облікову інформацію, тобто дані про господарські операції та об'єкти, що отримуються, реєструються, групуються на всіх стадіях облікового процесу з використанням елементів методу бухгалтерського обліку.

О.А. Подолянчук умовно поділяє оборот облікової інформації на 3 етапи:

1) Етап реєстрації подій та первинного отримання інформації – первинне відображення господарських подій у обліку. Оформлюється у вигляді первинних документів, у яких відображено господарські події, наприклад, відправлені товари, виплати коштів чи виконані роботи та їх деталізація, наприклад, натуральні та грошові обсяги виконаних робіт, пов'язані синтетичні рахунки та контрагенти тощо.

2) Етап аналітичного та синтетичного обліку – на підставі первинних документів та бухгалтерських довідок формується інформація та змінюються суми на синтетичних рахунках бухгалтерського обліку. Таку інформацію складно використовувати непідготовленому користувачу, але на її основі можна сформувати звітний документ.

3) Формування звітності та її застосування – на основі даних синтетичного обліку формується звітність підприємства (зобов'язане формувати фінансову, податкову та статистичну звітність, але може формувати іншу, наприклад, управлінську або аналітичну, якщо у цьому є потреба), у якій в доступній формі представлено зведену інформацію, яка представляє чи може представляти інтерес для користувача [2].

Погоджуючись з умовним поділом науковця, ми пропонуємо додати четвертий етап – підтвердження та аналіз звітності, який дозволить аналізувати інформаційні фактичні потоки та спрогнозувати їх рух та якість на майбутній період з метою прийняття ефективних управлінських рішень на підставі якісного інформаційного забезпечення.

Облікова інформація змінюється, приймає різні форми на всіх етапах облікового процесу, але на кожному з них максимально об'єктивно та неупереджено має відображати реальний стан активів, пасивів та їх руху на підприємстві.

Виділяють такі фактори впливу на якість інформації: 1) якість стандартів обліку та інших законодавчо-нормативних актів, які регулюють облік; 2) облікова політика; 3) організація бухгалтерського обліку; 4) компетентність працівників бухгалтерської служби; 5) система внутрішнього контролю; 6) усвідомлення мети обліку [3].

Ми вважаємо, що такі фактори доцільно поділити на внутрішні та зовнішні, у розрізі запропонованих груп визначити ризики та сформувати напрями мінімізації таких ризиків і нівелювання негативного впливу факторів. Роль обліку полягає у формуванні та обробці відповідної інформації, у той час як роль системи внутрішнього контролю полягає у її перевірці та підвищенні ефективності. Отже, потік облікової інформації безпосередньо залежить від якості обліку і та ефективності системи внутрішнього контролю.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 19.07.1999 № 996-XIV ; станом на 10.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 05.02.2023).
2. Подолянчук О.А. Облікова інформація та її якісні характеристики відповідно до облікових стандартів. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018.

№ 8. С. 79-90.

3. Омецінська І. Облікова інформація: економічна сутність та критерії якості. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2016. Вип. 3. С. 131-141.

Abstract: *the role of information provision of the enterprise and factors affecting its quality are determined; stages of turnover of accounting information were supplemented.*

Key words: *information, accounting, control, influence, quality.*

Науковий керівник: Чебан Ю.Ю.,

*канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК: 657

МЕТОДОЛОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ГАЛУЗІ ОБЛІКУ ДЛЯ УСТАНОВ БЮДЖЕТНОЇ СФЕРИ

Драганова Вікторія Сергіївна

*здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Анотація: *Розглянуто регулювання методологічної діяльності бухгалтерського обліку в бюджетних установах. Діяльність бюджетних установ має свої особливості, які зумовлюють відповідну специфіку нормативного забезпечення облікового процесу в установах державного сектору. При веденні бухгалтерського обліку і складанні фінансової звітності бюджетні установи керуються як загальними, так і спеціальними нормативними доку- Методологічна діяльність з обліку в бюджетних установах знаходиться у процесі реформування і постійних змін.*

Ключові слова: *бюджет, органи Державного казначейства, бухгалтерський облік, бюджетна установа, регулювання, методологічна діяльність*

Вітчизняна система бухгалтерського обліку характеризується державною формою управління та регулювання. Як зазначено в Бюджетному кодексі, бюджетні установи ведуть бухгалтерський облік відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі, що затверджуються Міністерством фінансів України, а також інших нормативно-правових актів.

Завдання та функціональні обов'язки бухгалтерських служб, повноваження керівника бухгалтерської служби у бюджетних установах – головного бухгалтера та вимоги щодо його професійно-кваліфікаційного рівня, визначаються Кабінетом Міністрів України [1].

Бюджетний кодекс регулює відносини, що виникають у процесі складання, розгляду і затвердження бюджетів, виконання бюджетів та розгляду звітів про їх виконання [2].

Організація та методологія бухгалтерського обліку в бюджетних установах регулюється також іншими документами (табл. 1.1.):

Таблиця 1.1. Нормативно-правове поле з організації та методології бухгалтерського обліку в бюджетних установах

№ п/п	Назва документу
1	Бюджетний Кодекс України.
2	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»
3	Накази Міністерства фінансів України, Державної Казначейської служби, Державної служби статистики.
4	Розпорядження та інструкції.
5	План рахунків і Положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі.
6	Інші нормативні акти.

Згідно зі статтею 6 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» порядок ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності про виконання кошторисів бюджетних установ регулюється Міністерством фінансів України. Воно розробляє План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі і порядок його застосування, інструкції з обліку наявності та використання бюджетних та позабюджетних коштів, валютних операцій, основних засобів. Також між багатьох функцій і завдань зазначено таке: «Розробка нормативно-методичних документів із питань бухгалтерського обліку, звітності та організації виконання бюджетів усіх рівнів, які є обов'язковими для всіх підприємств, установ і організацій, що використовують бюджетні кошти та кошти державних позабюджетних фондів». Така сувора регламентація методології обліку забезпечує його єдність, порівняння показників бюджетних установ різних, можливість отримання зведених показників для контролю за виконанням кошторисів і бюджетів [1].

Методологічне керівництво формалізується у вигляді інструктивних матеріалів, що регламентують основні питання стосовно порядку визначення, нарахування та обліку за його різними ділянками тощо. Організаційне керівництво реалізується у процесі суцільного контролю за додержанням правил ведення бухгалтерського обліку та узагальнення облікової інформації у вигляді зведеної бухгалтерської звітності [4].

Бюджетні установи й організації реалізують свої права щодо регулювання питань бухгалтерського обліку у вигляді:

- самостійного визначення облікової політики в межах нормативної бази; вибору організаційної форми та форми облікової реєстрації;
- розробки моделі системи внутрішньогосподарського обліку та контролю діяльності установи чи організації;
- утворення схеми документообігу;
- вибору способу обробки та фіксації інформації на відповідних носіях;
- вибору програмного забезпечення бухгалтерського обліку;
- планування розвитку методики бухгалтерського обліку щодо конкретних умов діяльності установи чи організації [6].

В цілому ж облік у бюджетних установах потребує удосконалення, яке можливе шляхом гармонізації вітчизняної нормативно-правової бази у цій сфері з міжнародними стандартами обліку в державному секторі. Реалізація основних напрямків розвитку системи бухгалтерського обліку сприятиме удосконаленню управління державними фінансами, поглибленню системи стратегічного бюджетного планування та системи контролю за процесом виконання бюджету [5].

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 р. № 996-XIV. Верховна Рада України. Київ. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Бюджетний кодекс України : Кодекс від 21 червня 2001 року № 2542-III URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.-cgi?nreg=2542-14>.
3. Про затвердження Положення про Державну казначейську службу України: Постанова КМУ від 15 квітня 2015 р. №215. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-%D0%BF#Text>
4. Про Державне казначейство України: Указ Президента України від 15.01.99 р. № 173/98. Київ. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/u335_95?ed=1999_02_15
5. Максимова В.Ф., Пеліпадченко Р.О. (2020). Концептуальні засади розвитку системи бухгалтерського обліку в бюджетних установах / В.Ф.Максімова// Економічний простір
6. Романченко Ю.О. (2020). Облік у бюджетних установах: стан і перспективи розвитку. URL : www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Oif_apk/...1/3_Romanc.pdf

***Abstract:** he regulation of methodological activity of accounting in budgetary institutions is considered. The activity of budget institutions has its own peculiarities, which determine the corresponding specificity of the regulatory support of the accounting process in public sector institutions. When conducting accounting and preparing financial statements, budget institutions are guided by both general and special normative documents.*

***Keywords:** budget, bodies of the State Treasury, accounting, budgetary institution, regulation, methodological activity*

Науковий керівник :

Ксьонжик І.В.,

*д-р екон. наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК: 657.63:346.3

ФОРС-МАЖОР У РОЗРАХУНКАХ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ

Жовта Наталія Анатоліївна

здобувач вищої освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** в роботі досліджується форс-мажор як елемент ризику у розрахунках з постачальниками та підрядниками. Розглянуто, особливості складання договору з постачальниками та підрядниками з урахуванням ризик факторів*

***Ключові слова:** форс-мажор, ризик, зобов'язання, договір, постачальники, підрядники, розрахунок.*

Нині існує проблема однозначного визначення поняття «форс-мажор» у цивільному законодавстві, оскільки воно часто ототожнюється з поняттям

«непереборна сила». Це зумовлює актуальність визначення цих понять і їх аналіз не тільки у Цивільному кодексі України [1] та актах цивільного законодавства, а й у всьому українському законодавстві.

Проблематика цивільно-правової відповідальності й обставин звільнення від такої відповідальності досліджувалася ученими-юристами у найрізноманітніших аспектах. Фундаментальні дослідження в цій області були проведені багатьма видатними вченими. Натепер у науковій літературі не визначено місце категорії «форс-мажор» у понятійному апараті цивільного права та законодавства України, не встановлені особливості форс-мажору як підстави звільнення від відповідальності за порушення зобов'язання, не проведено розмежування форс-мажору та суміжних правових явищ (випадок, ризик, неможливість виконання, істотна зміна обставин).

Аспекти співвідношення національного законодавства та міжнародного права щодо правовідносин звільнення від відповідальності у разі дії обставин форс-мажору (непереборної сили) виступали предметом дослідження у сучасних дослідженнях О.С. Білоус [2] та інших науковців.

В розрахунках з постачальниками та підрядниками не всі обставини, які унеможливають виконання зобов'язань, можливо віднести до форс-мажору. Є також обставини, які належать до комерційного ризику і не можуть вважатися форс-мажором, наприклад:

- порушення зобов'язань контрагентами постраждалої сторони;
- відсутність на ринку потрібних для виконання зобов'язань товарів;
- відсутність у боржника необхідних коштів[3].

Форс-мажор не звільняє від зобов'язань. Компанія може бути звільнена від відповідальності за невиконання або неналежне виконання таких зобов'язань. У той же час ця відповідальність може бути знята лише у випадку форс-мажорних обставин або в інший час, передбачений договором або законом, що регулює такі договори.

В Україні наявність форс-мажорних обставин засвідчується Торгово-промисловою палатою України та уповноваженими нею регіональними торгово-промисловими палатами. Регіональні торгово-промислові палати України мають обмежену компетенцію – наприклад, вони не можуть видавати сертифікати зовнішньоекономічних контрактів.

Виникнення форс-мажорних обставин може бути, в тому числі, використано недобросовісними контрагентами для ухилення від виконання своїх зобов'язань за договором. Щоб захистити себе від такої поведінки, необхідно:

- підтвердження факту існування форс-мажорних обставин
- зв'язок між форс-мажорними обставинами та спроможністю постраждалої сторони виконати зобов'язання за договором;
- дотримання процедур застосування застережень про форс-мажор.

Основною передумовою ефективного застосування положення про форс-мажор є його чітке та правильне формулювання в договорі. При цьому таке

формулювання має не лише забезпечувати ділові контакти, а й не перешкоджати нормальному проведенню ділових контактів.

Враховуючи реальну ситуацію в Україні, формулюючи опис форс-мажорної ситуації, необхідно:

- деталізувати визначення війни як форс-мажорної обставини. Традиційного визначення війни може бути недостатньо, враховуючи сучасні гібридні форми агресії.

- розглянути новітні способи ведення війни – кібератаки, дезінформаційні операції, локальні диверсії;

- відзначити, що військові дії також будуть вважатися форс-мажорними обставинами, якщо вони суттєво впливають на виконання зобов'язань на територіях, відмінних від території, на якій відбуваються фактичні військові дії;

- виключити з процедури застосування форс-мажорних обставин будь-які додаткові переговори та домовленості між сторонами, що об'єктивно неможливо в умовах воєнного часу;

- спростити канали зв'язку - під час війни сторони можуть не мати фізичного доступу до листування та підтвердження отримання;

- навести детальний перелік форс-мажорних ситуацій, викликаних війною: санкції, збої системи розрахунків, торговельні обмеження тощо;

- виключити зі списку ті ситуації, які стають новими комерційними реаліями в умовах воєнного часу. Деякі раніше теоретичні сценарії стають очікуваними та передбачуваними – погіршення економічної ситуації, інфляційні процеси, рецесії.

- чітко визначити процедури сповіщення, відстрочки виконання, припинення зобов'язань та визначення компенсацій.

Отже, при розрахунках з постачальними та підрядниками необхідно детально прописувати в договорі умови настання форс-мажору, систему оповіщення в разі настання такого випадку та можливі варіанти вирішення такої ситуації. При цьому не слід забувати що форс-мажор не звільняє від зобов'язань та виконання договору.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 01.03.2023).

2. Білоус О.С. Форс-мажор: порівняльно-правовий аналіз в рамках принципів УНІДРУА. Порівняльне правознавство .Одеса, 2013. С. 302-304.

3. Форс-мажор в договорах під час війни в Україні URL: <https://dlf.ua/ua/fors-mazhor-v-dogovorah-pid-chas-vijni-v-ukrayini/> (дата звернення: 01.03.2023).

Annotation: the work examines force majeure as an element of risk in settlements with suppliers and contractors. The peculiarities of drawing up a contract with suppliers and contractors, taking into account risk factors, are considered

Keywords: force majeure, risk, obligations, contract, suppliers, contractors, settlement.

Науковий керівник:

Дубініна М.В.,

*д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК: 657.37

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТОЧНОСТІ ТА НАДІЙНОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ

Зерницька Крістіна Олександрівна,
здобувач вищої освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** в роботі досліджується один з елементів методу бухгалтерського обліку – інвентаризація. Розглянуто, чому інвентаризація є забезпеченням точності та надійності результатів.*

***Ключові слова:** інвентаризація, підприємство, облік, контроль, перевірка, активи.*

Кожне підприємство, установа щонайменше раз на рік перед складанням фінансової звітності повинно провести інвентаризацію власних активів і зобов'язань. Оскільки ця тема завжди є актуальною, розглянемо чому інвентаризація так необхідна на підприємствах.

Інвентаризація – один із найважливіших елементів методу бухгалтерського обліку, яким забезпечується перевірка і документальне підтвердження достовірності даних бухгалтерського обліку про наявність та стан матеріальних і нематеріальних активів, іншого майна, капіталу, інвестицій, розрахунків, резервів і зобов'язань. Також це не лише теоретичне підґрунтя бухгалтерського обліку і господарського контролю, але й організаційна форма, яка використовується для виявлення та оцінки фактичного стану майнової бази, підвищення ефективності використання ресурсів, контролю за роботою матеріально відповідальних осіб [1].

Інвентаризація забезпечує дотримання таких вимог до балансу та звітності як правильність і реальність. Проведення інвентаризації дає можливість отримати інформацію, без якої такі елементи методу бухгалтерського обліку, як баланс та звітність втрачають функцію способу пізнання дійсності. Лише результати проведення інвентаризації дозволяють виявити помилки при здійсненні подвійного відображення господарських операцій, окремих фактів життя на бухгалтерських рахунках. Виявити й оцінити зміни, що відбуваються в обліку, можливо тільки шляхом проведення інвентаризації. Вона є одним зі способів контролю за збереженням та станом активів підприємства, що дозволяє виявити невідповідності в обліку, встановити винних у їх виникненні осіб та відшкодувати за їх рахунок заподіяну підприємству шкоду. Тільки після інвентаризації активів та зобов'язань дані бухгалтерського обліку підприємства можна вважати правдивими, а на основі них можна приймати управлінські рішення [1].

Законом «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» передбачається, що підприємства зобов'язані проводити інвентаризацію активів і зобов'язань перед складанням річної фінансової звітності для забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності [2].

Річній інвентаризації підлягають активи і зобов'язання підприємства, а також активи, які не належать підприємству. Вона повинна провадитися не раніше 1 жовтня звітного року – для матеріальних цінностей, коштів і зобов'язань; один раз на три роки – для будівель, споруд та інших нерухомих об'єктів основних фондів; один раз на п'ять років – для бібліотечних фондів [3].

Інвентаризація провадиться шляхом фактичного та фізичного перерахування об'єктів, що інвентаризуються, перевірки облікових записів, перевірки відповідності облікової оцінки об'єктів вимогам нормативних документів з бухгалтерського обліку і внутрішніх нормативних документів господарюючих суб'єктів.

Метою проведення інвентаризації є забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності установи. Під час інвентаризації перевіряють і документально підтверджують наявність, стан, відповідність критеріям визнання й оцінку активів та зобов'язань установи. При цьому забезпечуються: виявлення фактичної наявності активів та перевірка повноти відображення зобов'язань, коштів цільового фінансування, витрат майбутніх періодів; установлення лишку або нестачі активів зіставленням фактичної їх наявності з даними бухгалтерського обліку; виявлення активів, які частково втратили свою первісну якість і споживчу властивість, застарілих, матеріальних і нематеріальних активів, що не використовуються, невикористаних сум забезпечення; виявлення активів та зобов'язань, які не відповідають критеріям визнання.

У разі виявлення будь-яких розбіжностей між документальними та фактичними даними в кожному конкретному випадку ухвалюють рішення про списання чи оприбуткування в бухгалтерському обліку та вжиття подальших заходів щодо виявлених розбіжностей [4].

Отже, для того, щоб фінансова звітність не містила помилок, підприємство повинно проводити інвентаризацію. За її допомогою приймаються на облік невраховані господарські об'єкти, контролюється збереження господарських коштів, і навіть контролюється робота матеріально-відповідальних осіб; виявляються помилки, допущені у бухгалтерському обліку. Загалом перевіряється повнота та достовірність даних бухгалтерського обліку та звітності підприємств і організацій різних форм власності.

Список використаних джерел:

1. Тернопільський національний економічний університет: Організація та проведення інвентаризації. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/32386/1/ОПЗзм - 11. Грицинін Наталя. Організація та проведення інвентаризації.pdf> (дата звернення: 10.03.2023).
2. Освіта UA: Інвентаризація на підприємствах: значення та види, порядок проведення. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/accountant/16552/> (дата звернення: 10.03.2023).
3. Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки: Поняття та зміст інвентаризації. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/16895/1/2.pdf> (дата звернення: 10.03.2023).
4. Бухгалтерський інтернет – портал: Проводимо інвентаризацію – обліковуємо результати. URL: <https://ibuhgalter.net/ru/material/1430/27776> (дата звернення: 10.03.2023).

Annotation: the work examines one of the elements of the accounting method - inventory. Considered why inventory is a guarantee of accuracy and reliability of results.

Keywords: inventory, enterprise, accounting, control, verification, assets.

Науковий керівник:

Дубініна М.В.,

*д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК: 657

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФОРМИ 1 і ФОРМИ 1-ДС

Коваленко Артем В'ячеславович

здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Анотація: досліджено та порівняно форми 1 та 1-дс.

Ключові слова: баланс, форма 1 «Баланс», форма 1-дс «Баланс», фінансова діяльність підприємства, фінансова діяльність державного сектору.

Форма 1 «Баланс» та форма 1-дс «Баланс» є двома різними звітами, які використовуються в Україні для обліку фінансової діяльності підприємств та державного сектору відповідно. Незважаючи на те, що обидві форми мають спільну назву, вони мають деякі суттєві різниці.

Форма 1 «Баланс» (Звіт про фінансовий стан) – звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал (зг. п. 7 з. II [НП\(С\)БО 1](#)) [1].

Баланс форма 1-дс – звіт про фінансовий стан бюджетної установи, який містить інформацію про стан активів, зобов'язань і власного капіталу на початок та на кінець певного періоду (року, кварталу) (зг. з НП(С)БОДС 101) [2].

Одна з основних різниць між формою 1 та формою 1-ДС полягає в тому, що форма 1 використовується для обліку фінансової діяльності підприємств, а форма 1-дс – для обліку діяльності державного сектору.

Баланс (за формою № 1-дс згідно з додатком 1 до цього Національного положення (стандарту)) як звіт про фінансовий стан відображає активи, зобов'язання і власний капітал суб'єкта державного сектору та/або бюджету на початок року та на кінець звітного періоду на підставі звірених даних бухгалтерського обліку [2], тоді як у балансі (за формою 1) відображаються активи (ресурси, контрольовані підприємством в результаті минулих подій, використання яких, як очікується, приведе до надходження економічних вигод у майбутньому), зобов'язання (заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, приведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди) та

власний капітал (частина в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань) [1].

Важливою відмінністю між цими формами також є те, що форма 1-дс містить додаткову інформацію про бюджетні кошти та державні позабюджетні фонди, що не включена до форми 1. Ця інформація дозволяє більш детально проаналізувати діяльність державного сектору та визначити його фінансовий стан.

Крім того, форма 1-дс має іншу структуру порівняно з формою 1. Наприклад, вона містить окремі розділи для бюджетних та позабюджетних коштів, а також розділ, що присвячений державному боргу. Ці розділи відображають специфіку фінансової діяльності державного сектору та дозволяють більш точно оцінити його фінансовий стан.

Порівняльна характеристика, яка краще допоможе зрозуміти різницю між формою 1 та формою 1-дс наведена нижче (табл. 1).

Таблиця 1. Порівняльна характеристика форми 1 «Баланс» та форми 1-дс «Баланс»

Ознака	Форма 1 "Баланс" за НП(С)БО 1	Форма 1-дс "Баланс" за НП(С)БОДС 101
Заповнюється	Підприємствами будь-якої форми власності та виду діяльності	Державними установами, організаціями та підприємствами, що належать до державного сектору
Містить інформацію про	Активи, пасиви та капітал підприємства	Активи, зобов'язання і власний капітал суб'єкта державного сектору, бюджетні та позабюджетні кошти, державний борг
Використовується для	Обліку фінансової діяльності різних суб'єктів господарювання	Обліку фінансової діяльності державних установ, організацій та підприємств, що належать до державного сектору
Обов'язковий для заповнення	Підприємствами будь-якої форми власності та виду діяльності	Державними установами, організаціями та підприємствами, що належать до державного сектору

Джерело: узагальнено автором на основі НП(С)БО 1 та НП(С)БОДС 101[1,2]

Отже можна зробити висновок, що обидві форми містять інформацію про фінансову діяльність суб'єктів господарювання, але орієнтовані на різні сфери: форма 1 "Баланс" застосовується для обліку фінансової діяльності різних підприємств будь-якої форми власності та виду діяльності, тоді як форма 1-ДС "Баланс" застосовується для обліку фінансової діяльності державних установ, організацій та підприємств, що належать до державного сектору.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (НП(С)БО 1). - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності» (НП(С)БОДС 101). – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0095-11#Text>

Abstract: examined and compared forms 1 and 1-ds.

Keywords: balance, form 1 "Balance", form 1-ds "Balance", financial activity of the enterprise, financial activity of the public sector.

Науковий керівник:

Ксьонжик І.В.,

*д-р екон. наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК: 658.5

ДОГОВОРИ З ІНОЗЕМНИМИ КОНТРАГЕНТАМИ: ОСОБЛИВОСТІ

Кузнецова Вікторія Олександрівна

здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв

Анотація: визначено етапи підготовки до роботи з іноземними контрагентами та особливості змісту договору.

Ключові слова: договір, поставка, іноземний контрагент, умови, особливості.

Договірна робота на будь-якому підприємстві відіграє важливе значення для забезпечення інформацією виробничий та обліковий процеси, а також для дотримання вимог та правил під час купівлі-продажу товарів, робіт, послуг. Договірна робота з іноземними контрагентами має свої особливості, дослідження та виокремлення яких є метою цієї роботи.

Переважає більшість фахівців з договірної роботи, насамперед, юристів, виділяють певні кроки підготовки до складання та підписання договору з новим контрагентом. Ми виокремили основні з них: аналіз можливостей підприємства, які дозволяє законодавство, дозвільні документи та статут; аналіз податкового законодавства; аналіз умов поставки та розрахунків; перевірка контрагентів (зокрема, Certificate of good standing, Article of incorporation, Article of association/ Charter, витяг з торгового, банківського або бізнес реєстру, відкриті джерела інформації тощо); аналіз законодавства країни контрагента [1, 2].

Особливості оформлення договорів з іноземними клієнтами, співпраця з якими не здійснюється вперше, на прикладі конкретного чинного на сьогодні договору зберігання та поставки олії, ми виокремили у наступному.

Договір укладається обов'язково двома мовами, українською та англійською, у двох екземплярах.

Обов'язковим та доцільним є наявність у договорі таких розділів: предмет договору, обов'язки виконавця, обов'язки замовника, вартість послуг і

умови оплати, відповідальність сторін, форс-мажорні обставини, вирішення спорів, застосування права, термін дії договору, заключні положення, адреса та банківські реквізити сторін. Як правило, такі договори є великими за обсягом і мають більше 20 сторінок. Не зважаючи на обсяг та змістовність, дві мови, різне законодавство сторін договору тощо, необхідним є ретельний аналіз всіх умов і структурних частин договору юридичним відділом кожної зі сторін. Вирішення спірних питань з іноземними контрагентами – процес досить складний, тому краще передбачити та уточнити всі важливі моменти до його підписання.

Наприклад, у предметі договору з іноземним замовником зазначено основі послуги, які надаються, – прийняття, зберігання, відвантаження олії соняшникової, термін поставок, а також інформація щодо закінчення чи часткового продовження умов попереднього договору. Ця інформація є важливою, оскільки доволі часто сезони поставок перетинаються між собою.

Також, наприклад, зазначається так званий «гарантійний обсяг», тобто мінімальну кількість поставки товару, який повинен надати виконавцю замовник, задля уникнення штрафів, та надання гарантій рентабельності підприємству, що надає послуги прийняття, зберігання та відвантаження товару.

Далі – це обов'язки виконавця, де йдеться про основні аспекти роботи виконавця щодо надання послуг прийняття, зберігання та відвантаження товару, зазначено якісні показники товару, на підставі чинних ДСТУ та інших документів, на які посилаються в договорі, та всі інші важливі умови під час прийняття товарів на зберігання. Наприклад, в якісних показниках товару зазначають вологість, гатунок, кислотне число тощо. Важливою також є наявність інформації щодо розмірів втрат при прийманні товару, для олії соняшникової, наприклад, це 0,1%, для ріпакової – 0,151%.

Договір має містити інформацію про різні сюрвеєрські послуги та компанії, які мають право за бажанням замовника, перевіряти товар під час зберігання. На практиці це відбувається досить часто, під час підготовки до експорту товару перевіряють показники виконавцем, а також третьою стороною за бажанням замовника. Кожна іноземна організація працює зазвичай з певним переліком сюрвеєрських компаній, але має можливість залучати різні організації та аудиторські компанії.

Такий договір має містити поетапний процес експорту товару, що знаходиться на зберіганні, комплексні ставки у валюті та їх еквівалент у гривні та особливості оплати послуг. Наприклад, товар 45 діб зберігається безкоштовно, з 46 по 60 день – 0,15 дол. т/доба тощо. Зазначимо, що термін оплати послуг, регулює питання відображення в обліку дебіторської заборгованості. Наприклад, 5 днів з дня подачі коносаменту на відвантаження, або надання інвойсу на послугу.

Отже, договірна робота з іноземними контрагентами містить низку особливостей, що вимагає облікових та юридичних знань, вмінь і досвіду для забезпечення ефективності такої роботи.

Список використаних джерел

1. Як працювати з іноземними замовниками: рекомендації юриста https://biz.ligazakon.net/analytics/210091_yak-pratsyuvati-z-nozemnimi-zamovnikami-rekomendats-yurista
2. Як почати працювати з іноземними замовниками <https://gc.ua/uk/yak-pochati-pracyuvati-z-inozemnimi-zamovnikami/>

Abstract: *the stages of preparation for working with foreign counterparties and the specifics of the content of the contract are defined.*

Keywords: *contract, supply, foreign counterparty, conditions, features.*

Науковий керівник:

Чебан Ю.Ю.,

*канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК: 657.631.162:349

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНА СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ ЗАПАСІВ

Макаровська Інна Володимирівна

здобувач вищої освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: *узагальнено підходи до обліково-аналітичного забезпечення управління виробничими запасами аграрних товариств. Вирішення проблем ефективного управління виробничими запасами аграрного товариства неможливо здійснити без повного оцінювання їх наявності, оптимальної кількості та ефективності використання, що потребує ефективних методик аналізу.*

Ключові слова: *облік, аналіз, контроль, виробничі запаси, управління, стратегія, звітність.*

Обліково-аналітична система моніторингу запасів є необхідною для ефективного управління запасами в будь-якій організації. Вона дозволяє збирати, обробляти та аналізувати дані про запаси, що зберігаються на складах підприємства, з метою оптимізації управління ними.

Система моніторингу запасів допомагає визначити точну кількість запасів, які є в наявності, та їх стан, включаючи дату поставки, термін зберігання та інші важливі параметри. Така інформація дозволяє знизити витрати на запаси та забезпечити оптимальний рівень запасів на складах.

Одним з головних переваг обліково-аналітичної системи моніторингу запасів є можливість автоматизації багатьох процесів, пов'язаних з управлінням запасами. За допомогою такої системи можна автоматично контролювати рівень запасів, сповіщати про необхідність замовлення нових запасів, розподіляти запаси між складами та інші процеси.

Крім того, обліково-аналітична система моніторингу запасів забезпечує більш точні прогнози попиту на товари та послуги, що дозволяє знизити ризики витрат на запаси та збільшити ефективність управління запасами.

У підсумку, обліково-аналітична система моніторингу запасів є необхідною для будь-якої організації, що має склади та управляє запасами. Вона дозволяє забезпечити ефективне управління запасами, знизити витрати на запаси та підвищити рівень задоволення клієнтів.

Одним з ключових елементів обліково-аналітичної системи моніторингу запасів є можливість відстежувати рух запасів на складах та контролювати їх витрату. За допомогою такої системи можна відслідковувати кількість товарів, що надходять на склад, кількість товарів, що видаються зі складу, та інші параметри, що дозволяють забезпечити ефективне управління запасами.

Обліково-аналітична система моніторингу запасів також дозволяє проводити аналіз ефективності управління запасами та виявляти можливості для їх оптимізації. За допомогою аналітичної складової системи можна зібрати та обробити великі обсяги даних про запаси, здійснити порівняльний аналіз ефективності управління запасами на різних складах та в різних підрозділах організації.

Додатково, обліково-аналітична система моніторингу запасів може допомогти забезпечити відповідність організації законодавчим та регуляторним вимогам щодо зберігання запасів. Така система дозволяє контролювати терміни зберігання товарів, відслідковувати їх рух на складі та виконувати інші необхідні операції.

Отже, обліково-аналітична система моніторингу запасів є незамінним інструментом для ефективного управління запасами в будь-якій організації. Вона дозволяє знизити витрати на запаси, забезпечити оптимальний рівень запасів на складах та підвищити ефективність управління запасами.

Список використаних джерел

1. Бунда О.М., Войналович Н.М. Особливості застосування методів обліку виробничих запасів. Проблеми інноваційно-інвестиційного розвитку. Серія: Економіка та менеджмент. 2017. № 12. С. 103–112.
2. Михайлов М.Г. Стратегічні напрями матеріально-технічного забезпечення аграрних підприємств. Агросвіт. 2018. № 2. С. 10–16.
3. Подолянчук О.А. Виробничі запаси: економічна сутність та облік. Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2018. № 5. С. 88–101.

Annotation: approaches to the accounting and analytical support for the management of production stocks of agrarian societies are summarized. Solving the problems of effective management of production stocks of an agrarian society cannot be carried out without a full assessment of their availability, optimal quantity and efficiency of use, which requires effective methods of analysis.

Keywords: *accounting, analysis, control, production stocks, management, strategy, reporting.*

Науковий керівник:

Ускова О.М.,

*д-р екон. наук, доцент, директор
навчально-наукового інституту бізнесу,
інноваційного розвитку та міжнародної діяльності
Миколаївський національний аграрний університет*

ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ ТА ПОДАННЯ РІЧНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ БЮДЖЕТНИМИ УСТАНОВАМИ В УМОВАХ ВОЕННОГО СТАНУ

Митрофанова Юлія Володимирівна,

здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** досліджено особливості складання та подання річної фінансової звітності бюджетними установами під час воєнного стану, законодавчо-нормативне регулювання даних процесів, економічний та управлінський сенс такого регулювання*

***Ключові слова:** фінансова звітність, воєнний стан, розпорядник бюджетних коштів, органи Казначейства*

Завершальним етапом процесу бухгалтерського обліку є складання фінансової звітності, в якій стисло відображаються основні дані, які характеризують фінансовий стан, фінансові результати, грошовий потік підприємства, власний капітал тощо. Далі підприємства мають подати дану звітність відповідальним органам. Організації державного сектору не є виключенням, але складають інші форми звітності та мають певні особливості подання. У зв'язку із повномасштабним вторгненням РФ в Україну на її території було запроваджено воєнний стан, який вимагає адаптації нормативно-законодавчих вимог до нових умов. Саме тому особливості та відмінності процедури складання та подання фінансової звітності бюджетними установами між звичайною ситуацією та воєнним станом є актуальною тематикою дослідження.

Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV визначено, що суб'єкти державного сектору провадять облік та складають фінансову звітність згідно національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі [1].

Порядок подання фінансової звітності, затверджений наказом Міністерства фінансів від 28 лютого 2000 № 419, регулює подання фінансової звітності підприємства всіх організаційно-правових форм господарювання та форм власності. Отже, Порядок регулює подання фінансової звітності бюджетними установами [2].

Розпорядники коштів державного бюджету та фонди загальнодержавного страхування подають фінансову звітність, яка складена за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку в державному секторі, органам Казначейства. Якщо установа є розпорядником коштів місцевого бюджету, то вона повинна подавати звітність те тільки Казначейству, а й місцевим фінансовим органам. Головні розпорядники бюджетних коштів мають складати та подавати консолідовану фінансову звітність, яка б враховувала показники підконтрольних установ, разом із власною фінансовою звітністю.

Річна звітність подається розпорядниками не пізніше 22 січня, а фондами – 15 березня того року, що настає за звітним.

В самому Порядку передбачено умови складання та подання звітності підприємствами, які припинили або призупинили діяльність у зв'язку із воєнним станом. Такі підприємства мають подати звітність протягом 3 місяців після завершення воєнного стану.

Також підприємства на окупованих територіях можуть подавати звітність після відновлення української влади на таких територіях або подають звітність іншому органу Казначейства, якщо підприємство переміщено на неокуповану територію. Такі підприємства, якщо вони подають звітність, мають проводити інвентаризацію перед складанням звітності лише за наявності такої можливості, а також можуть подавати фінансову звітність розпорядникам вищого рівня без відмітки органів Казначейства про відповідність бюджетній звітності.

Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану» від 9 червня 2021 № 590 регулює роботу ДКСУ, пов'язану із казначейським обслуговуванням бюджетних коштів, в умовах воєнного стану, який було запроваджено 24 лютого 2022 року у зв'язку із повномасштабною агресією РФ. Даний документ важливий в контексті нашої роботи, тому що бюджетні установи подають фінансову звітність саме до Державної казначейської служби України і документ регулює питання подання документів до даної служби в умовах воєнного стану [3].

Згідно даного документу, фінансова звітність має складатись та подаватись у встановленому законодавством порядку, але є виключення та особливості під час дії воєнного стану:

1) якщо розпорядник бюджетних коштів не може подати звітність, то головний розпорядник бюджетних коштів повинен при складанні консолідованої фінансової звітності включати минулорічні показники такого розпорядника;

2) повноваження органу Казначейства щодо складання власної звітності та обробки звітності бюджетних установ, який не працює у штатному режимі, можуть бути передані іншим органам Казначейства;

3) органи Казначейства можуть надавати головним розпорядникам дані про використання бюджетних коштів розпорядниками (одержувачами) нижчого рівня.

Отже, розпорядники бюджетних коштів та фонди загальнодержавного страхування (соціального та пенсійного) подають річну та проміжну фінансову звітність, складену за національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку в державному секторі, до Казначейства, а розпорядники коштів місцевого бюджету ще звітують до місцевих фінансових органів. У зв'язку із агресією РФ проти України та введенням воєнного стану було запроваджено норми, які адаптують подання звітності в умовах воєнного стану.

В першу чергу, зміни стосуються підприємств, які припинили свою діяльність або опинились на окупованих територіях. Вони відображають перерозподіл обов'язків по прийняттю звітності всередині Казначейства, якщо

певні органи не працюють в штатному режимі, полегшили звітний процес для підприємств, які опинились в окупації, вирішили ряд питань, що виникають у зв'язку із відсутністю звітності від окремих бюджетних установ. При цьому слід зазначити, що інші підприємства подають звітність у штатному режимі. Тобто, бюджетна система вціліла і нові норми регулюють питання підприємств, на діяльність яких війна вплинула безпосередньо.

Список використаних джерел

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 19.07.1999 № 996-XIV ; станом на 10.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 06.03.2023).
2. Порядок подання фінансової звітності : постанова Кабінету міністрів України від 28.02.2000 № 419 ; станом на 02.12.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-п#Text> (дата звернення: 06.03.2023)
3. Порядок виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану: постанова Кабінету міністрів України від 09.06.2021 № 590 ; станом на 01.01.2023. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/590-2021-п#Text> (дата звернення: 06.03.2023)

***Abstract:** the peculiarities of drawing up and submitting annual financial statements by budgetary institutions during martial law, the legislative and regulatory regulation of these processes, the economic and managerial meaning of such regulation are investigated*

***Keywords:** financial reporting, martial law, manager of budget funds, Treasury bodies*

Науковий керівник:

Ксьонжик І.В.,

*д-р екон. наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК: 336:33

ОСКАРЖЕННЯ ЗАКУПІВЕЛЬ: ОСОБЛИВОСТІ В УКРАЇНІ ТА У ПОЛЬЩІ

Митрофанова Юлія Володимирівна,

здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** досліджено процес оскарження публічних закупівель в Україні та у Польщі, визначено спільні риси та основні відмінності*

***Ключові слова:** публічні закупівлі, оскарження, орган оскарження, процедура, оплата*

Публічні закупівлі є важливим процесом для будь-якої держави, який пов'язує державних замовників та приватних постачальників. Водночас, порушення законодавства та неправомірні рішення можуть мати місце у будь-яких процесах та у будь-якій країні. Для цього безпосередньо у публічних закупівлях передбачено процедуру оскарження, завдяки якій скаргник може

відновити законність процедури. Нами для дослідження обрано досвід оскарження в Україні та у Польщі.

Процес оскарження в Україні регламентується Законом України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII та Постановою Кабінету міністрів України «Про встановлення розміру плати за подання скарги та затвердження Порядку здійснення плати за подання скарги до органу оскарження через електронну систему закупівель та її повернення суб'єкту оскарження» від 22.04.2020 № 292 [1,2].

Перший нормативний акт регулює загальні положення процесу оскарження. Згідно ст. 18 вищезазначеного закону органом оскарження публічних закупівель є Антимонопольний комітет України. Оскарження закупівель відбувається за наступним механізмом. При поданні скарги (в якій вказується замовник, реквізити скаржника, суть претензії тощо) скаржник має заплатити кошти через електронну систему закупівель. Після подання Антимонопольний комітет приймає рішення щодо розгляду скарги. Якщо скарга не відхиляється, а приймається до розгляду, вона оприлюднюється в електронній системі закупівель, яка автоматично призупиняє тендер до завершення розгляду скарги. Строк розгляду триває не більше 10-ти робочих днів, але може бути продовжений до 20-ти робочих днів, якщо Антимонопольний комітет аргументує дане рішення. По завершенню розгляду скарги орган оскарження приймає рішення про встановлення або відсутність порушення та прийняття заходів щодо усунення порушень.

Постанова КМУ № 292 регулює порядок сплати за скаргу, її обсяг, який залежить від обсягу закупівлі, але містить мінімальний та максимальний обсяг. У випадку задоволення скарги, сплата повертається скаржнику, у інших випадках дані кошти перераховуються об'єкту оскарження чи в державний бюджет.

Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» від 12 жовтня 2022 № 1178 спрямована на забезпечення спрощення закупівель, пришвидшення їх проведення, більшої гнучкості замовників. У таких умовах роль оскарження, як інструменту захисту прав учасників та забезпечення дотримання вимог законодавства та принципів публічних закупівель, зростає, хоча реалізація права на оскарження ускладнюється у зв'язку із скороченням термінів закупівель [3]. В цілому процедура не змінилась, але змінились строки, що відображено в таблиці 1.

У Польщі здійснення публічних закупівель та їх оскарження регулюється Законом «Про державні закупівлі» (*Prawo zamówień publicznych*) [4]. Щодо оскарження у зазначеному нормативному документі передбачено Розділ IX «Правові засоби захисту» (*Środki ochrony prawnej*).

Таблиця 1 Строки подання та розгляду скарг

Строки	Закон України № 922-VIII	Постанова Кабінету міністрів України № 1178	Prawo zamówień publicznych
Подання: скарги на умови тендерної документації	з моменту оголошення закупівлі, але не пізніше 4 днів до кінцевого строку подання документації	з моменту оголошення закупівлі, але не пізніше 3 днів до кінцевого строку подання документації	5 днів з дня публікації закупівлі, якщо вартісний обсяг закупівлі менше порогів ЄС. 10 днів з дня публікації закупівлі, якщо вартісний обсяг більше порогів ЄС.
скарги на етапі зміни у тендерній документації та подання тендерних пропозицій	протягом 10 днів після порушення прав скаржника, але не пізніше 4 днів до кінцевого строку подання документації	протягом 4 днів після порушення прав скаржника, але не пізніше 3 днів до кінцевого строку подання документації	
скарги на етапі оцінки тендерних пропозицій	протягом 10 днів після оголошення переможця, але до дня заключення договору	протягом 5 днів після оголошення переможця, але до дня заключення договору	Протягом 5, 10 або 15 днів після оголошення переможця, в залежності від способу подання скарги та відношення до порогів ЄС
скарга щодо не проведення процедури укладання договору	-	-	Протягом 15 днів після публікації в польському Віснику державних закупівель про її результати або 30 днів після публікації в Офіційному журналі ЄС
Прийняття скарги до розгляду	не більше 3 р.д.	не більше 2 р.д.	Не більше 3 р.д.
Строк розгляду скарги	не більше 10 р.д.	не більше 7 р.д.	не більше 15 р.д.
Подовжений строк розгляду скарги	не більше 20 р.д.	не більше 12 р.д.	-

Джерело: побудовано автором на основі [1, 3, 4]

Органом оскарження публічних закупівель у Польщі є Національна апеляційна палата (Krajowa Izba Odwoławcza). Скарги подаються учасниками публічних закупівель до Голови Палати електронними листами або звичайним листом (у такому випадку необхідно окремо повідомити про скаргу замовника).

У Польщі скаржник має заплатити внесок. Скарга розглядається за умови відсутності формальних помилок та оплати внеску. Голова Палати може викликати скаржника, щоб він виправив формальні помилки, інакше скарга не розглядається. Скаржник має право відкликати скаргу до закінчення слухання по справі і це не матиме юридичних наслідків, а замовник може подати свої зауваження та пояснення. Замовник має повідомити інших учасників про оскарження закупівлі. Інші учасники закупівлі можуть приєднатись до процедури оскарження на стороні замовника або скаржника і надати свої доповнення до скарги або спростування. Замовник або скаржник можуть оскаржити приєднання інших учасників до процедури. Палата розглядає скаргу протягом 15 днів з дня її отримання та організовує судове засідання, на якому приймається рішення щодо відхилення вимог скаржника або задоволення скарги, відповідальність за порушення (якщо воно передбачено).

Отже, українська та польська процедури оскарження публічних закупівель мають спільні риси (зокрема, нормативне регулювання, офіційний орган оскарження, оплата скарги). Водночас, на нашу думку українська

процедура оскарження є більш простою, доступною та прозорою, оскільки передбачає взаємодію меншої кількості учасників оскарження та «відсутність скарги на скаргу», що впливає на строки. З іншого боку, польський механізм містить судовий процес у ході якого сторони можуть відстоювати свою позицію. У будь-якому разі, оскарження має бути невід'ємною складовою закупівель для забезпечення дотримання їх принципів.

Список використаних джерел

1. Про публічні закупівлі : закон України від 25.12.2015 № 922-VIII ; станом на 01.01.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19#Text> (дата звернення: 27.02.2023).
2. Про встановлення розміру плати за подання скарги та затвердження Порядку здійснення плати за подання скарги до органу оскарження через електронну систему закупівель та її повернення суб'єкту оскарження : Постанова Кабінету міністрів України від 22.04.2020 № 292 ; станом на 26.08.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/292-2020п#Text> (дата звернення: 27.02.2023).
3. Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України “Про публічні закупівлі”, на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування : Постанова Кабінету міністрів України від 12.10.2022 № 1178 ; станом на 25.02.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-п#Text> (дата звернення: 27.02.2023).
4. Prawo zamówień publicznych : Закон Республіки Польща від 11.09.2019. URL: www.gov.pl (дата звернення: 27.02.2023).

Abstract: *the process of contesting public procurement in Ukraine and Poland was investigated, common features and main differences were identified*

Key words: *public procurement, appeal, appeal body, procedure, payment*

Науковий керівник:

Чебан Ю.Ю.,

*канд. екон. наук, доцент, доцент, кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК: 567.24(078)

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ПРАКТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ ВОЄННОГО СТАНУ

Моцьо Тетяна Миколаївна

**здобувач вищої освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна**

Анотація: *висвітлено сутність інвентаризації як елементу методу бухгалтерського обліку. Висвітлюються проблемні питання проведення інвентаризації в сучасних умовах. Доведено, що значного покращення інвентаризаційної роботи можна досягнути за рахунок більш повного використання можливостей і прийомів економічного аналізу.*

Ключові слова: *Інвентаризація, фінансова звітність, облік, матеріально-відповідальні особи.*

Інвентаризація є важливим етапом обліку на підприємстві, який полягає в перевірці наявності та руху матеріальних цінностей. Правильне проведення інвентаризації дозволяє виявити помилки та недоліки в обліку, а також забезпечує достовірність фінансової звітності підприємства.

У разі введення воєнного стану на території країни, підприємства повинні вжити додаткових заходів щодо забезпечення безпеки та контролю над матеріальними цінностями. Воєнний стан вимагає від керівництва підприємства та працівників особливої уваги до збереження та охорони майна.

Під час проведення інвентаризації в умовах воєнного стану необхідно дотримуватися деяких особливостей та процедур. Наприклад, необхідно забезпечити охорону території та приміщень, в яких зберігаються матеріальні цінності. Крім того, слід вести строгий облік переміщення цінностей та контролювати доступ до них.

Особливу увагу під час інвентаризації в умовах воєнного стану необхідно приділяти складу інвентарної комісії та провести додаткову підготовку працівників, які будуть займатися проведенням інвентаризації. Також варто підготувати необхідну документацію та забезпечити належний рівень комунікації між різними відділами та підрозділами підприємства.

Однією з найбільш важливих особливостей інвентаризації в умовах воєнного стану є дотримання законодавчих та нормативних вимог. Зокрема, необхідно враховувати вимоги щодо порядку проведення інвентаризації, переліку об'єктів, що підлягають інвентаризації, термінів проведення та формування звіту про результати інвентаризації.

Окрім того, в умовах воєнного стану необхідно забезпечити безпеку проведення інвентаризації та запобігти можливим протиправним діям. Для цього необхідно визначити відповідальних за проведення інвентаризації осіб, забезпечити належний рівень охорони об'єктів, що підлягають інвентаризації, та розробити план дій в разі виявлення фактів порушення порядку.

Під час проведення інвентаризації в умовах воєнного стану необхідно враховувати специфіку діяльності підприємства та можливі наслідки неправильного обліку матеріальних запасів. Особлива увага повинна бути приділена інвентаризації об'єктів, що мають стратегічне значення для національної безпеки, наприклад, обладнання для військової техніки або засоби зв'язку.

Під час інвентаризації важливо враховувати особливості, які виникають у разі введення в дію воєнного стану. Одна з таких особливостей – можливе зниження рівня безпеки в результаті військових дій. В такому випадку підприємство повинно вжити додаткових заходів безпеки для захисту працівників, які беруть участь у проведенні інвентаризації.

Під час воєнного стану можуть також виникнути проблеми з отриманням документів про право власності на майно. Це може призвести до складнощів у визначенні правильної кількості та стану майна. Тому, підприємство повинно мати чітку систему документального забезпечення, яка дозволить провести інвентаризацію в найкоротші терміни та з мінімальними втратами.

Список використаних джерел

1. Бардаш С.В. Інвентаризація при аудиті виробничих запасів/ С.В. Бардаш // Республіканська науково-практична конференція з аудиту” Удосконалення національних нормативів аудиту”.- Житомир:ЖІТІ, 2000.-С.108-111.
2. Дудкевич О.В. Функції інвентаризації та відображення її результатів в обліку / О.В. Дудкевич // Економіка АПК. – 2006. – №11. – С. 88-93.
3. Ковенко М. Інвентаризація майна підприємства/ Ковенко М. // Податки та бухгалтерський облік – 2008 - №97 – С. 15-20.

Annotation: the essence of the inventory as an element of the accounting method is highlighted. Problematic issues of conducting inventory in modern conditions are highlighted. It has been proven that a significant improvement in inventory work can be achieved due to more complete use of opportunities and techniques of economic analysis.

Keywords: Inventory, financial reporting, accounting, materially responsible persons.

Науковий керівник:

Дубініна М.В.,

*д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК: 657

ОБЛІК ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ НЕДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Надточій Наталія Миколаївна

*здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Анотація: наведено визначення категорії «програмне забезпечення», встановлено критерії його класифікації. Визначено, якими об'єктами обліку можуть виступати програмне забезпечення. Наведено специфіку його обліку в залежності від ролі, що воно відіграє у господарському житті суб'єкта господарювання.

Ключові слова: комп'ютери, програмне забезпечення, нематеріальний актив, основний засіб, роялті, витрати періоду.

У вік бурхливого розвитку інформаційних технологій усі суб'єкти господарювання використовують у своїй діяльності оргтехніку, і, відповідно, програмне забезпечення. Однак однозначність у порядку відображення операцій із програмним забезпеченням у бухгалтерському та податковому обліку знаходиться під питанням. Ситуація ускладнюється ще й тим, що програмне забезпечення є об'єктом права інтелектуальної власності. Тому облік програмного забезпечення залежить від того, якими саме правами на нього володіє суб'єкт господарювання.

Комп'ютерна програма – набір інструкцій у вигляді слів, цифр, кодів, схем, символів чи в будь-якому іншому вигляді, виражених у формі, придатній

для зчитування комп'ютером (настільним комп'ютером, ноутбуком, смартфоном, ігровою приставкою, смарт-телевізором тощо), які приводять його у дію для досягнення певної мети або результату, зокрема операційна система, прикладна програма, виражені у вихідному або об'єктному кодах [1]. Комп'ютерні програми є об'єктами права інтелектуальної власності, а це означає, що вони не є «традиційним» активом.

Порядок розпорядження програмним забезпеченням (далі – ПЗ) чітко визначається й обмежується ліцензійною угодою. Тому після придбання програмного забезпечення бухгалтер повинен, насамперед, визначитися, як класифікувати такий актив у податковому та бухгалтерському обліку: як основний засіб; як нематеріальний актив чи як програмне забезпечення, придбане на умовах виплати роялті.

Документальне підтвердження правомірності використання програмного забезпечення підприємством для різних програм може відрізнятися, однак у будь-якому разі у підприємства перш за все повинні бути:

- накладні на придбання;
- вихідні носії з програмою, усі види сертифікатів;
- документи про оплату;
- ліцензія на правомірність використання примірника програми;
- сертифікат достовірності [2].

На сьогоднішній день використання програмного забезпечення в житті кожного суб'єкта господарювання – необхідна умова і важливий інструмент для розвитку. Програмне забезпечення може виступати в обліку в декількох ролях:

- як об'єкт основних засобів (ОЗ). У разі, якщо програма є системною, тобто необхідна для виконання функціональних завдань комп'ютера (наприклад Ms Windows), і відповідає визначенню операційної системи (пп. 14.1.138 ПКУ, п.4 П(С)БО 7) в принципі: строк корисного використання понад рік і вартість понад установлений розмір;

- як об'єкт нематеріальних активів (НМА). Цей варіант вибирається в разі, якщо купуються виключні майнові права на комп'ютерну програму. ПЗ повинно відповідати вимогам п.4 П(С)БО 8 та пп. 14.1.120 ПКУ. Під цей опис підходить ПЗ, що створене спеціально для підприємства, і підприємство згідно з договором має право тиражувати, продавати, здавати в оренду, перешкоджати неправомірному використанню ПЗ. Такий самий спосіб підходить і для невиключних прав на користування ПЗ, оскільки вони виникають в результаті контрактних або інших юридичних прав і в силу цього також повинні вважатися НМА;

- як роялті. Цей варіант підходить у випадку, якщо покупцеві надається право використання ПЗ без можливості його перепродажу, умови використання програми не обмежені функціональним призначенням, а відтворені кількістю куплених копій (пп. 14.1.225 ПКУ);

- як витрата періоду. Даний варіант застосовується, якщо підприємство-покупець оплачує послуги з обслуговування програми, але саме ПЗ не купується. Наприклад – пакет оновлень на рік до ПЗ М.Є.Док. [3].

У бухгалтерському обліку програмне забезпечення обліковується згідно вимог П(С)БО 8 «Нематеріальні активи» і зараховується на баланс підприємства за первісною вартістю. До первісної вартості програмного забезпечення необхідно зарахувати витрати на встановлення та налаштування програми. Введення в експлуатацію програмного забезпечення оформляється Актом введення в господарський оборот об'єкта права інтелектуальної вартості у складі нематеріальних активів (форма № НА-1). Інформація з такого акта заноситься в Інвентарну картку обліку об'єкта права інтелектуальної власності у складі нематеріальних активів. Первісна вартість програми накопичується за дебетом субрахунка 154 «Придбання нематеріальних активів». Після введення програмного забезпечення в експлуатацію його накопичена первісна вартість списується із субрахунку 154 в дебет субрахунку 125 «Авторське право та суміжні з ним права» [4].

Обов'язок із контролю за використанням ліцензійного програмного забезпечення покладено насамперед на Державну службу інтелектуальної власності.

Перевіряти суб'єктів господарювання на предмет дотримання ними прав інтелектуальної власності може також Державна служба боротьби з економічною злочинністю.

Список використаних джерел

1. Про авторське право і суміжні права : Закон України № 2811-IX, від 01.12.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
2. Васьков В. Н. Особливості обліку програмного забезпечення у світлі вимог податкового кодексу України. URL: http://confcontact.com/2013_04_04_zhv/8_Vaskov.htm
3. Малахова Ю. [TQM systems](https://tqm.com.ua/ua/likbez/ualaws/perelik-programne-zabezpechennya-elektrona-zvitnist). URL: <https://tqm.com.ua/ua/likbez/ualaws/perelik-programne-zabezpechennya-elektrona-zvitnist>
4. Положення бухгалтерського обліку 8 «Необоротні активи» : наказ Міністерства фінансів України від 18.10.1999 р. № 242.

Науковий керівник:

Ксьонжик І.В.,

*д-р екон. наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК: 657.6

РОЛЬ АУДИТУ ЯК ІНСТРУМЕНТУ БОРОТЬБИ З ФАЛЬСИФІКАЦІЄЮ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Поліщук Аліна Ігорівна

*здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Анотація: досліджено роль аудиту як інструменту у боротьбі з фальсифікацією фінансової звітності.

Ключові слова: аудит, аудиторські процедури, фінансова звітність, фальсифікація фінансової звітності.

Фінансова звітність є основним джерелом формування інформаційного ресурсу на основі якого приймаються рішення як внутрішніми, так і зовнішніми користувачами щодо підприємства. В свою чергу незалежний аудит є системою, що має підтвердити якість такого інформаційного ресурсу як для внутрішнього так і зовнішнього користувача [1].

Аудиторська перевірка дозволяє виявити помилки та неправильне відображення інформації у фінансовій звітності, що можуть бути використані для приховування фактів фальсифікації та шахрайства. Аудит є процесом оцінки та перевірки фінансової звітності компанії з метою забезпечення її достовірності та відповідності стандартам бухгалтерського обліку.

Аудитори здійснюють перевірку фінансової звітності на предмет відповідності вимогам законодавства, стандартів бухгалтерського обліку та аудиту, а також на предмет наявності можливих помилок, фальсифікацій, викривлень та інших недоліків.

Аудитори не визначають юридично наявності шахрайства на підприємстві. Вони розглядають два типи викривлень:

- викривлення, що виникають у результаті шахрайства під час складання фінансової звітності. Як правило, здійснюється керівництвом підприємства;
- викривлення в результаті незаконного привласнення або використання активів. Як правило, здійснюється працівниками підприємства поза інтересами компанії [2].

Основні завдання аудиту як інструменту боротьби з фальсифікацією фінансової звітності є:

1. Незалежна оцінка достовірності фінансової звітності. Аудитори проводять незалежну оцінку фінансової звітності компанії та перевіряють її достовірність, що допомагає виявити можливі порушення в обліку та фінансовій звітності.

2. Виявлення фінансових ризиків. Аудитори проводять аналіз діяльності компанії та досліджують фінансову звітність, що допомагає виявити можливі фінансові ризики та небезпеки для компанії.

3. Забезпечення дотримання вимог законодавства. Аудитори перевіряють дотримання компанією вимог законодавства та регулювання, що зменшує ризики фінансової шахрайства та покращує довіру до компанії.

4. Рекомендації щодо вдосконалення системи контролю. Аудитори надають рекомендації щодо покращення системи контролю в компанії, що зменшує ризики фінансової шахрайства та покращує якість фінансової звітності.

Виявлення викривлень фінансової звітності беззаперечно є актуальним завданням аудитора, при цьому метою такого виявлення є не тільки ідентифікація фальсифікації даних звітності, але і розробка певного механізму протидії фальсифікації [3].

Аудитори мають професійні знання та досвід у виявленні фінансових аномалій, що можуть вказувати на можливу фальсифікацію фінансової звітності. Наприклад, аудитор може виявити невідповідність між фінансовими

звітами та внутрішньою документацією компанії, яка може свідчити про неправомірну діяльність або фальсифікацію звітності.

Крім того, аудиторські фірми зазвичай мають відповідні технології та програмне забезпечення для аналізу фінансової звітності, що дозволяє виявляти незвичайні або підозрілі фінансові транзакції, які можуть бути зв'язані з фальсифікацією.

Таким чином, аудит є важливим інструментом для забезпечення достовірності фінансової звітності та боротьби з фальсифікацією. Він забезпечує достовірність фінансової звітності та допомагає виявляти можливі випадки фальсифікації. Він допомагає захистити інвесторів, акціонерів та інших користувачів фінансової звітності від можливих шахрайств і забезпечує довіру до компаній та ринків загалом.

Результати аудиту допомагають інвесторам, кредиторам та іншим зацікавленим сторонам зрозуміти, наскільки достовірно та об'єктивно була підготовлена фінансова звітність.

Список використаних джерел

1. Грицишен Д.О., Прокопенко Ж.В., Кочин Т.М., Опанасюк А.А. Якість фінансової звітності як об'єкт аудиту: ідентифікація протиправних дій. *Актуальні проблеми державного управління*. 2017. Вип. 1. С. 83-94.

2. Каменська Т. Шахрайства при аудиторській перевірці. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2015. № 6. С. 2-7.

3. Редько О.Ю. Аудит звітності : ідентифікація та виявлення викривлень. *Національна академія статистики, обліку та аудиту. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації*. 2015. Вип. 2. С. 175-180.

Abstract: *the role of audit as a tool in the fight against falsification of financial statements is investigated.*

Key words: *audit, audit procedures, financial reporting, falsification of financial reporting.*

Науковий керівник:

Сирцева С.В.,

*канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК: 657

МІЖНАРОДНА СТАНДАРТИЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ У ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

Поліщук Аліна Ігорівна

здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *досліджено міжнародну стандартизацію бухгалтерського обліку і звітності у державному секторі.*

Ключові слова: бухгалтерський облік, фінансова звітність, державний сектор, міжнародна стандартизація, Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку для державного сектору (МСБОДС).

Україна відноситься до країн, які активно працюють над впровадженням міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та звітності в державному секторі. Міжнародна стандартизація бухобліку та звітності у державному секторі України регулюється Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку для державного сектору (МСБОДС), які розробляються та випускаються Міжнародною федерацією бухгалтерів (IFAC).

В умовах глобалізації жодна національна економіка, в тому числі і наша, не може нормально розвиватися у відриві від міжнародної. Відповідно сучасний стан розвитку нормативно-правового забезпечення економічної діяльності в Україні характеризується процесами адаптації до практики світової економіки. При цьому з метою формування достовірної та об'єктивної економічної інформації у світі триває процес запровадження єдиних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності, а, відповідно, і Україна не може залишитися за його межами [1].

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку і звітності в державному секторі України мають на меті забезпечити однакову інформацію про фінансову діяльність держави та її органів, забезпечити прозорість та відкритість діяльності, а також підвищити довіру до державних органів.

Серед передумов реформування обліку і звітності бюджетних установ доцільно виділити:

- глобалізація та економічна інтеграція світових економік;
- необхідність підвищення прозорості державних фінансів;
- відмінність методик обліку операцій у сфері державного управління та складання фінансової звітності;
- недосконалість нормативно-правового забезпечення;
- порушення основних принципів фінансової звітності;
- недосконалість організації обліку та фінансової звітності;
- недосконалість методологічних, методичних та організаційних основ обліку та фінансової звітності;
- поява нових об'єктів обліку та необхідність їх відображення у фінансовій звітності[2].

МСБОДС визначають принципи бухгалтерського обліку та звітності, які повинні бути застосовані державними установами та організаціями в Україні, тобто вони є офіційно прийнятими вимогами до ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності та інших фінансових документів. Вони також забезпечують збільшення прозорості та надійності звітності в державному секторі, що сприяє розвитку бізнесу, підвищенню довіри до держави та забезпеченню кращої ефективності управління державними ресурсами.

МСБОДС розроблені шляхом адаптації Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ), виданих Радою з МСФЗ, але з урахуванням

особливостей функціонування державного сектору. При цьому в тексті МСБОДС максимально збереженні підходи, визначені МСФЗ, якщо з того чи іншого питання обліку або звітності немає суттєвих відхилень чи особливостей у державному секторі [1].

МСБОДС можна класифікувати за такими групами:

- 1) Стандарти, які регулюють склад, порядок формування та подання звітності суб'єктів державного сектору (МСБОДС 1, 2, 6, 18);
- 2) Стандарти, що регулюють порядок обліку і надання у звітності інформації за окремими видами активів, зобов'язань, доходів і витрат суб'єктів державного сектору (МСБОДС 5, 7, 9, 12, 15, 16, 19, 21, 23, 25, 26, 28, 29);
- 3) Стандарти, які регулюють порядок обліку окремих операцій, що здійснюються суб'єктами державного сектору (МСБОДС 4,11, 13, 27, 32);
- 4) Стандарти, що регулюють порядок надання у звітності окремих видів суттєвої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та окремих операцій суб'єктів державного сектору (МСБОДС 3, 10, 14, 20, 22, 24) [3].

Одним з ключових принципів МСБОДС є принцип збалансованості, що передбачає забезпечення відображення фінансового стану та результатів діяльності державного сектору в об'єктивному та реалістичному світлі. Цей принцип вимагає, щоб фінансова звітність відображала всі активи, зобов'язання та фінансові результати у правильному розрізі та на адекватному рівні деталізації.

Іншим важливим принципом є принцип чесності та інтегритету, який передбачає, що фінансова звітність повинна бути точною та надійною, а також не містити помилок, істотних перекручень або викривлень. Цей принцип підкреслює важливість етичної поведінки та дотримання норм професійної етики бухгалтерів та аудиторів.

Для того, щоб забезпечити виконання вимог МСБОДС, в Україні було створено Державну службу з питань стандартизації, метрології та сертифікації України (Держстандарт України), яка відповідає за розробку та впровадження стандартів в різних галузях, включаючи бухгалтерський облік та звітність.

Отже, удосконалення бухгалтерського обліку та звітності у державному секторі за МСБОДС є надзвичайно важливим завданням для України, оскільки воно сприятиме зміцненню фінансової стійкості державних організацій, підвищенню рівня довіри громадськості та інвесторів, а також сприятиме інтеграції України в світову економіку.

Для досягнення цієї мети потрібно забезпечити необхідні ресурси та інфраструктуру для впровадження вимог МСБОДС, включаючи відповідну кваліфікацію фахівців та доступ до потрібних програмних засобів. Також важливо підтримувати належний рівень контролю за виконанням вимог МСБОДС, що допоможе забезпечити якість та достовірність фінансової звітності.

Список використаних джерел:

1. Смірнова І.В., Смірнова Н.В. Національні та міжнародні стандарти обліку для державного сектору: особливості застосування. *Центральноукраїнський національний технічний університет. Економічні науки*. 2018. Вип. 33. С. 152-164. URL: <http://economics.kntu.kr.ua/pdf/33/20.pdf>
2. Титикало В.С. Трансформація фінансової звітності бюджетних установ відповідно до МСБОДС : авт. дис. кандидата екон. наук: 08.06.04 Титикало Володимир Сергійович. Житомир. 2017. С.21. URL: <http://eztuir.ztu.edu.ua/handle/123456789/6202;jsessionid=CD62D9A41575CBF3D7F9A1ADBBF82DBA>
3. Ловінська Л.Г., Гапоненко Л.В., Гізатуліна Л.В., Сушко І. Облік витрат на надання соціальних послуг згідно з міжнародними стандартами. ДНУ «Академія фінансового управління». 2016. С. 216. URL: http://www.afu.kiev.ua/getfile.php?page_id=461&num=1

Abstract: *the international standardization of accounting and reporting in the public sector was studied.*

Keywords: *accounting, financial reporting, public sector, international standardization, International Accounting Standards for the Public Sector (IAS).*

Науковий керівник:

Ксьонжик І.В.,

*д-р екон. наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК: 657.62

АНАЛІТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА

Пятачук Андрій Сергійович,

здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *досліджено аналітичні можливості фінансової звітності малого підприємства у порівнянні із стандартною звітністю, проведено аналіз за кожною з форм звітності*

Ключові слова: *фінансова звітність, спрощена звітність, аналітичні можливості*

Більшість українських суб'єктів господарювання є малими підприємствами. Саме малий бізнес забезпечує значну частку зайнятості населення, невеликі підприємства є більш ефективними в окремих галузях народного господарства чим зумовлена їх важливість для національної економіки. Але кожне таке підприємство окремо має відносно незначні ресурси і йому складно формувати та подавати фінансову звітність на таких же умовах як великі та середні підприємства. При цьому, зазвичай, малі підприємства зосереджені на одному або декількох видах діяльності, не проводять господарських операцій із застосуванням багатьох рахунків та не заповнюють

більшість статей стандартної фінансової звітності. Тому для них є актуальним застосування скорочених форм фінансової звітності.

Порядок формування та подання фінансової звітності малих підприємств регулюються Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність». Даний стандарт визначає суб'єктів господарювання, які мають право скласти спрощену звітність, містить посилання на форми звітності та перелік статей, розкриває методику їх розрахунку. Звітність таких підприємств обмежується лише Балансом та Звітом про фінансові результати, в яких менше статей ніж у стандартній звітності [1].

Важливим напрямом організаційно-економічної діяльності підприємств є аналіз чинників, які впливають на той чи інший показник розвитку та стійкості підприємства. Головна мета аналізу фінансової звітності – оцінити результати та ефективність діяльності підприємства за звітний період і в динаміці, виявити та усунути недоліки, визначити резерви покращення фінансового стану.

У зв'язку з тим, що у звітності малих підприємств менше форм та статей, то це може зменшити інформаційно-аналітичну цінність їхньої фінансової звітності у порівнянні із стандартною звітністю. Але, не зважаючи на це, достовірна фінансова звітність навіть у спрощеному варіанті має певну аналітичну цінність, яку можна порівняти із аналітичними можливостями застосування стандартної звітності.

На нашу думку, оптимальна спрощена звітність має поєднувати інформативність, простоту складання форм звітності, менший обсяг статей та легкість читання звітності у порівнянні зі звичайною звітністю.

Зазначимо основні відмінності у формах звітності між спрощеною та стандартною звітністю і аналітичних можливостях, які випливають з цього.

1. Баланс (Звіт про фінансовий стан) – відображає наявні господарські засоби підприємства (активи) та джерела їх формування (пасиви). Дає можливість оцінити структуру ресурсів підприємства, його ліквідність, платоспроможність та фінансову стійкість. У балансі малого підприємства не розкривається окремо інформація про такі активи як інвестиційна нерухомість, довгострокова дебіторська заборгованість, відстрочені податкові активи та видані аванси – за виключенням останнього пункту таке вилучення є доречним для малого підприємства. Серед пасивів не розкривається інформація про вилучений капітал та повністю згорнутий 2-й розділ пасиву. Відмінності є незначними для суб'єкта малого бізнесу і, на нашу думку, інформативність Балансу за умови складання спрощеної звітності не знижується.

2. Звіт про фінансові результати – розкриває інформацію про доходи, витрати та фінансовий результат діяльності підприємства. За його допомогою можна оцінити рентабельність та ділову активність підприємства, структуру доходів та витрат. У Звіті про фінансові результати малого підприємства всі неопераційні доходи згруповані в єдину статтю, як і неопераційні витрати. Також адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати згруповані у єдину статтю, відсутні всі розділи окрім першого (у тому числі розподіл витрат за економічними елементами). Таким чином, при застосуванні Звіту про фінансові результати, можна частково підрахувати показники

рентабельності та оборотності, але якщо підприємство провадить фінансову або інвестиційну діяльність, то звіт не відображає цього повною мірою, зменшуються можливості для аналізу структури доходів та витрат.

3. Звіт про рух грошових коштів – розкриває дані про грошовий потік підприємства, дозволяє дослідити джерела надходження та напрями поточних видатків, порівняти грошовий потік із поточною заборгованістю підприємства, доходами та витратами, зіставити їх. Такий аналіз дає можливість оцінити платоспроможність та інвестиційні можливості підприємства більш детально. На нашу думку, аналітичні можливості спрощеної звітності суттєво знижуються через відсутність спрощеного варіанту Звіту про рух грошових коштів.

4. Звіт про власний капітал – розкриває дані про складові власного капіталу, конкретні зміни в них. Вважаємо, через відсутність спрощеного варіанту такого звіту інформативність спрощеної звітності не зменшується суттєво, оскільки у I розділі пасиву Балансу зазвичай достатньо інформації про власний капітал малого підприємства.

5. Примітки до річної фінансової звітності – деталізують дані Балансу та окремі доходи і витрати. У формі 5 наводиться вартість різних активів (наприклад, складові основних засобів), що для фінансового аналізу не несе важливої інформації, а для аналізу виробництва недостатньо. Разом з тим капітал та заборгованість у ній не деталізуються, що могло б бути корисним для аналітика. Також деталізація доходів та витрат відображає лише окремі, специфічні статті доходів та витрат. Примітки за НП(С)БО виконують допоміжну та уточнюючу роль для аналізу, на відміну від звітності складеної за МСФЗ, в якій примітки більш інформативні ніж вся інша фінансова звітність, вони містять детальну інформацію про фінансові показники, про капітал, розкриття кожної статті доходів та витрат за економічними елементами посилення на облікову політику. Таким чином, мале підприємство, що складає спрощену звітність за НП(С)БО 25 має можливість не складати громіздку форму звітності, аналітична цінність якої сумнівна [2, 3].

Баланс малого підприємства відображає достатньо інформації, а відсутність Звіту про власний капітал та Приміток у спрощеній звітності не зменшує її інформативність. Але у Звіті про фінансові результати малого підприємства недостатньо розкрита інформація про структуру витрат (хоча основні показники рентабельності та оборотності можна розрахувати і за наявними статтями). Також позитивно відобразилась би на інформативності звітності наявність спрощеної форми Звіту про рух грошових коштів, який би коротко розкривав дані про рух коштів від неопераційної діяльності, та детальніше від операційної (але більш коротко ніж стандартна форма 3).

Отже, право на складання та подання скороченої звітності для малого підприємства за НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» дає можливість суб'єктам господарювання витратити менше часу та ресурсів на фінансову звітність, при цьому у аналітика залишаються інструменти для визначення найважливіших фінансових показників, але аналітична цінність такої звітності дещо менша ніж стандартної.

Список використаних джерел

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність» : Наказ Міністерства фінансів від 25.02.2000 № 39 ; станом на 10.08.2021. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text> (дата звернення: 04.03.2023).

2. Собченко (Кінева) Т. С., Соскіда Ю.М. Аналітична оцінка фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва. *Регіональна економіка та управління*. 2017. № 4 (17). С. 96-100. URL : <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/710351.pdf> (дата звернення 04.03.2023).

3. Банера Н.П., Гелей Л.О. Фінансова звітність суб'єктів малого підприємництва: оцінка та шляхи підвищення інформативності показників. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2021. №1 (71). С. 55-62. URL : http://scientificview.umsf.in.ua/archive/2021/1_71_2021/12.pdf (дата звернення 04.03.2023).

Abstract: *the analytical possibilities of financial reporting of a small enterprise in comparison with standard reporting were investigated, an analysis was carried out based on the each form of reporting*

Key words: *financial reporting, simplified reporting, analytical capabilities*

Науковий керівник:

Лугова О.І.,

канд.екон.наук, старший викладач

кафедри обліку і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

УДК: 657.37

СПЕЦИФІКА ПОДАННЯ БЮДЖЕТНИМИ УСТАНОВАМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЧЕРЕЗ АС «Є-ЗВІТНІСТЬ»

Пятачук Андрій Сергійович,

здобувач вищої освіти спеціальності 071«Облік і оподаткування»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *досліджено механізм заповнення, підписання, консолідації та подання звітності бюджетними установами через АС «Є-Звітність»*

Ключові слова :*бюджетні установи, АС «Є-Звітність», Державна казначейська служба України*

В процесі своєї діяльності бюджетні установи розробляють та подають фінансову звітність до органів Державної казначейської служби України. Дана служба, в свою чергу, зацікавлена в автоматизації прийняття та обробки інформації, яку надають їй бюджетні установи. Інструментом, який забезпечує полегшення подання інформації бюджетними установами та її прийняття та обробку Казначейством є Система подання електронної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів і державними цільовими фондами, яка також відома як АС «Є-Звітність».

Порядком складання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування, який затверджено наказом Міністерства фінансів України від 24.01.2012 № 44 (остання редакція – 03.01.2023), регулюються питання як складання звітності бюджетних установ, так і її подання [1].

Згідно даного законодавчо-нормативного документу форми бюджетної звітності складаються та подаються із застосуванням АС «Є-Звітність».

АС «Є-Звітність» надає можливість:

- 1) бюджетним установам – заповнити та перевірити в електронному вигляді форми фінансової та бюджетної звітності, підписати кожен з них кваліфікованим електронним підписом та подати її через мережу Інтернет;
- 2) розпорядникам бюджетних коштів – контролювати складання звітів, автоматично консолідувати всю фінансову та бюджетну звітність;
- 3) органам ДКСУ – полегшити прийняття та обробку інформації органами ДКСУ, пришвидшити перевірку фінансової та бюджетної звітності.

Щоб користуватись даною системою необхідно бути уповноваженою особою бюджетної установи, оформити електронний цифровий підпис та придбати захищений носій (токен), подати заявку на доступ до системи «Є-звітність» та отримати його та авторизуватись у системі за допомогою програми Bars Cryptor. Після виконання зазначених дій можна користуватись системою для заповнення та подання форм звітності [2].

Сама система може містити наступні робочі АРМ:

- 1) фінансова звітність;
- 2) фінансова звітність (консолідована);
- 3) бюджетна звітність;
- 4) бюджетна звітність (консолідована);
- 5) ліквідаційна звітність;
- 6) відправка звітності.

Слід зазначити, що доступ різних АРМ залежить від різних характеристик установи. Якщо бюджетна установа є розпорядником бюджетних коштів, то їй доступні АРМ, які допомагають консолідувати звітність, але для інших бюджетних установ дані АРМ відсутні. Наявність АРМ «Ліквідаційна звітність» залежить від того, чи ліквідується установа у звітному році.

АРМ типу «Фінансова звітність» та «Бюджетна звітність» спрямовані на заповнення звітності самої установи. На 1-й сторінці передбачено внесення даних у форми звітності. Програмою передбачено імпорт даних звіту з файлу тип dbf, підсумування показників, перевірка, друк, направлення на підпис (якщо заповненням та підписанням займаються різні особи), історія змін. Якщо звіт не було відправлено до Казначейства в «посилці», то його можна видалити. Наступні сторінки «підписання» та «перегляд» призначені для накладення електронного цифрового підпису та перегляду готових звітів відповідно [3].

АРМ «Фінансова звітність (консолідована)» та «Бюджетна звітність (консолідована)» мають схожу структуру, але наявні відмінності на першій робочій сторінці, присвяченій саме заповненню звітності. Вона включає в себе

список підпорядкованих установ, їх звітність, власну звітність, наявна функціональна кнопка «Консолідувати», яка не передбачає імпорту файлів, а спрямовану на консолідацію даних уже наявних у системі «Є-Звітність». За допомогою даної кнопки заповнюються форми консолідованої фінансової та бюджетної звітності на основі даних власної звітності та підпорядкованих установ. Сторінки «підписання» та «перегляд» виконують такі ж функції, як і в попередніх АРМ. В даних АРМ форми проходять етапи «Створено форму» та «Підписано керівником» [4].

Функцію подання звітності виконує АРМ «Відправка звітності». Вона включає сторінки «Відправка звітності в ДКУ» та «Перегляд відправленої звітності в ДКУ». Щоб подати звітність необхідно використати першу сторінку. Нею передбачено кнопку «Створити», завдяки якій створюється «посилка». Всі форми звітності (і фінансової, і бюджетної) треба надсилати одночасно в одній «посилці». Далі необхідно прив'язати всі форми до посилки за допомогою кнопки «Додати форму». Також необхідно додати супровідний лист в форматі pdf, який можна завантажити окремою кнопкою. Останнім етапом є натискання кнопки «Відправити», статуси звітів з «Підписано керівником» змінюються на «Відправлено в ДКСУ» [5].

Отже, процес подання фінансової та бюджетної звітності в ДКСУ необхідно здійснювати через АС «Є-Звітність». Даною системою передбачено заповнення та підписання власної звітності та їх передача до ДКУ, створення консолідованої звітності на основі вже поданих звітів підконтрольних установ, надає можливість подавати дані через мережу Інтернет. На мою думку, такий підхід спрощує процес подання звітності і при цьому значно полегшує процес складання консолідованої звітності та обробки звітів органами ДКСУ, сприяє оптимізації робочого часу працівників бюджетних установ та Казначейства, сприяє автоматизації обліку у бюджетних установах.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Порядку складання бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів, звітності фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування : наказ Міністерства фінансів України від 21.04.2012 № 44 ; станом на 03.01.2023. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/z0196-12#Text> (дата звернення: 04.03.2023)
2. Як почати працювати в АС «Є-Звітність» : онлайн-стаття. URL : <https://portfel.ua/yak-zareyestruvatis-v-as-ye-zvitnist/> (дата звернення: 04.03.2023)
3. Функція «Фінансова звітність» АС «Є-Звітність» : онлайн-стаття. URL : <https://portfel.ua/funktsiya-finansova-zvitnist-as-ye-zvitnist/> (дата звернення: 04.03.2023)
4. АРМ «Фінансова звітність консолідована» АС «Є-Звітність» : онлайн-стаття. URL : <https://portfel.ua/arm-finansova-zvitnist-konsolidovana-buhgalter-as-ye-zvitnist/> (дата звернення: 04.03.2023)
5. АРМ «Відправка звітності» АС «Є-Звітність» : онлайн-стаття. URL : <https://portfel.ua/arm-vidpravka-zvitnosti-as-ye-zvitnist/> (дата звернення: 04.03.2023)

Abstract: the mechanism of filling out, signing, consolidating and submitting reports by budget institutions through JSC "E-Reporting" was investigated
Keywords: budgetary institutions, JSC "E-Reporting", State Treasury Service of Ukraine

Науковий керівник:
Ксьонжик І.В.,
д-р екон. наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет

УДК: 657.63

ШАХРАЙСТВО ТА ФАЛЬСИФІКАЦІЯ У БУХГАЛТЕРСЬКИХ ДОКУМЕНТАХ

Рагуліна Анастасія Олександрівна

здобувач вищої освіти спеціальності 071 Облік та оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** У дослідженні розкрито сутність фальсифікації бухгалтерських документів, виявлено причини та наслідки шахрайства в даній сфері. З'ясовано внаслідок яких дій може сформуватись неправильна фінансова звітність. Наведено перелік способів запобігання цього явища.*

***Ключові слова:** шахрайство, фальсифікація, бухгалтерські документи, фінансова звітність, співробітництво, аудит, керівництво.*

Шахрайство у бухгалтерських документах, яке раніше було чимось на кшталт кримінального злочину, останніми роками набуває все більшого суспільного використання. Фальсифікація у даній сфері є службовим злочином, який зазвичай вчиняють інсайдери керівництва, щоб представити компанію в більш вигідному фінансовому світлі.

Бухгалтерське шахрайство — це навмисна маніпуляція фінансовою звітністю з метою створення неправдивого вигляду фінансового стану компанії. Воно також може включати навмисну неправильну класифікацію активів і зобов'язань, щоб вплинути на коефіцієнти ліквідності та інші фінансові показники [1].

Дії, внаслідок яких може сформуватись неправильна фінансова звітність:

Навмисне викривлення (фальсифікація) фінансової звітності може бути зумовлене різними причинами:

- бажання зменшити податкове навантаження;
- представити результати діяльності компанії в більш вигідному світлі;
- бажання залучити інвесторів;
- демонстрація фінансової стійкості;
- створити «запас ефективності» в період зміни керівництва, щоб нове керівництво могло продемонструвати завищені фінансові результати за рахунок створених економічно необґрунтованих резервів у наступних звітних періодах;
- отримання додаткових матеріальних благ [2].

Шахраї мотивовані особистою вигодою, наприклад винагородою за результатами роботи; підвищенням репутації компанії шляхом введення в оману потенційних інвесторів.

У випадку виявлення помилок та спроб шахрайства аудитор зобов'язаний повідомити про це керівництво, навіть якщо ефект від цих відхилень є неістотним і не впливає на фінансову звітність підприємства [3].

Існують різноманітні способи запобігти шахрайству в сфері обліку та оподаткування. Зокрема, це:

- Інформування співробітників про можливі наслідки. Кожен працівник має бути ознайомлений з політикою ризику фальсифікації.

- Створення системи внутрішнього контролю. Програми такого контролю повинні переглядатися на постійній основі, щоб покращити їх ефективність та актуальність з урахуванням технологічних та інших досягнень. Якщо ж впровадження даних систем є неможливим, керівництву слід ознайомитися з ознаками шахрайства, щоб виявити перші спроби якнайшвидше.

- Залучення експертів.

- Переведення робітників на різні робочі місця. Це допоможе виявити спроби фальсифікації, так як одні працівники будуть перевіряти дані виконаної роботи інших [4].

Отже, проаналізувавши дану інформацію, можна дійти висновку, що зазначена проблема фальсифікації та шахрайства в бухгалтерських документах потребує вирішення. Це є негативним явищем, що виставляє компанію в негативному світлі та впливає на її розвиток. Існують різноманітні способи боротьби з махінаціями. Вчасне виявлення перших ознак шахрайства допоможе якісно провести аудит бухгалтерських документів.

Список використаних джерел

1. What Is Accounting Fraud? Definition and Examples URL: <https://www.investopedia.com/ask/answers/032715/what-accounting-fraud.asp>
2. Reasons for falsifying financial statements: important to know for auditors URL: <https://www.pabu.com.ua/en/mediacentr-eng/proffesional-news/2061-reasons-for-falsifying-financial-statements-important-to-know-for-auditors>
3. Помилки та шахрайство в аудиті URL: <https://buklib.net/books/31553/>
4. Стратегії протидії шахрайству в бізнесі URL: <https://cfo.ua/ukr/6strategiy>

Abstract: *The study revealed the essence of falsification of accounting documents, revealed the causes and consequences of fraud in this area. It has been clarified as a result of which actions incorrect financial reporting may be formed. A list of ways to prevent this phenomenon is given.*

Keywords: *fraud, falsification, accounting documents, financial reporting, cooperation, audit, management.*

Науковий керівник:

Дубініна М.В.

д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет

УДК: 657.421:336.221

МАЛОЦІННІ ТА ШВИДКОЗНОШУВАНІ ПРЕДМЕТИ: ПОНЯТТЯ, СКЛАДОВІ, ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ

Савельєва Анна Сергіївна,

здобувач вищої освіти спеціальності 071 облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** розглянуті поняття та складові малоцінних та швидкозношуваних предметів, їх відмінності та особливості. Особлива увага буде приділена аналізу відображення цих предметів в обліку, зокрема, визначенню методів та прийомів їх обліку, а також виявленню проблем та перешкод, що можуть виникнути при їх обліку. Результати дослідження можуть бути корисними для практикуючих бухгалтерів та фахівців з управління запасами, а також дослідників, що цікавляться питаннями обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів.*

***Ключові слова:** малоцінні швидкозношувальні предмети, облік, результати, складові*

Малоцінні та швидкозношувані предмети є важливим елементом управління запасами та обліку витрат в бухгалтерському обліку. Завдяки своїй низькій вартості, малоцінні та швидкозношувані предмети не потребують складного процесу затвердження придбання, що дозволяє організаціям раціональніше використовувати свої ресурси.

Однак, належний облік малоцінних та швидкозношуваних предметів дуже важливий для підтримання точності бухгалтерського обліку та забезпечення належної управлінської діяльності.

Для успішного ведення обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів необхідно розробити відповідні процедури, зокрема, визначити критерії віднесення предметів до цієї категорії, встановити правила ведення обліку та визначити процедури списання цих предметів. Правила ведення обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів можуть бути наступні: Всі малоцінні та швидкозношувані предмети повинні бути обліковані в спеціальному журналі обліку, в якому фіксуються такі дані, як назва предмета, кількість, дата придбання, ціна, термін корисного використання та інші характеристики. Кожен предмет повинен мати унікальний ідентифікатор, який буде використовуватись для його ідентифікації та відслідковування в обліку. Придбання малоцінних та швидкозношуваних предметів повинно бути підтверджено документально (наприклад, рахунком-фактурою), що дозволить підтвердити витрати на їх придбання та їхню належність підприємству. У разі списання малоцінних та швидкозношуваних предметів з обліку, цей процес повинен бути документально оформлений відповідним актом списання, в якому зазначається назва предмета, його ідентифікатор, причина списання та інші характеристики. Періодичність перевірки наявності та стану малоцінних та швидкозношуваних предметів повинна бути визначена внутрішнім регламентом підприємства. Підприємство повинно вести окремий рахунок

обліку амортизації малоцінних та швидкозношуваних предметів та своєчасно списувати їх з обліку у разі закінчення терміну корисного використання.

Процедури списання малоцінних та швидкозношуваних предметів можуть бути наступні: Підготувати акт списання, в якому зазначається інформація про предмет, причину списання, його стан та інші характеристики. Провести огляд малоцінного або швидкозношуваного предмета та визначити його фактичний стан, що може включати перевірку наявності в нього пошкоджень, функціонуючих елементів та інших аспектів.

Визначити залишкову вартість предмета, яка буде відображена в обліку та визначатиметься відповідно до його віку та стану. Підготувати документацію для проведення списання, що може включати акт списання, документи, що підтверджують придбання та витрати на ремонт, а також документи, що засвідчують зниження вартості за рахунок амортизації.

Забезпечити правильне списання предмета з обліку та внесення всіх необхідних змін до облікових документів.

Перевірити наявність документів, що підтверджують знешкодження предмета відповідно до вимог законодавства.

Важливо дотримуватися правил ведення обліку та процедур списання малоцінних та швидкозношуваних предметів, оскільки це дозволить зберегти достовірну та актуальну інформацію про наявність та стан обладнання, визначити необхідність його ремонту чи заміни, а також забезпечити дотримання вимог законодавства щодо відповідального використання та знешкодження витратних матеріалів та обладнання.

Список використаних джерел

1. Інструкція про застосування плану рахунків обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291 (зі змінами). URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0893-99>.

2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р. № 2. URL: <http://uazakon.com/document/fpart03/idx03865.htm>.

3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси». URL: <http://www.rada.com.ua/rus/ifrs/u2/>.

4. Податковий кодекс України. Від 02.12.2010р. №2755-VI, зі змінами та доповненнями. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

5. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: затверджено наказом Міністерства Фінансів України від 24 травня 1995р. № 88 / Бухгалтерський облік і аудит. 1995. № 9 (з наступними змінами і доповненнями).

6. 6. Положение по бухгалтерскому учету малоценных и быстроизнашивающихся предметов: приложение к письму Министерства финансов СССР от 18.10.79 г. №166. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0166400-79>.

Abstract: concepts and components of low-value and fast-stitched items, their differences and peculiarities are considered. Special attention will be paid to the analysis of the reflection of these items in accounting, in particular, to the definition of methods and techniques of their accounting, as well as to the identification of problems and obstacles that may arise during their accounting.

The results of the study can be useful for practicing accountants and specialists in inventory management, as well as researchers interested in accounting for low-value and perishable items.

Keywords: *low-value perishable items, accounting, results, components*

Науковий керівник:

Дубініна М.В.

д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

УДК 631.158

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

Серкізюк Уляна Анатоліївна,

здобувача вищої освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *розкрито сутність фермерського господарства та особливості обліку, проаналізовано варіанти оподаткування господарств відповідно до законодавства*

Ключові слова: *фермерське господарство, облік, оподаткування*

Фермерське господарство є особливою організаційною формою господарювання на селі, господарська діяльність та ведення бухгалтерського обліку якого регламентується спеціальним нормативним забезпеченням. А також на фермерські господарства поширюється загальне законодавство у сфері бухгалтерського обліку. Тому в процесі організації та ведення бухгалтерського обліку фермерськими господарствами постає проблема одночасного дотримання вимог загального та спеціального законодавства. Так, фермерські господарства мають дотримуватися вимог НП(С)БО 30 «Біологічні активи», згідно якого однією зі складових фінансового результату від основної діяльності є результат від первісного визнання сільськогосподарської продукції та додаткових біологічних активів.

Фермерське господарство є формою підприємницької діяльності громадян із створенням юридичної особи, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію займатися її переробкою та реалізацією з метою отримання прибутку на земельних ділянках наданих їм для ведення фермерського господарства відповідно до закону [1]. Значення і необхідність обліку у фермерських господарствах обумовлюється з одного боку потребою в інформації про наявне в господарстві майно обсяги виробництва продукції доходи та витрати, а з іншого боку зобов'язанням надання у державні установи інформації про результати фінансово-господарської діяльності. Хоча фермерські господарства в Україні і зайняли своє місце в економіці країни проте питання обліку та інформаційного забезпечення ще залишаються актуальними та потребують подальшого дослідження.

Фермерські господарства як і сам термін «фермерство» в більшості держав вживається як напрямок аграрного розвитку, як галузь виробництва під яким розуміють сільськогосподарське виробництво.

Зарубіжний досвід свідчить, що фермерство – один з дієвих шляхів від відродження підприємницької діяльності сільських товаровиробників до високоєфективного ведення сільськогосподарського виробництва.

Фермерські господарства, як і будь-які інші сільськогосподарські юридичні особи, мають право працювати на загальній системі оподаткування зі сплатою податку на прибуток або як платники єдиного податку. Фермерські господарства без статусу юридичної особи, які організуються на основі діяльності фізичних осіб-підприємців, теж можуть бути як загальносистемними (зі сплатою ПДФО), так і спрощеннями [2].

Оподаткування регламентується Податковим Кодексом України [3], при веденні господарської діяльності підприємство не може відхилятися від статей ПКУ і створювати власні засади. Для удосконалення обліку з питань оподаткування потрібно проаналізувати діяльність підприємства та на основі цього аналізу відштовхуючись від існуючих статей ПКУ вибрати потрібну форму оподаткування.

Розглянемо систему діючого оподаткування для фермерського господарства – юридичної особи:

- загальна система оподаткування, яка полягає у сплаті податку на прибуток за ставкою податку – 18%. Об'єктом оподаткування є прибуток, який може коригуватися на різниці, що виникають відповідно до положень Податкового кодексу України. Податок на доходи фізичних осіб становить також 18% . Окрім цього необхідно сплатити військовий збір, ставка якого рівна 1,5%, а також єдиний соціальний внесок.

- спрощена система оподаткування:

- 1) єдиний податок 3 групи без сплати ПДВ. Ставка – 5% доходу;
- 2) єдиний податок 3 групи зі сплатою ПДВ. Ставка – 3% доходу та сплата ПДВ [4].

Кожне фермерське господарство має дослідити існуючу систему оподаткування та обрати із запропонованих державою систем оптимальну для себе. Окрім цього у разі зміни системи оподаткування необхідно заздалегідь подати у визначені терміни заяву з метою вчасного переходу на обрану систему переходу та дати подачі заяви. Заява на зміну системи оподаткування подається до управління ДПС за місцем реєстрації платника податку.

Список використаних джерел

1. Про фермерське господарство : Закон України від 19 червня 2003 року № 973-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text> (дата звернення 04.03.2023)
2. Методичні рекомендації з організації та ведення бухгалтерського обліку в селянських (фермерських) господарствах : Наказ Міністерства аграрної політики України від 02.07.2001 № 189. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0189555-01#Text> (дата звернення 04.03.2023)
3. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. №2755–VI. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення 04.03.2023)

4. Войтенко Т. Форми оподаткування фермерських господарств.
URL://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2018/may/issue-38/article-36315.html

Abstract: the essence of farming and the peculiarities of accounting are revealed, the options for taxing farms in accordance with the legislation are analyzed

Keywords: farming, accounting, taxation

Науковий керівник:

Лугова О.І.,

канд.екон.наук, старший викладач кафедри обліку і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

УДК: 657(477)

БУХГАЛТЕРСЬКЕ ВІДОБРАЖЕННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСУ «ПОСТАЧАННЯ»

Слободян Тетяна Анатоліївна,

здобувач вищої освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: в роботі досліджується один з господарських процесів – процес постачання. Розглянуто, основні облікові етапи процесу постачання.

Ключові слова: постачання, підприємство, облік, контроль, активи.

За сучасних умов мінливого зовнішнього середовища головним завданням підприємства стає швидке реагування на зміни і відповідне впровадження адекватних заходів в організації і здійсненні власної підприємницької діяльності.

Основу діяльності будь-якої організації становлять її ділові процеси, або бізнес-процеси, які визначаються цілями й завданнями діяльності суб'єкта господарювання. Процеси забезпечують реалізацію всіх видів діяльності підприємства, пов'язаних з виробництвом товарів і/або послуг, які суб'єкт господарювання або робить, або продає й поставляє, або робить все це в сукупності. Для кожного виду роботи, що входить у загальний процес господарської діяльності, визначені тимчасові характеристики, які визначають її місце в загальній послідовності робіт, умови ініціації й час виконання [1].

Більшість організацій сьогодні побудовано за функціями і рівнями ієрархії. Науковий підхід до управління, розроблений Ф. Тейлором, є найкращим вираженням цих ідей. Він стверджував, що робота може бути виконана найбільш продуктивно, якщо розбити її на прості елементи і якщо люди, особливо робітники, розподіляються керівниками і спеціалізуються на конкретній простій частині роботи. Природним наслідком цих поглядів стало поширення функціональних організаційних структур [2].

Процес постачання є невід'ємною умовою забезпечення процесу виробництва. Він складається із сукупності операцій по забезпеченню підприємства необхідними для виробництва предметами праці (сировиною, матеріалами, паливом та ін.). Фактична собівартість придбаних предметів праці складається з їх купівельної вартості і транспортно-заготівельних витрат [3].

На думку Остапової Г. М., постачання – це діяльність, пов'язана з придбанням продукції у зовнішніх постачальників. Тоді як матеріально-технічне забезпечення виробництва – це діяльність, пов'язана з плануванням і підтримкою виробничої діяльності [4, с. 15].

Бухгалтерський облік процесу постачання повинен забезпечити інформацію про виконання плану обсягу постачання (за кількісними та якісними показниками) і собівартість придбаних предметів праці. Окрім цього, завданням обліку є також здійснення контролю за своєчасністю розрахунків з постачальниками та іншими господарюючими суб'єктами по операціях, пов'язаних з придбанням матеріальних цінностей та їх транспортуванням.

Для цього у бухгалтерському обліку використовується система синтетичних і аналітичних рахунків.

Операції по придбанню предметів праці, обліковуються безпосередньо на рахунках обліку виробничих запасів («Матеріали», «Паливо», «Запасні частини» та ін.). На дебеті цих рахунків відображають всі витрати - пов'язані з їх придбанням, тобто купівельну вартість і транспортно-заготівельні витрати, що дає змогу визначити їх фактичну собівартість. Інформацію про кількість і вартість окремих видів виробничих запасів одержують за даними аналітичних рахунків, які відкривають до відповідних синтетичних рахунків матеріальних цінностей.

Облік розрахунків з постачальниками за одержані матеріальні цінності та іншими організаціями за надані послуги (транспортними, посередницькими тощо) здійснюють на пасивному рахунку «Розрахунки з постачальниками і підрядчиками».

Звідси на купівельну вартість одержаних від постачальників і оприбуткованих на склади підприємства матеріалів в бухгалтерському обліку роблять запис:

Д-т рах. «Виробничі запаси» (та інших рахунків виробничих запасів).

К-т рах. «Розрахунки з постачальниками і підрядчиками».

Такий же запис роблять на вартість послуг транспортних та інших господарюючих суб'єктів по перевезенню матеріальних цінностей, навантажувально-розвантажувальні та інші роботи і послуги.

У міру оплати розрахунково-платіжних документів постачальників і підрядчиків складають бухгалтерську проводку [3].

Під час здійснення процесу постачання грошові кошти приймають форму матеріальних цінностей, які необхідні для забезпечення безперебійного перебігу наступного процесу – виробництва. Виходячи із цього, можна сказати, що основними об'єктами бухгалтерського обліку в процесі постачання є об'єкти:

- обсяг придбаних матеріальних цінностей (в натуральних і вартісному вимірниках)
- витрати на здійснення процесу постачання
- розрахунки з постачальниками та іншими підприємствами й організаціями, які виникають у процесі постачання

Що стосується обсягів придбаних матеріальних цінностей та розрахунків із постачальниками, то таку інформацію на підприємстві ще можливо отримати без надзвичайних зусиль, а от щодо сум витрат на здійснення цього процесу, то тут виникає ряд проблем.

Крім того, залишається невирішеною проблемою на даний час те, що процес постачання на підприємстві не знаходить повного і головне відокремленого відображення в системі обліку. Для того, щоб процес постачання у повній мірі досягнув своєї мети, до нього доцільно пред'явити ряд обов'язкових вимог, основними з яких є: плановірність, безперервність, ритмічність та економічність.

Отже, основним завданням процесу постачання є оптимізація сукупних потреб у матеріальних цінностях, яка дозволяє обґрунтувати плановий розмір цієї потреби у них, площу необхідного власного складського господарства, кількість навантажувально-розвантажувальних механізмів, вартість доставки матеріалів у робочу зону, трудові та фінансові ресурси із мінімальними сукупними витратами.

Крім того, організовуючи процес постачання, необхідно за даними, відображеними в обліку, аналізувати періодичність надходжень матеріалів, розміри партій, отримання матеріалів за графіком, забезпечення мінімальних витрат на доставку та їх зберігання.

Таким чином, процес постачання мимоволі вимагає стратегічного планування потреби в ресурсах, вибору джерел постачання, переговорів про умови постачання; розміщення замовлень, транспортування, отримання та перевірки відповідності матеріалів, зберігання, обробку і контроль за якістю ресурсів.

Список використаних джерел

1. Аналіз бізнес-процесів підприємства. URL: https://pidru4niki.com/1471121353661/ekonomika/analiz_biznes-protsesiv_pidpriyemstva
2. Сутнісна характеристика бізнес-процесів. URL: <https://library.if.ua/book/28/1897.html>
3. Основні господарські процеси: принципи обліку.. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/accountant/17203/>
4. Остапова Г. М. / Логістичні підходи до управління матеріальними запасами промислового підприємства / Г. М. Остапова, К. М. Сиваш // Держва та регіони : Серія «Економіка та підприємництво». – 2007. – № 1. – С. 247–251.

Annotation: the work examines one of the economic processes - the supply process. The main accounting stages of the supply process have been considered.

Keywords: supply, enterprise, accounting, control, assets.

Науковий керівник:

Дубініна М.В.

*д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет*

РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У КОНТЕКСТІ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ ПРОФЕСІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Терянік Діана Олексіївна,

здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** досліджено розвиток бухгалтерського обліку як причину виникнення міжнародних професійних організацій бухгалтерів, названо та коротко охарактеризовано декілька таких організацій, визначено їх роль і місце в професійному середовищі обліковців та вплив на міжнародне співробітництво.*

***Ключові слова:** міжнародні організації бухгалтерів, IFAC, ACCA, ISAC.*

З розвитком економічної складової державності посилилася роль міжнародних зв'язків, особливо торгівлі. Розбіжності, які виникали через існування відмінностей у методиці ведення бухгалтерського обліку і побудові звітності компаній різних країн, не тільки перешкоджали комунікації, а і призводили до нерозуміння закордонної звітності, її незіставності і, як наслідок, прийняття невірних управлінських рішень. Це була одна із причин створення міжнародних професійних організацій спеціалістів з бухгалтерського обліку – досягнення гармонізації міжнародної бухгалтерської практики.

Професійні організації зробили суттєвий внесок у розвиток теорії та практики обліку. Міжнародні бухгалтерські об'єднання мали на меті уніфікувати та стандартизувати ведення обліку, залишивши його комфортним для роботи, але й відповідним до певних вимог. Окрім того, такі організації розглядали важливі проблеми, пов'язані й з глобальними економічними зрушеннями, змінами в бухгалтерській, фінансовій, законодавчій сферах та покращенням їх функціонування [1].

Однією з найвідоміших організацій є Міжнародна федерація бухгалтерів (IFA – International Federation of Accountants). Її завдання – сприяти розвиткові й удосконаленню бухгалтерської професії за допомогою гармонізованих стандартів із тим, щоб бухгалтери-професіонали могли надавати послуги незмінно високої якості в інтересах суспільства [2]. Сильні сторони IFA зумовлені не лише тим, що в ній представлені організації багатьох країн світу, а й високим індивідуальним рівнем членів організацій, які віддані ідеї утвердження якості, компетентності і доброчесності в бухгалтерській професії. Ці ідеї є актуальними в працях організації – «Міжнародні стандарти аудиту», «Кодекс етики професійних бухгалтерів», «Міжнародні стандарти освіти» та «Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку для державного сектору».

Швидко зростає актуальність Асоціація присяжних сертифікованих бухгалтерів (ACCA - Association of Chartered Certified Accountants). Ця міжнародна профспілка створена на початку 20 століття в Лондоні. Її особливістю є те, що до неї входять і студенти. ACCA дає знання майбутньому фахівцеві, підтвержені міжнародним сертифікатом і статусом «королівського

бухгалтера» [3]. Бухгалтерська організація використовує інноваційні підходи як до бачення ситуації в обліковій галузі, так і новітні методи навчання та практики облікової діяльності, на чому акцентує свою роботу.

Не менш значимою міжнародною організацією бухгалтерів є Рада з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (IASB – International Accounting Standards Board). Основні завдання IASB полягають у розробці на потребу суспільства бухгалтерських стандартів, яких необхідно дотримуватися при складанні фінансових звітів; сприяти розповсюдженню їх у всьому світі; проводити роботу із удосконалення та гармонізації бухгалтерського обліку. IASB має складну та ґрунтовну структуру, різноманітні напрямки впливу на організацію міжнародної бухгалтерії [4].

Крім вищезазначених спілок, можна зазначити, що важливу роль в бухгалтерській галузі на світовому рівні відіграють комітети з питань економіки, обліку та фінансів Організації Об'єднаних Націй (ООН), Європейського Союзу, а також багато інших економічних асоціацій країн Америки, Європи, Південно-Східної Азії, метою яких є створення «спільного ринку», спрямованого на поступове усунення всіх обмежень у торгівлі між країнами-учасницями, ліквідацію перешкод для вільного переміщення «осіб, капіталів та послуг», розробку принципів узгодженої економічної політики та міжнародне співробітництво.

Кожна з бухгалтерських асоціацій, об'єднань є важливою ланкою у складній системі бухгалтерської професії. Обліковець будь-якої країни може бути залучений у міжнародне об'єднання за своїм фахом та отримати новий досвід. Бухгалтерське суспільство має співпрацювати для майбутньої гармонізації не тільки системи обліку, а й міжнародної економіки в цілому.

Список використаних джерел

1. Губачова О. М. Міжнародні організації зі стандартизації бухгалтерського обліку і звітності [Електронний ресурс] // Облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. / [О. М. Губачова, С. І. Мельник]. Київ, 2012. С. 82–154. URL: http://cul.com.ua/preview/oblik_zarub_Gub.pdf (дата звернення: 03.03.2023).
2. International Federation of Accountants : офіційний вебсайт. URL: <https://www.ifac.org/> (дата звернення: 03.03.2023).
3. ACCA Global : офіційний вебсайт. URL: <https://www.accaglobal.com/gb/en.html> (дата звернення: 03.03.2023).
4. IASC : офіційний вебсайт. URL: <https://interagencystandingcommittee.org/> (дата звернення: 03.03.2023).

Анотація: the work examines the development of accounting as the reason for the emergence of international professional organizations of accountants, names and briefly characterizes several such organizations, defines their role and place in the professional environment of accountants, influences on international cooperation.

Ключові слова: *international organizations of accountants, IFAC, ACCA, ISAC.*

Науковий керівник:

Лугова О.І.,

*канд.екон.наук, старший викладач кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК: 330.101

ОБЛІК ТА ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ В УПРАВЛІННІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Тітаренко Анастасія Вячеславівна

Здобувач вищої освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Іщенко Наталія Володимирівна

Здобувач вищої освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування
Національний університет біоресурсів і природокористування України
м. Київ, Україна

***Анотація:** Інтелектуальний капітал є ключовим ресурсом для успіху підприємств в сучасному бізнес-середовищі. Він включає в себе знання, навички та інновації, які забезпечують конкурентну перевагу та сталість бізнесу. Аналіз показує, що ефективне управління інтелектуальним капіталом може збільшити вартість компаній та створити нові ринки.*

***Ключові слова:** інтелектуальний капітал, інновації, конкурентна перевага, сталість бізнесу, управління, оцінка, балансування капіталу, ринкова вартість, багатофакторний аналіз.*

Інтелектуальний капітал є однією з найважливіших складових сучасної економіки, що дозволяє компаніям створювати конкурентні переваги та забезпечувати стійкий розвиток у довгостроковій перспективі. Це поняття охоплює всі види інтелектуальної власності, знань та навичок, які належать компанії та її працівникам, включаючи патенти, товарні знаки, авторські права, бренди, бази даних, технології та процеси виробництва.

У зв'язку з швидкими змінами в технологічному середовищі, інтелектуальний капітал стає все більш важливим, оскільки компанії повинні пристосовуватися до нових тенденцій та ринкових умов, щоб залишатися конкурентоспроможними. В умовах глобалізації та зростаючої конкуренції, вміння ефективно використовувати свій інтелектуальний капітал може стати вирішальним фактором успіху для бізнесу.

У даній темі ми розглянемо поняття інтелектуального капіталу більш детально, дослідимо його різні складові та розглянемо, як компанії можуть ефективно використовувати свій інтелектуальний капітал для досягнення своїх бізнес-цілей та забезпечення стійкого розвитку.

Інтелектуальний капітал підприємства є ключовим ресурсом, який включає в себе знання, ноу-хау, інформацію про клієнтів та інші активи, що не можуть бути виміряні традиційними методами обліку. В управлінні інтелектуальним капіталом підприємства важливу роль відіграє облік та внутрішній контроль.

Облік інтелектуального капіталу може бути здійснений за допомогою різних методів, таких як методика Balanced Scorecard (збалансована система показників), яка дозволяє визначити ключові показники для вимірювання інтелектуального капіталу підприємства. Крім того, можуть використовуватись

інші методи, такі як методика Вартости життєвого циклу (Lifecycle Value), яка визначає вартість інтелектуального капіталу на різних етапах його життєвого циклу.

Внутрішній контроль є важливим елементом управління інтелектуальним капіталом підприємства, оскільки дозволяє забезпечити безпеку та захист інформації про інтелектуальний капітал. Внутрішній контроль може бути забезпечений за допомогою різних методів, таких як розробка політики безпеки, захист від несанкціонованого доступу та використання захищених програмних продуктів.

Управління інтелектуальним капіталом підприємства є складним процесом, що вимагає використання різних методів та інструментів. Облік та внутрішній контроль є ключовими елементами управління інтелектуальним капіталом, оскільки дозволяють забезпечити ефективне використання цього ресурсу

Інтелектуальний капітал підприємства складається з нематеріальних активів, таких як права на інтелектуальну власність, ноу-хау, репутація, знання та інші форми інтелектуальної власності, які можуть мати значення для підприємства.

Облік і внутрішній контроль в управлінні інтелектуальним капіталом підприємства дуже важливі, оскільки ці активи не є матеріальними і можуть бути складні для визначення їх вартості та оцінки.

Облік інтелектуального капіталу включає в себе ведення облікових записів щодо прав на інтелектуальну власність, знань та ноу-хау, що належать підприємству. Внутрішній контроль включає процедури та політики, які підприємство встановлює для захисту своїх інтелектуальних активів від викрадення, втрати та недбалості.

Для ефективного управління інтелектуальним капіталом підприємства слід розробити політику щодо захисту прав на інтелектуальну власність та ноу-хау, встановити процедури для внутрішнього контролю, проводити оцінку вартості інтелектуального капіталу та розробляти стратегії для його розвитку.

Для ведення обліку інтелектуального капіталу підприємства можна використовувати спеціальні інформаційні системи та програми, які дозволяють зберігати інформацію про права на інтелектуальну власність, ноу-хау та знання.

Інтелектуальний капітал підприємства складається з інформації, знань, досвіду та інтелектуальної власності, яка дозволяє підприємству здійснювати успішну діяльність та забезпечувати конкурентну перевагу на ринку. Облік та внутрішній контроль в управлінні інтелектуальним капіталом підприємства мають важливе значення для забезпечення його ефективної управлінської діяльності.

Облік інтелектуального капіталу підприємства передбачає систематичний збір, обробку та аналіз даних про його інтелектуальні активи. Це може включати в себе облік інформаційних технологій, патентів, авторських прав, товарних знаків, баз даних, ноу-хау, процесів, навичок персоналу та ін. При цьому необхідно враховувати як кількісні, так і якісні показники, що дозволить оцінити стан та потенціал інтелектуального капіталу підприємства.

Внутрішній контроль в управлінні інтелектуальним капіталом підприємства передбачає встановлення системи заходів та процедур з метою забезпечення захисту та оптимізації його інтелектуальних активів. Це може включати в себе захист інформації від несанкціонованого доступу, захист прав на інтелектуальну власність, контроль за використанням інформації внутрішніми та зовнішніми стейкхолдерами, а також визначення та забезпечення відповідальності за порушення прав на інтелектуальну власність.

Інтелектуальний капітал стає все важливішим для компаній у сучасному бізнес-середовищі. Його складові, такі як знання, технології, патенти та авторські права, можуть стати ключовими конкурентними перевагами, які дозволяють компаніям зберігати своє місце на ринку та розвиватися у довгостроковій перспективі.

Ефективне використання інтелектуального капіталу потребує системного підходу та відповідального управління. Компанії повинні мати стратегію, яка дозволяє не тільки створювати нові ідеї та знання, але й ефективно їх захищати та використовувати для отримання прибутку.

Окрім того, інтелектуальний капітал може мати значний вплив на розвиток суспільства в цілому, сприяючи інноваціям та покращенню якості життя людей.

Отже, інтелектуальний капітал є ключовим фактором для досягнення успіху в бізнесі та сприяє розвитку суспільства в цілому. Компанії, які ефективно управляють своїм інтелектуальним капіталом, мають більші шанси залишатися конкурентоспроможними та успішними в довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел

1. Диха, М. В. Інтелектуальний капітал у системі забезпечення інноваційного розвитку країни. 2019.
2. Клименко, І. С.; Тарануха, О. М.; Журавель, О. В. Інтелектуальний капітал і ринок інтелектуальної власності в умовах інформаційної економіки: проблеми ідентифікації та оцінки. Економіка та держава, 2021, 5: с. 38-43.
3. Козловський, С. В.; Синегуб, П. С. Парадигма управління інтелектуальним капіталом в умовах дигіталізації сучасної економіки. Економіка та держава, 2022, 2: с. 85-93.
4. Яворська, Оксана. Знання як комплементарна складова інтелектуального капіталу підприємства в епоху цифрової економіки. Вісник Економіки, 2021, 3: с. 185-198.
5. Череп, О. Г.; Кухар, М. В. Інтелектуальний капітал. In: The 10th International scientific and practical conference "World science: problems, prospects and innovations" (June 16-18, 2021) Perfect Publishing, Toronto, Canada. 2021. 607 p. 2021. p. 572.

Abstract: Intellectual capital is a key resource for the success of enterprises in the modern business environment. It includes knowledge, skills and innovation that provide competitive advantage and business sustainability. Analysis shows that effective management of intellectual capital can increase the value of companies and create new markets.

Key words: intellectual capital, innovation, competitive advantage, business sustainability, management, evaluation, capital balancing, market value, multifactor analysis.

Науковий керівник:

Дубініна М.В.

*д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет*

КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ

Форошевська Олена Русланівна,

Здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** розглянуто особливості та методичку контролю розрахунків з оплати праці на підприємствах.*

***Ключові слова:** контроль, оплата праці, розрахунки з оплати праці, контрольні процедури.*

Контроль є однією з основних функцій управління підприємством. Сьогодні виникає необхідність у змінах організації та стимулювання праці, а також перегляду потребує система контролю операцій з оплати праці [1, с.668].

Контроль розрахунків з оплати праці - це перевірка відповідності розрахунків з оплати праці встановленим нормативним актам та умовам трудового договору між роботодавцем та працівником.

Основна мета контролю розрахунків з оплати праці - це забезпечення дотримання законодавства про працю та умови трудового договору, достовірність розрахунків та повнота відображення даних у бухгалтерському обліку та звітності. Даний процес включає перевірку розрахунків з працівниками підприємства по нарахованій та виплаченій заробітній платі, відпускним, лікарняним та інших виплат, які повинні бути здійснені відповідно до чинного законодавства.

Контроль розрахунків з оплати праці може здійснюватися роботодавцем самостійно, тобто на підприємстві сформована та функціонує система внутрішнього контролю (відділ внутрішнього контролю або відділ внутрішнього аудиту) або він може відповідних спеціалістів (незалежні аудитори, аудиторські фірми тощо). Крім того, контроль може бути проведений відповідними державними органами.

Для контролю заробітної плати необхідна інформація, джерелами якою є: первинні документи як основне інформаційне джерело внутрішнього контролю рахунки бухгалтерського обліку, реєстри бухгалтерського обліку та фінансова звітність [2].

Об'єктами контролю за розрахунками з оплати праці є стан бухгалтерського обліку та звітності за операціями з обліку заробітної плати, стан роботи з кадрами, використання фонду робочого часу та дотримання штатної й трудової організації підприємства.

До етапів контролю розрахунків з оплати праці відносять:

- перевірка наявності та дотримання умов договорів та положень про оплату праці;
- перевірка відповідності бази нарахування оплати праці обсягам виконаних робіт при відрядній формі оплати відпрацьованим годинам при погодинній формі оплати праці;

- перевірка надання соціальних гарантій працівникам та їх облікове відображення;
- перевірка правильності документального працівникам;
- перевірка правильності обчислення сум відпускних та розміру компенсації за невикористану відпустку;
- перевірка правильності нарахування виплат допомоги з тимчасової непрацездатності із врахуванням страхового стажу працівника;
- перевірка правильності здійснення нарахувань та утримань податків та зборів до фондів із соціального страхування із виплат працівникам та відповідно до виконавчих листів;
- перевірка законності та правильності облікового відображення операцій з виплат працівникам;
- встановлення правильності заповнення бухгалтерської звітності з оплати праці;
- перевірка даних реєстрів синтетичного та аналітичного обліку операцій з виплат працівникам на відповідність [3].

Методичні прийоми контролю заробітної плати можуть включати:

1. Аналіз документів, пов'язаних з виплатою заробітної плати. Цей метод передбачає перевірку правильності оформлення та своєчасності подання документів, які впливають на виплату зарплати, таких як таблиці обліку робочого часу, накази про прийом на роботу, наказ про надання відпустки, листки непрацездатності тощо.

2. Контроль за виконанням трудових обов'язків працівників. Цей метод передбачає перевірку фактичного виконання працівниками своїх трудових обов'язків та відповідність цього виконання з умовами трудового договору та тарифними ставками.

3. Перевірка виплати заробітної плати. Цей метод передбачає перевірку правильності розрахунку заробітної плати працівників та відповідність цього розрахунку з тарифними ставками, визначеними у трудовому договорі.

4. Застосування внутрішніх перевірок та зовнішніх перевірок з метою виявлення порушень щодо нарахування, виплати заробітної плати працівникам та правильності відображення даних операцій на рахунках обліку та звітності. За результатами перевірки керівництво підприємства приймає рішення щодо усунення порушень і відхилень стосовно способу та строків виправлення помилок, порядку внесення змін до облікової політики та способу покарання винних осіб або заохочення [1, с.672].

Таким чином, контроль за оплатою праці на кожному підприємстві має велике значення та досить трудомістким процесом, який потрібно проводити ретельно та уважно, адже витрати на оплату праці займають значну часту у структурі витрат підприємства.

Список використаних джерел

1. Ходаківська Л.О. Внутрішньогосподарський контроль розрахунків з оплати праці. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 17. С. 668-673.

2. Гамова О.В., Козачок І.А., Федоренко Т.В. Внутрішній контроль заробітної плати па підприємстві. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. №2. С.31-38.

3. Портянка А.Г. Контроль розрахунків з оплати праці. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/18593262.pdf>.

Abstract: *features and methods of control of payroll calculations at enterprises are considered.*

Key words: *control, labor payment, labor payment calculations, control procedures.*

Науковий керівник:

Сирцева С.В.,

*канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК: 338.43:657

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА КОНТРОЛЬ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ В АГРАРНІЙ СФЕРІ

Штиль Антон Романович

здобувач вищої освіти спеціальності 071- Облік і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: *метою дослідження є розкриття теоретичних аспектів облікового забезпечення оборотних активів на аграрних підприємствах. Розкрито основні завдання та складові облікового забезпечення оборотних активів. Визначено необхідність здійснення якісного контролю оборотних активів в аграрній сфері. Зроблено відповідні висновки.*

Ключові слова: *облікове забезпечення, фінанси, контроль, облік, оборотні активи, грошові кошти, аграрні підприємства.*

Облікове забезпечення — це система збору, обробки, узагальнення, подання та аналізу фінансової інформації, забезпечення її кількості і якості для ведення господарської діяльності, зокрема, її управління.

Облікове забезпечення оборотних активів - це показник, який вказує на рівень грошових коштів, необхідних для забезпечення безперебійної діяльності підприємства і підтримки оборотних активів на певний період.

Одним з основних завдань облікового забезпечення оборотних активів є забезпечення достатньої кількості коштів для здійснення поточної діяльності підприємства. Також воно допомагає визначити оптимальний рівень запасів, що забезпечує ефективне використання ресурсів підприємства та зменшує витрати.

Облікове забезпечення оборотних активів включає в себе:

- аналіз руху грошових коштів та інших оборотних активів на підприємстві;
- розробка стратегій управління оборотними активами;
- встановлення контролю за рухом грошових коштів та інших оборотних активів;
- моніторинг платіжної дисципліни покупців та контроль за погашенням заборгованості [1].

Оборотні активи є однією з складових елементів матеріальної основи процесу виробництва. Від ступеня їхнього використання залежать кінцеві результати виробництва, фінансове становище всіх підприємств. Поліпшення використання оборотних активів сприяє підвищенню рентабельності підприємств, і навпаки, погіршення їх використання й відволікання на позапланові цілі знижує ефективність використання оборотних активів, створює важке фінансове становище. Тому на підприємствах повинен бути організований систематичний контроль за використанням наявних у них оборотних активів. Цей контроль повинен включати:

- перевірку наявних у підприємства власних оборотних активів;
- перевірку доцільності витрат власних і позикових засобів, виявлення й ліквідацію зайвих і непотрібних підприємству цінностей;
- перевірку ефективності здійснюваних на підприємстві заходів щодо ощадливої витрати на виробництві матеріальних цінностей і коштів [3].

Важливим етапом у контролі за використанням власних оборотних активів є систематичне зіставлення фактичної наявності власних джерел їхнього формування із установленою потребою (нормативом), тому що як надлишок, так і недолік оборотних активів негативно позначаються на діяльності підприємства.

Контроль оборотних активів в аграрній сфері є важливим елементом ефективного управління аграрним бізнесом. Оборотні активи складаються з активів, які підприємство використовує у виробничому процесі, таких як запаси, готівка на рахунках та дебіторська заборгованість. Контроль оборотних активів дозволяє забезпечити необхідні ресурси для проведення виробничих процесів та забезпечити платоспроможність підприємства.

Ефективний контроль оборотних активів може допомогти забезпечити необхідні ресурси для проведення виробничих процесів та забезпечити платоспроможність підприємства. Наприклад, управління запасами може допомогти зменшити затримки в оплаті та скоротити час обороту запасів, що забезпечує більш ефективне використання ресурсів та підвищує ліквідність підприємства [2].

Крім того, контроль оборотних активів може включати управління готівкою на рахунках підприємства. Ефективне управління готівкою може допомогти забезпечити достатній рівень готівкових коштів для проведення виробничих процесів та забезпечення потреб підприємства.

Отже, облікове забезпечення оборотних активів є важливим компонентом фінансового менеджменту підприємства. Воно має на меті забезпечення достатньої кількості коштів для поточної діяльності та підтримки оборотних активів, а також визначення оптимального рівня запасів та контролю за рухом грошових коштів та інших оборотних активів. Оборотні активи є важливим елементом процесу виробництва, і від їхнього використання залежить фінансове становище підприємства. Тому, на підприємствах повинен бути організований систематичний контроль за використанням наявних оборотних активів. Цей контроль включає перевірку наявних власних оборотних активів, доцільності витрат власних і позикових засобів, ефективності здійснюваних

заходів щодо ощадливої витрати на виробництві матеріальних цінностей і коштів.

Отже, облікове забезпечення оборотних активів відіграє важливу роль у фінансовому менеджменті підприємства та є необхідним для забезпечення його ефективного функціонування.

Список використаних джерел

1. Гладких, Т. В., Верига, Ю. А., Кулявець, Н. О. (2014) Обліково-аналітичне забезпечення управління оборотними активами: проблеми та напрями їх вирішення. *Проблеми і перспективи розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки: монографія / [колектив авторів]; за заг. ред. проф. Вериги Ю.А., доц. Ночовної Ю.О. – Полтава: ПУЕТ, – 333 с.*

2. Ганін, В., Філатова, М. (2019). Контроль та аналіз оборотних активів підприємства та шляхи їх удосконалення. *Молодий вчений*, 11 (75), 119-123. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-11-75-27>

3. Павлова, Г. Є., Приходько, І. П., Тютюник, Я. В. (2018) Облікове забезпечення операцій з надходження та використання оборотних активів *Науковий вісник Ужгородського національного університету : серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство / голов. ред. М. М. Палінчак. – Ужгород : Гельветика, 20№Ч. 2.,147-150.*

Abstract: *the purpose of the study is to reveal the theoretical aspects of the accounting provision of current assets at agricultural enterprises. The main tasks and components of the accounting provision of current assets are disclosed. The need for quality control of current assets in the agricultural sector has been determined. Appropriate conclusions have been drawn.*

Keywords: *accounting, finance, control, accounting, current assets, cash, agricultural enterprises.*

Науковий керівник:

Лагодієнко Н. В.,

*д-р екон. наук, в.о. професора кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК: 657.37

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА СТРАХУВАННЯ МАЙНА ПІДПРИЄМСТВА

Яценко Катерина Сергіївна

здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *виділено основні аспекти та особливості обліку витрат на страхування майна підприємства, визначено основні правила, яких слід дотримуватись при обліку таких витрат на підприємстві.*

Ключові слова: *облік, витрати, страхування майна, страховий договір, страхові платежі.*

Страхування майна підприємства є важливим елементом його фінансової стратегії, а також один зі способів зменшити ризик своїх втрат. Без витрат на

страхування не може обійтися жоден сучасний бізнес. Облік таких витрат має певні особливості, які повинні бути враховані на підприємстві.

Основні аспекти обліку витрат на страхування майна підприємства включають:

1. Визначення видів майна, що підлягає страхуванню, та страхових ризиків, що мають бути застраховані.

Так, підприємство може застрахувати [1, 2]:

- 1) наявне у власності майно;
- 2) орендоване майно ризику його неповернення або ризику повернення в неналежному стані тощо;
- 3) ризику, пов'язані з використанням майна в господарській діяльності тощо (пожежа, затоплення, вибух, падіння сторонніх предметів, протиправні дії третіх осіб, стихійні лиха);
- 4) страхування майна при його придбанні (страхування ризиків доставки, страхування інших ризиків (знищення, пошкодження, крадіжки тощо).

2. Вибір страхової компанії та укладення договору страхування. У договорі має бути вказано період страхування, об'єкти страхування, страхові ризики, умови страхування та вартість страховки. За умовами договору страховик зобов'язується при настанні страхового випадку виплатити страхувальнику (або іншій особі, яка визначена у договорі і на користь якої укладено договір) страхову виплату (надати допомогу, виконати послугу тощо), а страхувальник - сплачувати страхові платежі у визначені строки.

Якщо дія договору страхування припадає на один звітний період, то, в загальному випадку, страхові платежі включаються до складу витрат у період їх нарахування згідно з договором страхування ([п. 7 П\(С\)БО 16](#) «Витрати» [3]) і залежно від виконуваних застрахованим майном функцій відображаються на рахунках 23 «Витрати», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут» і 94 «Інші витрати операційної діяльності».

3. Відображення витрат на страхування майна в обліку і фінансовій звітності підприємства.

Так, серед особливостей бухгалтерського обліку наявного власного майна можна виділити:

- вартість страхування може включатися до первісної вартості придбаного основного засобу, включатися до складу транспортно-заготівельних витрат при придбанні товарно-матеріальних цінностей, а також може відноситися на витрати періоду;

- витрати зі страхування відображаються у періоді, у якому вони були фактично нараховані, а не сплачені. Це називають принцип нарахування;

- наперед сплачені страхові платежі відносять спочатку на витрати майбутніх періодів, а потім їх поступово розподіляють [4].

Облік страхових платежів при придбанні майна має також особливості:

по-перше, до первісної вартості включається тільки страхування транспортних ризиків (ризик доставки);

по-друге, включається тільки одноразовий платіж, що сплачується до чи після доставки об'єкта покупцем (у ЗЕД хто й коли платить вирішується правилами Інкотермс). Після того як об'єкт ввели в експлуатацію будь-які інші страхові витрати навіть при його транспортуванні, якщо це довелося здійснити, уже відносять на витрати періоду. Первісна вартість надалі не змінюється;

по-третє, якщо при доставці страхувалися інші ризики, наприклад, знищення, крадіжки, пошкодження, то такі витрати взагалі не потрапляють ніколи до первісної вартості та відправляються на витрати періоду [4].

Норми цивільного кодексу України дозволяють встановити договором оренди, а в деяких випадках законодавчо зобов'язує орендаря укласти договір страхування майна, отриманого в оренду. У такому разі витрати зі страхування майна у своєму обліку відобразатиме не власник майна, а його орендар.

Бухгалтерський облік таких платежів аналогічний відображенню в обліку страхових платежів власного майна. Страховий платіж орендар відображає в себе в обліку бухгалтерським проведенням Дт 655 - Кт 311.

Страхові платежі, сплачені авансом, за договором визнаються витратами майбутніх періодів, що відображається бухгалтерським проведенням Дт 39 - Кт 655.

Щомісячно частина витрат списується на витрати періоду - 23, 91, 92, 93 або 94 рахунок, залежно від напряму використання застрахованого об'єкта основних засобів, що орендується [2].

Активи, які були втрачені внаслідок страхового випадку необхідно списувати на субрахунки обліку іншої діяльності: 976 «Списання необоротних активів» або 977 «Інші витрати діяльності».

4. Контроль за виконанням умов страхового договору. Підприємство має вести облік термінів дії страхового договору та дати наступного сплати страхової внеску. Також необхідно контролювати відшкодування збитків у разі настання страхового випадку.

5. Оцінка ефективності страхування. Підприємство має вести аналіз витрат на страхування та оцінювати ефективність.

Крім того, при обліку витрат на страхування майна підприємства слід дотримуватися таких правил:

- витрати на страхування майна повинні бути реальними та обґрунтованими;

- сума страхового внеску повинна бути визначена з урахуванням реальних ризиків, що мають бути застраховані;

- суми виплати за страховий випадок повинні відповідати умовам страхового договору.

Таким чином, правильний облік витрат на страхування майна дозволить підприємству підвищити ефективність своєї фінансової стратегії та зменшити ризики, пов'язані з власністю та майном.

Список використаних джерел

1. Кловська Ю. Страхування майна підприємства. *Дебет-Кредит*. 2015. №22. URL: <https://online.dtkk.ua/2015/22/51317> (дата звернення: 11.03.2023).

2. Альошина Н. Витрати на страхування майна. *ПОДАТКИ & БУХОБЛІК*. 2016. №74. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2016/september/issue-74/article-21366.html> (дата звернення: 11.03.2023).

3. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» від 31 грудня 1999 р. №318 / Міністерство фінансів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text> (дата звернення: 11.03.2023).

4. Онищенко В. Облік майнового страхування на підприємстві. Головбух. 2021. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/7229-maynove-strahuvannya> (дата звернення: 11.03.2023).

Abstract: *the main aspects and features of accounting for enterprise property insurance costs are highlighted, the basic rules that should be followed when accounting for such costs at the enterprise are defined.*

Key words: *accounting, expenses, property insurance, insurance contract, insurance payments.*

Науковий керівник:

Сирцева С.В.,

*канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК 339.5.01

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СУЧАСНОГО СТАНУ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ

Недбайло Ірина Іванівна,

здобувач вищої освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *наведено значення зовнішньої торгівлі та об'єкти її функціонування. Розглянуто питання євроінтеграційної стратегії розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України. Наведено фактори впливу на зовнішньоекономічну діяльність країни.*

Ключові слова: *зовнішня торгівля, експорт, імпорт, Європейський Союз, конкурентоспроможність, співробітництво.*

Сучасний світ славиться постійною взаємодією між країнами, шляхом зовнішньої торгівлі та налагодженням економічних відносин. Україна входить до складу тих країн, які постійно намагаються покращити їх конкурентоспроможність на міжнародному ринку та залучити якомога більше країн-партнерів.

Зовнішня торгівля являє собою систему економічних відносин між країнами, основна мета якої полягає у ввезенні (імпорт) та вивезенні (експорт) товарів і послуг [1, с. 2]. До експорту та імпорту товарів зовнішньої торгівлі відносяться матеріальні цінності такі, як готова продукція, сировина, матеріали, напівфабрикати та інші. Об'єктами зовнішньої торгівлі послугами є міжнародний туризм, транспортні послуги, страхові послуги, посередницькі послуги та будівельні операції тощо. Продуктами інтелектуальної власності, які

придатні для ввезення в країну або вивезення за її межі є ліцензії, фірмові знаки, патенти та інші.

Таким чином, реалізація будь-яких видів товарів, матеріальних і нематеріальних цінностей дає країнам можливість спеціалізуватися та розвиватися з тих видів діяльності, в яких вони мають найбільшу перевагу. Для України перевагою на міжнародному ринку є експорт зернової продукції. Дана ситуація залежить від високого рівня родючості українських ґрунтів і дозволяє забезпечити продуктами харчування не лише українців, а й інших залучених країн-імпортерів [2].

В сучасних умовах розвитку Україна перебуває у складній ситуації з питань безпеки та фінансів, що обумовлено повномасштабним вторгненням росії на територію країни. Тому, наразі постало важливе питання щодо реалізації євроінтеграційної стратегії розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України. Для входження України в Європейський Союз (ЄС) необхідно вирішити ряд поставлених питань задля стабілізації економічного стану в країні. Зокрема, нагальним питанням розвитку двосторонніх відносин між Україною та ЄС є узгодження позицій та необхідних дій для активізації підготовки до підписання Угоди про оцінку відповідності та прийняття промислової продукції (АСАА, «промисловий безвіз») [3]. До того ж існує нагальна потреба у повній уніфікації законодавства України із законодавством ЄС, зокрема у сфері стандартизації, метрології, технічного регулювання, акредитації, оцінки відповідності продукції, ринкового нагляду тощо. Для поглиблення торговельно-економічного співробітництва України з ЄС необхідно забезпечити якість і конкурентоспроможність вітчизняних товарів і послуг, а це, у свою чергу, відкриє перед українськими виробниками нові ринки збуту поза межами ЄС.

Функціонування міжнародних зв'язків неможливе без чинників, які постійно мають вплив та перешкоджають зовнішній діяльності країни. Такі чинники поділяються на внутрішні та зовнішні. До внутрішніх чинників слід віднести такі: масштаби зовнішньоекономічної діяльності – кількість одиниць, що беруть участь у міжнародному бізнесі; витрати на виробництво та реалізацію продукції за кордоном; рівень технологічної складності продукції та її відповідність міжнародним стандартам; наявність досвіду зовнішньоекономічної діяльності; контроль над прийняттям рішень; робота митної служби. До зовнішніх чинників зовнішньоекономічної діяльності вважаємо за доцільне віднести економічну свободу, конкуренцію, присутність у державі, ризики тощо [4, с. 9].

Отже, сучасний стан України потребує вирішення складних питань, в яких зовнішньоекономічні партнери намагаються надати допомогу. Завдяки гарним стосункам між країнами для українців надається безкоштовна допомога харчовими продуктами, фінансами, засобами догляду тощо. Для осіб, що виїхали за кордон через воєнні дії надається безкоштовне житло, харчування та інші умови необхідні для повноцінного життя, а також можливість працювати.

Список використаних джерел:

1. Тюха І. В., Іванина В. О. (2020). Сучасний стан та тенденції розвитку зовнішньої торгівлі України. *Ефективна економіка*. № 1. doi: 10.32702/2307-2105-2020.1.80. 8 с.
2. Berxolli A., Potryvaieva N., Dovgal O., Kuzoma V., Pavliuk S. (2023). Innovation in Ukrainian agriculture to mitigate the impact of invasion. *International Journal of Environmental Studies*, doi:10.1080/00207233.2022.2160080.
3. Україна і ЄС активізували підготовку до Угоди про оцінку відповідності та прийнятності промислових товарів. URL: <https://export.gov.ua/news/3800-ukraina-i-ies-aktivizovali-pidgotovku-do-ugodi-pro-otsinku-vidpovidnosti-ta-priiniatnosti-pro-mislovikh-tovariv> (дата звернення 03.03.2023).
4. Пилота М. Ю. (2021). Статистичний аналіз збалансованості зовнішньої торгівлі України: Автореферат. Національна академія статистики, обліку та аудиту. 26 с.

Abstract: *the meaning of foreign trade and the objects of its functioning are given. The issue of the European integration strategy for the development of Ukraine's foreign economic relations was considered. Factors influencing the foreign economic activity of the country are given.*

Key words: *foreign trade, export, import, European Union, competitiveness, cooperation.*

Науковий керівник:

Потриваєва Н. В.,

*д-р економ. наук, професор, професор
кафедри обліку і оподаткування*

Миколаївський національний аграрний університет

УДК 657.471

АКТУАЛІЗАЦІЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ: ВИТРАТИ ТА ЇХ ВІДШКОДУВАННЯ

Ден Юлія Олександрівна,

здобувач вищої освіти спеціальності 071 «облік і оподаткування»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *Розглянуто питання актуалізації облікової політики аграрних підприємств в умовах воєнного стану. Обґрунтовано важливість відшкодування витрат, які можуть виникнути на підприємстві внаслідок бойових дій.*

Ключові слова: *облікова політика, військовий стан, витрати, відшкодування.*

Актуалізація питань облікової політики суб'єкта господарювання, зокрема щодо відшкодування витрат – це важливий етап в управлінні бізнесом, оскільки дозволяє ефективно планувати та контролювати витрати, збільшувати прибутковість та підвищувати конкурентоспроможність підприємства. У зв'язку із введенням воєнного стану в країні питання відшкодування витрат в обліковій політиці компанії набули актуальності і є на сьогодні важливим інструментом, завдяки якому можна розумно поєднувати державне регулювання та власну ініціативу компанії в питаннях організації та обліку задля забезпечення нормального функціонування в умовах війни.

Вперше поняття «облікова політика» було офіційно прийнято в 1975 році Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку 1 «Розкриття облікової політики» як «певні принципи, принципи, угоди, правила та практики, прийняті Компанією для складання та подання фінансової звітності». Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» облікова політика є сукупністю принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання фінансової звітності.

При розгляді актуалізації облікової політики важливо визначити зміни, що відбулись при перегляді облікової політики в 2023 році. На початку року кожне підприємство може внести зміни на власний розсуд та зі своєї ініціативи. Окрім цього зміни, які відбулись в законодавчій базі можна вносити не чекаючи наступного звітного року. Облікова політика аграрних підприємств теж зазнала певних змін при її розгляді, слід зважати на особливості трактування певних процесів на сільськогосподарському підприємстві.

Норми агро-НП(С)БО дедалі більше наближують до МСФЗ, які віддають перевагу методу оцінки біологічних активів та сільгосппродукції за справедливою вартістю. До змін облікової політики на підприємстві слід внести метод розрахунку справедливої вартості активів, конкретизувати об'єкти біологічних активів та класифікувати їх на види, або однорідні групи. Також додатково слід фіксувати період визнання доходів(витрат) від первісного визнання.

У зв'язку з воєнними діями слід важливим є перегляд облікової політики сумнівних боргів, що дозволить зменшити збитки, які можуть виникнути у разі несплати контрагентами їхніх зобов'язань. Аграрні підприємства, що утримують основні засоби на територіях, які є окупованими, або де ведуться бойові дії мають обов'язково розрахувати вартість втрат від зменшення корисності основних засобів. Процес інвентаризації зазнав змін на фоні війни і зараз має враховувати можливі проведення його дистанційно, без матеріально відповідальної особи, або інвентаризаційної комісії. Окрім цього, слід відкрити окремі кореспонденції рахунків, які будуть списувати витрати, що пов'язані з знищенням, крадіжки, втрати необоротних і оборотних активів. Якщо підприємство отримало підтримку від держави у вигляді грантів, доступних кредитів, то слід деталізованіше зазначити інформацію, що стосується коштів, які надійшли від держави. У додатку до наказу про облікову політику слід зазначити кореспонденцію рахунків, що буде показувати облік грошових коштів та їх використання.

Відшкодування витрат є важливою складовою облікової політики підприємства. При актуалізації такої політики, слід враховувати різноманітні види витрат, що підлягатимуть відшкодуванню, зокрема: витрати на матеріали, інструменти, обладнання, витрати на перевезення, відрядження, візити до партнерів та інші витрати, що можуть бути пов'язані з війною. Для ефективного відшкодування витрат, необхідно встановити правила та процедури їхньої затвердження, збору та обліку. Наприклад, важливо розробити процедуру відшкодування витрат, яка включає у себе перелік

документів, що підтверджують необхідність та обґрунтованість витрат, терміни та умови відшкодування.

Отже, актуалізація облікової політики під час воєнного стану та відшкодування витрат є необхідністю на фоні подій, які відбуваються в країні і дозволяє ефективно керувати фінансовими ресурсами. Важливо мати на увазі, що ефективна політика відшкодування витрат має бути збалансованою і враховувати не лише фінансові можливості підприємства, але й моральні та етичні стандарти. При розгляді облікової політики кожне аграрне підприємство має можливість оптимізувати ті прогалини в обліку, які виникли, або можуть виникати внаслідок надзвичайних ситуацій.

***Abstract:** the actualization of the accounting policy of agricultural enterprises in connection with the state of war is considered. The importance of reimbursing expenses that may be incurred by the enterprise in connection with the state of war is noted*

***Key words:** accounting policy, activities of enterprises, information, updating, costs and reimbursement.*

Науковий керівник:

Потриваєва Н.В.,

доктор екон. н., професор,

професор кафедри обліку і оподаткування,

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

**СЕКЦІЯ «ФІНАНСОВЕ ТА ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНЕ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
АГРАРНОГО СЕКТОРА»**

УДК 336.71

**ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ
ТЕХНОЛОГІЙ У БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

Берідзе Світлана Зазаївна,
здобувач вищої освіти спеціальності
702 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** за останні декілька десятиліть цифрові технології стрімко розвивалися майже в усіх сферах життєдіяльності, особливо в економічній. В сучасній Україні процес цифрової трансформації економіки все ще залишається актуальним та недостатньо дослідженим. У зв'язку з появою нових технологій варто оцінити проблеми та перспективи їх використання безпосередньо у банківській діяльності.*

***Ключові слова:** цифрові технології, цифровізація, банківська діяльність, кібербезпека, цифрові продукти та послуги.*

Пандемічна криза 2020-2021 рр. несе за собою як проблеми, так і перспективи розвитку банківського сектору України. Зокрема однією з позитивних сторін масового захворювання COVID-19 є те, що банківським установам довелося продовжувати свою діяльність при умовах мінімального контакту між людьми. Саме тоді почався активний розвиток цифрових технологій в банківській діяльності.

Теоретико-методичну основу досліджень впливу цифрових технологій на банківську діяльність становлять наукові праці таких авторів, як: І.Ю. Кочума, Н.А. Азьмук, М.О. Губа, С.А. Гулей, О.Г. Казарян, В.І. Карюк, Л.В. Кузнєцова, А.О. Лінник, В.І. Шкурко та інших.

Цифровізація (діджиталізація) банку - це система заходів, спрямованих на поглиблення співпраці з фінтех-стартапами з метою досягнення довгострокових цілей розвитку пов'язаних з упровадженням інноваційних методів роботи, нових банківських продуктів і послуг для збільшення та розширення клієнтської бази і підвищення конкурентоспроможності банку [1].

Результатом впровадження цифровізації банку є поява таких інноваційних продуктів та послуг (рис.1):

Рис.1- Інноваційні продукти та послуги

Джерело: узагальнено автором на основі [1,2]

Цифрові продукти та послуги банківських установ надають як фізичним, так і юридичним особам чимало можливостей. Однак розвитку новітніх цифрових технологій перешкоджають ряд проблем, які виникають при застосуванні цифровізованого банку (табл. 1).

Таблиця 1 – Перспективи та проблеми застосування цифрових технологій та послуг у банківській діяльності

Перспективи	Проблеми
Швидке користування банківськими послугами	Скімінг
Заощадження коштів на сплаті комісії	Телефонне шахрайство
Високі процентні ставки за депозитами	Фішингові листи
Можливість контролювати свої доходи і витрати	Зменшення робочих місць через закриття відділень
Можливість користуватися банківськими послугами у будь-який час	Відсутність цифрової освіти в громадян, особливо людей похилого віку
Економія часу	Високі витрати на кібербезпеку
Підвищення ефективного управління банком	DDoS-атаки
Оплата комунальних послуг через мобільний банкінг	Недосконала законодавча база країни
Можливість убезпечити свою банківську карту шляхом встановлення динамічного CVC2	Відсутність довіри клієнтів
Можливість пересилання коштів за допомогою книги контактів телефону	
Можливість придбання автостраховки	
Відстеження зміни курсу валют	
Можливість безконтактної оплати	
Можливість миттєво отримати виписку за картою за будь-який період часу і т.д	

Джерело: розроблено автором

Таким чином, можемо зробити висновок, що застосування цифрових послуг у банківській діяльності несе у собі не тільки безліч позитивних моментів, але й вагомі проблеми і загрози. Саме тому банківським установам

треба звертати увагу не тільки на покращення цифрових технологій у своїй діяльності, а й забезпечити надійність для своїх клієнтів та функціонуванню банку.

Список використаних джерел

1. Кльоба, Л. Цифровізація-інноваційний напрям розвитку банків // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». 2018 р. С. 47-58.
2. Корх, Н. Перспективи інновацій банківських послуг в Україні // Інноваційний розвиток та безпека підприємств в умовах неоіндустріального суспільства. 2020 р. С.102-103

Abstract: Abstract: over the last several decades, digital technologies have developed rapidly in almost all spheres of life, especially in the economic sphere. In modern Ukraine, the process of digital transformation of the economy still remains relevant and insufficiently researched. In connection with the emergence of new technologies, it is worth assessing the problems and prospects of their use directly in banking.

Keywords: digital technologies, digitalization, banking, cyber security, digital products and services.

Науковий керівник:

Сіренко Н. М.,

д-р екон. наук, професор,

*завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК 001(063)

ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

Кузьмінська Анна Сергіївна,

здобувач вищої освіти спеціальності

*702 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

Анотація: *Бізнес в сучасних умовах дуже динамічний, що змушує керівників підприємств вдосконалювати менеджмент. Джерелом управлінської інформації є бухгалтерський облік, який виконує не тільки роль узагальнюючої інформації, а й забезпечує ефективне управління виробничо-господарською діяльністю підприємства. Тому необхідно організувати управлінський облік, і дуже важливо мати систему ефективного контролю та управління витратами на етапі виробництва. Фінансові та нефінансові інформаційні системи.*

Ключові слова: *управління, управлінський облік, бухгалтерський облік, підприємство.*

Бізнес в сучасних умовах дуже динамічний, що змушує керівників підприємств вдосконалювати менеджмент. Керівникам підприємств необхідно отримувати інформацію, яка дасть можливість прорахувати, проаналізувати, порівняти варіанти та розробити подальші плани дій.

Джерелом інформації для управління є бухгалтерський облік, який служить не тільки для узагальнення інформації, а й для забезпечення

ефективного управління виробничо-господарською діяльністю підприємства. Тому необхідно організувати управлінський облік і дуже важливо мати систему ефективного контролю та управління витратами на етапі виробництва.

Управлінський облік - це процес, який додає цінність і постійно вдосконалює планування, проектування, вимірювання та функціонування фінансових і нефінансових інформаційних систем, які спрямовують дії менеджменту, мотивують поведінку, підтримують і створюють культурні цінності, необхідні для реалізації стратегій і тактик. та діяльність підприємства [1].

Основними завданнями управлінського обліку є:

1- Збір, обробка, узагальнення та передача інформації для прийняття рішень та корпоративного управління.

2- Ефективність та придатність для використання корпоративних коштів, майна та коштів.

3- Підвести підсумки діяльності підприємства, оцінити ефективність підприємства в цілому та центр відповідальності за прийняття рішень.

4- Підготовка звітів для керівництва та інших внутрішніх користувачів.

5- Сплануйте подальші дії щодо покращення роботи компанії.

Управлінський облік повинен включати напрямок, статті доходів і витрат, розподіл витрат і загальних витрат, облікову політику, формати звітності та процедури отримання інформації.

Для впровадження системи управлінського обліку та успішної реалізації цього процесу необхідні такі компоненти:

1- Експерти, що спеціалізуються на впровадженні управлінського обліку.

2- Ресурси для впровадження управлінського обліку, тобто гроші та час.

3- Експерти та менеджери залучаються до постановки та впровадження бухгалтерського обліку, оскільки управлінські коригування допоможуть отримати очікувані результати господарської діяльності [2].

Управлінський облік є однією з основних функцій системи управління підприємством, яка формує інформацію для аналізу господарської діяльності, формування бізнес-планів і прийняття управлінських рішень. Суть управлінського обліку полягає в тому, щоб допомогти керівникам досягти цілей компанії.

Список використаних джерел

1. 1. Лебедик Т. В. Проблеми організації управлінського обліку на підприємствах / Т. В. Лебедик, К. Ю. Іващенко, А. М. Світловська. // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2016.

2. Подунай В. В. Роль управлінського обліку та проблеми його впровадження на вітчизняних підприємствах / В. В. Подунай, К. В. Бурко // Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси. – 2013. – Вип. 10(4).

***Abstract:** Business in modern conditions is very dynamic, which forces the heads of enterprises to improve management. The source of management information is accounting, which performs not only the role of generalizing information, but also ensures effective management of the enterprise's production and economic activities. Therefore, it is necessary to organize management*

accounting, and it is very important to have a system of effective control and management of costs at the production stage. Financial and non-financial information systems.

Keywords: management, management accounting, accounting, enterprise.

Науковий керівник:

Сіренко Н. М.,

д-р екон. наук, професор,

завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет

УДК 336.761

РОЛЬ ЦИФРОВИХ ФІНАНСІВ У ЗРОСТАННІ ЕФЕКТИВНОСТІ І СТИМУЛЮВАННІ ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ

Малашенко Олексій Олексійович,

здобувач вищої освіти спеціальності

702 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** фінансові інновації, фінансові та цифрові технології трансформують спосіб життя, роботу, споживання, виробництво товарів та послуг. В умовах зростання конкуренції інтернет відкриває можливості для покращення бізнесу та отримання вигод від зниження виробничих витрат. Використовуючи інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), малі та середні підприємства (МСП) отримують можливості виходу на глобальні ринки, які колись були прерогативою лише великих корпорацій. Цифрова глобалізація змінює ланцюжки створення вартості, створює нові хаби, що трансформує економічну активність. У цих умовах директивним органам необхідно знайти правильний баланс між використанням переваг відкритості та зниженням ризиків, що у цифровому світі з'являються з безпрецедентною швидкістю. Наскільки великою буде цифрова економіка в середньо- та довгостроковій перспективі залишається питанням, однак у тому, що вона зростатиме значними темпами, сумніватися не доводиться.*

***Ключові слова:** цифрова економіка, цифровізація, фінансові інновації, інформаційно-комунікаційні технології, фінансовий нагляд, фінансове регулювання.*

Настання ери цифрових технологій викликало фундаментальні зрушення у глобальній економіці, з появою численних технологічних та фінансових інновацій та переглядом кордонів світової торгівлі. На тлі бурхливого розвитку цифрових технологій (і фінансових інновацій) за попередні 15 років частка галузі інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у глобальній економіці зросла до 3% (з 1,3%) та продовжує збільшуватися [1].

Фінансові інновації стають найважливішим глобальним явищем (феноменом) останніх років із щорічним зростанням обсягів та темпів. Цифрові технології, будучи ядром надання фінансових послуг, стимулюють проникнення інновацій на фінансовий ринок.

У сфері фінансових технологій нині відбуваються радикальні зміни, які торкаються інфраструктури (пов'язані з підвищенням рівня автоматизації),

відкритості та орієнтованості на споживача. Розвиток таких технологій як великі дані, хмарні сервіси, штучний інтелект, нові аналітичні інструменти тощо, сприяють переходу якості обслуговування клієнтів на більш високий рівень.

Обсяг венчурних інвестицій у Фінтех за останні 5 років збільшився у 10 разів, досягнувши рівня 20 млрд доларів США на рік, підтверджуючи безпрецедентний інтерес до фінансових інновацій.

Ряд великих фінансових організацій (з метою збереження частки ринку) за участю регулятора ініціювали проекти створення спеціалізованих платформ на базі блокчейн (консорціум R3 та ін.).

Впровадження фінансових інновацій надає учасникам фінансового ринку різні можливості (наприклад, зниження витрат, прискорення обміну, підвищення ефективності обробки даних, кастомізація послуг тощо).

Технологічні інновації підвищують ефективність фінансового ринку, формують споживчі переваги, знижують вартість входу на ринок нових компаній. Фінтех чинить конкурентний тиск на традиційні бізнес-моделі фінансових організацій, позбавляючи необхідності залучення додаткових посередників, стимулюючи появу нових способів надання фінансових послуг. На сьогоднішній день обсяг послуг із застосуванням Фінтеху поки що значно менше порівняно з обсягами традиційних фінансових операцій, проте темпи зростання Фінтеху незрівнянно більші. Інтенсивне зростання технологій створює сприятливі умови появи великої кількості фінтех-компаній. Фінансові організації частіше вважають за краще вибудовувати співпрацю з фінтех-компаніями, не сприймаючи їх як потенційних конкурентів [2, с. 116].

У конкурентну боротьбу вступили також глобальні цифрові компанії, що у середньостроковій перспективі може радикальним чином трансформувати ландшафт фінансового ринку. Такі компанії як Google, Apple, Facebook, Amazon, Alibaba та ін., розпочали повномасштабну експансію на ринку фінансових послуг, включаючи Україну. З урахуванням тенденцій стандартизації фінансових продуктів, створюються умови платформних рішень для доставки фінансових продуктів, здатних призвести до домінування постачальників (дистриб'юторів) над первинними виробниками. У такого роду моделі ключовим фактором стає ефективність, тобто низькі сукупні витрати, що безпосередньо впливають на споживчі властивості товару (включаючи зручність доставки тощо). Тут можуть виявитися конкурентні переваги великих технологічних компаній, здатних отримати можливість монетизації накопичених масивів даних про споживачів.

У разі реалізації дана модель здатна радикально змінити конкурентне середовище фінансового ринку. З іншого боку, це змусить традиційні фінансові організації трансформуватись [3, с. 400].

Крім можливостей, масштабне впровадження Фінтеху несе потенційні ризики учасникам фінансового ринку та фінансової стабільності, управління якими вимагатимуть нестандартних підходів. Оптимальні регулюючі заходи цієї сфери не повинні обмежувати появу фінансових інновацій. Ця обставина

вимагатиме досягнення оптимального балансу між захистом персональних даних споживачів та ринковою ефективністю.

Стимулювання впровадження Фінтеху має здійснюватися створенням сприятливого середовища (технологічного та регуляторного) тестування та впровадження фінансових інновацій.

Економічні, соціальні та інфраструктурні ризики розвитку ринку Фінтеху тісно взаємопов'язані, тому посилення того чи іншого бар'єру призводить до виникнення міжгрупових ризиків: соціально-економічних, соціально-інфраструктурних чи інфраструктурно-економічних.

Незважаючи на наявність великої кількості ризик-факторів важливо відзначити, що більшість із них не є винятковими для фінтех-ринку. Також важливо відзначити, що в даний час частка фінтех-компаній на загальному фінансовому ринку інститутів не перевищує 5%. Більше того, фінтех-компанії зацікавлені у покращенні клімату на фінансовому ринку.

Список використаних джерел

1. Кулина Г.М. Фінансові технології як каталізатори економічного зростання: національні виміри та світова практика. Ефективна економіка. №2. 2018. URL: <https://cutt.ly/M8ApzEJ>

2. Рубанов П. М. Використання ФінТех інновацій в діяльності сучасних банків. Причорноморські економічні студії (Index Copernicus та ін.). 2019. № 47-2. С. 116-120.

3. Рубанов П. М. Фактори та передумови розвитку FinTech інновацій у національній економіці. Проблеми і перспективи економіки та управління (Index Copernicus та ін.). 2019. № 4 (20). С. 396-402

***Abstract:** financial innovations, financial and digital technologies are transforming the way of life, work, consumption, production of goods and services. In the face of increasing competition, the Internet opens up opportunities to improve business and benefit from lower production costs. Using information and communication technologies (ICT), small and medium-sized enterprises (SMEs) gain access to global markets that were once the prerogative of large corporations. Digital globalization is changing value chains, creating new hubs that are transforming economic activity. In this environment, policymakers need to find the right balance between leveraging the benefits of openness and mitigating the risks that are emerging at an unprecedented rate in the digital world. How large the digital economy will be in the medium and long term remains a question, but there is no doubt that it will grow at a significant rate.*

***Keywords:** digital economy, digitalization, financial innovations, information and communication technologies, financial supervision, financial regulation.*

Науковий керівник:

Сіренко Н. М.,

д-р екон. наук, професор,

завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет

УДК 336.71

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ

Леденчук Маргарита Дмитрівна,
здобувач вищої освіти спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: досліджено можливості, які виникають в результаті впровадження нових цифрових технологій в банківську систему, розглянуто переваги та недоліки цифрової трансформації в банківському секторі.

Ключові слова: цифровий банкінг; цифрові технології; стартапи; цифрова трансформація; банківські операції.

Банківська система в нашій країні останні роки швидко розвивається. Незважаючи на недоліки в законодавстві, що регулює діяльність банків, ситуація неухильно змінюється на краще. Мабуть, немає кращого місця для впровадження нових комп'ютерних технологій, ніж банківський сектор. В принципі майже всі завдання, що виникають в ході банківської діяльності, можна відносно легко автоматизувати. Швидка та безперебійна обробка великих обсягів інформації – одне з основних завдань великих фінансових установ.

На сьогодні існує значна кількість наукових праць відомих дослідників щодо питання розвитку цифрових технологій у банківському секторі, серед яких Кльоба Л.Г. [2], Шелудько С.А, Гридчук Д. М. [4], Дибя М. І. [5] та інші.

Цифровізація банків - це система заходів, спрямованих у розширення співробітництва з фінтех-стартапами задля досягнення довгострокових цілей розвитку, що пов'язані з інноваційними методами роботи, впровадженням нових банківських продуктів та послуг, збільшенням і розширенням клієнтської бази та підвищенням конкурентоспроможності банків. [2].

Для вітчизняних банків найважливішими напрямками цифрової трансформації є:

1. Цифровий банк - надання фінансових послуг через мобільні та онлайн-платформи для підвищення якості обслуговування клієнтів банків, економії часу та грошей, підвищення безпеки персональних даних та покращення швидкості і якості обслуговування.

2. Моментальне онлайн-кредитування з наданням клієнтам позичок на період до отримання грошових виплат.

3. Краудсорсинг - технологія мобілізації ресурсів за допомогою інформаційних технологій для вирішення проблем, що стосуються бізнесу, держави, суспільства загалом.

Цифрова трансформація відкриває нові можливості для банків, але вона також несе нові ризики (скоріше технологічні, ніж фінансові) для банківського

сектора та створює нові виклики для економічної безпеки банків та стабільності фінансової системи (табл.1).

Таблиця 1. Переваги і недоліки цифровізації банківської системи

Переваги	Недоліки
Для клієнтів:	
- Цілодобовий доступ до банківських операцій	- Висока вартість цифрової трансформації
- Підвищений рівень конфіденційності операцій	- Відсутність знань та досвіду у використанні цифрових технологій
- Широкий асортимент інноваційних продуктів та послуг	- Відсутність цифрових стратегій розвитку у банківських установах
- Можливість контролю своїх витрат та доходів	- Скорочення робочих місць
Для банківських установ:	
- Підвищення продуктивності праці та покращення якості роботи	- Наявна можливість Інтернет-шахрайства
- Скорочення часу виведення нових банківських послуг на ринок	
- Суттєве збільшення клієнтської бази за рахунок припливу молодих клієнтів	
- Встановлення швидкого зворотного зв'язку з клієнтами	

Джерело: складено автором на основі [3].

Отже, можна зробити висновок, що цифровізація банківської системи є неминучим процесом, а також крім потенційного підвищення ефективності, переваги цифрової трансформації полягають у тому, що установи здатні адаптуватися та гнучко реагувати на сучасні технологічні зміни, тим самим підвищуючи задоволеність клієнтів та доступ до повного спектру послуг. Переваги цифрової трансформації у банківській сфері включають підвищення безпеки на всіх рівнях обробки даних, прискорення операцій та скорочення часу очікування, можливості прогнозування та персоналізації. Найбільшими недоліками цифрових перетворень є висока вартість цифровізації, відсутність довіри до банків, високий ризик через неякісне впровадження та можливість інтернет-шахрайства.

Список використаних джерел

1. Уманський НУС. Кафедра інформаційних технологій. Інформаційні технології (банки) URL: <http://surl.li/fgmux> (дата звернення 06.03.2023 р.)
2. Кльоба Л.Г. Цифровізація – інноваційний напрям розвитку банків. URL: <http://surl.li/fgmwr> (дата звернення 06.03.2023 р.)
3. Цифрова трансформація банківського сектору URL: <http://surl.li/fgnkt> (дата звернення 06.03.2023 р.)
4. Гридчук Д. М. Розвиток систем управління ефективності банківської діяльності // Інтер наука. – 2018. – № 3. С. 10
5. Диба М. І., Гернего Ю. О. Діджиталізація економіки: світовий досвід та можливості розвитку в Україні. Фінанси України. 2018. Вип.7. С. 50–63.

Abstract: *the opportunities that arise as a result of the introduction of new digital technologies into the banking system are investigated, the advantages and disadvantages of digital transformation in the banking sector are considered.*

Keywords: digital banking; digital technologies; startups; digital transformation; banking operations.

Науковий керівник:
Сіренко Н. М.,
д-р екон. наук, професор,
завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет

УДК 330.341

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВИХ ФІНАНСІВ В УКРАЇНІ

Степанова Валерія Миколаївна,
здобувачка вищої освіти спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Миколаївський національний аграрний університет
м.Миколаїв, Україна

Анотація: Цифрові фінанси є однією з найважливіших складових сучасної економіки. Це відбувається, перш за все, за допомогою колективної співпраці добровільних абонентів, в принципі, за допомогою Інтернету. Доведено, що платформи краудфандингу ретельно аналізуються. Дослідники та вчені мають рацію, коли звертаються до цього питання. Нові технології докорінно змінюють фінансову індустрію багатьох країн. Цифрова трансформація та можливість доступу до доступних цифрових фінансових послуг мають вирішальне значення для економічного розвитку України та багатьох інших країн світу.

Ключові слова: фінанси, цифрові фінанси, фінансування.

У сучасному світі відбувається низка процесів, що пов'язані з цифровими фінансами. Внаслідок розвитку сучасної економіки цифрові фінанси відіграють неабияк важливу роль.

Цифрові фінансами називають поняття, що використовується задля опису впливу новітніх технологій на індустрію фінансових послуг. Він включає широкий спектр процес та бізнес-моделів, що змінили традиційний спосіб надання банківських і фінансових послуг [1, с.29].

Окрім цього, під цифровими фінансами слід розуміти інноваційно-інформаційну форму фінансових послуг, що надається у всіх сферах життя за допомогою цифрових технологій.

Окрім задоволення потреб, цифрові фінансові мають й інші цілі для бізнесу:

- забезпечити зручну взаємодію між компанією та клієнтом;
- оперативне вирішення стимулу, усунення заперечень і мотивації до покупки;
- автоматизація внутрішніх процесів, покращення комунікації всередині компанії.

Сьогодні в Україні відчувається дефіцит працівників у сфері цифрових фінансів. Заклади фахової вищої освіти почнуть готувати відповідних фахівців і

за 3-5 років випустять близько 500 фахівців. Таким чином реалізується питання підвищення ефективності роботи нинішніх працівників фінансових ринків, особливо з огляду на впровадження стандартів відкритого банківського обслуговування та вимог у рамках підрозділових правил [2,с.106].

Протягом останніх років в Україні вдалося зупинити економічне падіння, а у 2017 році економіка зросла на 2,3%. Однак подальше прискорення економічного та соціального розвитку можливе лише за умови цифрових перетворень. Саме цифрові фінанси є акселератором соціально-економічного життя суспільства у сучасному світі, саме вона здатна стрімко підвищити ВВП країни. Проте під час пандемії COVID-19 знову спостерігається тенденція до зменшення показника ВВП [4,с.45].

На рис.1.1. зобразимо перспективи розвитку цифрових фінансів в Україні.

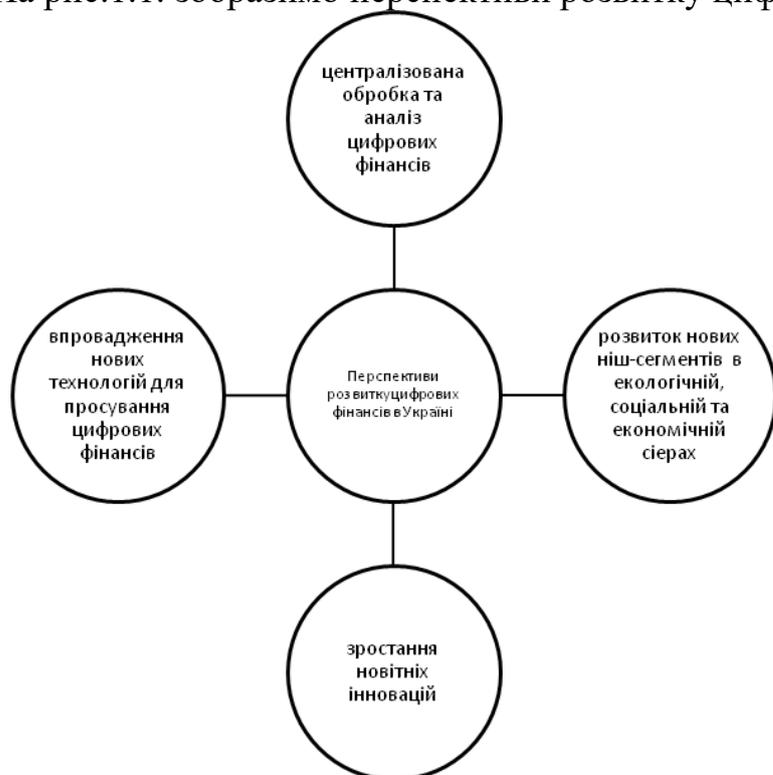

Рис. 1 - Перспективи розвитку цифрових фінансів в Україні

У сучасних умовах розвитку національної економіки, які супроводжуються не лише впливом пандемії, а й суттєвими санкціями, фінанси відіграє ключову роль у забезпеченні діяльності організації. У сьогоднішніх реаліях стає очевидним, що світ стрімко трансформується і ці зміни не можуть не торкнутися фінансів. Безумовно, сучасним розвитком фінансів є їхня цифровізація, іншими словами – впровадження цифрових технологій у діяльність організацій. Цифрові технології у фінансовій індустрії є обов'язковою частиною еволюції та визначають конкурентоспроможність учасників ринку [5,с.76].

Дана сфера ще потребує подальшого дослідження та прийняття заходів щодо усунення проблем та потенційних загроз під час впровадження цифрових фінансів у сферу цифрових послуг.

Список використаних джерел

1. Ковтонюк К. В. Цифровізація світової економіки як фактор економічного зростання. Науковий вісник Хер-сонського державного університету. 2017. Вип. 27. Ч. 1. С. 29-33.
2. Коляденко С. В. Цифрова економіка: передумови та етапи становлення в Україні і у світі. Економіка. Фі-нанси. Менеджмент. 2016. № 6. С. 106–107.
3. Матвейчук Л.О. Цифрова економіка: теоретичні аспекти. Вісник Запорізького національного університету. Серія: Економічні науки. 2018. № 4 (40). С. 116—127.
4. Рощина Н. В, Шевчук О. А, Кустарьова К. М. Дослідження міжнародного фінансового ринку в умовах діджиталізації: нові можливості. Економічний вісник НТУУ "КПІ" № 18. 2021 р. с.45
5. Ситник, Н. Цифрові фінанси як інноваційний підхід до вдосконалення сектору фінансових послуг. *InterConf*, (90), 76-80.

Abstract: Digital finance is one of the most important components of the modern economy. This happens, first of all, with the help of collective cooperation of voluntary subscribers, in principle, with the help of the Internet. It is proven that crowdfunding platforms are carefully analyzed. Researchers and scientists are right when they address this question. New technologies are fundamentally changing the financial industry of many countries. Digital transformation and the possibility of access to affordable digital financial services are of crucial importance for the economic development of Ukraine and many other countries of the world.

Keywords: finance, digital finance, financing.

Науковий керівник:

Сіренко Н. М.,

д-р екон. наук, професор,

*завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК 339. 138(075.8)

ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ КОМЕРЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Кузьмінська Анна Сергіївна,

здобувач вищої освіти спеціальності

*072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

Анотація: *В умовах цифрової трансформації економіки системи бухгалтерського обліку модернізуються, розширюються способи збору та передачі інформації. Розвиток і ефективне функціонування різних складових цифрової економіки залежить від рівня розвитку інформаційних, комунікаційних і цифрових технологій. Створення багаторівневої цифрової системи управління товарним потоком потребує значних витрат, в основному в області розробки програмного забезпечення.*

Ключові слова: *економіка, цифрова економіка, цифрові технології, облік, облікова політика.*

В умовах цифрової трансформації економіки системи бухгалтерського обліку модернізуються у зв'язку з тенденцією до розширення методів збору та передачі інформації, що потребує впровадження відповідних цифрових багатовекторних рішень для формування обліково-аналітичного забезпечення діяльності торговельних підприємств. Розвиток і ефективне функціонування кожного компонента цифрової економіки залежить від рівня розвитку інформаційно-комунікаційних і цифрових технологій, пов'язаних зі способом монетизації ресурсів і результатом відповідної облікової політики для бізнесу. При цьому обґрунтована побудова обліку товарообігу значною мірою залежить від того, наскільки підтверджені окремі елементи облікової політики підприємства [1]. Отже, формування облікової політики торговельних підприємств доцільно здійснювати в такі етапи:

1. Підготовчий етап (за результатами аналізу основних показників діяльності торговельного підприємства визначається спосіб ведення документів);

2. Етап 1. Аналіз та оцінка факторів, що впливають на вибір методів обліку (на підприємствах торгівлі це сукупність характеристик учасників господарських процесів, пов'язаних із конкретними умовами, явищами та процесами, які впливають на розробку облікової політики);

3. Другий етап: визначення об'єктів обліку для формування облікової політики (наприклад, рух товарів торговими підприємствами);

4. Етап 3. Вибір та перевірка елементів облікової політики для кожного надходження та об'єкта (Перелік елементів облікової політики щодо товарообігу торговельного підприємства повинен містити: облікову одиницю товару, її найменування або групу рівнозначних значень; правила документообігу та обліку технічної інформації; методи оцінки вибуття товарних запасів; порядок розподілу транспортно-заготівельних витрат; порядок переоцінки товарних запасів; схеми окремих рахунків для обліку руху товарів; переліки витрат, що входять до вартість товарних запасів; переліки витрат, запаси, віднесені на їх оформлення витрати за цей період; порядок проведення інвентаризації товарів та відшкодування виявлених нестач);

Етап 4. Розробка обраної облікової політики (наказ про прийняття облікової політики торгових підприємств);

Завершальний етап (контроль впровадження та виконання, виявлення недоліків та зміна облікової політики компанії).

Важливим чинником, що впливає на вдосконалення системи управління товарними запасами підприємств торгівлі та підвищення якості облікової інформації, є використання цифрових засобів. Створення багаторівневої цифрової системи управління товарним потоком пов'язане із значними витратами, в основному, у сфері розробки програмного забезпечення, яке має забезпечити універсальність системи, високий рівень інтегрованості якої дозволить розширити можливості за рахунок додаткового обладнання (Генератор принтера штрих-коду етикетки, код інтерфейсу сканера штрих-коду). Тому при проектуванні програмних модулів необхідно передбачити можливість

безперервного збільшення оцифрованих об'єктів, розширення поєднання функцій і завдань, які реалізує система.

Для обліку діяльності торговельних підприємств сучасний ринок цифрових інструментів містить дуже ефективні програмні комплекси, які враховують рівень стандартизації завдань, які вирішуються в управлінні товарними потоками. Існуючі комплексні цифрові системи торговельних підприємств можна розділити на три групи (звичайні продукти для автоматизації управління підприємством, адаптовані до особливостей торговельних компаній; програмні пакети, розроблені на основі систем автоматизації торгівлі супермаркетів; продукти на основі систем бухгалтерського обліку). Водночас до основних недоліків зазначеного прикладного пакету можна віднести суттєві обмеження інформаційних моделей щодо формування та інтерпретації облікової інформації. Насамперед, йдеться про проблему організації обліково-аналітичного забезпечення операційної діяльності торговельних підприємств та можливості отримання зведеної інформації за різними аналітичними показниками.

У сучасних інформаційних облікових продуктах процес побудови комплексних рахунків та аналітичних облікових моделей значно відрізняється, що потребує наукового узагальнення існуючих методик та організаційно-методичних рекомендацій щодо вдосконалення. Отже, за результатами дослідження були виділені такі концепції побудови автоматизованої системи бухгалтерського обліку (АСБО):

1) АСБО, яка базується на можливості уніфікації всієї облікової інформації,

2) АСБО, яка спеціалізується на потреби та завдання різних сфер бухгалтерського обліку та торговельної діяльності Конкретна ситуація [2]. Слід зазначити, що від типу організації та показників ефективності застосування АСБО залежить успішність застосування наведеного концептуального підходу до підприємств вітчизняної торгівлі.

Цифрізація обліково-аналітичного забезпечення підприємств торгівлі базується на двох основних підходах. По-перше, програмний комплекс є універсальним, тобто його інструментарій дозволяє адаптувати його під потреби конкретного торгового підприємства (наприклад, «Турбо-Бухгалтер», «Фінанси без проблем», «1С: Бухгалтерія» та інші). Таким чином, у ці розробки вбудовані потужні інструменти та спеціалізовані системи програмування, які можуть дозволити автоматично вирішувати будь-яке облікове завдання, але повинні бути налаштовані для вирішення спеціальних завдань, і ця функція буде передана користувачам або партнерам-виробникам. Тому актуальним є впровадження спеціалізованих галузевих програмних модулів з подальшою їх доопрацюванням для конкретних підприємств відповідно до класифікаційної політики та типів послуг торгових підприємств. Слід зазначити, що таке додаткове програмне забезпечення може бути самостійним програмним продуктом. Другий спосіб заснований на тому, що виробник створює кілька спеціалізованих підсистем, певна підмножина яких пропонується певній групі користувачів (програмний комплекс «БЕСТ - ПРО» тощо). При цьому

створювався програмний комплекс, що складається з серії різних програмних продуктів, об'єднаних загальною базою даних, призначених для вирішення конкретних завдань конкретної галузі. Дана концепція забезпечення функціонального покриття системи передбачає розробку різноманітних спеціалізованих модулів. Однак це стосується більше операційно-технологічної діяльності, ніж бухгалтерії, і в даному випадку відомча універсальність програмного комплексу залежить від цілісності спеціалізованих підсистем, що містяться в ньому.

Тому необхідність використання інноваційних рішень при побудові ефективних моделей обліково-аналітичного забезпечення діяльності торговельних підприємств є імперативом сучасності. Водночас, використовуючи традиційні цифрові засоби, він доповнюється багатофункціональними та багаторівневими новими інформаційними технологіями, такими як блокчейн. Технологія спрямована на відстеження різноманітних активів і створення нових можливостей для управління, оцінки та передачі різних дискретних підрозділів. Це нова організаційна парадигма для координації облікової інформації, формування ефективної облікової політики та оптимізації ключових показників діяльності торгових підприємств.

Список використаних джерел

1. Яцишин С.Р. Облікова політика: формування та контроль за її дотриманням. URL: http://archive.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vlca_ekon/2011_36/107.pdf
2. Карпенко О. В., Плікус І. І., Головіна Д. В. Вплив цифровізації на розвиток бухгалтерського обліку. 2018. URL: https://www.researchgate.net/publication/330103354_Vpliv_cifrovizacii_na_rozvtok_buhgaltersogo_obliku.

***Abstract:** In the conditions of digital transformation of the economy, accounting systems are being modernized, methods of collecting and transmitting information are expanding. The development and effective functioning of various components of the digital economy depends on the level of development of information, communication and digital technologies. The creation of a multi-level digital system of commodity flow management requires significant costs, mainly in the field of software development.*

***Keywords:** economy, digital economy, digital technologies, accounting, accounting policy.*

Науковий керівник:

Сіренко Н. М.,

д-р екон. наук, професор,

*завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК: 336.22

ОСОБЛИВОСТІ СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКІВ ПІД ЧАС ВОЄННИХ ДІЙ В УКРАЇНІ

Гончар Єва Альбертівна,

здобувач вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: Досліджена тема особливостей справляння податків під час воєнних дій в Україні. Для початку була досліджена сплата податків до війни на прикладі оплати ПДВ. Наступним було розглянуто основні зміни щодо Податкового Кодексу, які були внесені українським урядом з початку війни.

Ключові слова: ПДВ, податкове навантаження, Податковий Кодекс, податок на прибуток

Податковий кодекс встановлює загальні правила визначення доходу оподаткування для платників податків в Україні. Прибуток та збиток до оподаткування розраховуються як різниця між доходами та видатками за звітний період, визначеними відповідно до ПСБО або МСФЗ з урахуванням коригувань та обмежень, встановлених Податковим кодексом [1].

Відповідно до Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [2] компанія або комерційне представництво повинні ухвалити рішення про застосовні стандарти (БАС або МСФЗ), якщо закон прямо не вимагає застосування МСФЗ, яке стосується компаній, що представляють суспільний інтерес, публічних акціонерних товариств, компаній, що здійснюють видобуток корисних копалин національного значення або інших видів діяльності, визначених Кабінетом Міністрів.

Податкове навантаження на діяльність українського бізнесу є надзвичайно актуальним, адже по-перше, воно може його стримувати у розвитку, а по друге, стимулювати компанії та керівництво підтримувати економіку держави, особливо у кризові періоди.

Станом на 2021 р. ставка корпоративного прибуткового податку на загальний прибуток від експортної діяльності українських підприємств становить 18 відсотків. Отже, пропонуємо розглянути динаміку податкового навантаження на український експортний бізнес за останні кілька років (рис. 1).

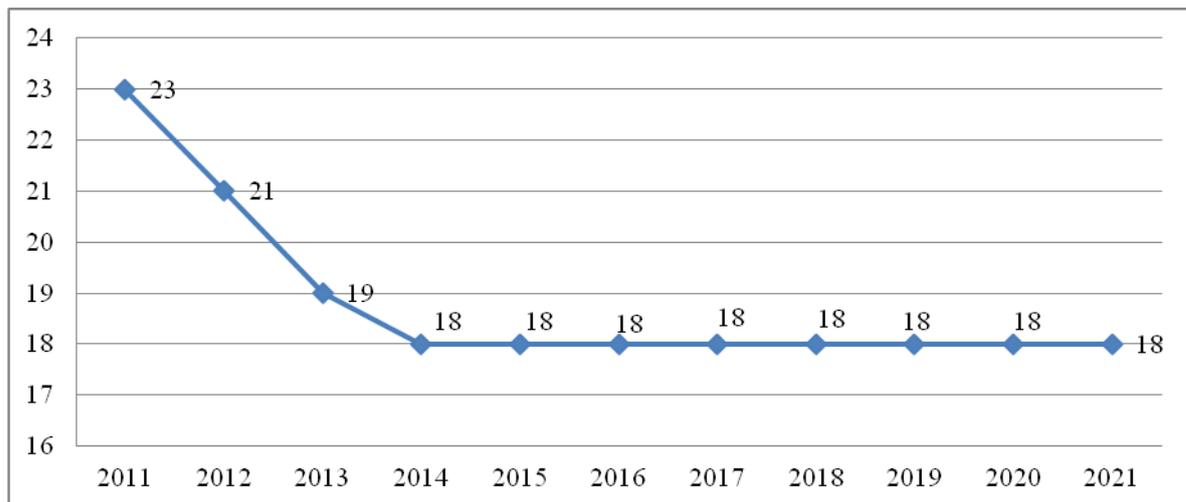

Рисунок 1 Динаміка ставки податку на прибуток в Україні за період 2011-2021 рр., %

Джерело: сформовано автором на основі матеріалів [3]

Отже, на рисунку 1, починаючи з 2014 р. український уряд знизив податок на прибуток 5% у порівнянні з 2011 роком. Таким чином зі сторони стимулювали розвиток українського бізнесу, так як ці 5% можна додатково використати на інвестування у розширення виробництва чи збільшення заробітних плат персоналу.

Війна в Україні внесла свої корективи на рахунок сплати податків та податкових перевірок, що допомогло українським підприємствам швидко відновити свою діяльність. Пропонуємо розглянути основні зміни до сплати податків в Україні.

Податок на доходи фізичних осіб

Благодійні чи гуманітарні товари, які отримані на безоплатній основі не оподатковуватимуться. Також фізичні особи-підприємці до своїх витрат можуть віднести товари, які були надані на допомогу ЗСУ.

Податок на додану вартість

Не застосовуватиметься пеня у розмірі 120% на протерміновану заборгованість. Призупинено реєстрацію податкових накладних, проте протягом 6 місяців після завершення воєнного стану потрібно зареєструвати всі накладні. Також в травні 2022 було відновлено подання звітності. Відбулось зменшення ставки ПДВ до 7 % на імпорт бензину, важких дистилатів, скрапленого газу, нафти і сирих нафтопродуктів.

На період воєнного стану звільняються від акцизного податку паливо, скраплений газ та нафтопродукти, імпорт броньованих автомобілів для цілей ЗСУ. Сплата по акцизах відтермінована до двох місяців.

Платники єдиного податку першої-третьої групи звільнені від сплати ПДВ при імпорті товарів, крім платників, що сплачують єдиний податок за ставкою 3%. З 01.04.2022 року ФОП-и першої та другої групи мають право не сплачувати єдиний податок. Щодо третьої групи – їм надана можливість перейти на оподаткування у розмірі 2% та звільнитись від відповідальності за несвоєчасну сплату податку.

Особи-підприємці та фермери можуть не сплачувати за себе єдиний внесок та не подавати відповідну декларацію. Платки ЄСВ мають право не плати єдиного податку за працівників, які служать в ЗСУ.

Отже, за досить короткий термін з початку війни в Україні Верховна Рада прийняла низку законів щодо внесення змін до Податкового Кодексу. Такі зміни дають можливість українському бізнесу ефективно працювати на економічному фронті та своїми податками підтримувати ЗСУ.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України(2021), URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 12.02.2023).
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» (2021), URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 12.02.2023).
3. Державна казначейська служба (2021), URL: <https://ezvit.treasury.gov.ua/barsapp/Account/Login?ReturnUrl=%2fbarsapp> (дата звернення: 12.02.2023).
4. Податки під час війни (2023), URL: <https://tr.tax.gov.ua/media-ark/local-news/print-581820.html> (дата звернення: 12.02.2023).

Abstract: *The subject of tax compliance during military operations in Ukraine is studied. To begin with, the payment of taxes before the war was investigated using the example of VAT payment. Next, the main changes to the Tax Code, which were introduced by the Ukrainian government since the beginning of the war, were considered.*

Keywords: *VAT, tax burden, Tax Code, income tax.*

Науковий керівник:

Лункіна Т. І.,

доктор економічних наук,

професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет

М. Миколаїв

УДК:336.225.53.054.4

ОПТИМАЛЬНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Задорожна Ольга Володимирівна,

здобувач вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *Сутність податків проявляється через дві основні функції: фіскальна та стимулююча. Податки мають примусовий характер, є головним знаряддям у руках держави під час проведення економічної політики. За допомогою підвищення або зниження податкового навантаження на відповідні галузі, види діяльності держава регулює поведінку економічних суб'єктів, спонукаючи або перешкоджаючи у здійсненні певної діяльності. Наведено оптимальні системи оподаткування в Україні на сьогодні.*

Ключові слова: податок, єдиний податок, патентна система оподаткування.

В умовах світової фінансової кризи багато держав намагаються допомогти економіці подолати кризові явища у вигляді податкового регулювання. Проте, досі відкритим залишається питання щодо змісту податкового механізму та податкової політики держави. Це часто призводить до різноспрямованих, невзаємопов'язаних дій держави у сфері регулювання податкових відносин. Аналіз розпочнемо з ширшого поняття «податкова політика держави».

У першу чергу відмітити, що в науковій економічній літературі дане явище досить часто ототожнюють із фінансовою політикою, фіскальною, а деякі – бюджетно-податковою. Так, до прикладу С. Фішер, під фіскальною політикою розглядав сукупність із витрат та рішень, що діють у сфері податків [1, с. 382]. Подібну думку щодо фіскальною політики висловив й П. Самуельсон, який під даним терміном розглядав політику уряду щодо оподаткування та затрат [2, с. 278].

Так чи інакше, фіскальна політика покликана забезпечити дохідність бюджету держави. При цьому, розуміючи менталітет країни, держава запропонувала ряд механізмів та способів оподаткування суб'єктів господарювання, що дає можливість підприємцям оподатковуватись більш вигідно для себе за умови дотримання певних критеріїв, які виставляє перед підприємцем держава.

За допомогою підвищення або зниження податкового навантаження на відповідні галузі, види діяльності держава регулює поведінку економічних суб'єктів, спонукаючи або перешкоджаючи у здійсненні певної діяльності.

Чим більша величина податкового навантаження підприємства, тим складніше здійснювати господарську діяльність тому чи іншому підприємству. Різні системи оподаткування дають різні показники податкового навантаження підприємства.

Таким чином, актуальність теми визначена тим, що посилення податкового контролю з боку держави потребує адекватних заходів з боку керівництва підприємств, зокрема щодо оптимізації податкових платежів.

Загальна (стандартна) система оподаткування – це найскладніша система оподаткування з усіх наявних, яка характеризується великою кількістю податків, обов'язком повного бухгалтерського та податкового обліку. На загальну систему оподаткування переводяться всі підприємці та організації, які не визначилися з вибором системи оподаткування при реєстрації, а також ті, які більше не мають права застосовувати жоден із спеціальних податкових режимів.

На загальну систему не поширюються жодні обмеження щодо видів діяльності, кількості співробітників, отриманих доходів.

Раніше ФОП та ТОВ могли поєднувати кілька режимів оподаткування одразу. Але таке, здавалося б, з усіх боків сприятливе поєднання двох пільгових податкових режимів має нести лише полегшення в роботі суб'єктів бізнесу. А насправді у цьому є свої труднощі. І перша з них полягає в тому, що тим фірмам, які наважаться піти на подібне поєднання, потрібно розробляти

індивідуальні (власні) положення для ведення податкового та бухгалтерського обліку.

Ще одним видом податку, який часто зустрічається є податок на додану вартість. Податок на додану вартість – це вид непрямого податку, який під собою має на увазі фінансові відносини між державою та платниками податків. Останні виникають з метою створення загального централізованого грошового фонду для виконання державою своїх функцій. Щодо значення даного податку, тут варто відзначити, що така посідає доволі поважну роль, адже одразу виконує три функції держави, зокрема такими є фіскальна, регулююча та стимулююча. Розглядаючи фіскальне значення, варто відмітити, що завдяки даній, ПДВ забезпечує державу необхідними надходженнями в Державний бюджет України, що дозволяє органам влади виконувати державні зобов'язання та завдання. Відносно регулюючої функції, тут варто відмітити, що така проявляється безпосередньо в розподілі вартості внутрішнього валового продукту. Так, за допомогою ПДВ держава приймає безпосередню участь в процесі ціноутворення, а також в процесі розподілу доходів. Щодо стимулюючої, така спрямовується на підтримання розвитку того чи іншого економічного процесу, а її реалізація прослідковується через надання системи пільг та звільнень [3].

Найбільш вигідним та зручним для оптимізації оподаткування для підприємств є спрощена система оподаткування.

Відповідно до законодавства спрощену систему оподаткування мають право застосовувати:

- організація, яка не є бюджетною або казенною установою, мікрофінансовою організацією, приватним агентством зайнятості;
- організація не займається гральним бізнесом, чи виробництвом підакцизних товарів, чи видобутком корисних копалин, крім загальнопоширених;
- Організація, яка не має філій. Наявність відокремлених підрозділів не перешкоджає застосуванню спрощеної системи оподаткування.

Умови переходу на спрощену систему оподаткування:

1. Своєчасно подано заяву про перехід на спрощену систему оподаткування.

2. Дотримання кількісно-вартісних лімітів показників переходу на спрощену систему оподаткування – величина доходу, вартість основних засобів, чисельність.

Податкові ставки спрощеної системи оподаткування значно вигідніші і нижчі, ніж у загальному режимі.

Висновок. Виходячи із наведеного вище та приймаючи рішення, щодо найбільш оптимальної системи оподаткування суб'єктів господарювання, можемо говорити про те, що така визначається залежно від самого підприємства, його розмірів та діяльності. Так, у випадку, коли підприємство невелике, на наш погляд податкові ставки спрощеної системи оподаткування значно вигідніші і нижчі, ніж у загальному режимі.

Список використаних джерел:

1. Фішер З. Економіка. 1995. 864 с.
2. Самуельсон П. Економіка : підручник. Львів : Світ, 1993. 495с.
3. Семенко Т. М. Податок на додану вартість як економічна категорія. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=527> (дата звернення:11.02.2023)

Abstract: The essence of taxes is manifested through two main functions: fiscal and stimulating. Taxes have a coercive nature, they are the main tool in the hands of the state during the implementation of economic policy. By increasing or decreasing the tax burden on relevant industries and activities, the state regulates the behavior of economic entities, encouraging or hindering the implementation of certain activities. The article considers the optimal taxation systems in Ukraine today.

Keywords: tax, single tax, patent system of taxation.

Науковий керівник:

Лункіна Т. І.,

д-р екон. наук, професор

*кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК 336.22-021.372(100)

НЕЗВИЧНІ ПОДАТКИ СВІТУ

Красноноженко Віталія Олегівна

здобувач вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: Визначено поняття терміну «податки». Зазначено необхідність оподаткування країни. Розглянуто основні ознаки податку. Досліджено різноманітність незвичних податків світу, період їх виникнення, історія, причини та мета запровадження цих податків.

Ключові слова: податок, обов'язковий платіж, іноземний досвід, світ.

Оподаткування є однією з найбільших економічних сфер, у якій держава регулює економіку. Адже завдяки податкам, регулюються економічні відносини та інтереси держави, регіони, громадяни та суб'єкти господарювання. З виникненням держави стало необхідним формування державного бюджету шляхом податків, а податкова система є основним важелем регулювання взаємовідносин між виробниками та економікою держави. У скрутні часи система має врятувати країну й підприємницьку діяльність і допомогти вийти з кризи. Оподаткування завжди було обов'язковою частиною фінансової системи, тому що формує дохідну частину бюджету. Їх же відсутність не дало б змогу нормально функціонувати будь-якій країні. Податкова система вимагає довгочасного та точного розгляду.

Тематика податків завжди була актуальною для науковців, через те, що кожен громадянин пізно чи рано стикається з податками упродовж усього свого

життя. Важливо розуміти, що вони являють собою, мету їх виникнення, завдання та рівень необхідності.

Звернувшись до Податкового кодексу України [1], стає зрозуміло що у ст. 6 зазначено, що податок визначається як обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету, що справляється з платників податку відповідно до цього кодексу [1]. Відповідно до цього визначення можна сформулювати такі ознаки податку як:

- обов'язковість;
- безумовність;
- надходження до бюджету;
- справляння платником;
- сплата відповідно до норм Податкового кодексу України.

Якщо дослідити податки з різних країн світу, складно не помітити деякі з них, які незвичні для нас і для нашої держави. З давніх часів існувала велика кількість різноманітних податків. Зазвичай, їх встановлювали з метою поповнення бюджету держави та збагачення, а також для заохочення населення на певні дії. Але є й такі збори, які не мали логічних виправдань та стягувались без вагомої причини.

Наприклад, один із найдивніших податків був на території Башкирії у 18 столітті. Її жителям доводилось сплачувати податок на власний колір очей. Ставка податку визначалася таким чином: якщо башкирець світлоокий, тоді й сплачує в місцеву скарбницю він більше. За карі очі місцевий бюджет поповнюється на 2 алтини, сіроокий власник платить 7 алтин, а ось гаманець блакитноокого втрачає 13 алтин. Так як у більшості башкир темні очі, податок ввели для того, щоб вони не контактували з жителями інших губерній. Однак після повстання податок було скасовано [2].

Ще один податок, який дивує людство це податок на бороду. Але на Русі волосся вважали тим, що носить в собі позитивну енергетику та голоти бороди, взагалі, не було прийнято. У 1698 р. Петром I, було запроваджено цей податок. Тим самим він намагався стати ближчим до Європи. Задумано виховати у людей смак західної моди. Дивно те, що селянам носити бороди не було заборонено, але якщо йому потрібно від'їхати у місто, доводилося платити одну копійку. Кожен громадян відносився до окремої ланки (чиновники, купці, слуги) та мав відповідну ставку податку для себе. Сплачуючи податки за «невідповідність моді», можна зберегти дорогоцінну бороду. Якщо знаходились такі, що відмовлялися платити податок, або голити бороду, їх відсилали на каторгу відпрацьовувати штраф. До речі, відповідний податок запроваджували і багатьох інших країнах з тією ж самою метою [2].

У період 19-20 століття Тибет лідирував по кількості різноманітних податків. Жителі повинні були сплачувати податки з весілля, народження дітей, право співати, танцювати, дзвонити в дзвін і барабанити. У втомленого мандрівника не було права навіть просто так подрімати на траві: треба було заплатити власнику землі за нічліг. Всього на користь країни збиралося 1892 види податків [3]. У часи фінансових труднощів Тибету в 1920-х рр. місцевим правителям нічого не прийшло на думку, як запровадити тимчасовий податок

на вухо. На той момент, люди платили податок за кожне своє вухо та за вуха домашніх тварин. Нікого не хвилювало те, що людина була не в змоззі його сплатити. Вважалося, що тоді вони тобі не потрібні [2].

У Китаї з 7 по 18 століття податки сплачували відповідно до кількості чоловіків у сім'ї. Це має сенс, оскільки саме чоловіче населення приносить основний дохід. Оподаткування ґрунтувалося із врахуванням розміру ділянки землі вже з 1720 року. А у 14 столітті король Англії вирішив втілити мрії багатьох правителів і ввів податок на життя. Усі, від немовлят до німечних людей похилого віку, повинні були платити за це просто тому, що вони існують. Людей змушували платити багато різних податків, і в результаті люди збунтувалися. Ця подія увійшла в історію як «Повстання Уота Тайлера» [4].

Наразі носіння капелюха не так актуально, а ось у часи 13 – 19 століть головні убори були надзвичайно популярними. Тому чоловікам Великобританії доводилося сплачувати податок на капелюх. Тоді їх носили усі представники чоловічої статі. А ті, які мали гроші, взагалі, могли мати досить велику кількість цих головних уборів. Отже, податок схожий на сучасний податок на розкіш. Адже держава збагачується переважно на багатих [4]. До речі, сплачували англійці такий податок з 1784 по 1811 рік. Ввів податок на чоловічі капелюхи прем'єр-міністр Уільям Пітт. Про сплату податку свідчила спеціальна помітка (печатка). всередині капелюха на підкладці. А якщо власник капелюха підробив таку печатку, тоді це загрожує йому смертною карою [3].

Одноразовий дерев'яний посуд, за думкою китайців, є найкращим для використання, незважаючи на безліч інших матеріалів із яких можна виготовляти палички. Але ця проблема стала глобальною. Адже щорічно для виробництва палиці вирубують до 1,7 млн кубометрів лісу (приблизно 25 млн дерев). Для того щоб населення почало користуватися багаторазовими приладами, було введено податок, який становив 5 відсотків від вартості паличок. У результаті уряд так і не досяг бажаного ефекту. Люди не хочуть змінювати свої звички і традиції [3].

Не дивним для Венеції є податок на тінь, який існує з 1993 року. Усі навіси від магазинів і ресторанів, а також парасольки оподатковуються, оскільки тіні від них падають на землю, яка вважається державною власністю. До речі, у Візантії платили «податок на повітря», а розмір цього податку залежав від розміру будівлі. А наприкінці 20 століття у Вірменії ввели податок на пил у розмірі 2 драма за 1 квадратний метр [3].

Тож, податкова система з різних куточків світу виявилась надзвичайно багатогранною та цікавою. Вигадували такі податки, що люди вставали разом проти влади заради скасування безглузких рішень та збереження свого бюджету. На сьогодні, у порівнянні із Україною ми маємо необхідні податки, завдяки яким поповнюється державний бюджет та країна може функціонувати.

Список використаних джерел:

1. Tax Code of Ukraine : Law of Ukraine dated December 2, 2010 (2010). no. 2755-VI // Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine. No. 13–17. Art. 112.

2. Tax on laziness, beards and selfies - how the budget was filled at different times [Online], URL : <https://fakty.com.ua/ua/lol/20170306-podatok-na-ledarstvo-borodu-i-selfi-yak-napovnyuvaly-byudzheth-u-rizni-chasy/> (Accessed 06 Feb 2023).
3. TOP-10 strange taxes in history and in the world [Online], URL : <https://www.fairo.com.ua/blog/top-10-divnih-podatkov-u-istoriyi-ta-u-sviti> mire (Accessed 06 Feb 2023).
4. TOP-15 unusual taxes in the world of times [Online], URL : <https://globalcredit.ua/uk/novosti/top-15-neobychnyh-nalogov-v-mire> (Accessed 06 Feb 2023).

Abstract: *The concept of the term "taxes" is defined. The necessity of taxation of the country is indicated. The main features of the tax are considered. The variety of unusual taxes in the world, the period of their occurrence, the history, reasons and purpose of approving these taxes are studied.*

Keywords: *tax, mandatory payment, foreign experience, world.*

Науковий керівник:

Лункіна Т. І.,

д-р екон. наук, професор

кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет

УДК: УДК 336.71

ООБЛИВОСТІ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Кугляр Анна Андріївна

здобувач вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *розглянуто нововведення в процесі банківського кредитування у зв'язку з воєнними діями в Україні, зокрема законопроекти, які були підписані, проаналізовано показники кредитування у банківських установах України. Зазначено про важливість підтримки економіки, особливо важлива вчасна сплата заборгованості по кредиту. Запропоновано звернути уваги на процес реструктуризації боргу.*

Ключові слова: *кредит, воєнні дії, пільги, заборгованість.*

Період початку воєнних дій в Україні характеризується недотриманням правил ведення війни з боку держави-агресора. У зв'язку з цим, велика чисельність населення залишилася без житла (або має пошкодження житлового будинку), втратила роботу та доходи. Вторгнення росії спричинило великий тиск на банківський сектор України. Після початку повномасштабної війни попит на кредитні ресурси з боку населення знизився, а протягом перших місяців війни кредити надавались на поточні потреби клієнтів, іпотечне та автокредитування було неактуальним та майже не здійснювалось. Проте, головною проблемою залишається зростання заборгованостей позичальників за взяті раніше кредити.

Одним із перших кроків в цей період було запровадження «кредитних канікул». Вони характеризуються тим, що протягом воєнного стану, позичальник який має заборгованість відтермінується від сплати штрафів та нарахувань пені. Зобов'язанням банку було самостійне списання всіх штрафних санкцій своїх позичальників. Проте за користування кредитними коштами скасування відсотків не передбачається.

Згідно з Законом України №2120, у період дії воєнного стану та у 30-денний строк після дня його закінчення громадяни звільняються від обов'язку сплачувати неустойку (штраф, пеню) та інші штрафні платежі, передбачені кредитним договором, а також фінансовим установам заборонено збільшувати процентну ставку за користування кредитом у разі прострочення внесення платежів (крім випадків, коли зміна процентної ставки встановлена кредитним договором) [1].

Також було підписано законопроект №7441-1. Відповідно до нього передбачається призупинення виплат по кредитах фізичних осіб на рухоме/нерухоме майно, яке перебуває на окупованій території або на території ведення активних бойових дій та на майно, що було знищене або пошкоджено внаслідок воєнних дій (за наявності підтверджуючих документів) [2].

Загалом банківському сектору вдалось адаптуватись до кризових явищ, спричинених війною. Станом на 1 жовтня 2022 р. в Україні працювали 67 банків. Кількість діючих фінансових установ скоротилась лише на один банк – АТ «БАНК СІЧ». У серпні 2022 р. його було віднесено до категорії неплатоспроможних через невиконання зобов'язань за кредитами рефінансування НБУ, а на початку жовтня цього ж року було розпочато процедуру його ліквідації.

Обсяги чистих кредитів суб'єктам господарювання за III квартал 2022 р. знизилися: на 2,2% гривневих, на 10,0% у доларовому еквіваленті. Натомість зростав чистий гривневий кредитний портфель в групі державних банків. Активність у межах державних програм кредитування у III кварталі була низькою. Внаслідок цього поточна заборгованість позичальників за Державною програмою «Доступні кредити 5-7-9%» зросла лише на 2,3%, (у II кварталі цей показник становив 51,9%). Обсяг валових гривневих кредитів корпораціям майже не змінився за цей період з огляду на обмежену підтримку державних програм, водночас обсяг кредитів в іноземній валюті корпораціям зменшився на 4,9%. У III кварталі кредити домогосподарствам знизилися за всіма цільовими призначеннями, за винятком ситуативного зростання кредитів на придбання нерухомості.

У перші два місяці III кварталу вартість кредитів фізичних осіб зберігалася на рівні близько 20% річних. У вересні ставки зросли до близько 30% річних – сталого рівня, що був до лютого 2022 року. Ця зміна передусім пояснюється завершенням кредитних канікул, які банки запровадили від початку повномасштабної війни. Вартість гривневих позик суб'єктам господарювання впродовж III кварталу зростала до 20,1% річних. Відбулось підвищення ставки за ультракороткими кредитами великим підприємствам. Зростання ставок за кредитами МСБ стримувалося обмеженнями в рамках

державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» [3]. Оскільки за цією програмою передбачається можливість отримати кредит під 0% будь-якому бізнесу на період дії воєнного стану.

У цілому, питома вага непрацюючих кредитів підвищилася з початку повномасштабного вторгнення. Передусім зросла частка непрацюючих кредитів фізичним особам та корпоративних кредитів. Позики визнаються непрацюючими переважно внаслідок прострочення сплати. Процес зростання проблемних кредитів для банків був очікуваним, оскільки знизилась платоспроможність клієнтів або ж вони втратили майно, яке було в заставі для одержання кредиту.

Окремої уваги потребує питання щодо повернення кредитних коштів військовослужбовцями. Згідно з законом України №2459-IX, у період дії воєнного стану та протягом 90 днів від дня його припинення кредитори не мають права вимагати повернення кредитних коштів від військовослужбовців ЗСУ, інших військових формувань та правоохоронних органів спеціального призначення, Державної спеціальної служби транспорту та Держспецзв'язку; військовослужбовців, які отримали інвалідність на службі; членів сімей військовослужбовців, які загинули, померли чи пропали безвісти; осіб, які перебувають у полоні; осіб, з якими втрачено зв'язок; осіб, зниклих безвісти [4]. Це формулювання стосується лише повернення боргів за споживчим кредитом. Для того, аби банк дізнався, що його боржник належить до однієї з таких пільгових категорій, треба повідомляти у письмову форматі. У випадку, якщо банк відмовляється надавати відстрочку, варто написати скаргу до банку або ж в електронному форматі проінформувати безпосередньо НБУ.

Для того щоб у майбутньому, після закінчення воєнного стану, убезпечити себе від необхідності сплачувати великі суми заборгованості за відсотками та кредитом, клієнти банків мають можливість звернутись до свого обслуговуючого банку для проведення реструктуризації боргу. Цей процес дає можливість отримати зручніші умови щодо повернення кредитних коштів, наприклад, зменшити відсотки чи відстрочити платежі на певний час. Такого роду рішення банківські установи ухвалюють індивідуально по кожному клієнту. Такі фактори як: політика банку, наявність чи відсутність постійних доходів у боржника, сума кредитної заборгованості та кредитна історія клієнта можуть вплинути на остаточне рішення.

Отже, якщо особа не втратила свою платоспроможність, то слід і надалі вчасно сплачувати заборгованість за кредитом. Це буде підтримкою не лише для забезпечення діяльності банківської установи, а й убезпечить позичальника у майбутньому від сплати великих накопичених боргових сум.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану : Закон України. №2120-IX, від 15.03.2022. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення : 03.02.2023 р.).
2. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо підтримки позичальників, майно яких було знищено або зазнало пошкоджень внаслідок збройної агресії російської федерації проти України

№7441-1 від 14.06.2022. URL :
<https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/CardByRn?regNum=7441-1&conv=9> (дата звернення : 03.02.2023 р.).

3. Огляд банківського сектору, листопад 2022. Національний банк України. URL :
<https://bank.gov.ua/ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-listopad-2022-roku> (дата звернення : 03.02.2023 р.).

4. Про внесення змін до деяких законів України щодо врегулювання простроченої заборгованості у період дії воєнного стану в Україні : Закон України. №2459-IX, від 27.07.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2459-20#Text> (дата звернення : 03.02.2023 р.).

Abstract: *considered innovations in the process of bank lending in connection with the military actions in Ukraine, in particular the draft laws that were signed, analyzed lending indicators in banking institutions of Ukraine. The importance of supporting the economy was noted, especially the timely payment of loan debt. It is proposed to pay attention to the debt restructuring process.*

Key words: *credit, military actions, benefits, indebtedness.*

Науковий керівник:

Лункіна Т.І.,

д-р екон. наук, доцент, професор

кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет

УДК: 336.2

ЕЛЕКТРОННЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ СПЛАТИ

Нестерчук Тетяна Володимирівна,

Здобувач вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *Розглянуто актуальність впровадження ІТ-технологій в податковій діяльності країни. Виявлено електронні системи адміністрування податків. Досліджено плани розвитку електронних сервісів, які забезпечують електронне адміністрування податків. Доведено важливість та переваги запровадження електронного адміністрування в Україні.*

Ключові слова: *податки, Податковий кодекс, Податкова служба України, Електронний кабінет платника податків, електронне адміністрування податків.*

В епоху цифровізації та диджиталізації більша частина економіки світу функціонує в електронному форматі. ІТ-технології дозволяють економіці будь-якої країни інтенсивно розвиватися. Задля покращення економічного стану України, було впроваджено низку реформ та програм стратегії розвитку. Вагомою частиною економіки нашої держави є податки. У зв'язку з цим, ми вважаємо доцільним розглянути вдосконалення саме цієї сфери.

Розвиток податкової політики України спрямований на: поліпшення взаємозв'язків платників податків та держави, заохочення до добровільної сплати податків, перехід на електронне адміністрування податків, організацію процесу сплати податків в онлайн форматі, модернізацію податкового контролю.

Цю тему досліджували вітчизняні науковці: З. Варналій, А. Крисоватий, О. Данилов, О. Десятнюк, В. Хомутенко Т. Єфіменко, А. Кізіма, В. Мельник, Л. Олейнікова, та ін.

Перехід на електронне адміністрування податків забезпечить:

- рівні умови з приводу подання декларацій, розрахунку та сплати податків для всіх суб'єктів оподаткування;
- зручний документообіг;
- зручну автоматизовану форму сплати податків;
- зменшення тінізації доходів і ухиляння від сплати податків;
- державний контроль щодо виконання платниками своїх обов'язків;
- збільшення надходження податків до бюджету;
- захист прав та інтересів платників податків[1].

18 червня 2019 р. розпочато впровадження програми з управління державними фінансами в Україні EU4PFM. Розробкою цього проекту займалися: Міністерство фінансів України, Державна фіскальна служба Державна податкова служба. Міжнародними партнерами в розробці були: Центральне агентство з управління проектами (СРМА, Литва) та Представництво Європейського Союзу в Україні[2].

Програма EU4PFM підтримала реформи у сфері адміністрування податків, спрямовані на модернізацію концепції добровільної сплати податків, та здійснила фінансування розробки Інформаційно-комунікаційної системи ДПС «Податковий блок». Система була створена на основі іноземного досвіду та технологій. Вона призначена для ведення обліку податкових надходжень в розрізі територіальних громад.[2]

Податковий блок забезпечує:

- ✓ прозорість обліку податкових надходжень;
- ✓ автоматизацію обліку згідно з вимогами законодавства;
- ✓ доступність і оперативність отримання інформації щодо податкових надходжень для користувачів: органів виконавчої влади та місцевого самоврядування[3].

Із системою «Податковий блок» пов'язаний портал «Електронний кабінет». Згідно з Податковим кодексом України, статті 14.1.56-2. електронний кабінет – сукупність інформаційно-телекомунікаційних систем центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, призначених для взаємодії між платниками податків та державними, у тому числі контролюючими, органами з питань реалізації прав та обов'язків, визначених цим Кодексом та іншими законами, контроль за дотриманням яких покладено на контролюючі органи, та нормативно-правовими актами,

прийнятими на підставі та на виконання цього Кодексу та інших законів, контроль за дотриманням яких покладено на контролюючі органи[4].

Електронний кабінет розподілено на дві функціональні частини: відкрита та приватна. Відкрита частина є загальнодоступною. Користуватися інформацією та послугами цієї частини можливо без ідентифікації користувача. У приватній частині, тобто особистому кабінеті, зосереджені персональні дані платників податків, такі як: персоніфікований податковий календар, облікові дані платника, подані звітності до органів ДПС, вхідні та вихідні документи, інформація про стан розрахунків з бюджетом та багато інших[5].

Здійснити вхід до приватної частини можна за допомогою таких сервісів:

- файловий ключ;
- апаратний ключ;
- хмарне сховище;
- Id.gov.ua;
- Дія. Підпис[6].

Ідентифікація проводиться за допомогою: КЕП; Mobile ID та Bank ID; «Хмарний» ключ; Дія. Підпис.[6]

У залежності від вашої діяльності розроблено різні види Е-кабінету: Кабінет для бізнесу; Кабінет громадянина; Кабінет особи – нерезидента; Кабінет посадової особи ЦОВВ; Кабінет інспектора. [6]

На 2023 р. обрані напрями удосконалення Електронного кабінету, такі як: створення профілю платника, розробка мобільного додатку для громадян, автозаповнення декларацій, вдосконалення вебінтерфейсу і т.д. На нашу думку, ці заходи спричинять перехід більшої кількості платників податків до електронного обліку[6].

Отже, за допомогою впровадження електронного адміністрування податків та використання спеціальних систем обліку податкових надходжень, в довгостроковій перспективі очікується збільшення податкових надходжень до бюджету, зменшення тінізації економіки, забезпечення надійного та прозорого процесу стягнення податків. Іншими словами, це призведе до стабілізації податкової сфери економіки України й допоможе нашій країні наблизитися до світових стандартів економіки.

Список використаних джерел:

1. Електронне адміністрування податків як засіб підвищення ефективності їх сплати. URL: <http://www.prostir.pdaba.dp.ua/index.php/journal/article/view/1073/1034>. (дата звернення : 04.02.2023).
2. Програма з управління державними фінансами в Україні (EU4PFM). URL: <https://mof.gov.ua/uk/eu4pfm>. (дата звернення :04.02.2023).
3. Автоматизація процесів та прозорість згідно з найкращими практиками стандартів обліку сплачених податків до державного і місцевих бюджетів! URL: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/650899.html>. (дата звернення: 04.02.2023).
4. Податковий кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>. (дата звернення: 04.02.2023).

5. Електронний кабінет. URL: <https://cabinet.tax.gov.ua/help/intro.html> (дата звернення :04.02.2023).

6. Електронний кабінет – 2023. URL: <https://tax.gov.ua/data/files/270126.pdf>.(дата звернення : 04.02.2023).

Abstract: *The relevance of the implementation of IT technologies in the country's tax activities is considered. Electronic tax administration systems have been identified. Plans for the development of electronic services that provide electronic tax administration have been studied. The importance and advantages of introducing electronic administration in Ukraine have been proven.*

Keywords: *taxes, Tax Code, Tax Service of Ukraine, Electronic tax payer's office, electronic tax administration.*

Науковий керівник:

ЛУНКІНА Т.І.,

д-р екон. наук, професор

кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет

УДК: 336.71:336.221]:355.018(477)

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ ПІД ЧАС ВВЕДЕННЯ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Рудь Натан Вадимович,

здобувач вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *розглянуто актуальність проблеми стабільності фінансового сектору, визначено особливості функціонування системи, досліджено показники роботи банківських установ, прослідковано впровадження змін щодо законодавства.*

Ключеві слова: *фінансовий сектор, фінансова система, прибуток, банківська установа, банківська система, оподаткування, державний бюджет.*

Країна перебуває у воєнному стані, саме тому, фінансовий сектор є одним із ключових факторів, адже саме урегульованість та стабільне функціонування фінансової системи дає змогу забезпечувати державу необхідним ресурсом для перемоги. Попри низькі темпи зростання доходів шляхом банківських операцій, фінансовий сектор все ще є операційно прибутковим, навіть враховуючи воєнні дії на території країни. Так, чистий операційний прибуток за результатами півріччя 2022 р. збільшився на понад 30 відсотків. Однак є усвідомлення, що спричинена війною фінансова криза має досить вагомні наслідки. Найбільші складнощі лише попереду, тому Національний банк України об'єктивно зважає та розглядає усі ризики, що стосуються банківського сектору. Будь-яка людина мала змогу особисто переконатися у функціонуванні банківської системи, не зважаючи на воєнний стан.

Завдяки діяльності банківських установ забезпечувалися платежі та доступ користувачів до їх коштів. Певні переживання щодо впливів коштів не були реалізовані, більше того, станом на середину літа 2022 р. у порівнянні з початком воєнних дій на території, вклади громадян зросли більше ніж на 20 відсотків. Досить успішні дії було виконано щодо урегулювання проблем банківської системи, виникнення яких спостерігалось у перші місяці повномасштабної війни. Зараз в Україні успішно функціонують близько 85% відділень великих банківських установ, у порівнянні з 55% на початок війни. На даному етапі банківська система перебуває на високому рівні цифровізації [1].

З самого початку війни, українська економіка знаходиться в досить складній ситуації, адже надходження податків значно скоротилися й водночас з цим виникла потреба збільшити фінансування обороноздатності держави. Починаючи з березня 2022 р., Верховна Рада України почала ухвалення законів, що відтерміновували подання звітності, сплату податків, запроваджували мораторій на всі види податкових перевірок та звільняли від відповідальності тих, хто не зміг вчасно сплатити податки.

У зв'язку з цим, з'явилася можливість надання усім підприємствам з оборотом до 10 млрд грн переходу на спрощену систему оподаткування зі сплатою 2% від обороту замість податку на прибуток (18%) та ПДВ (20 відсотків). ФОПи третьої групи на спрощеній системі отримали можливість сплачувати 2% від доходів замість 5%. Протягом війни значно знизилосся навантаження податку на фізичних осіб-підприємців. З 1 квітня 2022 р. і до кінця воєнного стану, підприємці першої та другої груп мають змогу не сплачувати єдиний податок і обійтися без заповнень декларації платника єдиного податку. Окрім того вони мають дозвіл не сплачувати ЄСВ за себе і за мобілізованих до Збройних сил України працівників [2].

Національний банк України звертає увагу банків, небанківських фінансових установ та операторів поштового зв'язку, які здійснюють торгівлю валютними цінностями в готівковій формі, на необхідність сплати з 1 січня 2023 р. авансового внеску з податку на прибуток підприємств. Дана вимога запроваджена Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування діяльності з торгівлі валютними цінностями у готівковій формі» № 2720-IX [3]. З цією метою Національний банк України створює Реєстр пунктів обміну іноземної валюти. До нього буде включена інформація про структурні та відокремлені підрозділи, що відкриваються учасниками ринку з метою здійснення торгівлі іноземною валютою в готівковій формі. Водночас банки та оператори поштового зв'язку повинні надати Національному банку інформацію щодо діючих підрозділів, у яких здійснюється торгівля валютними цінностями в готівковій формі, та які відповідно до вимог Закону підлягають включенню до Реєстру пунктів обміну іноземної валюти [4].

Повернення до звичної системи оподаткування підприємств досить важливий процес, поновлювати його варто вже зараз, не очікуючи на завершення дії воєнного стану, адже запровадження податку на 2% з обігу, значно шкодить бюджету країни і великій частині підприємств. ПО закінченню

війни першочерговою ціллю повинно бути обговорення нової податкової реформи. Навряд можна буде думати про зниження податків та інші послаблення у системі, адже потреби державного бюджету на відновлення економічної системи будуть дуже великими [2].

Висновок. Наразі ситуація хоча на перший погляд і знаходиться у досить стабільному стані, але не слід забувати про зовнішні чинники. Війна досі триває, економіка знаходиться у хиткому положенні, банківський сектор робить усе можливе задля якісного функціонування. Зміни, що стосуються податкових надходжень введені тимчасово, а саме для спрощення ведення діяльності фінансового сектору всередині країни. Потрібно розуміти перебіг подій та бути готовими до відновлення нормального роду податкових норм та ставок задля швидшого повернення рівня економічного стану держави.

Список використаних джерел:

1. Що відбувається з українськими банками під час війни : офіційний електронний портал НАБУ. URL: <https://nabu.ua/ua/yaroslav-matuzka.html> (дата звернення : 0102.2023 р.).
2. Економічна правда. Податкові послаблення для парків, ФОПів та інших під час війни. Що залишити, а що переглянути? *Електронний журнал*. URL : <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/10/18/692753/> (дата звернення : 0102.2023 р.).
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування діяльності з торгівлі валютними цінностями у готівковій формі : офіційний електронний портал Верховної Ради України. Документ 2720-IX, чинний, поточна редакція – Прийняття від 03.11.2022 / URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2720-20#Text> (дата звернення : 0102.2023 р.).
4. Національний банк України : офіційний сайт. Особливості сплати авансового внеску з податку на прибуток торгівцями валютними цінностями в готівковій формі. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/osoblivosti-splati-avansovogo-vnesku-z-podatku-na-pributok-torgivtsyami-valyutnimi-tsinnostyami-v-gotivkoviy-formi> (дата звернення : 0102.2023 р.).

Abstract: *the relevance of the problem of stability of the financial sector was considered, the peculiarities of the system's functioning were determined, the performance indicators of banking institutions were studied, and the implementation of changes in legislation was monitored.*

Key words: *financial sector, financial system, profit, banking institution, banking system, taxation, state budget.*

Науковий керівник:

Лункіна Т. І.,

доктор економічних наук,

професор кафедри фінансів,

банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет

УДК: 004: 339.17

ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄНИХ ДІЙ В УКРАЇНІ

Сіренко Олександра Леонідівна,

здобувач вищої освіти спеціальності 072 фінанси, банківська справа
та страхування

Миколаївський національний аграрний університет
м.Миколаїв, Україна

***Анотація:** Доведено, що податки є невід’ємною частиною економіки країни, адже вони забезпечують найголовніше – фінансову стабільність. Проаналізувавши сучасний стан економіки країни, ми бачимо який негативний вплив здійснює війна на економіку в цілому, а саме: колосальні втрати соціального капіталу та виробничого потенціалу, високий рівень інфляції та безробіття, обмеження приросту виробництва. Для того, щоб хоч якось стабілізувати економіку, відновити виробництво товарів і послуг, знизити рівень безробіття, влада йде на зустріч підприємцям та населенню, шляхом зниження податків, веденням кредитних канікул та скасуванням перевірок.*

***Ключові слова:** податок, збір, платіж, дохід, юридична особа, фізична особа, ВВП, війна.*

Податки – це економічне підґрунтя розвитку країни. Головна роль податкової системи – стабільне наповнення бюджету як на державному, так і регіональному рівнях, що дає змогу забезпечити соціально-економічний розвиток населення та виконувати державі свої функції, а саме фінансувати оборонний сектор, сферу освіти і науки, сферу охорони здоров’я та інше.

Досліджували, вивчали та аналізували податки й податкову систему багато сучасних українських науковців, а саме: О. Балашова, З. Варналія, А. Гречка, Ю. Іванова, М. Кравченко та інші.

Податкова система України – це законодавчо закріплені податки, збори та платежі у державі, що обов’язкові до сплати, яка ретельно контролюється податковою системою та існує відповідальність за порушення податкового законодавства.

За Податковим Кодексом, в Україні діє 135 платежів, до яких входять податки, збори та інші платежі. Підсистеми податкової системи України, а саме: оподаткування юридичних осіб, оподаткування фізичних осіб та збори в державні цільові фонди, знаходяться в тісному взаємозв’язку між собою [1].

У тяжкий воєнний час, коли всі відчули на собі інфляцію, Україна стала лідером серед країн Європи з підвищення цін. Колосальні втрати соціального капіталу та виробничого потенціалу призводить до пригнічення ділової активності, обмеження приросту виробництва, високого рівня безробіття. Народ не в змозі оплатити свої базові потреби, адже більшість це внутрішні переселенці, які живуть коштом допомоги.

Для того, щоб підтримати бізнес та населення, влада ввела кредитні канікули, тимчасово знизила податки для того, щоб народ зміг «триматись на плаву», та поступово відновити виробництво товарів та послуг.

У період воєнних дій юридичним та фізичним особам-підприємцям, в яких оборот до 10 мільярдів гривень, звільнили від сплати податку на прибуток і ПДВ, дозволили сплачувати єдиний податок, а саме 2% від обороту. Виключенням є гральний бізнес та виробництво алкоголю і цигарок.

Також, держава з 1 березня 2022 р. і до кінця воєнного стану сплачуватиме ЄСВ за працівників, яких забрали на війну замість ФОПів II й III групи [2].

Влада під час воєнного стану скасувала перевірки, щоб не заважати роботі бізнесу, але контроль за ціноутворенням та можливістю безготівкового розрахунку залишається.

Під час війни у Верховній Раді скасували акциз на імпорту бензину, скрапленого газу та дизелю. Також знизили ставку ПДВ для імпорту пального з 13% до 7 відсотків.

Що стосується благодійної та іншої допомоги, то не будуть оподатковувати допомогу, що надана людям, які постраждали від бойових дій та військовослужбовцям. Також, встановили податкову знижку 16% для неприбуткових організацій [3].

Податкові надходження заповнюють майже 80% бюджету. Саме під час війни платникам необхідно відповідально ставитись до своїх обов'язків перед країною, адже завдяки податкам забезпечується фінансова стабільність та найголовніше – фінансується сфера безпеки та оборони, сфера медицини та соцзабезпечення. Й. М. Кулішер сказав: «війна породила на світ податки, спочатку тимчасові, потім, з появою постійного війська, і постійні. Сучасна армія і сучасна податкова система – сіамські близнюки, нерозривно спаяні, нерозлучні, неподільні» [4].

Список використаних джерел:

1. Податкова система України – Вікіпедія. *Вікіпедія*. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Податкова система України](https://uk.wikipedia.org/wiki/Податкова_система_України) (дата звернення: 10.02.2023)
2. Податки під час війни. URL: <https://tr.tax.gov.ua/media-ark/local-news/print-581820.html> (дата звернення: 10.02.2023)
3. Економічна правда. Податкові послаблення для парків, ФОПів та інших під час війни. Що залишити, а що переглянути? URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/10/18/692753/> (дата звернення: 10.02.2023)
4. Ф. О. Ярошенко В. В. Павленко В. Л. Павленко. Історія податків та оподаткування в Україні. URL: https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/istoria_podatkiv_pavlenko.pdf (18.04.2012)

Annotation: *It has been proven that taxes are an integral part of the country's economy, because they ensure the most important thing - financial stability. Having analyzed the current state of the country's economy, we see the negative impact of the war on the economy as a whole, namely: colossal losses of social capital and production potential, high levels of inflation and unemployment, restrictions on production growth. In order to at least somehow stabilize the*

economy, restore the production of goods and services, and reduce the unemployment rate, the government is meeting entrepreneurs and the population by lowering taxes, conducting credit holidays, and canceling inspections.

Keywords: *tax, fee, payment, income, legal entity, individual, GDP, war.*

Науковий керівник:

Лункіна Т.І.,

доктор економічних наук,

професоркафедри фінансів, банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет

УДК: 336.719

ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ

Павленко Ірина Олександрівна,

*здобувач вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та
страхування,*

*Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

Анотація: *досліджено особливості застосування сучасних фінансових технологій у банківських установах, розглянуто переваги застосування банківськими установами платформи BaaS, мобільного банкінгу, інтерфейсу прикладного програмування, технології блокчейн. Запропоновано заходи забезпечення банком безпеки даних своїх клієнтів.*

Ключові слова: *сучасні фінансові технології, необанк, мобільний банкінг, штучний інтелект, безпека даних.*

Зростаючий попит споживачів на доступ до фінансових послуг в умовах діджиталізації фінансової сфери призвів до швидкого прогресу новітніх банківських технологій, що передбачає якісні зміни у принципах роботи банківських систем як на світовому, так і на національному рівнях.

У сучасних умовах зазнають змін банківські послуги стосовно відкриття та обслуговування поточних рахунків, дебетових і кредитних карток клієнтів, надання кредитів юридичним і фізичним особам тощо. Розквіт сучасних технологій торкнувся кожного аспекту банківської галузі: від роздрібного обслуговування, мобільного банкінгу до нових стартапів.

Майже 40% керівників роздрібного банківського обслуговування вважають, що застосування нових фінансових технологій сприяє суттєвому зниженню витрат, 24% респондентів переконані у підвищенні ефективності роботи банківських установ і покращенні взаємодії з клієнтами завдяки впровадженню нових технологій [1].

З метою забезпечення своєї конкурентоздатності на ринку фінансових послуг, сучасні банки запускають, наприклад, платформи Banking-as-a-Service (BaaS). Так, британський neobank Starling раніше пропонував виключно роздрібні банківські послуги для клієнтів, але платформа BaaS дозволила

швидко і прозоро диверсифікувати сучасні банківські продукти та потоки доходів, що розширило коло користувачів у необанківському просторі [2].

Обов'язковою компонентою збереження конкурентоспроможності фінансових установ у сучасних умовах є і мобільний банкінг. Для користувачів – це дуже популярний спосіб внесення депозитів, переказів рахунків і моніторингу своїх витрат і прибутків; майже 80% респондентів, які користувалися мобільним банкінгом, обирають його основним методом доступу до банківського рахунку [1].

Під час пандемії COVID-19 і війни в Україні у виборі банків юридичними і фізичними особами мобільні можливості стали більш значущим фактором. Єдине, що непокоїть користувачів мобільного банкінгу, це існуюча можливість витоку їхніх конфіденційних даних. Тому зростає попит на такі банківські послуги, які забезпечують безпеку особистих даних клієнтів.

Вважаємо, що для забезпечення безпеки конфіденційних даних клієнтів доцільним є впровадження можливості перегляду користувачем послуг інформації щодо транзакцій із картками, самостійного блокування кредитних і дебетових карток, планування сповіщень щодо поїздок тощо.

Інтернет-банкінг включає мобільний банкінг і стосується всіх банківських операцій через цифрові канали, включаючи мобільні програми, комп'ютер, чат-боти тощо. Популярність мобільного банкінгу вражає: половина всіх онлайн-клієнтів є користувачами мобільного банкінгу [1].

Мобільний банкінг сприяє стрімкому зростанню кількості необанків, особливо в умовах пандемії COVID-19 та в інших кризових ситуаціях. Провідні необанки успішно масштабують свій бізнес. Так, найбільший необанк США Chime (Сан-Франциско) залучив понад 7,4 мільйона власників рахунків ще до 2019 року, і, за прогнозами, збільшить цю цифру до 19,8 мільйонів у 2024 році [1]. Звичайно ж, така вдала фінансова інклюзія, на нашу думку, суттєво примножуватиме прибутковість цього необанку.

Розвиток нових необанків привертає увагу до цифрового банківського обслуговування у всіх країнах світу і призводить до зменшення популярності традиційних банківських установ.

Сучасні споживачі користуються фінансовими технологіями для покращення свого життя, адже це зручно, якісно, доступно. Загальною тенденцією банківських технологій є використання інтерфейсу прикладного програмування (API), щоб зробити власні дані доступними для будь-кого, хто має дозвіл споживача на користування ними. API використовують для дозволу мобільному додатку банку отримувати інформацію про обліковий запис клієнта, суб'єктам підприємництва API забезпечує комфортну роботу власного бізнесу.

Банківські установи використовують штучний інтелект (AI) для якісної ідентифікації та автентифікації клієнтів, а також імітації живих співробітників за допомогою чат-ботів у фронт-офісі і голосових помічників [3].

Встановлено, що 66% опитаних у 2020 р. банківських керівників вважають, що такі нові технології, як штучний інтелект (AI), Інтернет речей

(IoT), блокчейн, матимуть найбільший вплив на банківську діяльність до 2025 р. [1].

Впровадження технології блокчейн, що представляє собою цифровий реєстр даних, організованих у хронологічному порядку та захищених криптографією [4], передбачає оптимізацію процесів і скорочення витрат.

Такими чином, більшість банківських установ широко застосовують сучасні фінансові технології, що є не тільки просто, швидко і доступно для користувачів - клієнтів банку, але й необхідно банку для забезпечення збереження його конкурентних переваг на ринку фінансових послуг.

Список використаних джерел:

1. Phaneuf A. Banking technology in 2022. URL: <https://www.insiderintelligence.com/insights/future-of-banking-technology/> (дата звернення: 09.02.2023)
2. Що таке необанк та як він працює? URL: <https://futurenow.com.ua/shho-take-neobank/> (дата звернення: 09.02.2023)
3. Аутентифікація і авторизація: що це і в чому відмінність. URL: <https://qagroup.com.ua/publications/autentyfikatsiia-i-avtoryzatsiia/> (дата звернення: 09.02.2023)
4. Blockchain. URL: <https://academy.binance.com/uk/> (дата звернення: 09.02.2023)

Abstract: *the peculiarities of the application of modern financial technologies in banking institutions are investigated, the advantages of using the BaaS platform, mobile banking, application programming interface, blockchain technology by banking institutions are considered. Measures to ensure the bank's data security of its clients are proposed.*

Keywords: *modern financial technologies, neobank, mobile banking, artificial intelligence, data security.*

Науковий керівник:

Бурковська А. В.,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет

М. Миколаїв

УДК: 336.77(477)

КРЕДИТНА СИСТЕМА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Гончар Єва Альбертівна,

здобувач вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *досліджено тему кредитної системи України в умовах війни, проаналізовано сумарну вартість наданих кредитів економічним суб'єктам до та під час ведення війни в Україні. Досліджено особливості Державної програми з кредитування бізнесу та детально розглянуто результати впровадження цієї програми щодо обсягів наданих кредитів.*

Ключові слова: *кредитна система, кредитування, Програма «5-7-9», бізнес, банки*

Війна в Україні торкнулась не тільки енергетичного та продовольчого ринків, але й суттєво вплинула на фінансовий ринок нашої країни, зокрема ринок кредитування і банківський сектор. Нами досліджено загальну кількість кредитів, які були видані українському бізнесу протягом 2021 - 2022 років, що дає можливість оцінити як рівень підтримки економічних суб'єктів шляхом кредитування зі сторони держави, так і бажання бізнесу розвиватися та відновлювати свою діяльність, адже, беручи кредити під час воєнного стану, кожний бізнесмен прораховує майбутнє своєї справи, а отже бачить і своє власне майбутнє в Україні (рис.1).

За наведеними даними нами встановлено існування бажання українського бізнесу розвиватися, що є позитивним і вкрай необхідним для відновлення української економіки. Спостерігається, що обсяг кредитів станом на березень воєнного 2022 року є вищим ніж у березні минулого мирного 2021 року, коли в Україні була доволі стабільна ситуація.

Також не менш важливим для даного дослідження є спроможність банківських установ здійснювати кредитування. Нами виявлено, що наявність активів у комерційних банках України в березні 2022 року були на 9% вищими ніж у березні 2021 року [2].

Для відновлення бізнесу в Україні позитивну роль відіграє розширення кредитування за програмою «Доступні кредити «5–7–9»», яка стартувала ще в 2020 році. Згідно цієї програми, будь-який бізнес має можливість отримати кредити під 0%, якщо діятиме впродовж військового стану в Україні та ще місяць після закінчення війни, а в наступні місяці (роки) діятиме ставка 5% річних [3].

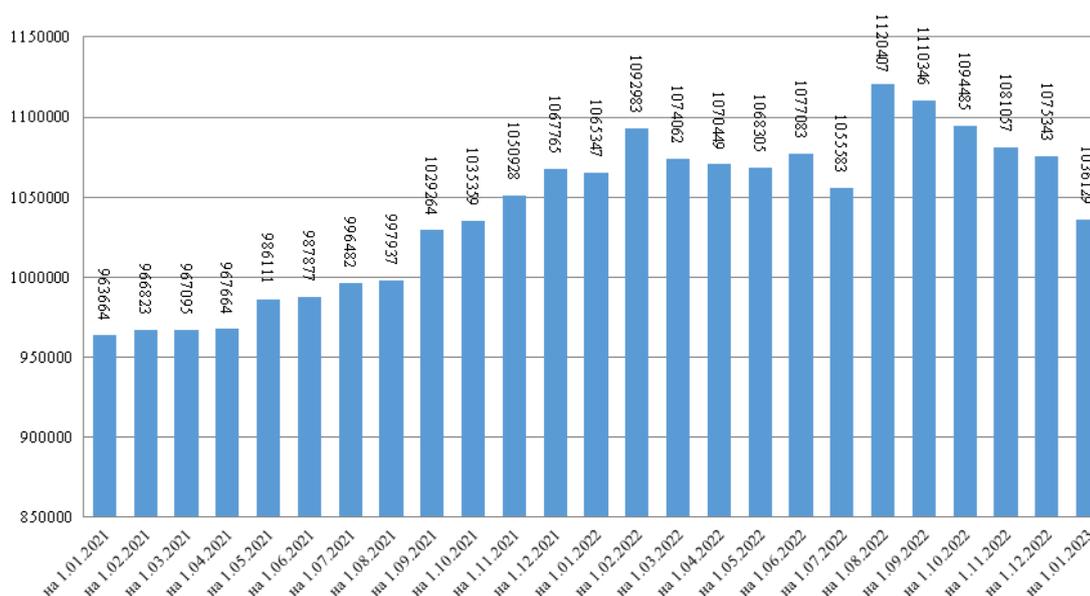

Рисунок 1 – Динаміка наданих кредитів суб'єктам господарювання в Україні за період 01.01. 2021 – 01.01. 2023 рр., млн грн

Джерело: [1]

Термін такого кредитування (від 3-х до 5-ти років) залежатиме від цільового призначення кредиту. Результати застосування в Україні даної програми кредитування бізнесу наведені на рисунку 2.

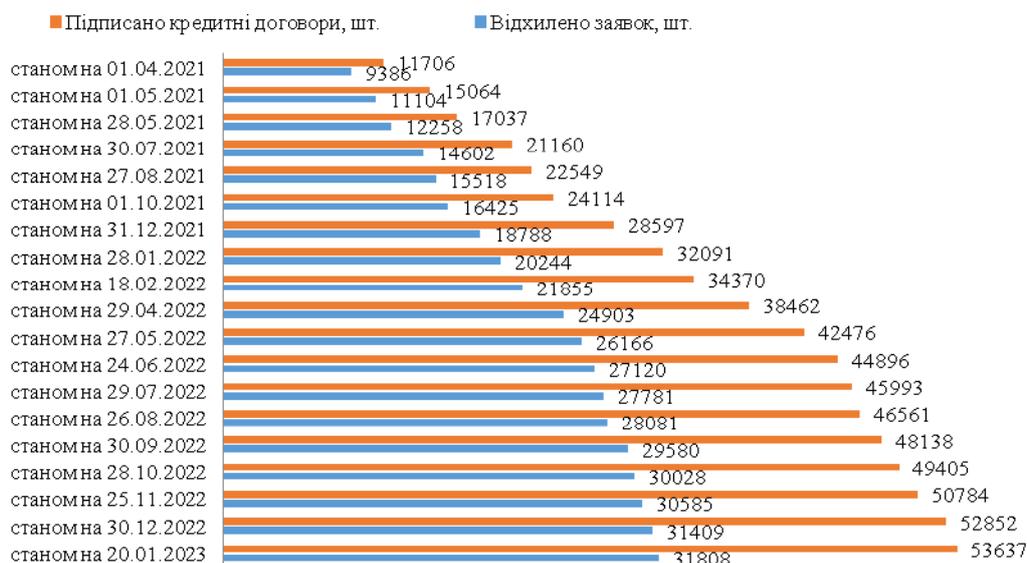

Рисунок 2 – Результати застосування Державної програми кредитування бізнесу «5–7–9» за період 01.04.2021 – 20.01.2023 рр.

Джерело: [3].

Нами встановлено, що з початку війни кількість виданих кредитів зростає у 1,5 рази порівняно з тим самим періодом минулого (2021) року. Такі цифри ще раз засвідчують про високе бажання українського бізнесу відновити свою діяльність та знову почати заробляти кошти як для власних цілей, так і для цілей всієї країни.

Найбільше кредитів було надано підприємствам, які працюють у сфері сільського господарства, так як українські аграрії є одними із перших, хто потребують кредитів завдяки особливостям своєї діяльності та повинні займатися відновленням економіки. Більшість посівних площ України не постраждала і вітчизняним фермерам потрібно максимально збільшувати свої потужності, так як попит на продукцію сільського господарства є великим не лише в Україні, а і за її межами.

Отже, незважаючи на війну в Україні, вітчизняна кредитна система продовжує ефективно працювати на відновлення економічної частини народного господарства та забезпечує надійний тил для відродження і укріплення українського бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Активи банків України (2008-2022). URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/active/2023/> (дата звернення : 12.02.2023).
2. Дмитро Шварц (2022). Створення надійного тилу: як працює державна програма релокації бізнесу. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/stvorennya-nadiynogo-tilu-yak-pracyuye-derzhavna-programa-relokaciji-biznesu-novini-ukrajina-11771461.html> (дата звернення : 12.02.2023).

3. Щотижнева інформація про результати Державної програми «Доступні кредити «5-7-9»» станом на 23-01-2023. URL: <https://bdf.gov.ua/uk/informaciya-pro-rezultati-derzhavnoji-programi-dostupni-krediti-5-7-9>(дата звернення : 12.02.2023).

Abstract: *the topic of the credit system of Ukraine in the conditions of war was investigated, the total cost of loans granted to economic entities before and during the war in Ukraine was analyzed. Peculiarities of the State program for business lending were studied and the results of the implementation of this program regarding the volume of loans granted were examined in detail.*

Keywords: *credit system, lending, "5-7-9" program, business, banks*

Науковий керівник:

Бурковська А. В.,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет

М. Миколаїв

УДК 336.77(477)

КРЕДИТНА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН

Пастушенко Віталій Юрійович,

здобувач вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування

*Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

Анотація: *розглянуто дані щодо кредитної системи України, зміни активів банківських та небанківських фінансових установ, розглянуто зміни в депозитному та кредитному портфелях банків.*

Ключові слова: *кредитна система, банківський сектор, небанківські фінансові установи, кредит, депозит, облікова ставка НБУ*

Кредитна система – сукупність кредитних відносин і кредитно-фінансових установ, що мобілізують вільні кошти юридичних і фізичних осіб та надають їх позичальникам з метою отримання прибутку [1]. Вона відіграє значну роль в стимулюванні та розвитку економіки держави, забезпечує здійснення великого обсягу грошових платежів, заощаджень і розрахунків як фізичних, так і юридичних осіб. Кредитна система виконує функції: перерозподілу, контролю, стимулювання, заміщення.

За своєю структурою кредитна система поділяється на два сектори:

1. Банківський сектор, який складається з Національного банку України та інших банків, а також філій іноземних банків, що створені й діють на території України відповідно до положень Закону України «Про банки і банківську діяльність» та інших законів України [2].

2. Сектор небанківських фінансових установ (парабанків : страхових, лізингових, факторингових, фінансових, інвестиційних компаній, ломбардів,

кредитних спілок), який складається з договірних та інвестиційних фінансово–кредитних установ.

Головною ланкою кредитної системи України є банківський сектор, адже на нього припадає більшість ресурсів кредитної системи. Слід зазначити, що активи цього сектору на друге півріччя 2022 року склали 2,227 трлн грн (кількість діючих в Україні банківських установ становила 71 одиницю), а активи небанківських фінансових установ усього становили 274 млрд грн [3;4] (рис. 1).

Показник рентабельності активів, що відображає відношення чистого прибутку до активів банківської установи і зображує внутрішню політику банку, становив 0,64% [3].

Рентабельність капіталу, що показує відношення чистого капіталу до усього власного капіталу фінансових установ, зафіксовано на рівні 5,77% [3].

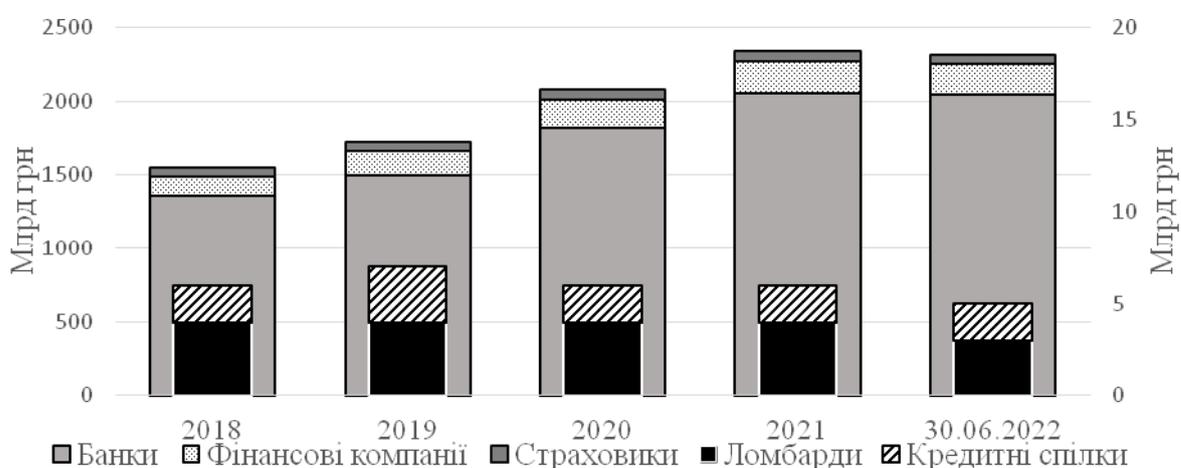

Рис. 1. Активи установ кредитної системи України

Джерело: розроблено автором на основі даних [3;4]

У 2022 році кредити, надані банківськими установами, становили в середньому 1,081 трлн грн, що більше на 1,5 млрд грн у порівнянні з попереднім роком, проте необхідно зауважити, що з липня 2022 року відбувалося зниження суми наданих банками кредитів [5]. Так, у липні показник був на рівні 1,123 трлн грн, а до початку листопада знизився на 42 млрд грн або 3,7% (рис. 2). Цей процес, на нашу думку, був спричинений скороченням надання довгострокових і середньострокових кредитів для фізичних і юридичних осіб та підвищенням ставок кредитування.

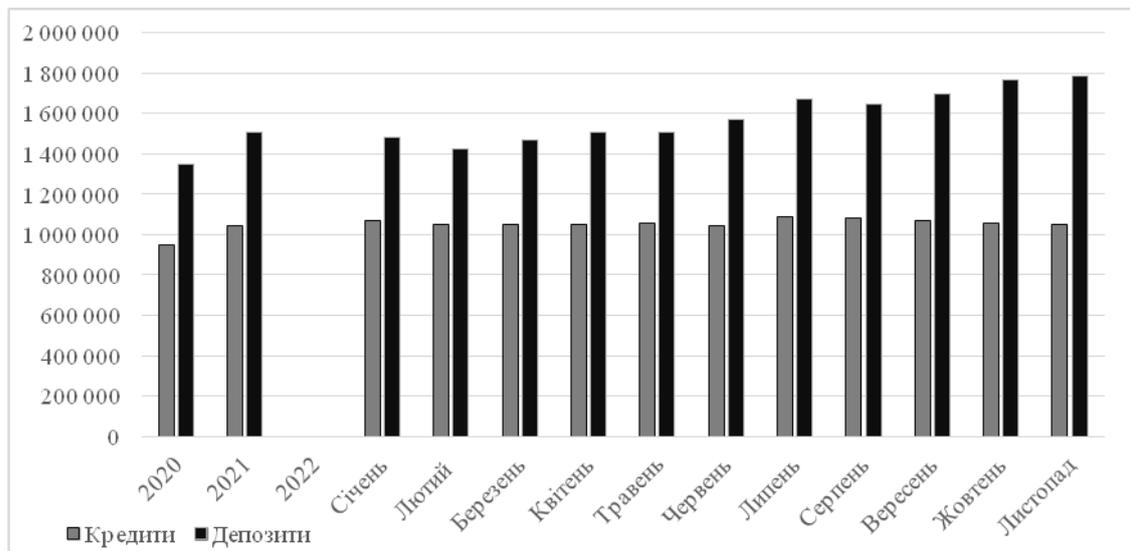

Рис. 2. Суми депозитів та наданих банками України кредитів, млн грн
Джерело: побудовано автором на основі даних [5]

З червня 2022 року НБУ підвищив облікову ставку до 25% для стабілізації курсу гривні та підвищення інтересу до національної валюти. На що банківський сектор відреагував незначним підвищенням ставки кредитування для юридичних осіб до 19,8% річних, а для фізичних - до 36,1% річних.

Депозити банківських установ у 2022 році збільшились на 280 млрд грн або 18,6% у порівнянні з 2021 роком, причиною чого стало збільшення сум коштів до запитання через зниження фінансової інклюдії, що виявляється в обмеженні доступу до цих коштів громадян на тимчасово окупованих територіях і військовослужбовців. Слід констатувати, що під час пандемії Covid-19 і війни в Україні спостерігається підвищена схильність громадян до здійснення безготівкових розрахунків. Процентна ставка за вкладами становила 9,3% [5], що пояснюється високою ліквідністю банків та відсутністю активів з дохідністю на рівні облікової ставки.

Отже, попри наявність бойових дій в Україні, банківський сектор залишився стабільним, проте перебуває в стагнації і не може передати імпульси монетарної політики держави через значний вплив неринкових структурних шоків на трансмісійні канали. Одним з можливих варіантів розв'язання цього питання є стимуляція банківських установ до вкладання коштів в облігації внутрішньої державної позики і запровадження пільгового рефінансування банківських кредитів під пріоритетні проекти.

Список використаних джерел:

1. O. V. Zaitsev, *Fundamentals of financial instruments: a textbook*. Sumy: Sumy State University, 2016. 523 p.
2. Law of Ukraine "On Banks and Banking Activities". Website of the Verkhovna Rada of Ukraine. URL: <https://cutt.ly/O1zWYiS> (access date 11/27/2022).
3. Main indicators of banks' activity. Website of the Ministry of Finance. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/> (access date 11/27/2022).
4. Overview of the non-banking financial sector. September 2022. NBU website. URL: <https://cutt.ly/z1zEIjp> (access date 11/27/2022).

5. Deposits attracted by deposit corporations. NBU website. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-financial> (access date 11/27/2022).

Abstract: data on the credit system of Ukraine, changes in the assets of banking and non-banking financial institutions, changes in the deposit and loan portfolios of banks are considered.

Key words: credit system, banking sector, non-banking financial institutions, credit, deposit, NBU discount rate.

Науковий керівник:
БУРКОВСЬКА А.В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет

УДК 657

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Митрофанова Юлія Володимирівна,

здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: розглянуто облікову політику як інструмент управління на підприємстві, значення наказу про облікову політику

Ключові слова: облікова політика, метод обліку, наказ, фінансовий облік, управлінський облік

Організація бухгалтерського обліку є важливою складовою діяльності підприємства. Вона впливає на хід та результати обліку на різних рівнях: від вирішення стратегічних питань обліку до практичних методів реалізації задач обліку.

Визначальною методологічною основою організації облікового процесу є розробка облікової політики.

Згідно Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності. Також зазначено, що підприємство самостійно визначає власну облікову політику рішенням власника чи уповноваженої особи з обліку (найчастіше, бухгалтера чи головного бухгалтера) [1].

Таким чином, облікова політика відображає практику ведення обліку на конкретному підприємстві, яку визначає підприємство самостійно, а внутрішній документ, який її регулює (Наказ про облікову політику), є головним внутрішнім нормативним документом обліку. Даний наказ забезпечує

безперервність обліку у випадку зміни бухгалтера, який може опиратись на нормативний документ.

Управлінське значення даного наказу проявляється в двох аспектах:

1) Розробка облікової політики – полягає у розробленні даного наказу, у вирішенні спірних питань обліку, виборі методів серед альтернатив відповідно до вимог задач обліку. Даний напрям діяльності визначає стратегію обліку, поєднання облікової складової та загальної стратегії діяльності підприємства;

2) Використання наказу – облікова політика виступає як орієнтир для бухгалтерів підприємств, відповідність результатів обліку задуму облікової політики залежить від точного дотримання наказу про облікову політику бухгалтерами підприємства, відсутності відхилень фактичних методів від методології облікової політики підприємства.

Облікова політика може регулювати наступні питання ведення обліку:

- 1) склад фінансової звітності (за НП(С)БО 1 чи НП(С)БО 25);
- 2) метод оцінки вибуття запасів;
- 3) метод обліку та розподілу транспортно-заготівельних витрат;
- 4) методи амортизації необоротних активів;
- 5) вартісна межа між основними засобами та малоцінними необоротними активами;
- 6) застосування 8 та 9 класів Плану рахунків;
- 7) нарахування та обчислення резервів (сумнівних боргів, виплати відпусток тощо);
- 8) склад та класифікація загальновиробничих витрат та порядок їх розподілу;
- 9) калькулювання виробничої собівартості;
- 10) переоцінка необоротних активів;
- 11) тощо [2].

Слід зазначити, що існує ще багато питань, які може регулювати облікова політика, але ми звернули увагу на основні, які виникають у більшості підприємств, незалежно від виду та масштабу діяльності.

Від прийнятих рішень щодо обліку залежить ряд питань його організації та наслідків для показників підприємства. Окремі рішення щодо облікової політики можуть вимагати додаткової кваліфікації бухгалтерів, що необхідно враховувати при розробці наказу про облікову політику.

Щодо впливу на фінансові показники, то рішення можуть впливати на статті балансу та фінансові результати поточного року та майбутніх років.

Наприклад, метод прискороного зменшення залишкової вартості дозволяє швидше списувати вартість основних засобів у перші роки експлуатації об'єкта основних засобів ніж інші методи. Завдяки цьому поточні витрати збільшуються (бо збільшується амортизація), що призводить до меншого фінансового результату до оподаткування і розміру податку на прибуток у поточному році, але у майбутньому обсяг амортизації такого об'єкту буде меншим, що призведе до менших витрат та більш позитивного фінансового результату до оподаткування і більшого податку на прибуток. Тобто завдяки обліковій політиці однаковий обсяг амортизації, витрат, прибутку та податку на

прибуток по-різному розподіляється у часі. Завдяки вибору методу обліку підприємство може зменшити поточні зобов'язання за рахунок їх збільшення у майбутньому на ту ж суму, що може бути корисним в умовах високої інфляції. Порядок списання собівартості запасів, нарахування резервів може як збільшувати, так і зменшувати витрати у поточному році, що може бути корисним для управління вартістю та прибутком підприємства [3].

Але слід зазначити, що облікова політика може регулювати не тільки питання фінансового обліку та управління балансовими показниками. Вона може застосовуватись для цілей управлінського обліку, якщо підприємство його практикує. У такому разі у Наказі про облікову політику можуть бути вказані наступні напрями регулювання:

- 1) перелік центрів затрат та центрів відповідальності;
- 2) класифікація та розподіл витрат відповідно до потреб системи управління витратами;
- 3) порядок розрахунку внутрішніх нормативів, які застосовуються в процесі управління;
- 4) порядок взаємодії між філіями у сфері облікового процесу;
- 5) порядок бюджетування на підприємстві;
- 6) тощо [4].

Отже, облікова політика є основою організації обліку, його методології, сукупністю прийомів та рішень спірних питань, якими керуються бухгалтери підприємства. Облікова політика відображається у відповідному наказі, який є важливим нормативним документом, який характеризує облікову стратегію підприємства та її зв'язок із цілями діяльності організації та ведення обліку. Цей наказ може регулювати як фінансовий облік, так і управлінський в організації.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 19.07.1999 № 996-XIV ; станом на 10.08.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 26.02.2023).
2. Радіонова Н. Облікова політика як методологічна основа управління підприємством. *Бухгалтерський облік і аудит*. № 2-3. 2015. С. 53-60.
3. Коваль Л. В. Облікова політика в управлінні підприємством. *Ефективна економіка*. № 5. 2019.
4. Щирба М.Т., Щирба І.М., Щирба М.М. Облікова політика як інструмент організації управлінського обліку на підприємстві. *Економіка і суспільство*. Випуск 8. 2017. С. 830-837.

Abstract: the accounting policy as a management tool at the enterprise, the meaning of the order on the accounting policy is considered

Key words: accounting policy, accounting method, order, financial accounting, management accounting

Науковий керівник:

Мельник О.І.,

*кандидат економічних наук, доцент
кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет*

Коваленко Артем В'ячеславович

здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** досліджено ефективність обліку логістичних витрат у сільському господарстві.*

***Ключові слова:** облік, логістика, логістичні витрати, логістичні витрати сільського господарства, управління логістичними витратами.*

Логістика - це процес планування, виконання та контролю над рухом товарів від постачальника до споживача. У сільському господарстві логістичний процес включає в себе збір продукції з полів, її транспортування до зберігання, зберігання та транспортування до пункту продажу або переробної установки.

У різних працях науковці по різному трактують термін «логістика», наприклад М. П. Гордон та С. Б. Карнаухов вважають, що «логістика – це наукові розробки та господарська практика щодо координації складування і транспортного обслуговування, комплексне, скоординоване управління загальним процесом товароруку у масштабах окремих регіонів та країни в цілому, а також інтеграція матеріально-технічного забезпечення, транспортування вантажів та систем передачі інформації щодо фізичного прямування ресурсів» [1].

Облік логістичних витрат є надзвичайно важливою складовою ефективного сільського господарства. Він допомагає зрозуміти, які витрати необхідні для забезпечення ефективного логістичного процесу у виробництві, а також допомагає знизити витрати та підвищити продуктивність.

Витрати на логістику становлять левову частину загальних витрат в ланцюгах поставок, тому зниження витрат завжди було однією з головних цілей ефективності управління логістикою. Загальні логістичні витрати багато в чому свідчать про локальну динаміку логістичної діяльності, зокрема центрів розподілу, оскільки вони вказують на вагу найбільш важливих факторів [2].

Управління логістичними витратами – є цілеспрямованим процесом формування оптимального рівня логістичних витрат підприємства. Основоположним принципом управління логістичними витратами є концентрація на загальних витрат. Концентрація загальних витрат являє собою їх мінімізацію в ході раціоналізації структури за допомогою точної та конкретної інформації про структуру логістичних витрат. Управління логістичними витратами означає цілеспрямований процес приймання рішень в логістичній діяльності на основі прийнятої інформації обліку в сукупності витрат управління інформаційними, матеріальними та фінансовими потоками в логістичному ланцюгу для того, щоб знизити витрати [3].

Один зі способів ефективного обліку логістичних витрат - використання спеціальних програм для обліку транспортних витрат та витрат на складування. Ці програми допомагають не тільки відслідковувати витрати, але й аналізувати їх для виявлення можливостей зниження витрат.

Важливою складовою ефективного обліку логістичних витрат є також залучення кваліфікованих фахівців, які володіють знаннями та досвідом у цій галузі. Такі фахівці допомагають управляти логістичними витратами та оптимізувати логістичні процеси у сільському господарстві. Вони можуть проводити аналіз витрат на транспортування та зберігання, розробляти та впроваджувати стратегії зниження витрат, а також відслідковувати результати їх впровадження.

Крім того, важливо мати систему контролю якості продукції та впроваджувати стандарти логістики у сільському господарстві. Це допомагає забезпечити стабільність та якість продукції, що впливає на репутацію підприємства та його конкурентоспроможність на ринку.

Слід пам'ятати, що перед тим, як почати оптимізувати і управляти логістичними витратами, необхідно привести до ладу саму логістичну систему підприємства. Найчастіша помилка вітчизняних підприємств – субоптимізація, тобто створюється відділ логістики, що відповідає лише за частину функцій і, наприклад, починає поліпшувати роботу складу, забуваючи про неустойки за простоювання транспорту. Відповідно таке підприємство втрачає клієнтів через протерміновані замовлення. Головний принцип – першочергово оптимізувати логістичну систему потрібно загалом, а не якусь її частину. Крім того, на багатьох підприємствах функція логістики або залишається децентралізованою, або не має повноважень [1].

Нарешті, важливо відзначити, що ефективний облік логістичних витрат є необхідною умовою для досягнення стійкого розвитку сільського господарства. Він допомагає підвищити продуктивність та ефективність виробництва, знизити витрати та підвищити прибутковість підприємства. Тому важливо не забувати про облік логістичних витрат та розвивати цей напрямок у сільському господарстві.

Список використаних джерел:

4. Завитій Ольга, Дідоренко Тетяна, Кондрюк Леся. Логістичні витрати виробничих підприємств як об'єкти обліку та контролю. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. - 2019. – Вип. 1-2.- С. 49-73.- URL: <http://ibo.wunu.edu.ua/index.php/iboen/article/view/392>

5. Кобилинська Т.В. Дослідження логістичних витрат як інструменту досягнення економічної стійкості сільськогосподарських підприємств. *Державний університет «Житомирська політехніка»*. – 2020. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7818>

6. Шевців Л.Ю. Концептуальні основи формування ефективної системи управління витратами машинобудівних підприємств. *Економіка: реалії часу. Науковий журнал*.- 2016. - № 1 (23). - С. 72-81. – URL: <https://economics.net.ua/files/archive/2016/No1/72.pdf>

Abstract: *the effectiveness of accounting for logistics costs in agriculture was investigated.*

Key words: *accounting, logistics, logistics costs, logistics costs of agriculture, management of logistics costs.*

Науковий керівник:

Мельник О.І.,

*кандидат економічних наук, доцент
кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

УДК 657

ФАЛЬСИФІКАЦІЯ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ: ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА СПОСОБИ ЗАПОБІГАННЯ

Поліщук Аліна Ігорівна

*здобувач вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Анотація: *досліджено фальсифікацію у бухгалтерському обліку, причини її виникнення, наслідки та способи запобігання.*

Ключові слова: *бухгалтерський облік, фінансова звітність, фальсифікація, шахрайство, внутрішній контроль.*

Бухгалтерський облік є однією з найважливіших складових ефективного фінансового управління підприємством. Він дозволяє відстежувати фінансову діяльність, визначати прибутки та збитки, використовувати ці дані для прийняття стратегічних рішень. Проте, не завжди бухгалтерський облік ведеться чесно і законно. Фальсифікація у бухгалтерському обліку стає все більш поширеним явищем у сучасному бізнесі.

Усвідомлена можливість викривлення фінансової звітності або незаконне привласнення активів існує, коли відповідальний працівник підприємства вважає, що внутрішній контроль можна обійти тому що, наприклад, він користується довірою або знає про конкретні недоліки внутрішнього контролю. Працівники підприємства, як правило, можуть знайти раціональне виправдання для скоєння шахрайства [1].

Взагалі причини фальсифікації у бухгалтерському обліку можуть бути різними. Однією з найпоширеніших є бажання збільшити прибутки підприємства та отримати більшу бонусну винагороду. Інші причини можуть включати недостатні знання у галузі бухгалтерського обліку, відсутність контролю, недосконалість системи внутрішнього контролю.

Обман може здійснюватися шляхом:

- маніпулювання, фальсифікації і зміни записів на рахунках бухгалтерського обліку в облікових реєстрах або документах;
- навмисного неправильного віднесення до активів різних статей;
- знищення або пропуску записів або документів;

- відображення операцій без розкриття їх змісту тощо [1].

Фальсифікація у бухгалтерському обліку може мати серйозні наслідки для підприємства. Це може призвести до втрати довіри соціуму, зменшення капіталізації, штрафів та інших санкцій з боку регуляторів та правоохоронних органів. Крім того, це може призвести до порушення договорів з іншими компаніями, що може вплинути на їх фінансові показники.

Спеціальною статтею Кримінального кодексу, яка має захищати інтереси держави в даній сфері, є ст.220-2 ККУ «Фальсифікація фінансових документів та звітності фінансової організації, приховування неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання (анулювання) ліцензії фінансової установи [2]». Ця стаття закріплює відповідальність за внесення змін до реєстру або документів бухгалтерського обліку, а також внесення до звітності фінансової установи свідомо недостовірної або неповної інформації про майно, зобов'язання, угоди установи або про її фінансовий стан. Крім того, злочинця може бути залучено за підтвердження такої інформації, надання її в НБУ, розкриття або публікацію таких відомостей у законодавчо передбаченому порядку, якщо такі дії здійснювалися для досягнення однієї з таких цілей:

- для наявності підстав визнання фінансової установи неплатоспроможним підприємством або для анулювання (обов'язково відкликання) його ліцензії;
- приховування ознак стійкої неспроможності фінансового характеру чи банкрутства фінансової установи [3].

За вищезгадані дії винна особа, у разі винесення обвинувального вироку, може отримати покарання у вигляді штрафу від однієї тисячі до чотирьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або обмеженням волі на строк до чотирьох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до десяти років [2].

Отже, запобігання фальсифікації у бухгалтерському обліку є дуже важливим завданням для будь-якої установи. Потрібно встановлювати ефективну систему внутрішнього контролю, що дозволяє відстежувати та контролювати фінансові операції і внести відповідальність за облік на кожного співробітника. Крім того, слід забезпечувати належний рівень освіти та підвищувати кваліфікацію бухгалтерського персоналу, щоб уникнути помилок та недорозумінь.

Також, важливо забезпечувати прозорість у бухгалтерському обліку та публікувати достовірну інформацію про фінансову діяльність підприємства для інвесторів та інших зацікавлених сторін. Це дозволяє зберігати довіру споживачів та інвесторів, що забезпечує стабільність підприємства та сприяє його подальшому розвитку.

Для запобігання фальсифікації у бухгалтерському обліку, також можна використовувати сучасні технології та програмні засоби, що дозволяють автоматизувати бухгалтерський облік та забезпечують моніторинг фінансової діяльності підприємства в режимі реального часу.

Отже, фальсифікація у бухгалтерському обліку є серйозною загрозою для будь-якої компанії, яка може мати серйозні наслідки для її діяльності. Для запобігання цього явища, необхідно встановлювати ефективну систему внутрішнього контролю, підвищувати кваліфікацію персоналу, забезпечувати прозорість та використовувати сучасні технології та програмні засоби. Тільки таким чином підприємства зможуть зберігати довіру своїх споживачів та інвесторів та забезпечити свій стабільний розвиток на довгостроковій перспективі.

Список використаних джерел:

1. Мельник З.Ю. Викривлення інформації у звітності: помилки та фальсифікація. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Економічні науки.* - 2015. - Вип. 10(3). - С. 209-213. - URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2015_10\(3\)_50](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2015_10(3)_50)
2. Кримінальний кодекс України - Ст. 220-2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/conv#n1488>
3. Турій А. Відповідальність за фальсифікацію фінансових документів та звітності фінансової організації, приховування неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання (анулювання) ліцензії фінансової установи. – 2021. – URL: <https://turii.com.ua/publikatsii/vidpovidalnist-za-falsifikaciju-finansovih-dokumentiv-ta-zvitnosti-finansovoi-organizacii/>

Abstract: falsification in accounting, its causes, consequences and methods of prevention are investigated.

Key words: accounting, financial reporting, falsification, fraud, internal control.

Науковий керівник:

Мельник О.І.,

кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

УДК 336.1

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Кугляр Анна Андріївна,

*здобувач вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

Анотація: розглянуто сучасні умови в яких діють банки України, роль регулятора та вплив військового стану на їх фінансову безпеку. Зазначено, що забезпечення фінансової безпеки банків є головною складовою національної безпеки держави. Визначено напрями фінансової безпеки банків. Зазначено пріоритетні напрями діяльності банків державного сектору для забезпечення підтримання економіки та національної безпеки.

Ключові слова: фінансова безпека, вплив, умови, банки.

Сучасні умови існування банків пов'язанні із постійними загрозами, які спричинені військовою агресією з боку росії, тривалістю пандемії COVID-19, зниженням ефективності реального сектору економіки, нестабільністю макроекономічних показників. За цих умов банки намагаються забезпечити свою фінансову стійкість, оскільки банківський сектор є важливим елементом економіки держави. В умовах воєнного стану знизилась активність надання кредитів, що слугують важливим елементом дохідності банку. Також відбулась пролонгація погашення кредитної заборгованості через неспроможність клієнтів сплачувати за кредитом.

З огляду на важкі умови функціонування, НБУ вживає певні заходи щодо контролю над корпоративним управлінням банків та накладає штрафні санкції за порушення умов фінансового моніторингу. Тому забезпечення фінансової безпеки банків є головною складовою національної безпеки держави.

Проблема забезпечення фінансової безпеки банків є особливо актуальною в умовах підвищених ризиків у діяльності банків. В умовах воєнного стану досягнення прибуткової діяльності та максимізації акціонерного прибутку банків є вкрай обмеженою.

Прибутковість банків за 2022 рік значно скоротилась, але все ж більшість з них мали змогу втримати свої позиції та продовжують свою діяльність. Проте довготривалість воєнного стану може спричинити банкрутство або втрату ліцензії ще кількох банків. З огляду на це, важливим є збільшення капіталу банку їхніми акціонерами, вчасне стягнення заборгованості за кредитами та актуалізація державних програм підтримки.

Забезпечення фінансової безпеки банків в умовах фінансово-економічної нестабільності в Україні вимагає як від самих банків, так і з боку регулятора кардинальних трансформаційних заходів. Це насамперед пов'язане зі змінами, які відбуваються на ринку банківських послуг через виникнення проблем щодо ресурсного забезпечення банків, зростання клієнтської заборгованості та введенням додаткових регуляторних заходів з боку НБУ [1]. В межах впровадженої Мінфіном системи моніторингу наявних або потенційних ризиків, а також загроз фінансової стабільності банків державного сектору, такі банки повинні забезпечити надання пропозицій щодо адекватного комплексу заходів для мінімізації своїх ризиків. Банки державного сектору в умовах воєнного стану мають забезпечити адекватний рівень управління ризиками (у тому числі кібер-ризиками), а також належний рівень функціонування системи запобігання та протидії легалізації доходів. Від достатнього рівня фінансової безпеки банків залежать перспективи розвитку всіх сфер економіки країни.

Підходи до управління фінансовою безпекою банків передбачають цілісне бачення завдань, принципів, системи та інструментів управління, які спрямовані на забезпечення фінансової стабільності банків, підтримання на достатньому рівні їх ліквідності та платоспроможності, створення умов для досягнення тактичних і стратегічних цілей ефективного функціонування та дотримання Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року.

Динамічний розвиток і підтримання стійкості банків перебувають у певному протиріччі, оскільки високі темпи динамічного розвитку

супроводжується зростанням ризиків і зниженням стійкості і, як наслідок, рівня фінансової безпеки банків. Наприклад, кредитний бум в 2006-2008 роках, коли кредитний портфель банків України зростав вдвічі за рік, закінчився глибокою фінансовою кризою 2008-2009 років. Втім, небезпечна і протилежна ситуація, котра може простежуватися в посткризовий період, коли є певна стабільність в діяльності банків, однак розвитку немає [2].

Особливе значення для економіки та безпеки держави у воєнний та післявоєнний періоди приділяється подальшому сталому функціонуванню банків державного сектору, які забезпечують стабільність банківської системи. У 2022 році Уряд ухвалив розпорядження «Про схвалення основних (стратегічних) напрямів діяльності банків державного сектору на період воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки» [3]. Ухвалений документ визначає ключові цілі та напрями діяльності банків держсектору, запроваджує моніторинг потенційних загроз національній безпеці України та заходи їх нейтралізації.

Зокрема, пріоритетами діяльності банків держсектору визначено фінансування:

- суб'єктів підприємницької діяльності та населення, які постраждали внаслідок збройної агресії росії та/або для запобігання ними такої агресії, зокрема з метою задоволення потреб ЗСУ та інших військових формувань;
- аграрного сектору з метою продовольчого забезпечення країни, включаючи проведення посівної компанії, в тому числі суміжних галузей, які забезпечують функціонування сільськогосподарських підприємств (постачальники палива, добрив, насіння, засобів захисту рослин тощо);
- підприємств (об'єктів) критичної інфраструктури;
- харчової промисловості, продуктового ритейлу та суміжних галузей, спрямованих на продовольче забезпечення населення;
- інфраструктурних проєктів, направлених на відновлення/розвиток об'єктів соціальної, транспортної та критичної інфраструктури, у тому числі пошкоджених/зруйнованих внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану;
- підтримки релокації підприємств, що знаходились в тих регіонах України/місцях проведення активних бойових дій під час воєнного стану;
- виробничих потужностей для імпортозаміщення продукції, що імпортувалась з росії та/або білорусі [3].

Таким чином забезпечення фінансової безпеки банків відбувається за допомогою декількох напрямів: самостійне підтримання банками своєї фінансової стабільності, розробки антикризових заходів, підтримка з боку регулятора за допомогою державних програм, а також діяльність клієнтів банків щодо виконання своїх зобов'язань. Це дасть можливість банківському сектору відчувати свою фінансову захищеність від кризових явищ та забезпечить його стійкість за умов довготривалого військового стану.

Список використаних джерел:

1. Коваленко В.В. Фінансова безпека банків в умовах воєнного стану. // Фінансовий простір. №4(48). 2022.
2. Карчева Г., Карчева І. Теоретичні та практичні аспекти управління фінансо-економічною безпекою банків. // Економічний аналіз. 2022. 32. №1. С. 168-198.
3. Про схвалення основних (стратегічних) напрямів діяльності банків державного сектору на період воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки. Розпорядження. № 356-р. Від 7 травня 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/356-2022-%D1%80#Text> (дата звернення 15.02.23).

Abstract: *considered : the modern conditions in which banks of Ukraine operate, the role of the regulator and the influence of martial law on their financial security. It is noted that ensuring the financial security of banks is the main component of the state's national security. Determined the areas of financial security of banks have been determined. Indicated the priority areas of activity of public sector banks to ensure the maintenance of the economy and national security.*

Key words: *financial security, impact, conditions, banks.*

Науковий керівник:

Боднар О.А.,

канд. екон. наук, доцент

*кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет*

УДК 338.2:336.13

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ЯК БАГАТОРІВНЕВА СИСТЕМА: СУТЬ, БАЗОВІ ЕЛЕМЕНТИ ТА ПРОБЛЕМИ СТРАТЕГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Снідко Єлизавета Андріївна,

*здобувач вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

Анотація: *наведено визначення економічної безпеки, її суб'єкти, об'єкти, загрози та ризики; виокремлені індикатори економічної безпеки та головні проблеми її забезпечення*

Ключові слова: *економічна безпека, об'єкти, суб'єкти, загрози, ризики, індикатори*

На загальному рівні економічна безпека країни — це ознака, суть якої полягає в нормальному функціонуванні загальної економічної системи, можливості нормального функціонування внутрішньої економічної системи та можливості безболісної інтеграції у світову економічну систему.

Стратегічний курс у сфері забезпечення економічної безпеки має два взаємопов'язаних напрями – напрям розвитку та безпековий напрям [1].

До суб'єкта економічної безпеки входить не лише держава, а й підприємства та громадяни, які здійснюють самостійну діяльність і гарантують власну економічну безпеку. Саме сукупність цих елементів здатна забезпечити сталий розвиток економіки країни, реалізувати її інтереси в глобалізованому

економічному середовищі, мати можливість протистояти існуючим і виникаючим загрозам. Виходячи з цього, потрібно поділити елементи системи економічної безпеки на: суб'єкти, об'єкти, загрози та ризики (рис.1).

Рисунок 1 – Основні елементи системи економічної безпеки [2]

Багато теоретико-методологічних неузгодженостей потребують теоретичного обґрунтування та розробки нових категорій, критеріїв та показників для опису та аналізу основних тенденцій економічної безпеки та системи заходів забезпечення економічної безпеки.

Індикатори економічної безпеки – це реальні статистичні показники розвитку економіки країни, які найбільш повно характеризують явища і тенденції в економічній сфері [3]. На рисунку 2 зображені загальні індикатори економічної безпеки, на які слід звернути увагу.

Рисунок 2 – Загальні індикатори економічної безпеки [3]

На сьогодні головними проблемами забезпечення економічної безпеки країни є [3]:

- загострення економічної кризи в умовах ведення військових дій;

- зростання корупції;
- погіршення добробуту населення та зростання рівня безробіття;
- тінізація економіки;
- різке зниження реального рівня ВВП;
- втрата інвестиційної привабливості держави на світовому ринку.

Світовий досвід вирішення питань економічної безпеки показує, що необхідно удосконалювати визначення економічної безпеки у зовнішньоекономічній сфері України, використовувати позитивні ознаки глобалізації для сприяння національному соціальному розвитку, надавати пріоритет забезпеченню національної економіки. інтересів у процесі формування зовнішньої та внутрішньої політики. Для України найкраща модель забезпечення економічної безпеки може базуватися на поєднанні ресурсів, стабільності, керованості та вимірних економічних ризиків у сферах господарювання, які мають потенціал для максимізації соціально-економічної поточної ефективності та створення перспективних інновацій. Реалізація даної моделі економічної безпеки передбачає розумне використання точкових методів управління з метою максимізації ефекту в найкоротші терміни.

Отже, у формуванні надійного механізму забезпечення економічної безпеки повинні об'єднуватися теоретичні засади та практичні дії.

Список використаних джерел:

1. Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року: Стратегія; Указ Президента України від 11 серпня 2021 року № 347/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3472021-39613> (дата звернення: 25.02.2023).
2. Каламбет С.В. Кириленко Б.О. Економічна безпека як багаторівнева система. // Економіка і суспільство. Мукачівський державний університет. Випуск № 5. 2016. С. 344–349.
3. Хмарська А. В. Економічна безпека як багаторівнева система: сутність, базові елементи та проблеми стратегічного забезпечення / А. В. Хмарська ; наук. кер. О. В. Черниш // Наукові розробки молоді на сучасному етапі : тези доповідей XVIII Всеукраїнської наукової конференції молодих вчених та студентів (18-19 квітня 2019 р., Київ). - Київ : КНУТД, 2019. - Т. 3 : Економіка інноваційної діяльності підприємств. - С. 393-394.

***Abstract:** the definition of economic security, its subjects, objects, threats and risks is given; the indicators of economic security and the main problems of its provision are singled out*

***Keywords:** economic security, objects, subjects, threats, risks, indicators*

Науковий керівник:

Боднар О.А.,

канд. екон. наук, доцент

*кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет*

Шевченко Артем Володимирович,

здобувач вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** проаналізовано стан фінансової безпеки, яка є невід’ємною частиною економічної безпеки країни. Досліджено концептуальні підходи до аналізу основних ризиків та загроз фінансовій безпеці в сучасних умовах.*

***Ключові слова:** фінансова безпека, загрози, економічна безпека, економічна нестабільність.*

Фінансова безпека – це важлива складова національної безпеки будь-якої країни. Україна, як і більшість країн світу, стикається зі складнощами у забезпеченні фінансової стабільності, що ставить перед ним ряд викликів та загроз.

Однією з найбільших загроз є економічна нестабільність, яка може призвести до кризи в економіці та фінансової системі країни [1]. Така криза може мати наслідки для рівня життя населення, зростання безробіття та інфляції, а також може призвести до зменшення інвестицій та іноземного капіталу в країну.

Іншою загрозою є ризик фінансової залежності, яка виникає тоді, коли країна має великий борг перед іноземними кредиторами. Це може призвести до втрати незалежності та діяльності на диктат інших держав, а також до дефіциту фінансів та нестачі коштів на важливі соціальні програми.

Для забезпечення фінансової безпеки України, необхідно вживати ряд заходів, які спрямовані на зниження ризиків та загроз. Серед таких заходів можна виділити [2]:

1. Розвиток внутрішнього ринку та залучення інвестицій. Це сприятиме зменшенню залежності від іноземного капіталу та допоможе забезпечити стійкий розвиток економіки.
2. Проведення фінансової реформи та зміцнення фінансової системи. Це дозволить зменшити ризик банкрутства банків, підвищити довіру до банківської системи та забезпечити стійкість фінансової системи країни.
3. Розвиток фінансової грамотності населення та забезпечення захисту прав споживачів фінансових послуг. Це дозволить населенню бути більш обізнаним щодо своїх фінансів, захистити їх від шахраїв та мошенників, а також підвищить довіру до фінансових установ.
4. Забезпечення стійкої фіскальної політики та зменшення державного боргу. Це дозволить знизити ризик фінансової залежності від іноземних кредиторів, збільшити довіру до держави та забезпечити стійкість економіки країни.

5. Сприяння розвитку електронних фінансових послуг та криптовалют. Це дозволить забезпечити більшу доступність та швидкість фінансових транзакцій, а також зменшити ризик корупції та грошових відмивань.

У разі успішної реалізації цих заходів, Україна зможе забезпечити свою фінансову безпеку та зменшити ризики та загрози, що стоять перед ним. Зараз Україна активно працює над реалізацією цих заходів, що є добрим підґрунтям для покращення стану фінансової безпеки країни [3].

Наголошення на розвитку внутрішнього ринку та сприяння електронним фінансовим послугам є важливими кроками для підвищення конкурентоспроможності економіки країни та забезпечення доступності фінансових послуг для всіх верств населення [4].

Також слід звернути увагу на вплив зовнішніх чинників, таких як економічні санкції, коливання на ринках сировинних матеріалів та інші глобальні події на фінансову безпеку України. Для зменшення ризиків необхідно розвивати економіку та різноманітність експортних ринків, залучати інвестиції та розширювати міжнародне співробітництво.

Загальна оцінка ризиків та загроз фінансовій безпеці України показує, що існують вагомі проблеми та виклики, які необхідно вирішувати [5]. Але при цьому важливо не забувати про наявні можливості для розвитку, такі як висока кваліфікація робочої сили, доступність природних ресурсів та інвестиційний потенціал. За умови правильного підходу до забезпечення фінансової безпеки та розвитку економіки, Україна може стати привабливою країною для інвесторів та досягти сталого економічного зростання.

Загалом, дії та заходи, спрямовані на забезпечення фінансової безпеки України, повинні бути системними та комплексними, охоплювати не тільки банківську систему, а й інші галузі економіки та соціальну сферу [6]. Також необхідно враховувати глобальні тренди та виклики, з якими стикаються світові фінансові системи, та приймати відповідні заходи для протидії їм.

Українська влада має забезпечити правову базу для забезпечення фінансової безпеки країни, в тому числі шляхом прийняття та вдосконалення законів, що регулюють фінансову діяльність та боротьбу з фінансовими злочинами. Необхідно також забезпечити ефективну співпрацю між різними органами влади, зокрема фінансовими регуляторами та правоохоронними органами, для боротьби зі злочинами, пов'язаними з фінансами.

При цьому, важливо не забувати про соціальну складову фінансової безпеки. Населення країни повинне мати доступ до фінансових послуг та захисту від шахрайства та фінансових злочинів. Також необхідно розвивати фінансову грамотність серед населення, що дозволить знизити ризики фінансової недисципліни та збільшити довіру до фінансової системи країни.

Отже, фінансова безпека є однією з найважливіших складових стабільності та розвитку України. Для забезпечення її рівня необхідно проводити комплексну оцінку ризиків та загроз, приймати відповідні заходи для їх зменшення та протидії, забезпечувати правову базу та ефективну співпрацю між різними органами влади та регуляторами. Також необхідно підтримувати соціальну складову фінансової безпеки, що охоплює доступ до

фінансових послуг та захист від фінансових злочинів, а також розвиток фінансової грамотності серед населення.

Отже, забезпечення фінансової безпеки України є завданням національного рівня, що вимагає відповідального та комплексного підходу з боку влади, бізнесу та громадян. Тільки за умови співпраці та координації зусиль можна забезпечити стабільність та розвиток фінансової системи країни, що є важливою складовою економічного та соціального прогресу України.

Список використаних джерел:

1. Public debt in 2020: A sustainability analysis for DM and EM economies / Deutsche Bank Research URL: http://www.dbresearch.com/MAIL/DBR_INTERNET_EN-PROD/PROD0000000000255134.pdf. (дата звернення: 20.02.2023).
2. Носань Н.С. Актуальні загрози та ризики фінансової безпеки України на межі посткризового та євроінтеграційного періодів. // Причорноморські економічні студії. Економіка та управління національним господарством. 2019. Вип. 40. С. 35—39.
3. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 03 бер. 2021 р. № 179. База даних "Урядовий портал". URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179> (дата звернення: 25.02.2023).
4. Черевко О.В. Інноваційні підходи до забезпечення фінансової безпеки України: мікро- та макро-рівні: монографія. Черкаси: Чабаненко Ю.А., 2017. 365 с.
5. Акімова Л. М. Удосконалення основних складників механізму державного управління забезпечення економічної безпеки України. // Державне управління та місцеве самоврядування. 2018. Вип. 4 (39). С. 75—81.
6. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення: 25.02.2023).

***Abstract:** the state of financial security, which is an integral part of the country's economic security, is analyzed. Conceptual approaches to the analysis of the main risks and threats to financial security in modern conditions have been studied.*

***Key words:** financial security, threats, economic security, economic instability.*

Науковий керівник:

Боднар О.А.,

канд. екон. наук, доцент

кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ЯК ОСНОВНА СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Коваль Павло Олександрович,

здобувач вищої освіти спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування, Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

Анотація: визначено актуальність проблеми; виокремлені рівні нормативного регулювання економічної безпеки України

Ключові слова: економічна безпека, об'єкти економічної безпеки, рівні нормативно-правового забезпечення економічної безпеки.

Однією з ключових передмов для достатнього рівня стійкого розвитку будь-якої країни є її забезпечення належного рівня економічної безпеки. Подолання економічної кризи, розвиток фінансового ринку є одними із пріоритетних напрямів забезпечення економічної безпеки України. Зовнішня агресія проти України значно погіршила динаміку соціально-економічного розвитку та перспективи подальшого економічного росту. Саме без значного економічної безпеки країни, постає ймовірність незабезпечення національної безпеки народу даної країни.

Питання економічної безпеки як основної складової національної безпеки України досліджено працях таких вчених, як: К. О. Утенкова [1], О. М. Грибіненко [2], В. Ф. Піхоцький, М. Р. Піхоцька [3] та інші.

На сьогодні стан економічної безпеки є актуальним питанням, оскільки безпека окремого громадянина, суспільства, країни як всередині, так і на міжнародному рівні – ці елементи являються об'єктами системи економічної безпеки, яка повинна бути забезпечена урядом за будь яких умов, навіть під час військового стану.

Головним аспектом гарантування суспільного та державного добробуту є система економічної безпеки держави. З урахуванням постійних змін зовнішнього та внутрішнього середовища держави створюються передумови для пошуку нових шляхів адаптації суспільства до таких умов та досягнення максимальної безпеки держави. Завдяки цьому, розгляд системи економічної безпеки в розрізі взаємодії основних функціональних сфер дасть поштовх до формування теоретичного підґрунтя та реалізацію його на практиці [3].

Регулювання економічної безпеки України здійснюється за допомогою ряду нормативно-правових актів. Аналіз діючої нормативної бази дозволив виділити наступні рівні нормативного регулювання економічної безпеки в Україні [1]: Перший рівень регулювання формує основний закон нашої держави – Конституція України. Другий рівень регулювання сформовано кодексами України, тобто кодифікованими збірниками нормативно-правових актів: Господарський, Цивільний, Кримінальний, Податковий, Адміністративний, Митний кодекси тощо. Третій рівень регулювання формує Закон України «Про

національну безпеку України» [4]. Четвертий рівень регулювання сформовано іншими законами з питань безпеки чи з питань діяльності суб'єктів забезпечення економічної безпеки: «Про прокуратуру», «Про Службу безпеки України», «Про захист від недобросовісної конкуренції»; «Про захист економічної конкуренції» тощо. П'ятий рівень регулювання сформовано підзаконними нормативними документами, тобто нормативними актами, що видані на основі закону, відповідно до закону і спрямовані на його виконання шляхом конкретизації законодавчих приписів або встановлення первинних нормативів. Основним з них можна виокремити Національну економічну стратегію на період до 2030 року [5] та Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року [6]. Шостий рівень регулювання сформовано локальними нормативними актами органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання тощо.

Отже, економічна безпека України, як і будь-якої країни являється основною складовою забезпечення національної безпеки. Агресія з боку РФ показала про важливість забезпечення економічної безпеки України як всіх інших безпеки народу нації. кордонів.

Список використаних джерел:

1. Утенкова К. О. Економічна безпека як складова національної безпеки України. // Міжнародні зв'язки. Економіка, 2019, Харків. С. 133-134.
2. Грибіненко О. М. Міжнародна економічна безпека: детермінанти та складові розвитку. // Економічна наука, 2019, Дніпро. С. 121-126.
3. Піхоцький В. Ф. та Піхоцька М. Р. Економічна безпека держави в сучасних умовах функціонування. *Міжнародна науково-практична конференція*, 2022, Київ. С. 192-193.
4. Про національну безпеку: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення: 15.02.2023).
5. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 03 бер. 2021 р. № 179. База даних "Урядовий портал". URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-nacionalnoyi-eko-a179> (дата звернення: 15.02.2023).
6. Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року: Рішення Ради національної безпеки і оборони України; Указ Президента України від 11 серпня 2021 року № 347/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3472021-39613> (дата звернення: 15.02.2023).

Abstract: *the urgency of the problem is determined; separate levels of regulatory regulation of economic security of Ukraine*

Keywords: *economic security, subjects of economic security, levels of regulatory and legal support of economic security.*

Науковий керівник:

Боднар О.А.,

канд. екон. наук, доцент

кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет

УДК: 338.242.4 (477)

ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ПІДПРИЄМСТВ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Гончар Єва Альбертівна,

здобувач вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: досліджено державну підтримку вітчизняних підприємств під час війни; визначено загальний стан українського бізнесу – кількість працюючих підприємств з початку війни та основні кроки українського уряду щодо підтримки та розвитку бізнесу в Україні.

Ключові слова: *Робота, гранти, урядова підтримка, релокований бізнес, акцизний збір.*

Війна в Україні завдала не лише значних руйнувань інфраструктури та смертей тисячі мирних жителів, але й призвела до тотального розвалу вітчизняного бізнесу. Проблематиці розвитку бізнесу на сучасному етапі приділяється активна увага українських вчених, серед яких: В. Дикань, В. Родченко, Р. Мірошник, Г. Обруч, У. Прокоп'єва, Т. Піхняк, Г. Рекун, О. Шраменко та ін. [5-8]. Зокрема вченими В. Дикань та О. Шраменко розкрито стратегічні орієнтири державного регулювання суб'єктів малого та середнього бізнесу [5].

Для розуміння стану вітчизняного бізнесу проведено аналіз діяльності підприємств від початку повномасштабного вторгнення (рис. 1).

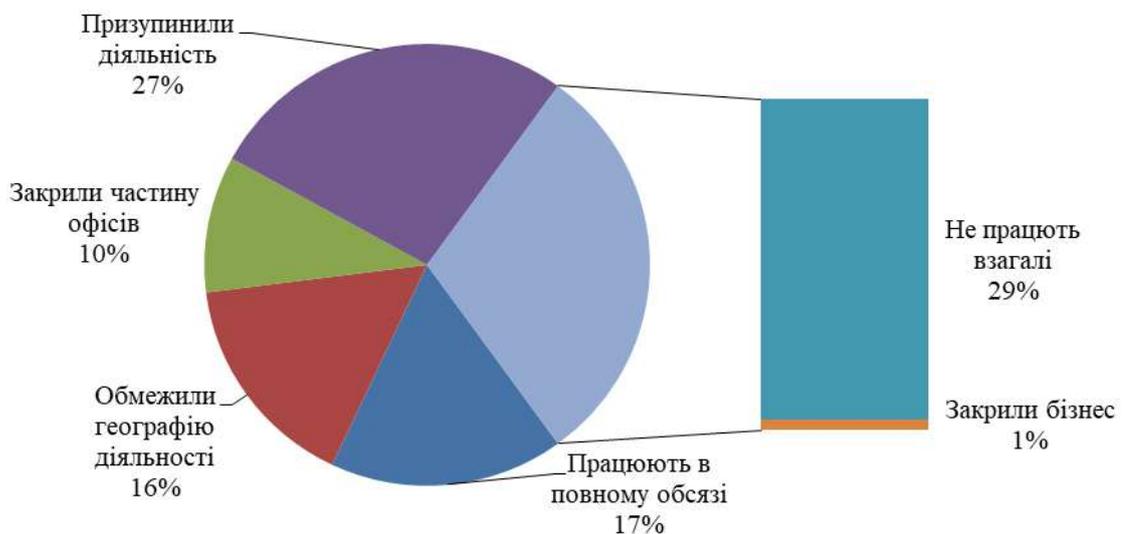

Рисунок 1 – Аналіз діяльності українських підприємств через 2 місяці з початку повномасштабної війни

Джерело: побудовано автором за даними [1]

Відтак, майже половина українських підприємств перестали працювати на ринку, 29% з них повністю призупинили діяльність, оскільки були розташовані на окупованих територіях.

Дослідивши загальний стан українського бізнесу, визначено, що підприємствам доводиться нелегко, вони страждають від високого курсу валют, подорожчання цін на паливо та електроенергію, що призводить до подорожчання кінцевого продукту та відповідно веде до зменшення продажів, адже на тлі інфляції купівельна спроможність падає.

Український уряд всіма можливими та неможливими силами робить успішні кроки для підтримки українського бізнесу та розвитку економіки, адже бізнес є її основою, а підприємці – основні платники податків до державного бюджету.

Дії українського уряду щодо підтримки бізнесу з початку повномасштабної війни відображено на рис. 2.

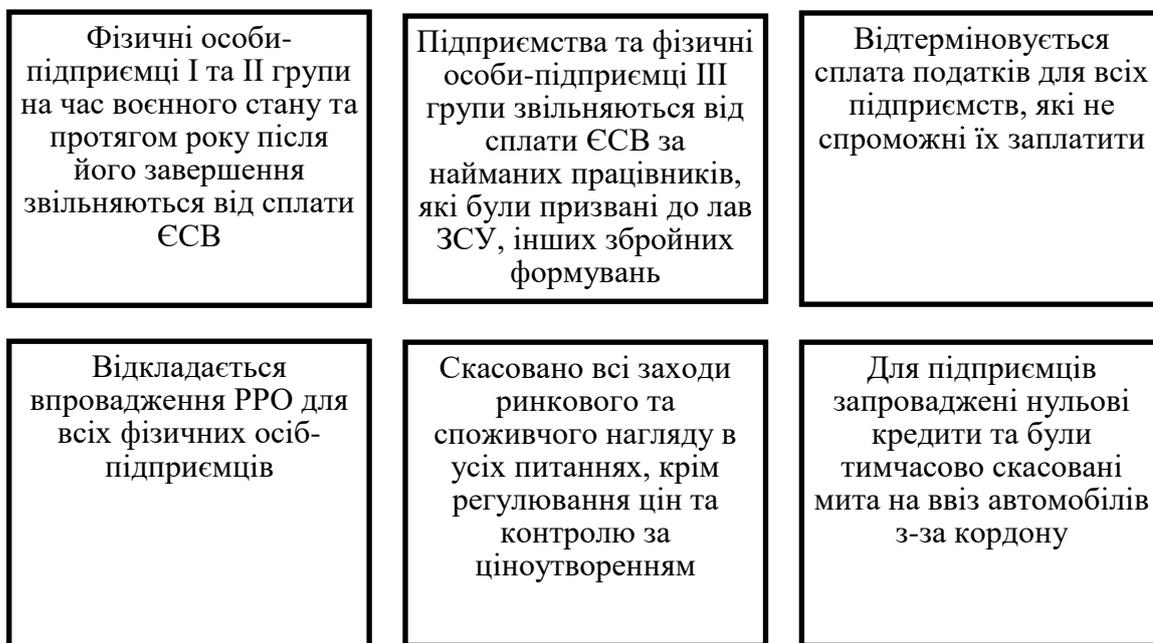

Рисунок 2 – Характеристика основних дій українського уряду з підтримки бізнесу в період війни

Джерело: побудовано автором за даними [2]

Український уряд довів незламність нашої країни та її нації загалом, ввівши в дію ряд рішень, які позитивно вплинули на розвиток бізнесу. Основним важливим кроком було скасування акцизів навесні 2022 року, що допомогло стабілізувати ціни та зменшити рівень інфляції. Не менш важливим стала адаптація програми «5-7-9%», участь в якій взяли тисячі вітчизняних підприємців. З підтримки місцевих урядів за період березня-грудня 2022 року було релоковано близько 800 компаній. Також урядом України була розроблена програма «Робота», у межах участі в якій видано 3663 гранти та працевлаштовано близько 20 тисяч українців [3]. За підтримки Президента України та Нью-Йоркської фондової біржі в нашу країну поступили інвестиції, які направлені на розвиток бізнесу [4].

Отже, дії, які були зроблені у 2022 році є одними з найбільш значущих для нашої економіки з початку незалежності. Шкода, що поштовхом до них стала війна, проте українці ще раз довели всьому світу свою незламність як на військовому, так і на економічному фронтах.

Список використаних джерел

1. Війна в Україні: економіка, бізнес, логістика, допомога. URL: <http://surl.li/bxfrr> (дата звернення: 12.02.2023).
2. Підтримка бізнесу в умовах війни. URL: <https://business.diia.gov.ua/wartime> (дата звернення: 12.02.2023).
3. Держава підтримує український бізнес, який виявив надзвичайну стійкість в умовах війни. URL: <http://surl.li/exvld> (дата звернення: 12.02.2023).
4. Advantage Ukraine. URL: <https://advantageukraine.com/> (дата звернення: 13.02.2023).
5. Дикань В. Л., Шраменко О. В. Стратегічні орієнтири державного регулювання суб'єктів малого та середнього бізнесу. Стратегічні аспекти управління конкурентоспроможністю підприємств у цифровому економічному просторі : колективна монографія / за ред. д.е.н., проф. Ареф'євої О.В. Київ : ФОП Маслаков, 2019. С. 47-55.
6. Мірошник Р. О., Прокоп'єва У. О. Розвиток малого і середнього бізнесу в Україні: проблеми і перспективи. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми економіки та управління». 2020. Т. 4. №1. С. 63-71.
7. Обруч Г. В., Іванюта Б. Л., Журавльов К. В. Проблеми і перспективи розвитку малого та середнього підприємництва в Україні. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2018. №61. С. 53-62.
8. Піхняк Т. А. Сучасні виклики для економічного розвитку малого підприємництва в Україні. *Приазовський економічний вісник*. 2021. Вип. 2(25). URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2021/2_25_ukr/7.pdf .

Abstract: *state support of domestic enterprises during the war was investigated; the general state of Ukrainian business is determined - the number of working enterprises since the beginning of the war and the main steps taken by the Ukrainian government to support and develop business in Ukraine.*

Keywords: *there is work, grants, government support, relocated business, excise duty.*

Науковий керівник:

Мікуляк К. А.,

асистент кафедри

фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ НАПОВНЕННЯ БЮДЖЕТІВ РІЗНИХ РІВНІВ ТА НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ

Зерницька Крістіна Олександрівна,
здобувач вищої освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: у роботі розглянуто особливості наповнення державних та місцевих бюджетів та напрями використання грошових коштів.

Ключові слова: бюджет, видатки, доходи, податки, фонди, фінанси.

Бюджет є головною ланкою фінансової системи держави. Динамічний розвиток та перебудова фінансових відносин висувають нові вимоги до побудови та устрою бюджетної системи та управління бюджетним процесом. Отже, бюджет повинен перетворитися на вагомий інструмент управління фінансовою системою та економічними процесами взагалі [1]. Питання змісту бюджетної системи, її складових, а також доходи та видатки бюджетів були предметом дослідження провідних вітчизняних та закордонних науковців. До них, зокрема, належать С.О. Булгакова, О.Д. Василик, І.О. Лютий, В.М. Опарін, І.Я. Чугунов [5], О.А. Самошкіна [5] та ін.

Доходи державного бюджету на 2023 рік передбачено у сумі 1329,3 млрд грн, з них: офіційні трансферти (19,1 млн грн); податкові надходження (1154 млн грн); рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів (97,2 млн грн); внутрішні податки на товари та послуги (761,7 млн грн); податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції (37,9 млн грн); інші податки та збори (2,7 млн грн); неподаткові надходження (154,9 млн грн); адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності (9,6 млн грн); інші неподаткові надходження (18,2 млн грн); доходи від операцій з капіталом (0,5 млн грн); цільові фонди (0,1 млн грн) [3].

Видатки державного бюджету на 2023 рік передбачено у сумі 2640,2 млрд грн. До них входять витрати на сектор національної безпеки й оборони країни (1141,1 млрд грн); охорону здоров'я (176,1 млрд грн); підтримку ветеранів (6,8 млрд грн); освіту (156 млрд грн); фонд розвитку підприємництва (16 млрд грн); соціальний захист та забезпечення (447,6 млрд грн) [4].

Місцеві бюджети – це фонди грошових коштів, зосереджені в розпорядженні місцевих рад та органів місцевого та регіонального самоврядування. За своєю структурою вони мають два фонди: загальний фонд, у якому доходи формуються за рахунок податкових надходжень, адміністративних послуг та спеціальний фонд, де сформований бюджет розвитку [5].

Доходи місцевого бюджету Миколаївської міської територіальної громади на 2023 рік спрогнозовані в розмірі 4,8 млрд грн. Надходження податків і зборів до обласного бюджету на 2023 рік прогнозується у сумі 1 млрд 654 млн 357,5 тис. грн. Основним джерелом надходжень є податок на доходи фізичних осіб, який

прогнозується у сумі 3951920 тис. грн. Міжбюджетні трансферти, що передаються з державного бюджету у вигляді субвенцій до обласного бюджету, і які є складовою дохідної частини обласного бюджету 2023 року враховано у сумі 448 млн 927,2 тис. грн. Місцеві податки та збори складають 497410 тис. грн. Акцизний податок складатиме 4250 тис. грн.

Видатки загального фонду бюджету на 2023 прогноуються у розмірі 4,1 млрд грн, а саме: фінансування програм соціально-культурної сфери та держуправління (2,6 млрд грн); житлово-комунальне господарство (459 млн грн); економічна діяльність (442 млн грн); реверсна дотація (468 млн грн); інші програми та заходи (108 млн грн).

Видатки спеціального фонду Миколаївської міської територіальної громади на 2023 прогноуються у розмірі 999 млн грн. До їх складу входять: транспорт і транспортна інфраструктура (422 млн грн); фінансування програм соціально-культурної сфери (222 млн грн); будівництво і регіональний розвиток (64 млн грн); житлово-комунальні господарства (90 млн грн); інші програми та заходи (199 млн грн).

Крім того, за основними сферами життєдіяльності міста розподіл витрат здійснено таким чином: освіта (1600 млн грн); транспорт, транспортна інфраструктура, дорожнє господарство (844 млн грн); охорона здоров'я (247 млн грн); фізична культура та спорт (187 млн грн); культура та мистецтво (167 млн грн); соціальний захист (179 млн грн); державне управління (412 млн грн) [6].

Підсумовуючи, можна сказати, що бюджет України на 2023 рік – бюджет воєнного часу. Спостерігається рекордний дефіцит бюджету у розмірі 1,3 трлн грн. Тобто з 2,6 трлн видатків Україна планує отримати половину у вигляді доходів, а іншу половину від країн Заходу та міжнародних фінансових організацій. Пріоритетним напрямом видатків є фінансування оборонного сектору країни, через військову агресію зі сторони російської федерації. Через це відбулося скорочення фінансування інших галузей. Щоб поліпшити ситуацію, треба провести переговори з міжнародними донорами та укласти угоди щодо обсягів та графіків надання грантової підтримки для їх включення до дохідної частини бюджету. На увагу заслуговує ідея формування «економічного рамштайну».

Що стосується місцевого бюджету Миколаївської міської територіальної громади, то можна сказати, що були максимально скорочені витрати, у т. ч. на благоустрій. Для покращення ситуації варто розширювати зовнішнє фінансування. Саме про гранти та кредити від міжнародних партнерів центральна влада говорить як основне джерело покриття дефіциту державного бюджету. У цьому напрямі варто працювати й на місцевому рівні.

Список використаних джерел

1. Чугунов І.Я., Качула С.В. Державна фінансова політика забезпечення соціального розвитку суспільства. *Вісник КНТЕУ*. 2020. № 2. С.87-98.
2. Освіта та самоосвіта: Бюджетні системи – сутність, розвиток та принципи побудови. URL: <https://referatss.com.ua/work/bjudzhetni-sistemi-sutnist-rozvitok-ta-principi-pobudovi/> (дата звернення: 19.02.2023).

3. Міністерство фінансів України: Бюджет 2023 року. Додаток 2. URL: https://mof.gov.ua/uk/budget_2023-582# (дата звернення: 19.02.2023).
4. Урядовий портал: Мінфін: Основні показники Державного бюджету України на 2023 рік. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/minfin-osnovni-pokazniki-derzhavnogo-byudzhetu-ukrayini-na-2023-rik> (дата звернення: 19.02.2023).
5. Чугунов І.Я., Самошкіна О.А. Видатки бюджету в системі державного регулювання соціально-економічного розвитку країни. Вісник КНТЕУ. 2019. № 2. С.103-121.
6. НикВести: Бюджет Миколаєва – 2023 в умовах війни: як буде заробляти та витратити місто. URL: <https://nikvesti.com/ru/news/politics/260465> (дата звернення: 19.02.2023).

Abstract: *The work examines the special features of filling state and local budgets and directions for the use of funds.*

Key words: *budget, expenses, income, taxes, funds, finances.*

Науковий керівник:

Мікуляк К. А.,

асистент кафедри

фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет

УДК 336.7

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ

Кугляр Анна Андріївна,

здобувач вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *розглянуто процес цифрової трансформації банківського кредитування, проаналізовано кількість наданих кредитів банками України у 2022 році. Зазначено низку переваг процесу цифровізації кредитування в Україні. Розглянуто цифрові тренди на ринку світового банківського кредитування, які вдосконалюють та прискорюють цей процес.*

Ключові слова: *трансформація, кредитування, світові тренди.*

Банки ще ніколи не мали такого різноманіття продуктів і послуг за асортиментом і обсягом, які вони пропонують клієнтам. Проте не слід забувати, що кредитування є ключовим фактором їх прибутковості та актуальності, а також є основою для встановлення тривалих відносин із клієнтами.

Питанням розвитку та впровадження цифрових технологій у банківський сектор займалися такі закордонні науковці, як Ф. Алле, С. Барнз, П. Валензуел, Е. Карлетті, Л. Коллінз. Серед українських дослідників зазначеній проблематиці присвячені праці А. О. Деркача, Л. В. Жердецької, О. В. Крухмаль, Ю. М. Петрушенка та ін.

Цифрове кредитування – новий етап, який передбачає високий рівень взаємодії з фінтех екосистемою і клієнтом. Споживач отримує швидко і легко

обслуговування завдяки інноваціям. Кредитування – це сфера, у якій банки мають можливість переглянути та переоснастити процес обслуговування своїх клієнтів. Дослідження EY Global SME показало, що найбільш запитуваною послугою є гарантований доступ до швидшого кредитування. Це включає швидкі процеси затвердження угоди та впевненість у наявності коштів у разі потреби. Цифрове кредитування є ключовою можливістю для конкурентної диференціації.

Оскільки процес оцифрування відбувається швидкими темпами, масштаби цифрових амбіцій банків відрізняються в залежності від сегментів і продуктів, які вони надають. Цифровізація стає нормою для процесів кредитування. Заявки на особисту позику тепер можна подати кількома рухами мобільного телефону, а час отримання готівки може бути лише за кілька хвилин. Іпотечне кредитування є складнішим через нормативне регулювання.

В умовах кризи зростає значення фінансової стійкості малого та середнього бізнесу. Обумовлено це, з одного боку, необхідністю фінансового забезпечення їх розширеного відтворення і підвищення ефективності функціонування, а з іншого – створенням умов для безперервності фінансових потоків і забезпеченням грошовими коштами макроекономічного рівня.

Станом на 01 січня 2023 року, українські банки надали кредитів у сумі 1036129 млн грн, з них кредити суб'єктам господарювання склали 801327 млн грн, а кредити фізичним особам – 209944 млн грн. За 2021 рік сума наданих кредитів складала 1065347 млн грн, а за 2020 – 963664 млн грн [1]. Вплив кризових явищ є дуже помітним. Воєнний стан у 2022 році та пандемія у 2020 році знизили обсяги надання кредитів. Попри період воєнного стану в країні, активність у наданні кредитів юридичним та фізичним особам залишається високою.

Цифровізація процесу кредитування в Україні має низку переваг, здатних підтримати малий та середній бізнес, особливо під час воєнного стану або під час відбудови.

Великий асортимент програм кредитування, що надають українські банки, дає змогу в онлайн-форматі оцінити кожен кредитний продукт, порівняти його з іншими та обрати оптимальний варіант. Позичальник має змогу скористатися кредитним калькулятором онлайн, що дозволяє розрахувати суму платежу, позначити для себе ліміт основної суми кредитування та перевірити розрахунки на різні періоди. Після обрання програми кредитування настає процес подання заявки, її статус зручно відстежувати онлайн в особистому кабінеті. Заявку можна подати за допомогою одного з сервісів: через особистий кабінет, заповнивши стандартну форму; чат-бот на вебпорталі банку; телеграм-бот банку, який обрано для отримання кредиту. У межах спрощеної подачі кредитної заявки НБУ спільно з Міністерством цифрової трансформації України запровадили програму цифрового шерингу документів, яка спрощує доступ клієнтів до кредитних продуктів завдяки використанню цифрових документів. Також банки активно використовують електронний цифровий підпис, що пришвидшує подання документів [2].

У сучасних умовах оплатити кредит можливо через онлайн-банкінг та в терміналі самообслуговування, а не лише в касі банку. У режимі реального часу є можливість отримати кредит під заставу депозиту, в будь-який момент збільшити кредитний ліміт по карті, оформити заставу по гарантії.

На ринку світового банківського кредитування присутні тренди, які змінюють та вдосконалюють процес кредитування. Технологічні розробки у сфері кредитування розвиваються з кожним роком. Тому слід розглянути деякі з них:

1. Наскрізна оцифровка: оцифровка допомагає фінансовим організаціям і банкам оптимізувати такі дії, як збір даних, процес кредитної оцінки, кредитний аналіз, збір та моніторинг. Автоматизовані платформи забезпечують послідовне та швидке схвалення кредиту, а платформи цифрового кредитування спрощують процес обслуговування кредиту. Співробітники отримують вигоду від автоматизації, а підприємства відчують підвищення ефективності цього процесу.

2. Блокчейн відкриває нові можливості для кредитування: блокчейн вже є революційним, але наразі його вивчають для вдосконалення різноманітних фінансових послуг і продуктів. Наразі блокчейн використовується, щоб допомогти з різними кредитними операціями, включаючи прискорення позикових процесів, надання даних про транзакції в реальному часі, посилення контролю позичальників над їхніми кредитами, управління платежами за кредитами тощо.

3. Зростання МЛ/ШІ у бізнес-процесах кредитування: машинне навчання (МЛ) і штучний інтелект (ШІ) вже показали, що є рушійними силами у фінансовому секторі. Кредитори все більше досліджують, як штучний інтелект і машинне навчання можуть автоматизувати такі складні процедури, як виявлення шахрайства, автоматичне формування пропозицій позики, кредитний рейтинг тощо [3].

Кредитори використовують розширену аналітику, щоб отримати інформацію про потенційних клієнтів із первинних джерел таких як: заявки на позику, звіти про податки, банківські виписки, кредитну історію та деталі останніх транзакцій. Вони також використовують відкриті банківські практики, які дозволяють банкам ділитися клієнтськими даними зі сторонніми фінансовими установами через відкриті API з дозволу користувача, щоб краще зрозуміти кредитну поведінку позичальників, фінансовий стан і очікуваний майбутній грошовий потік. Ця технологічна екосистема допомагає кредиторам у вирішенні частої неефективності в процесі прийняття рішень про позику.

Отже, останніми роками цифрові технології суттєво змінили ринок кредитування не тільки у світі, а й в Україні. Водночас це кардинально змінило підхід традиційних фінансових установ до кредитування.

Список використаних джерел

1. Активи банків України. Банківські показники. Міністерство фінансів України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/active/> (дата звернення: 20.02.2023).

2. Матусова О., Андрєєва В. Диджиталізація кредитування малого та середнього бізнесу. *Вісник Київського національного торгово-економічного університету*. 2022. №1. С. 118-131.
3. Harshwardhan Mittall. The Lending Revolution: How Digitization Is Changing The Landscape Of Traditional Credit. URL: <https://www.go-yubi.com/blog/the-lending-revolution-how-digitization-is-changing-the-landscape-of-traditional-credit/> (дата звернення: 20.02.2023).

Abstract: *considered the process of digital transformation of bank lending, analyzed the number of loans granted by Ukrainian banks in 2022. Indicated a number of advantages of the digitization process of crediting in Ukraine. Considered digital trends in the global banking lending market that improve and accelerate this process.*

Keywords: *transformation, lending, global trends.*

Науковий керівник:

Мікуляк К. А.,

асистент кафедри

фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет

УДК 351:631.1:336.1

ПЛАТФОРМА ДАР ЯК НАДІЙНА ПІДТРИМКА АГРАРІЇВ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Нестерчук Тетяна Володимирівна,

здобувач вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування

*Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна*

Анотація: *розглянуто передумови розроблення та запровадження в дію платформи ДАР. Виявлено чотири види програм підтримки для аграріїв. Досліджено умови отримання програм підтримки, а також особливості реєстрації в системі ДАР. Доведено актуальність та ефективність використання системи ДАР.*

Ключові слова: *програми підтримки, ДАР, аграрії, фінансування від ЄС.*

Сільське господарство є однією з провідних галузей економіки України, і саме ця галузь найбільше постраждала від російської агресії. До початку повномасштабної війни наша країна була найбільшим експортером сільськогосподарської продукції до ЄС. Аграрний сектор, виходячи з досить багатого урожаю 2021 р., планував отримати ще кращий результат у 2022 році.

Навесні, через воєнні дії, аграрії зіткнулися з низкою факторів, які негативно вплинули на посівну програму:

- дефіцит робочої сили;
- різке зростання цін;
- дефіцит пального;
- неможливість експортувати зерно;
- проблеми з отриманням кредитів;
- брак обігових коштів;
- знаходження великого відсотка полів в зоні бойових дій [1].

Але, не зважаючи на всі труднощі, аграрний бізнес продовжував функціонувати навіть під час війни.

Питанням підтримки аграріїв під час війни приділяли увагу такі науковці: Башлик Д. О. [2], Дикун А. Є., Сольський М. Т., Фредерік Куне [3] та ін.

Пріоритетним напрямом роботи Мінагрополітики у 2022 р. була розробка та запровадження державних програм підтримки для аграрного сектору. Таким чином, за допомогою технічних розробок та фінансування від ЄС 12 серпня 2022 року запрацювала автоматизована електронна система – Державний аграрний реєстр (ДАР) [2].

Запуск Державного аграрного реєстру є значущим кроком для України на шляху до вступу в Європейський Союз, оскільки ДАР відповідає директивам ЄС щодо програм державної підтримки сільського господарства. Крім того, ДАР забезпечує зручність, прозорість, швидкість та підзвітність в адмініструванні підтримки для сільгоспвиробників, а також надає потужний аналітичний інструмент для аналізу фактичного стану аграрного виробництва та статусу його виробників [3].

Зареєструватися в ДАР та отримати допомогу може будь-який аграрій. Процедура реєстрації дуже проста, проходить в режимі реального часу та займає всього декілька хвилин.

Після реєстрації в ДАР створюється персональний електронний кабінет агровиробника, до якого автоматично підвантажуються дані з інших державних реєстрів, таких як: Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, Державний земельний кадастр, Державний реєстр речових прав, а також Єдиний державний реєстр тварин [5].

Станом на 24 січня 2023 року в системі ДАР зареєструвалося понад 95000 аграріїв. Більшу частину зареєстрованих, а саме 75%, становлять селяни одноосібники, меншу частину – 25% – ФОПи та юридичні особи. Миколаївська область є лідером за кількістю зареєстрованих агровиробників – понад 9000 реєстрацій. Високі показники реєстрацій мають також Кіровоградська та Дніпропетровська області – приблизно 6000 реєстрацій від кожної [6].

У персональному електронному кабінеті агровиробника відображається актуальна інформація щодо доступних програм підтримки. Наразі в ДАР існує чотири програми підтримки, які фінансуються ЄС.

Перша програма підтримки має назву «Бюджетна субсидія на одиницю оброблювальних угідь». Подати заявки на отримання допомоги мали можливість аграрії, які обробляють від 1 до 120 га землі сільськогосподарського призначення. Сума виплати становила 3 100 грн на один гектар землі, але не більше 372000 грн. Строк подачі заявок – до 15 листопада 2022 року [7].

Друга програма підтримки має назву «Спеціальна бюджетна дотація за утримання корів». Її суть полягає в тому, що усі агровиробники, які зареєстровані в ДАР та утримують від 3 до 100 корів, могли отримати дотації у розмірі 5300 грн на одну корову, але не більше 530000 грн. У 2022 р. подати заявку можна було до 15 листопада [8].

Третя програма підтримки має назву «Умови отримання гумдопомоги від FAO у вигляді тимчасових засобів зберігання с.-г. продукції (рукавів) місткістю 200 тонн». Цей проєкт реалізується за фінансової підтримки урядів Канади, Японії, Німеччини, Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН та Мінагрополітики на загальну суму 60,5 млн дол. США. Об'єктом цієї програми є 30 000 поліетиленових зернових рукавів, місткістю 200 тонн кожен. Отримати підтримку могли аграрії, які мають у власності та користуванні від 100 до 10000 га земель сільськогосподарського використання. Термін подачі заявок – до 9 жовтня 2022 року[9].

Четверта програма підтримки є доповненням до третьої та має назву «Програма FAO та Мінагрополітики щодо отримання техніки для завантаження та розвантаження зернових рукавів». Всього планується розподілити 105 комплектів техніки, кожний з яких складається із завантажувача, розвантажувача та бункера-перевантажувача. Вони будуть надаватися відповідно до розрахунку, один комплект техніки на завантаження щонайменше 292 зернових рукавів. Отримати техніку у межах програми можуть як безпосередньо отримувачі рукавів або кооперативи, що їх об'єднують, так будь-які інші юридичні особи, якщо їх обрали отримувачі зернових рукавів [10].

Отже, ДАР є надійною платформою, де зібрані програми підтримки аграріїв України. Запуск ДАР є вагомим кроком на шляху підготовки України до членства в ЄС, адже платформа створена з урахуванням найкращих європейських практик. ДАР є простим у використанні та надійним засобом підтримки аграріїв під час війни, адже його послугами можна скористатися в режимі реального часу та на безоплатній основі.

Список використаних джерел

1. Якщо Україна не засіється, на світ чекає глобальна продовольча криза. URL:<https://www.epravda.com.ua/columns/2022/03/15/684039/> (дата звернення: 10.02.2023).
2. "Дія" для аграріїв: на яку підтримку можуть розраховувати фермери. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/09/5/691023/> (дата звернення: 10.02.2023).
3. За сприяння ЄС Україна запустила Державний аграрний реєстр – онлайн платформу для підтримки фермерів. URL <https://is.gd/DFrDzr> (дата звернення: 10.02.2023).
4. Як зареєструватися в Державному аграрному реєстрі. URL: <https://www.dar.gov.ua/cards-useful/yak-zareyestruvatysia> (дата звернення: 10.02.2023).
5. Про Державний аграрний реєстр. URL: <https://www.dar.gov.ua/about-dar> (дата звернення: 10.02.2023).
6. Понад 95 тис. агровиробників уже зареєструвалися у Державному аграрному реєстрі. URL: <https://www.dar.gov.ua/news-list/ponad-95-tis-agrovirobnikiv-uzhe-zareiestruvalisya-u-derzhavnomu-agrarnomu-reiestri> (дата звернення: 10.02.2023).
7. Бюджетна субсидія на одиницю оброблювальних угідь. URL: <https://www.dar.gov.ua/sards-support-programs/pidtrymka-na-hektary> (дата звернення: 11.02.2023).
8. Спеціальна бюджетна дотація за утримання корів. URL: <https://www.dar.gov.ua/sards-support-programs/pidtrymka-na-koriv> (дата звернення: 11.02.2023).
9. Умови отримання гумдопомоги від FAO у вигляді тимчасових засобів зберігання с.-г. продукції (рукавів) місткістю 200 тонн. URL: <https://www.dar.gov.ua/sards-support-programs/umovy-otrymannya-rukaviv-200-t> (дата звернення: 12.02.2023).

10. Програма ФАО та Мінагрополітики щодо отримання техніки для завантаження та розвантаження зернових рукавів. URL: <https://www.dar.gov.ua/sards-support-programs/fao-ta-minagropolitiki-rozpochali-priymannya-zayav-na-otrimannya-tehniki-dlya-zavantazhennya-ta-rozvantazhennya-zernovih-rukaviv> (дата звернення: 12.02.2023).

Abstract: The prerequisites for the development and implementation of the DAR platform are considered. Four types of support programs for farmers have been identified. The conditions for obtaining support programs, as well as the features of registration in the DAR system, were studied. The relevance and effectiveness of using the DAR system has been proven.

Key words: support programs, DAR, farmers, financing from the EU.

Науковий керівник:

Мікуляк К. А.,

асистент кафедри

фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет

УДК 339.9

СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

Рагуліна Анастасія Олександрівна

здобувач вищої освіти спеціальності 071 Облік та оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: у дослідженні виявлено позитивні та негативні сторони міжнародної співпраці України з фінансовими організаціями. Наведено приклади напрямів фінансування міжнародними фінансовими організаціями.

Ключові слова: співпраця, міжнародні організації, кредит, інтеграція, економіка.

Міжнародна співпраця є основною складовою діяльності країни. Україна є членом фінансових інституцій, завдяки чому Національний банк України має змогу співпрацювати з такими установами, як Європейський інвестиційний банк, Група Світового банку, Міжнародний валютний фонд тощо. Міжнародне співробітництво здійснюється з метою зміцнення та встановлення стабільності у фінансовій сфері держави. Ресурси організацій використовуються для фінансування інвестиційних проєктів у державному та приватному секторах економіки країни [1].

Україна, інтегруючись у світову економіку, почала будувати відносини з міжнародними організаціями, насамперед фінансовими, з метою забезпечення рівноправної участі в міжнародних інтеграційних процесах шляхом ефективного залучення та використання кредитних ресурсів, створення умов для сталого економічного зростання та становлення сучасної ринкової економіки.

Питання співпраці України із міжнародними фінансовими організаціями розглядали такі науковці, як В. А. Шевчук, П. О. Куцик, О. І. Ковтун тощо. Вони освітлювали питання зовнішньоекономічної діяльності країни та її міжнародних відносин, які мають суттєвий вплив на розвиток держави.

Серед інтернаціональних кредитно-фінансових організацій Світовий банк є другим, після МВФ, кредитором нашої країни. Загалом, з моменту приєднання України до Групи Світового банку у 1992 році, Банк затвердив для України 58 позик загальним обсягом 12,83 млрд дол. США, з яких було отримано 9,6 млрд дол. США. Станом на початок 2021 року, Міжнародний банк реконструкції та розвитку мав 12 проектів в Україні загальним обсягом 3 093,04 млн дол. США, з яких: 11 інвестиційних та 1 системний проєкт. Вибірка коштів позик за цими проєктами складає 1 722,22 млн дол. США (55,68 % загальної суми позик). Окрім цього, Банк фінансує 4 великих проєкти технічної допомоги Уряду в різних сферах [3].

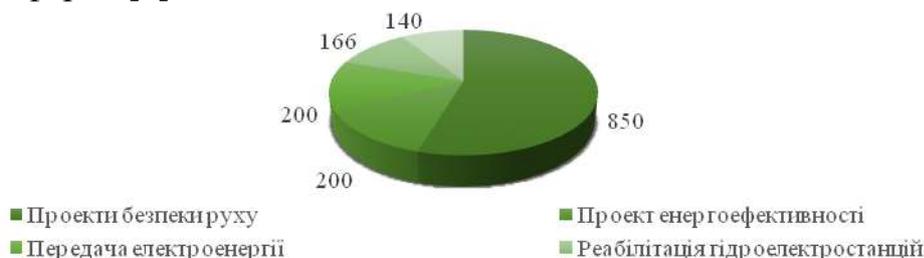

Рисунок 1 – Проєкти Міжнародного банку реконструкції та розвитку
Джерело: побудовано автором за даними [3]

До проєктів Міжнародного банку реконструкції та розвитку відносять:

- поліпшення автомобільних доріг і безпека руху (два проєкти) (загальна сума позики – 850 млн дол. США);
- проєкт енергоефективності (сума позики – 200 млн дол. США);
- передача електроенергії (сума позики – 200 млн дол. США);
- реабілітація гідроелектростанцій (сума позики – 166 млн дол. США);
- розвиток міської інфраструктури (сума позики – 140 млн дол. США) [4].

У практиці міжнародної співпраці можна виділити такі негативні сторони:

- повільні темпи впровадження реформ призвели до необхідності запозичення коштів у Міжнародного валютного фонду, ЄС тощо. Сьогодні цей борг невпинно зростає;
- непрозорість роботи з коштами міжнародних організацій;
- надмірна бюрократія при підготовці заяви щодо кредитування, що призводить до збільшення термінів погодження кредиту інтернаціональними фінансовими установами [5].

Отже, в процесі інтеграції у світовий економічний простір Україна демонструє активну співпрацю з міжнародними фінансовими організаціями. Членство в інтернаціональних установах підвищує авторитет країни як суб'єкта світового господарства та значно поширює її зв'язки. Суверенна країна має переваги в отриманні зовнішніх офіційних грошових коштів порівняно з іншими суб'єктами господарювання, які визначаються довірою до суверенної

держави. Це означає підтримку на міжнародній арені та кращі умови отримання фінансової допомоги. Співпраця з міжнародними фінансовими організаціями стабілізує національну грошову одиницю, розвиває приватне підприємництво, також створюються умови для сталого економічного розвитку та підвищується рівень економічного розвитку країни.

Список використаних джерел:

1. International Cooperation. URL: <https://bank.gov.ua/en/about/international> (дата звернення 19.02.23).
2. Scientific Works of NUFT 2020. Volume 26, Issue 1 с. 43. URL: http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/32105/1/COOPERATION_OF_UKRAINE_WITH_INTERNATIONAL_FINANCIAL_ORGANIZATIONS.pdf (дата звернення 19.02.23).
3. Міністерство закордонних справ України: Співробітництво України з міжнародними фінансовими інституціями. URL: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/spivrobotnictvo-ukrayini-z-mizhnarodnimi-finansovimi-instituciyami> (дата звернення 19.02.23).
4. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями. URL: <http://www.economy-confer.com.ua/full-article/2931/> (дата звернення 19.02.23).
5. Cooperation of Ukraine with International Financial and Credit Organizations: Current Status and Expansion Prospects. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/threeseas/article/view/1722> (дата звернення 19.02.23).

***Abstract:** the research revealed positive and negative aspects of Ukraine's international cooperation with financial organizations. Examples of directions of financing by international financial organizations are given.*

***Keywords:** cooperation, international organizations, credit, integration, economy.*

Науковий керівник:

Мікуляк К. А.,

асистент кафедри

фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет

УДК 336.14

МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ В УКРАЇНІ

Слободян Тетяна Анатоліївна,

здобувач вищої освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** у дослідженні розглянуто аспекти міжбюджетних відносин в Україні. Зокрема наведена характеристика сутності міжбюджетних відносин, визначено їх механізм та проаналізовано форми, за якими повинна функціонувати сучасна система міжбюджетних відносин.*

***Ключові слова:** державний бюджет, міжбюджетні відносини, трансферти, бюджетні позики, бюджетна політика.*

На сучасному етапі економічного розвитку України досить актуальною є проблема взаємодії бюджетів різних рівнів, які є важливою складовою бюджетного процесу та займають вагомe місце в системі фінансових відносин. Саме від створення оптимального механізму міжбюджетних відносин, удосконалення фінансових відносин, поєднання інтересів всіх рівнів бюджетної системи та досягнення органами влади фінансової незалежності залежить успіх стабілізації економічної ситуації в країні.

Важливість державного бюджету для соціального розвитку регіонів полягає у тому, що держава гарантує своїм громадянам надання певних соціальних гарантій та послуг, проте делегує ці обов'язки місцевим органам влади, а витрати, які при цьому здійснюють місцеві органи влади, компенсуються з державного бюджету, в результаті чого виникають міжбюджетні відносини.

Міжбюджетні відносини – відносини між державою і місцевим самоврядуванням щодо забезпечення відповідних бюджетів грошовими коштами, необхідними для виконання функцій, передбачених Конституцією України та законами України [1].

Метою регулювання міжбюджетних відносин є забезпечення відповідності між повноваженнями на здійснення видатків, закріплених законодавчими актами України за бюджетами та бюджетними коштами, які мають забезпечувати виконання цих повноважень [1].

У Бюджетному кодексі України передбачено спеціальний механізм міжбюджетних трансфертів, які своєю чергою базуються на фінансових нормативах бюджетної забезпеченості та відповідних коригуючих коефіцієнтах.

Механізм міжбюджетних відносин має:

- сприяти гармонійному соціально-економічному розвитку регіонів;
- враховувати зацікавленість місцевих органів влади;
- базуватися не лише на нинішньому економічному стані регіонів, а й враховувати потенційні можливості.

Система міжбюджетних відносин в Україні містить такі форми:

- міжбюджетні трансферти;
- бюджетні позики (короткотермінові запозичення для покриття тимчасових касових розривів через порушення ритмічності виконання дохідної

частини бюджету та обов'язковості проведення витрат з місцевого бюджету у встановлені терміни);

- запозичення до державного бюджету для покриття витрат фінансування інвестиційних проєктів за рахунок фінансових ресурсів іноземних держав, іноземних фінансових установ і міжнародних фінансових організацій [2].

Основна мета міжбюджетних відносин полягає у справедливому та неупередженому розподілі публічних фінансів, що має забезпечити адекватне фінансування повноважень відповідно до законодавства України.

У міжбюджетних відносинах важливу роль відіграють міжбюджетні трансферти.

Міжбюджетні трансферти – кошти, які безоплатно і безповоротно передають з одного бюджету до іншого. За допомогою них на місцевому рівні вирішуються важливі питання, пов'язані з розвитком адміністративно-територіальних утворень.

Бюджетні позики – це короткострокові позики вищого бюджетного органу установі нижчого рівня для покриття тимчасового касового розриву в бюджеті через перевищення видатків над доходами в окремі періоди (квартали) року (як правило, в I півріччі) [3].

У 2022 році ключовими тенденціями в царині залучення державних позик та управління державним боргом стали:

- активне залучення державних позик і накопичення державного боргу для протидії різкому зниженню податкових надходжень та збільшення військових видатків;

- інтенсифікація грантово-кредитної підтримки від зовнішніх офіційних кредиторів (держав-партнерів, МВФ, Світового банку, ЄС, ЄІБ, ЄБРР) як форми прояву солідарності з Україною провідних держав світу і міжнародних фінансових інститутів;

- суттєве підвищення дохідності облігацій зовнішньої позики на вторинному ринку (до 30% річних для довгострокових облігацій) і фактичне закриття зовнішніх приватних джерел фінансування на невизначений період часу;

- випуск внутрішніх військових облігацій Урядом та залучення емісійних ресурсів центрального банку для підтримання бажаних обсягів розміщення облігацій;

- відтік ресурсів комерційних банків України з ринку внутрішніх облігацій при наявності у банків надлишкової ліквідності.

Головна проблема подальшого становлення міжбюджетних відносин в Україні полягає в їх нерозвиненості й невідповідності швидким змінам, що відбуваються в системі перетворення функцій управління та їх слабкій скорегованості з економічними реаліями. А як інструмент трансформації економічної структури, міжбюджетні відносини мають відповідати меті економічних трансформацій – всебічному сприянню людського розвитку. Це означає орієнтацію їх більшою мірою на задоволення соціальних потреб громадян [4].

Отже, з метою суттєвого розв'язання проблеми міжбюджетних відносин, по-перше, необхідно створити єдиний підхід або розробити національні стандарти щодо фінансування соціальних послуг в Україні. По-друге, з метою стабілізації цих відносин слід збільшити термін перезатвердження норм міжбюджетних розрахунків з одного року хоча б на три роки. По-третє, створити в трьох регіонах України, що суттєво відрізняються своїми економічними та природними умовами, експериментальні утворення для випереджального відпрацювання норм і механізму міжбюджетних відносин на новій основі протягом одного-двох років.

Список використаних джерел

1. Особливості міжбюджетних відносин. URL: https://pidru4niki.com/18060203/finansi/mizhbyudzhetni_vidnosini (дата звернення: 15.02.2023).
2. Особливості вдосконалення міжбюджетних відносин в умовах децентралізації. URL: [http://ird.gov.ua/sep/sep20202\(142\)/sep20202\(142\)_046_SirykZ.pdf](http://ird.gov.ua/sep/sep20202(142)/sep20202(142)_046_SirykZ.pdf) (дата звернення: 15.02.2023).
3. Державні позики і борги у воєнній економіці. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/516325_derzhavni_poziki_i_borgi_voienniy.html (дата звернення: 15.02.2023).
4. Міжбюджетні відносини України: сучасний стан та перспективи розвитку. URL: <http://eprints.oa.edu.ua/6416/1/22.pdf> (дата звернення: 15.02.2023).
5. Сидор І. П. Міжбюджетні трансферти в системі доходів місцевих бюджетів: сучасний стан та напрями вдосконалення. *Інфраструктура ринку*. 2019. Вип. 32. С. 363-370. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/37726/1/55.pdf> (дата звернення: 15.02.2023).

Abstract: *the study examines aspects of inter-budgetary relations in Ukraine. In particular, the characteristics of the essence of interbudgetary relations are given, their mechanism is defined, and the forms by which the modern system of interbudgetary relations should function are analyzed.*

Keywords: *state budget, inter-budget relations, transfers, budget loans, budget policy.*

Науковий керівник:

Мікуляк К. А.,

асистент кафедри

фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет

УДК 336.27:303.211(477)

**ДЕРЖАВНИЙ КРЕДИТ, СУЧАСНИЙ СТАН ЗАБОРГОВАНOSTI
УКРАЇНИ**

Чижевська Людмила Сергіївна,
здобувач вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та
страхування,
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** здійснено аналіз стану державного боргу в Україні, розглянуто динаміку сукупного державного боргу і ВВП України, наведено структуру сукупного державного боргу України.*

***Ключові слова:** державні зобов'язання, державний кредит, заборгованість, кредити, борг.*

Основи зародження державного боргу виявляються у процесах активізації запозичень державою грошових коштів, підписання договорів та угод про надання кредитів та позик, а також пролонгації та реструктуризації кредитів взятих протягом попередніх періодів. Вся сукупність зобов'язань держави включає також гарантований державою борг, що виникає на основі затверджених або взятих на себе гарантій за зобов'язаннями третіх сторін.

Проблемам стану заборгованості та питанням державного кредиту приділяли увагу науковці В. Федосов [4], Ю. Вигівська [4], Стенлі Брю, Кемпбелл Р. Макконнелл, О. Гриценко, Т. Бахненко, Ю. Роденко та ін.

За даними Міністерства фінансів України [1], на кінець 2022 року сумарний розмір державних зобов'язань склав 4,071 трлн грн. Загальний стан боргу протягом 2022 року характеризується постійною тенденцією до зростання. В абсолютному підсумку він збільшився практично вдвічі у порівнянні з груднем 2021 року, або на 1,4 трлн грн через приріст зовнішніх запозичень на основі взятих кредитів. Зведені дані щодо стану заборгованості за 2022 рік представлені в табл. 1.

Таблиця 1. Державний борг України у 2022 році (млн грн)

Період	Загальний борг	Зміни до попер. періоду, %	Зовнішній борг	Внутрішній борг
31.12.2021	2 671 827,6	-	1 560 230,0	1 111 597,6
31.01.2022	2 745 371,7	2.8	1 634 821,1	1 110 550,6
28.02.2022	2 730 075,9	-0.6	1 662 690,8	1 067 385,1
31.03.2022	2 832 028,0	3.7	1 731 832,5	1 100 195,5
30.04.2022	2 855 746,7	0.8	1 709 699,7	1 146 047,0
31.05.2022	2 967 488,9	3.9	1 749 737,2	1 217 751,7
30.06.2022	3 083 217,9	3.9	1 789 386,5	1 293 831,3
31.07.2022	3 539 292,7	14.8	2 213 327,5	1 325 965,3
31.08.2022	3 584 763,0	1.3	2 252 491,7	1 332 271,3
30.09.2022	3 587 384,7	0.1	2 224 328,3	1 363 056,5
31.10.2022	3 770 951,0	5.1	2 395 413,2	1 375 537,8
30.11.2022	3 929 728,6	4.2	2 534 427,1	1 395 301,5
31.12.2022	4 071 683,1	3.6	2 610 945,6	1 460 737,5

Джерело: побудовано автором за даними [1].

З метою уявлення масштабу динаміки загального розміру боргу України представимо статистичні дані щодо державних зобов'язань, протягом 2009-2022 років (табл. 2).

Таблиця 2. Державний борг України з 2009 по 2022 рр. (млн грн)

Період	Загальний борг	Зміни до попереднього періоду, %	Зовнішній борг	Внутрішній борг
31.12.2009	316 884,6		211 751,7	105 132,9
31.12.2010	432 235,4	36.4	276 745,6	155 489,8
31.12.2011	473 121,6	9.5	299 413,9	173 707,7
31.12.2012	515 510,6	9.0	308 999,8	206 510,7
31.12.2013	584 114,1	13.3	300 025,4	284 088,7
31.12.2014	1 100 564,0	88.4	611 697,1	488 866,9
31.12.2015	1 572 180,2	42.9	1 042 719,6	529 460,6
31.12.2016	1 929 758,7	22.7	1 240 028,7	689 730,0
31.12.2017	2 141 674,4	11.0	1 374 995,5	766 678,9
31.12.2018	2 168 627,1	1.3	1 397 217,8	771 409,3
31.12.2019	1 998 275,4	-7.9	1 159 221,6	839 053,8
31.12.2020	2 551 935,6	27.7	1 518 934,8	1 033 000,8
31.12.2021	2 671 827,6	4.7	1 560 230,0	1 111 597,6
31.12.2022	4 071 683,1	52.4	2 610 945,6	1 460 737,5

Джерело: побудовано автором за даними [1].

Виявлена тенденція демонструє вкрай негативну тенденцію постійного збільшення зобов'язань країни. За прогнозами спеціалістів, розмір державного боргу України може дістатися позначки у 6,4 трлн грн на кінець 2023 р., оскільки щомісяця витрачається 230-250 млрд грн. [2].

Звісно, що особистих надходжень держави наразі не вистачає, дефіцит надходження від податкових та митних платежів проти видатків становить приблизно у 2,5 рази. Відповідно ці кошти, яких бракує, компенсують західні партнери та міжнародні фінансові організації. Деяка частина надається у формі грантів (наприклад за 2022 рік їх розмір склав – 15 млрд дол. США або приблизно 40%), але основна частина запозичень – кредити. У результаті країна щомісяця збільшує свій борг на сотні мільярдів гривень. Можна припустити, що і протягом 2023 року така практика лише розширюватиметься.

У межах даного дослідження необхідно зіставити розмір державного боргу відносно ВВП (рис. 1). Розмір державного боргу у 2023 році може перевищити вартість усіх вироблених товарів та послуг та становити 106% від номінального ВВП. Оскільки відбуваються процеси ускладнення доступу до морських портів, забезпеченість бізнесу електроенергією. Ці фактори безпосередньо впливатимуть на розмір ВВП у звітному році.

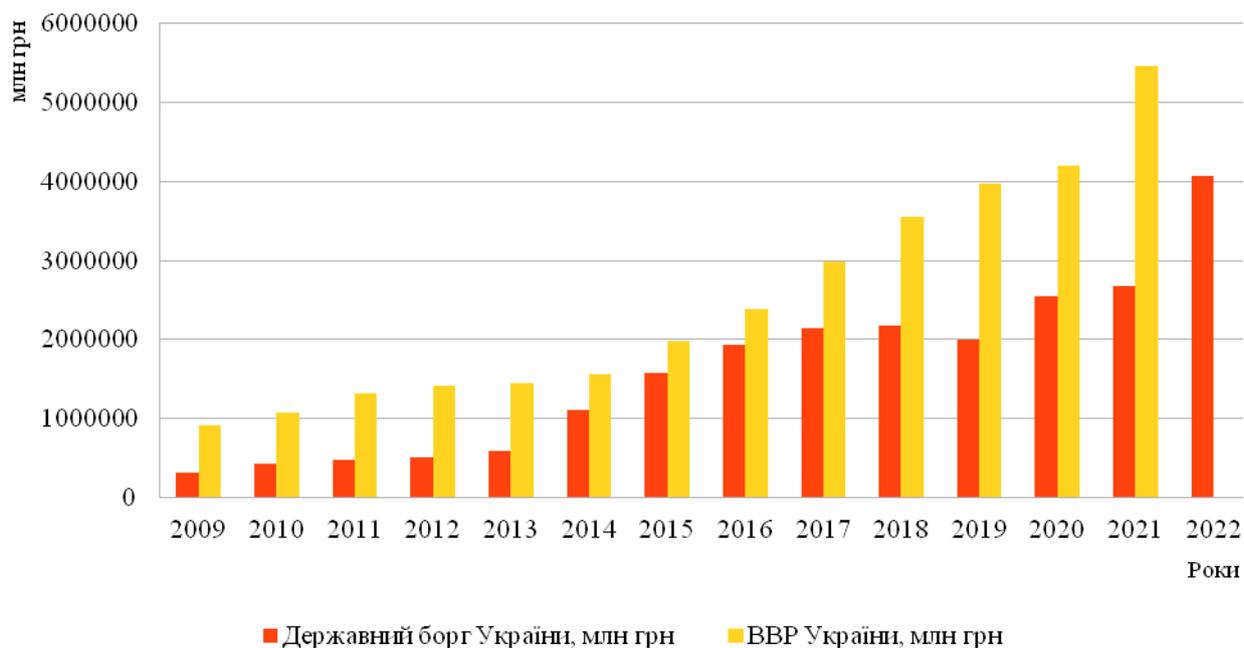

Рисунок 1 – Динаміка сукупного державного боргу і ВВП України за період 2009-2022 рр.

Джерело: побудовано автором за даними [1].

Значно збільшується частка зовнішніх кредитів у загальній структурі боргу (рис. 2). Безумовно, це передбачає появу додаткових ризиків, особливо валютного. За оцінками фахівців, через масштабні запозичення цього року розмір зовнішнього боргу може піднятися приблизно до 80% [3].

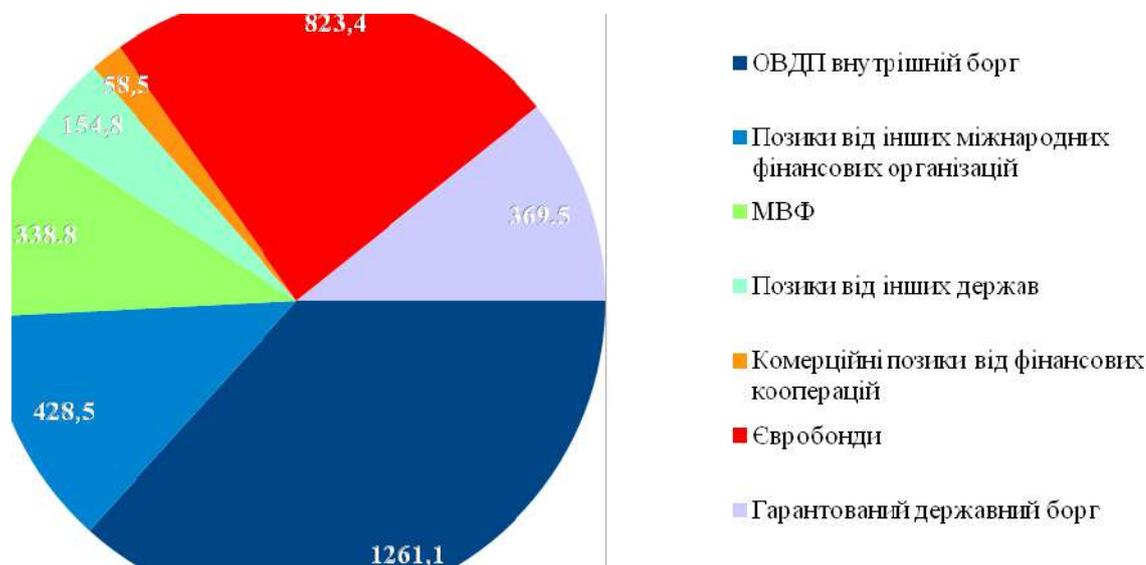

Рисунок 2 – Структура сукупного державного боргу України, млрд грн

Джерело: побудовано автором за даними [3].

Серед зовнішніх кредиторів Україна найбільше винна власникам євробондів – близько 823,4 млрд грн. У перспективі витрати на обслуговування

та погашення боргів тільки збільшуватимуться, оскільки першочергові виплати потрібно буде здійснювати саме за зовнішніми кредитами.

Ситуація ускладнюється тим, що з країни евакуювалися мільйони співгромадян, переміщується і бізнес, тому це, безперечно, вплине на економічну активність і можливості держави розрахуватися з боргами.

Але перспектива членства в ЄС сприятиме підвищенню кредитного рейтингу, здешевленню зовнішніх позик на цій основі, а також залучить додаткові міжнародні інвестиції у повоєнний період.

Список використаних джерел

1. Державний борг України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/> (дата звернення: 17.02.2023).
2. Міністерство фінансів України: офіційний сайт. URL: <https://mof.gov.ua>. (дата звернення: 17.02.2023).
3. Державний борг України – вище ВВП країни: чим це загрожує. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/10/25> (дата звернення: 17.02.2023).
4. Федосов В.М., Вигівська Ю.П. Вплив державного боргу на фінансову безпеку України. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpnudps_2012_1_41 (дата звернення: 27.02.2023).

Abstract: *The author analyzes the state of public debt in Ukraine, considers the dynamics of the total public debt and GDP of Ukraine, and presents the structure of the total public debt of Ukraine.*

Keywords: *state obligations, state credit, indebtedness, credits, debt.*

Науковий керівник:

Мікуляк К.А.,

асистент

кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Миколаївський національний аграрний університет

УДК 368

СУЧАСНИЙ СТАН СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО РОЗВИТКУ

Шевченко Артем Володимирович,

здобувач вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *досліджено сучасний стан та проблеми страхового ринку, проаналізовано взаємозв'язок держави та страхових компаній у покращенні роботи на страховому ринку для досягнення фінансової рівноваги, визначено основні проблеми, які стримують розвиток вітчизняного страхового ринку.*

Ключові слова: *страховий ринок, страхові виплати, безпека страхового ринку, страхові премії.*

Ключовою складовою фінансової системи будь-якої країни виступає ринок страхування, основна мета якого полягає у забезпеченні майнового захисту клієнтів. Запобігання виникненню ризиків у сучасних умовах економічного розвитку або їх мінімізація стає першочерговою задачею страхування. За останні кілька років страховий ринок України став більш прозорим та розвиненим, але все ще існують проблеми, які необхідно розв'язувати [1].

Дослідженням питання проблем розвитку страхового ринку України займалися різні вчені та експерти в галузі страхування та фінансів. Зокрема, Ю. Заволока, А. Єфременко, Ю. Малащенко [7] проаналізували сучасний стан страхового ринку України, ідентифікували основні проблеми та запропонували шляхи їх розв'язання.

У 2022 році в Україні продовжуються процеси цифровізації та розвитку онлайн-сервісів в галузі страхування, що сприяє зростанню конкуренції та поліпшенню якості обслуговування клієнтів. У цілому, страховий ринок України можна охарактеризувати як стабільний та продуктивний з потенціалом для подальшого розвитку та вдосконалення [4].

Однак, не дивлячись на збільшення страхових премій, страховий ринок України має деякі проблеми, які не дозволяють йому досягти свого повного потенціалу. Одна з найбільших проблем – це низький рівень довіри споживачів до страхових компаній [5], що може бути пов'язано з недостатньою інформаційною прозорістю та непереконливими пропозиціями від страхових компаній. Згідно з дослідженням агентства GfK Ukraine, майже 60% українців не довіряють страховим компаніям, тому, що вони не вірять у їх здатність виконувати свої зобов'язання [6]. Розглянемо деякі з цих проблем [7]:

1. Низький рівень страхової культури серед населення. Багато українців не розуміють необхідності страхування та його переваг, тому не купують страхові поліси. Це призводить до того, що більшість людей не мають захисту від непередбачуваних ризиків, які можуть спричинити значні матеріальні втрати.

2. Низький рівень довіри до страхових компаній. Багато людей не довіряють страховим компаніям через історії про недбале ставлення до клієнтів або нездатність компаній виконати свої зобов'язання. Це призводить до того, що люди не хочуть купувати страхові поліси, оскільки не вірять у те, що компанії дійсно зможуть допомогти у разі непередбачуваних ситуацій.

Попри широке коло проблем, питання планування та перспектив розвитку українського страхового ринку потребує подальших наукових досліджень [8]. Щоб розвивати страховий ринок в Україні та розв'язувати його проблеми, необхідно вжити кількох заходів (рис. 1).

1. Збільшення свідомості населення про страхування.

- Необхідно проводити інформаційні кампанії та надавати доступну та зрозумілу інформацію про різні види страхування та їх важливість.

2. Збільшення відповідальності страхових компаній.

- Для того, щоб збільшити довіру населення до страхових компаній, необхідно посилити відповідальність компаній за невиконання своїх зобов'язань перед клієнтами та забезпечити ефективні механізми захисту прав споживачів.

3. Розширення асортименту страхових продуктів.

- Страхові компанії повинні розширювати асортимент страхових продуктів та пропонувати клієнтам нові послуги, які відповідають сучасним потребам та вимогам.

Рисунок 1 – Заходи вдосконалення страхового ринку України

Джерело: розроблено автором на основі [2]

Отже, сучасний стан страхового ринку України має свої проблеми, які потребують розв'язання. Для розвитку страхового ринку необхідно вжити комплекс заходів, які мають на меті збільшення довіри до страхових компаній та забезпечити захист прав споживачів страхових послуг. Такий підхід дозволить створити належні умови для розвитку страхового ринку та повернення більшої кількості клієнтів.

Український страховий ринок має значний потенціал для розвитку, проте, для досягнення позитивних результатів необхідно дотримуватися певних принципів та вдосконалювати регуляторний фреймворк. Тільки так страховий ринок України зможе стати більш привабливим для інвесторів та забезпечить належний рівень захисту прав споживачів страхових послуг.

Загалом, розвиток страхового ринку є важливим елементом економічного розвитку країни. Страхування може стати важливим інструментом для захисту від негативних наслідків, пов'язаних з різними ризиками, які можуть виникнути у житті кожної людини. Тому, забезпечення належного рівня розвитку страхового ринку є важливим завданням для держави та страхових компаній, які працюють на ньому.

Список використаних джерел

1. Гринчишин Я.М., Прокопюк А.В. Стан та перспективи розвитку страхового ринку України: *Молодий вчений*. 2017. С. 622-626.

2. Руда О. Л. Розвиток страхового ринку в Україні. *Ефективна економіка*. 2020. №2. URL: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/24613.pdf> (дата звернення: 25.02.2023).
3. Плиса В. Інвестиційна привабливість страхового ринку України. Розвиток обліку, аудиту та оподаткування в умовах інноваційної трансформації соціально-економічних систем: Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції. Кропивницький: 25.11.2020 р. С. 404.
4. Статистика страхового ринку України. Огляд небанківського фінансового сектору. Серпень 2022 року. URL: <https://forinsurer.com/files/file00727.pdf> (дата звернення: 20.03.2023).
5. Кулина Г., Фаріон Я. Світовий ринок страхових послуг в умовах зміни парадигми глобального економічного розвитку. 2017. № 3(52). С. 48-59.
6. Омнібус GfK Ukraine. URL: <https://www.gfk.com/insights/omnibus-gfk-ukraine> (дата звернення: 19.03.2023).
7. Заволока Ю., Єфременко А., Малашенко Ю. Особливості функціонування страхового ринку України в умовах сучасної цифрової трансформації. *Економіка та держава*. 2020. № 6. С. 102-106.
8. Горлач А. С. Фінансова стійкість страхового ринку України. URL: <http://tnu.edu.ua/sites/default/files/normativbasa/materkonf21222020.pdf#page=164> (дата звернення: 19.03.2023).

Abstract: *the current state and problems of the insurance market were investigated, the relationship between the state and insurance companies in improving the work on the insurance market to achieve financial balance was analyzed, the main problems that contribute to the development of the domestic insurance market were identified.*

Key words: *insurance market, insurance payments, security of the insurance market, insurance premiums.*

Науковий керівник:

Мікуляк К. А.,

асистент кафедри

фінансів, банківської справи та страхування,

Миколаївський національний аграрний університет

УДК: 338.242.4 (477)

СТАН ТА ПОТРЕБИ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ

Сіренко Олександра Леонідівна,

здобувач вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *проаналізовано вплив війни на бізнес та економіку, країну в цілому, а саме: колосальні втрати соціального капіталу та виробничого потенціалу, високий рівень інфляції та безробіття, обмеження приросту виробництва.*

Ключові слова: *війна, бізнес, інфляція, податки, підтримка, єРобота.*

Війна негативно впливає на всі сфери розвитку країни. У період війни страждають всі, в громадян скорочуються доходи, або їх не стає взагалі, адже 15 мільйонів українців – внутрішні переселенці, які втратили роботу та дохід і живуть коштом державної допомоги. Українцям не вистачає коштів на

елементарні потреби. Інфляція шаленими темпами росте. Споживча інфляція України у березні 2022 року зросла на 4,5% у порівнянні з лютим 2022 року та на 13,7% у порівнянні з березнем минулого року. Прискорення інфляції стало спільним глобальним трендом усіх країн світу. Ключовий внесок в прискорення інфляції здійснює зростання світових цін на сировину та енергоносії. Колосальні втрати соціального капіталу та виробничого потенціалу призводять до пригнічення ділової активності, обмеження приросту виробництва, високого рівня безробіття. Майже 50 % бізнесу не працює, частина з якого знаходиться на окупованих територіях, або частково чи повністю були зруйновані через бойові дії. Робота підприємств стає майже неможливою через підвищення валютного курсу та цін, що в кінцевому результаті призводить до зменшення продажів через високі ціни на продукти та послуги [1].

Проблемам та складнощам існування бізнесу в умовах сьогодення присвятили свої роботи такі українські науковці: В. Дикань [2], В. Родченко, Р. Мірошник, Г. Обруч, У. Прокоп'єва, Т. Піхняк, Г. Рекурн, О. Шраменко [2] та ін.

Україна – аграрна держава, яка є лідером на світових аграрних ринках. Аграрну сировину Україна більше експортує ніж імпортує, також в цій сфері завжди маємо позитивне зовнішньоекономічне платіжне сальдо, але війна завдає втрат аграрному бізнесу, адже він прив'язаний до певної території та є сезонним. Через проблеми з логістикою існує велика нестача добрив і палива. Значна частина територій не введена в експлуатацію на сьогоднішній час, адже знаходиться на окупованих територіях чи в зоні бойових дій. У цій сфері також не вистачає працівників, адже більшість з них – це чоловіки, частина з яких є мобілізованими.

Найбільш стійким виявився ІТ-ринок. Перевагою роботи в ІТ-сфері є можливість працювати віддалено, з будь-якого куточка світу, але не зважаючи на це більшість працівників залишилась в Україні. Багато компаній фінансували релокацію працівників.

Сфера металургії зараз знаходиться в досить скрутному становищі, адже більшість підприємств знаходиться в зоні активних бойових дій та через проблеми з логістикою та заблоковані морські порти, підприємства не можуть експортувати продукцію.

Ринок логістики зазнав величезних втрат, адже з перших днів війни переміщатись основними шляхами сполучення стало неможливим, а частина територій взагалі відрізана від сполучення. На сайті ТОВ «Нова пошта» зазначено, що в перший тиждень війни обсяги замовлень доставок знизились на 95%.

Ринок страхування також в скрутному становищі, у 70% страхових компаній доходи знизились на 50-90%. Компанії, офіси яких знаходяться в західних областях працюють без втрат, таких лише 5% [3].

Для того, щоб підтримати бізнес та населення, влада ввела кредитні канікули, тимчасово знизила податки для того, щоб народ зміг «триматись на плаву», та поступово відновити виробництво товарів та послуг. У період воєнних дій юридичним та фізичним особам-підприємцям, в яких оборот до 10

млрд грн, звільнили від сплати податку на прибуток і ПДВ, дозволили сплачувати єдиний податок, а саме 2% від обороту. Виключенням є гральний бізнес та виробництво алкоголю й цигарок. Також, держава з 1 березня 2022 року і до кінця воєнного стану сплачуватиме ЄСВ за працівників, яких забрали на війну замість ФОПів II й III групи. Влада на час воєнного стану скасувала перевірки, щоб не заважати роботі бізнесу, але контроль за ціноутворенням та можливістю безготівкового розрахунку залишається. Під час війни у Верховній Раді України скасували акциз на імпорту бензину, скрапленого газу та дизелю. Також знизили ставку ПДВ для імпорту пального з 13% до 7 відсотків [4].

Уряд створив проєкт «єРобота», який допомагає українцям отримати гранти для відкриття чи відновлення бізнесу, розвитку підприємництва та навчання, створення нових робочих місць [5].

На основі проаналізованої інформації, можемо зробити такі висновки: війна негативно впливає на всі сфери розвитку країни, майже 50 % бізнесу не працює, високий рівень інфляції та безробіття. Для того, щоб хоч якось стабілізувати економіку, відновити виробництво товарів і послуг, знизити рівень безробіття, влада йде на зустріч підприємцям та населенню, шляхом зниження податків, веденням кредитних канікул та скасуванням перевірок, також допомагає отримати гранти на відкриття чи відновлення бізнесу.

Список використаних джерел

1. Стан та потреби бізнесу в умовах війни: результати опитування. Реанімаційний Пакет Реформ. URL: <https://cutt.ly/Z8P8YRS> (дата звернення: 27.02.2023).
2. Дикань В. Л., Шраменко О. В. Стратегічні орієнтири державного регулювання суб'єктів малого та середнього бізнесу. Стратегічні аспекти управління конкурентоспроможністю підприємств у цифровому економічному просторі : колективна монографія / за ред. д.е.н., проф. Ареф'євої О.В. Київ : ФОП Маслаков. 2019. С. 47-55.
3. Економічна правда. Бізнес в умовах війни: хто зазнав найбільших втрат та як відновлюються підприємства. Економічна правда. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/03/23/684549/> (дата звернення: 27.02.2023).
4. Податки під час війни. URL: <https://tr.tax.gov.ua/media-ark/local-news/print-581820.html> (дата звернення: 10.02.2023).
5. єРобота: Гранти від держави на відкриття чи розвиток бізнесу | Міністерство економіки України. Just a moment. URL: <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA> (дата звернення: 27.02.2023).

Abstract: analyzed the impact of war on business and the economy, the country as a whole, and itself: a huge investment in social capital and production potential, high levels of inflation and unemployment, subsidization of the increase in production.

Keywords: war, business, inflation, taxes, support, isWork.

Науковий керівник:
Мікуляк К. А.,
асистент кафедри
фінансів, банківської справи та страхування,
Миколаївський національний аграрний університет

ІНФРАСТРУКТУРНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Ткачук Андрій Миколайович,

здобувач вищої освіти, спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: досліджено основні аспекти інфраструктурного забезпечення на сьогодні, виявлено його низький рівень розвитку та вплив на аграрний сектор економіки, що супроводжується негативним аспектом.

Ключові слова: аграрний сектор, глобалізація, інфраструктура.

Глобалізація стала на сьогодні важливим елементом функціонування сучасної світової системи, що впливає на подальший розвиток людства. Її вплив зосереджений й на таку галузь, як аграрний сектор економіки України. Розвиток аграрного сектору сприяє взаємопов'язаності основних ринків збуту, зростанню світового попиту на національну продукцію, а також наявність людського потенціалу. Тому, постає необхідність неухильного розвитку інфраструктури аграрного сектору.

Можливість швидкого процесу взаємопов'язаності аграрного сектору економіки України з іншими сферами прискорить процес ефективності реалізації та руху сільськогосподарської продукції, а в умовах глобалізації, виступає головним чинником швидкості та масштабності продукції.

Питання інфраструктурних засад розвитку аграрного сектору в умовах глобалізації висвітлено у працях таких вчених: Хвічія-Дуве Г. Р. [1], Натха А. О. [2], Скрипник Н. Є. [2] та ін.

Сучасний інфраструктурний розвиток аграрного сектору України не має процесу формування його інформаційної інфраструктури. Так, однією зі складових економічної діяльності аграрного сектору виступає інфраструктурне забезпечення, як допоміжний елемент соціально-економічного розвитку. Його основна мета полягає не тільки в інноваційному розвитку аграрного сектору, але й в освоєнні більш стратегічних й тактичних цілей розвитку різних видів господарської діяльності.

Проте, на сьогодні інфраструктурне забезпечення аграрного сектору відстає у розвитку, прикладом чого є зниження рівня будівництва об'єктів інфраструктури та високий рівень їх зношеності, що супроводжується надмірними витратами на утримання та експлуатацію інфраструктурних мереж, відтак виникає погіршення якості.

Крім того, на сьогодні інфраструктурна діяльність негативно впливає на рівень екологічної безпеки, наслідком чого є гальмування всіх інших сфер, що є основною причиною оновлення та розвитку інфраструктурного забезпечення аграрного сектору.

Інфраструктурне забезпечення багатьох розвинених держав світу є найважливішою компонентою економіки ринкового типу, що за своїм характером, обсягами й масштабами, залученого ресурсного потенціалу у створенні національного валового доходу об'єднує світові господарські системи та визначає умови розвитку постіндустріального суспільства [1].

Отже, підвищення ефективності діяльності аграрного сектору вимагає впровадження інновацій та ресурсів у розвиток інфраструктури, що забезпечить надалі ефективний розвиток та діяльність не лише в аграрному секторі, але і в усіх інших сферах України.

Однією з головних проблем є недорозвиненість інфраструктури аграрного сектору, що має значний негативний вплив на глобальну екологію, а отже постає питання у знаходженні інноваційних підходів щодо зменшення негативного впливу в першу чергу на екологію України.

Список використаних джерел

1. Хвічія-Дуве, Г. Р. Управління розвитком інноваційної інфраструктури підприємств аграрного сектора економіки України. *Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису*. 2020 р. С. 25.
2. Натха А. О., Скрипник Н. Є. Вплив глобалізації на аграрний сектор економіки України: проблеми та прогнози. *Формування ефективної моделі розвитку підприємства в умовах ринкової економіки* : матеріали міжнар. наук.-практ. конфер., м. Житомир, 2-3 листопада 2017 р. С. 198.
3. Горлачук М.А. Агропродовольчий ринок в умовах глобалізації: світовий досвід регулювання та інфраструктурно-інституційного розвитку. *Інноваційна економіка*. 2019. № 5-6. С. 46-55.
4. Надвиничний С.А. Економічний розвиток аграрної сфери України : дис. кан. д-ра екон. наук: 08.00.03. Миколаїв, 2019. 47, 94 с.

Науковий керівник:

Мікуляк К. А.,

асистент кафедри фінансів,

банківської справи та страхування.

Миколаївський національний аграрний університет

СЕКЦІЯ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНИХ, ФІЛОСОФСЬКИХ ТА СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ НАУК»

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ КРИПТОВАЛЮТ

Польовий Андрій Миколайович,

здобувач вищої освіти спеціальність 071 Облік і оподаткування

Акімова Анна Олександрівна,

здобувач вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** у науковій роботі розглянуто сутність криптовалюти, яка останній час почала все більше входити у економічний кругообіг. Визначено види криптовалют їх переваги та недоліки. Проаналізовано ситуацію, що склалася в Україні на ринку криптовалют та окреслимо перспективи розвитку країни в сфері електронних валют використовуючи приклад Казахстану. Зроблено висновки і прогнози щодо такої електронної валюти як криптовалюта.*

***Ключові слова:** криптовалюта, біткойн, лайткоїн, онлайн-сервіс, валюта, бізнес, електронна валюта.*

Стрімкий розвиток інформаційних технологій трансформує сучасну економічну систему. Динамічний розвиток ІТ-технології та інформаційної економіки активізували пошук пропозицій нових видів фінансових інструментів на основі інформації. Таким новим інструментом для нас стала електронна валюта.

Криптовалюта – це цифрова платіжна система, яка не покладається на банки для перевірки транзакцій. Це однорангова система, яка дозволяє будь-кому та будь-де надсилати й отримувати електронні платежі. Замість того, щоб бути фізичними грошима, які переносяться та обмінюються в реальному світі, платежі в криптовалюті існують виключно як цифрові записи в онлайн-базі даних, що описують конкретні транзакції. Коли ви переказуєте кошти в криптовалюті, транзакції реєструються в загальнодоступній книзі. Криптовалюта зберігається в цифрових гаманцях. Свою назву криптовалюта отримала через використання шифрування для перевірки транзакцій з метою шифрування є забезпечення вищого рівня безпеки. Це означає, що вдосконалене кодування бере участь у зберіганні та передачі даних криптовалюти між гаманцями та публічними книгами [1].

У світі існує понад 1,7 тисячі віртуальних валют. Більше 600 з них є активними, а ціна близько 30 валют є понад 1 мільярд доларів. Інтерес до віртуальних валют різко зріс після досягнення рівня капіталізація Bitcoin \$ 1 млрд. Найбільш відомі з них є: Bitcoin, Litecoin, Primecoin, Freicoins [3].

Bitcoin або біткоіни (BTC) – це перша криптовалюта, створена в січні 2009 року невідомою людиною або групою людей, які назвали себе Сатоші Накамото. Біткойн називають «електронним золотом». Курс біткойна постійно коливається. Станом на 27.10.2022 р. він становив 20 576,40 доларів США за

один біткойн. Ліміт емісії монет становить 21 мільйон. Bitcoin можуть використовуватися для обміну на товари або послуги у суб'єктів, які їх визнають. Обмін на класичні валюти відбувається через онлайн-сервіс обміну цифрових валют, інші платіжні системи або обмінні пункти. До ряду переваг Bitcoin можна віднести: відкритий код криптовалюти, безмежні можливості транзакцій, пірінгова мережа криптовалюти і відсутність інфляції, оскільки кількість монет в цій системі зростає з певною швидкістю, яка повинна збігалася зі швидкістю видобутку золота на планеті [3].

Litecoin або лайткоїн (LTC) як електронна валюта з'явилася в жовтні 2011 року. Її творцем є колишній співробітник Google – Чарлі Лі. В якості основи своєї валюти він намагався зіставити її ціну на біржі криптовалют з ринковими цінами на срібло. Тому лайткоїни називають «електронним сріблом».

Ліміт випуску монет – 84 мільйони праймкойнів (XPM): праймкойн є модифікованою копією біткойна. Його було запущено без попередньої генерації блоків 7 липня 2013 року. Валюту розробив Санні Кінг, який також створив інші відомі криптовалюти. Основна його відмінність – корисність обчислень. Система обчислює прості числа, включаючи послідовності Каннінгема.

Freicoін або Freicoін (FRC): валюта, створена на базі біткойна в 2013 році. Мета Freicoін - вирішити одну з проблем сучасних грошей, засновану на тому, що інвестори часто накопичують валюту замість того, щоб інвестувати її. Ця проблема може дестабілізувати ціни та сповільнити економічне зростання. Обмежений випуск монет в 100 мл [3].

Bitcoin перша криптовалюта, яка була створена в 2009 році. Bitcoin можуть використовуватися для обміну на товари або послуги у суб'єктів, які їх визнають. Обмін на класичні валюти відбувається через онлайн-сервіс обміну цифрових валют, інші платіжні системи або обмінні пункти. До ряду переваг Bitcoin можна віднести: відкритий код криптовалюти, безмежні можливості транзакцій, пірінгова мережа криптовалюти і відсутність інфляції, оскільки кількість монет в цій системі зростає з певною швидкістю, яка повинна збігалася зі швидкістю видобутку золота на планеті [3]. Комісія з торгівлі товарними ф'ючерсами США офіційно оголосила біткоїн біржовим товаром, а іспанська компанія Bitchain спільно зі стартапом ChipChar працюють над створенням великої мережі банкоматів для купівлі-продажу криптовалют [3].

В 2021 році в Україні прийнято Закон «Про віртуальні валюти», який дозволяє легалізувати ринок криптовалют в Україні. Зокрема, документом передбачено, що криптовалюта та криптоактиви стануть об'єктами цивільних прав, закон додатково визначає правове становище учасників ринку та користувачів у сфері віртуальних активів та закріплює основні принципи державної політики у сфері віртуальних активів. Іншими словами, Україна офіційно заклала основу для створення «чітких правил гри» на ринку криптовалют. Прийняття закону, безумовно, вселяє оптимізм, адже сьогодні Україна має величезний потенціал у сфері криптовалют. Згідно з даними американської аналітичної компанії Chainalysis, у 2021 році наша країна посіла четверте місце в глобальному індексі прийнятності криптоактивів. За

оцінками Мінцифри, орієнтовний добовий обіг криптовалюти в Україні становить приблизно 1 мільярд гривень, і в 2020 році ми увійшли в топ-10 країн з найбільшим заробітком на біткоїнах. Тобто українці вміють працювати з криптовалютою, вміють на ній заробляти, але все це поки що існує в такій собі «сірій зоні», коли криптовалюта офіційно не дозволена, але навіть не заборонена [2].

В Україні немає чітких правил, гарантій для учасників ринку, можливості для них законно відстоювати свої права на віртуальну власність у судах. Як наслідок, країна не є привабливою для іноземних інвесторів з точки зору ринку криптовалют. Прийнятий закон має змінити стан речей. Це важливий крок, який сприятиме подальшому розвитку української економіки, залученню іноземних інвестицій та позиціонуванню України як сильної ІТ-країни. Сьогодні ми маємо бути прагматичними, мислити стратегічно і дивитися на два-три кроки вперед. Марно заперечувати, що майбутнє за розвитком ринку цифрових грошей [2].

Ситуація, що склалася в нашій країні та світі, негативно вплинула на фінансові ринки та національні валюти, що дало зрозуміти, що традиційні інвестори та корпоративні клієнти стали помітно більше цікавитися цифровими активами. За прогнозами засновника найбільшої у світі криптобіржі Binance Чанпенга Чжао, у майбутньому вартість біткойна може зрости до 100 тисяч доларів. Не намагатися на ньому грати, не створювати умови для розвитку криптовалюти, її майнінгу означає втрату колосальних можливостей. Більшість користувачів переконані, що криптовалюти – це така ж революція для фінансової системи, як Інтернет для сфери комунікацій. І цілком ймовірно, що через 10 років криптовалюта стане звичайною частиною нашого повсякденного життя – як смартфони, супермаркети чи автомобілі. Але виграють ті, хто заздалегідь побачить можливість і інвестує в потенціал криптовалют [2].

Україна вже зробила перші кроки в сферу криптовалют, але цього не достатньо. Ось наприклад країна Казахстан є одним із флагманів світової криптоіндустрії. Цей титул отриманий не просто так. У країні успішно працюють 17 майнінг-ферм, будується ще 6 дата-центрів. Інвестиції в криптовалютну індустрію вже сягають понад 200 млн доларів, а в найближчі три роки планують залучити ще майже 740 млн. Щомісяця в країні видобуваються криптовалюти на загальний обсяг 18-28 млн доларів. Розвиток майнінгової галузі для Казахстану означає залучення інвестицій, створення нових робочих місць, передачу технологій, використання надлишку електроенергії, зменшення частки сировини у ВВП і заміну її продуктом з високою доданою вартістю. Це фантастичні перспективи майбутнього економічного розвитку. І в цьому контексті Україна має переймати досвід не лише Казахстану, а й інших країн [2].

Країна, яка не стимулює технологічні зміни в економіці, не зацікавлена у навчанні та підготовці потужних кадрів, «пожирає» природні ресурси та використовує застарілі виробництва, з часом втрачає здатність конкурувати з іншими та швидко стає аутсайдером [2].

Тому розвиток криптовалютної індустрії надасть нашій країні чудові можливості та перспективи для зміцнення її економічних позицій. Легалізація криптовалюти є не лише першим, але й важливим кроком, який може сприяти побудові чіткої та прозорої системи ринку криптовалют. Цей процес дозволить транзакціям віртуальних активів вийти на відкритий ринок. Компанії, що спеціалізуються на криптоактивах, зможуть реєструвати бізнес, офіційно співпрацювати з банківською системою та залучати іноземні інвестиції, а місцеві блокчейн-спеціалісти зможуть розвивати екосистему проєктів в українській юрисдикції. При цьому держава отримує надходження до бюджету у вигляді податків з промисловості. У підсумку «виграють» усі. То чому б нам не скористатися такими можливостями? [2]

Криптовалюта — це електронна валюта, емісія якої заснована на криптографічних методах і схемі Proof-of-work. Дії працюють децентралізовано в розподіленій комп'ютерній мережі.

Основною метою було створити систему незалежних транзакцій, де електронний платіж відбувається без впливу зовнішнього регулятора, тобто без можливості скасування, блокування чи оскарження транзакції. Для роботи та захисту платежів використовуються криптографічні методи, при цьому інформація про транзакції не шифрується і завжди доступна у відкритому вигляді [3].

Аналітична компанія TechnologyStrategiesInternational прогнозує, що віртуальні валюти займуть усі світові ринки протягом наступних п'яти років. Організаціям, пов'язаним з фінансовою діяльністю, радимо підготуватися до майбутніх змін [3].

Список використаних джерел:

1. What is cryptocurrency and how does it work? URL: <https://www.kaspersky.com/resource-center/definitions/what-is-cryptocurrency> (дата звернення: 16.11.2022)
2. Тронь С.М. Легалізація криптовалюти: як Україні не прогавити свій шанс. 2021. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2021/09/23/678113/> (дата звернення: 08.11.2022)
3. Огляд цифрових криптовалют.URL: [:https://bankchart.com.ua/e_banking/statti/oglyad_tsifrovih_kriptovalyut#3](https://bankchart.com.ua/e_banking/statti/oglyad_tsifrovih_kriptovalyut#3) (дата звернення: 16.11.2022)

***Abstract:** the scientific work examines the essence of cryptocurrency, which has recently begun to enter the economic circulation more and more. Types of cryptocurrencies, their advantages and disadvantages are defined. We have analyzed the situation that has developed in Ukraine on the cryptocurrency market, and we will outline the prospects for the country's development in the field of electronic currencies using the example of Kazakhstan. Conclusions and forecasts have been made regarding such electronic currency as cryptocurrency.*

***Keywords:** cryptocurrency, bitcoin, litecoin, online service, currency, business, electronic currency*

Науковий керівник:

БІЛЧЕНКО О.С.,

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук

Миколаївський національний аграрний університет

ЯК ВІЙНА В УКРАЇНІ ВПЛИВАЄ НА ЕКОНОМІКУ ПОЛЬЩІ

Бардовська Дар'я Сергіївна,

здобувач вищої освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** у науковій роботі детально розглянуто різні економічні чинники Польщі сьогодення. Та спрогнозовано подальший розвиток економіки на майбутнє.*

***Ключові слова:** економіка, інфляція, іммігранти, криза, мігранти, війна, пенсія.*

Починаючи з 2014 року Польща прийняла приблизно 1-2 млн іммігрантів з України. Більшість із них були економічними мігрантами, які приїхали до Польщі, щоб працювати. Ця безпрецедентна для історії сучасної Польщі хвиля імміграції була спричинена високим попитом на робочу силу, відносно легкою процедурою отримання короткострокового дозволу на роботу та проживання, а також початком військового конфлікту та економічною кризою в Україні. Іммігранти цієї хвилі вирізняються тим, що шукають роботу у різних секторах не обмежуючись сільським господарством, як це переважно було раніше. Частка зайнятості в аграрному секторі впала, натомість у сфері послуг – зросла з 20% до більше ніж 50% [1].

Близько 80% українців обирають для роботи Польщу, оскільки вона залишається найбільш зрозумілою у плані роботи, економічні мігранти мають вже досвід, а також знайомих чи родичів, а сама країна є близькою культурно для українців. Ще біля 10% їдуть заробляти у Чехію, решта - в Німеччину, Голландію, Румунію, інші країни ЄС.

У жовтні 2022 року кількість виїздів до Польщі перевищує кількість повернень в Україну в середньому на 3-5 тис громадян України в день.

Більше стало виїжджати жінок працездатного віку, які цікавляться вакансіями в європейських країнах. Вони їдуть саме працювати, а не у пошуку безпечного притулку, бо часто залишають дітей вдома, для того щоб заробити.

Найбільше жінок виїжджає з Центральної та Західної України. Зараз, коли в Європі традиційно триває високий сезон виробництва на підприємствах, роботодавці мають для них різні пропозиції роботи [2].

Наразі центральною проблемою для Польщі є інфляція. У березні в роздрібній торгівлі вона уперше зросла з кінця 2000-х років до двозначного рівня - 10,9% у річному обчисленні з 8,5% у лютому. Це пов'язано насамперед з різким зростанням цін на бензин (зростання на 33,5% у річному обчисленні порівняно з 11,1% у лютому). Останній прогноз Центробанку країни передбачає, що споживча інфляція у 2022 році сягне 10,8%. У січні уряд тимчасово знизив ПДВ на газ, продукти харчування та бензин, щоб стримати зростання споживчих цін, а загальна інфляція впала до річних 8,5% у лютому з 9,4% у січні. Продовольча інфляція в Польщі, як очікується, зросте до 15% цього року через вплив зростання глобальних цін на сільськогосподарську продукцію та підвищення вартості добрив у виробництві.

Загалом польська економіка переживає тяжкі часи. Інфляція в Польщі зростає другий рік поспіль. В червні цього року тут зафіксували найвищий рівень інфляції за останні 24 роки - понад 15,6%.

Частково це наслідки внутрішніх проблем, частково пандемії коронавірусу в 2020-2022 роках. Ускладнює ситуацію війна по сусідству, зростання цін на енергоносії тощо.

Хоча безпосередні наслідки війни негативно вплинуть на зростання економіки Польщі цього року, будуть і деякі компенсаторні фактори. Уряд у Варшаві змінив фіскальну політику, знизивши ставки податку на доходи фізичних осіб, а приплив українських біженців збільшить витрати. "Державні витрати, безсумнівно, зростуть, у тому числі на освіту та охорону здоров'я. Ціни на споживчі товари та послуги у жовтні 2022 року в річному обчисленні зросли на 17,9%, а порівняно з попереднім місяцем ціни зросли на 1,8%.

У тривалій перспективі зміни, пов'язані з напливом біженців, можуть мати великий вплив на польський ринок праці. Як показує досвід 2014-2021 років, той факт, що мовні та культурні бар'єри незначні, полегшує вихід громадян України на внутрішній ринок праці Польщі. Припускається, що за дуже низького рівня безробіття у країні (3%) інтеграція новоприбулих біженців на польський ринок праці буде відносно ефективною. Зміни на ринку цього року можуть бути невеликими, адже більшість біженців з України - це діти, жінки та люди, старші 60 років, і їм потрібен час, щоб інтегруватися у ринок праці, але в середньостроковій перспективі біженці можуть мати позитивний вплив на перспективи зростання Польщі [3].

Європейська комісія зазначає, що серед іншого зростання цін на сировинні товари сприяло стійкому та помітному зростанню інфляції в останні місяці. Основними чинниками, що сприяють зросту інфляції, є високі ціни на енергоносії, дефіцит електроенергії та робочої сили, напружена ситуація з поставками. В економічному прогнозі, Єврокомісія також прогнозує рекордний рівень інфляції у 2022 році для всього ЕС і єврозони. Брюссель прогнозує, що у 2022 році інфляція досягне історичного максимуму на рівні 7,6% в зоні євро і 8,3% по всьому ЕС. У 2023 році цей показник має знизитися до 4,0% і 4,6% відповідно. Аналітики РКО ВР зазначили, що "цей рік буде відзначений високою інфляцією в ЕС, але у 2023 році буде краще". Представники банку повідомили, що "комісія прогнозує, що інфляція у Польщі у 2023 році буде найвищою серед країн ЕС" [4].

Міністр сім'ї Марлена Малонг неодноразово заявляла, що уряд працює над рішеннями, які б гарантували пенсіонерам дві додаткові виплати на рік: тринадцяту навесні та чотирнадцяту пенсію за вислугу років. Приблизно за тиждень пенсіонери отримають другу цього річ додаткову виплату – чотирнадцяту пенсію. Усе вказує на те, що це будуть останні гроші для цієї групи поляків цього року. Яка ж ситуація буде на наступний рік: яка очікувана індексація пенсій, додаткові виплати та – що не менш важливо – зростання вартості життя, сукупним показником якої є рівень інфляції. Інфляція в липні наблизилася до 16%. І, мабуть, найближчим часом буде в цих межах. На жаль для пенсіонерів, розмір індексації пенсій, відповідно до закону, визначається

двома факторами, пов'язаними зі статистичними даними минулого року: зростанням цін на споживчі товари та послуги та зростанням заробітної плати. Якщо нічого не зміниться, то з 1 січня слід очікувати індексацію пенсій приблизно на 13,5-14%. Це означає, що найнижча пенсія з нинішніх 1217,98 злотих зросте приблизно на 160-170 злотих і наблизиться до рівня майже 1400 злотих на місяць. Середня пенсія в 2023 році і з нинішніх приблизно 2400 злотих наблизиться до приблизно 2800 злотих [5].

Програма необхідних та добре підібраних державних інвестицій створює основу для розвитку польських підприємств та стабільної зайнятості працівників зі зростанням заробітної плати. Польські підприємці розуміють наміри уряду та доповнюють його дії своєю креативністю, амбіціями та працьовитістю. Така взаємодоповнюваність є гарною ознакою розвитку економіки Польщі.

Список використаних джерел:

1. Новини-політична критика. URL: <https://politkrytyka.org/2019/12/24/11-zrostannya-vvp-polshhi-zabezpechuly-ukrayinski-migranty/> (дата 24.12.2019)
2. Економічна правда URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/10/20/692873/> (дата 20.11.2022)
3. Економіка Польщі URL: <https://www.dw.com/uk/yak-viina-v-ukraini-vplyvaie-na-ekonomiku-polshchi/a-61447821> (дата 13.04.2022)
4. In Poland. Інформаційний портал Польщі. URL: <https://inpoland.net.pl/novosti/poland/inflyaciya-v-polshhi-u-2023-roci-bude-najjvishhoysered-kra%D1%97n-ehs/> (дата 16.07.2022)
5. Інформаційний портал Польщі. URL: <https://inpoland.net.pl/novosti/glawnoe/u-polshhi-bude-rekordna-indeksaciya-pensijj-shho-zminitsya-u-2023-roci/> (дата 18.08.2022)

***Abstract:** the scientific work examines in detail various economic factors of Poland today. But further development of the economy is predicted for the future.*

***Key words:** economy, inflation, immigrants, crisis, migrants, pension.*

Науковий керівник:

БІЛЧЕНКО О.С.,

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук
Миколаївський національний аграрний університет*

ФІЛОСОФІЯ ГОСПОДАРСТВА ТА ПРАЦІ

Крижова Вікторія Андріївна,

здобувач вищої освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: *Розглянуто господарство як основа людського життя, його значення та розвиток. Досліджено взаємозв'язок людини, філософії та праці. Виділено проблему науково-технічного прогресу і можливостей людини у сфері господарської діяльності.*

Ключові слова: *господарство, життя, агропромисловість, філософія, економіка, праця, діяльність, свідомість, технології.*

Нині господарство посідає значне місце не тільки в економіці, але й у повсякденному житті людства. Станом на сьогоднішній день наша країна потерпає від воєнних та терористичних дій зі сторони ворожої країни-сусіда, тому зараз практично майже уся економіка тримається на агропромисловості. Наше господарство має велике значення для усього світу, адже боротьба за їжу, у першу чергу, зближує людей різних країн з навколишнім середовищем та з усіма сферами життя людини. Щоденна боротьба за існування та прагнення оволодіти усіма аспектами природи з необхідністю і породжує саме господарство [1].

З одної сторони, філософія господарства стосується філософії, а з іншої сторони-соціальних наук, в основному політичної економії. За С. Булгаковим, проблема соціальних наук, так само, як і інших наук, полягає у тому, як на основі окремих досліджень досягти за допомогою методологічних конвенцій якщо не істини, то хоча б «крихти» істини. Чи можна назвати у такому разі методологію науки перешкодою на шляху до «справжнього» знання? Світ як господарство постає як предмет праці, відповідно, і як продукт праці. Здатність до праці є однією з характеристик живих істот, що виявляє «гостроту» їх життя. Повним життям може жити тільки той, хто здатен до праці, хто вміє працювати [2].

С. Булгакову належить перше систематичне викладення філософії господарства. Він розвинув підхід до розуміння економічних процесів, розроблений ще В. Соловйовим.

У світі, де економіка і мораль інтегровані, держава відіграє велику роль, як охоронець ідеалів, що запобігають загальному пануванню егоїзму. Однак, економічні закони не є абсолютними і не можуть самі по собі визначити соціальні процеси, міжособистісні та міжгрупові відносини. Триєдність держави, економіки та моралі є вертикальною, з моральною сферою на вершині. Той, хто перебуває в економічних відносинах, повинен діяти і працювати у загальних інтересах своєї справи, а не лише у власних інтересах. Метою праці у такому випадку є одухотворення матерії.

Господарство є не лише економічною діяльністю, але й творчою діяльністю по відношенню до природи. Людина керує силами природи і творить із них те, що їй треба, створюючи новий світ, нові емоції, нові знання та Красу. Цей «новий світ» розширюється поколіннями, особливо тими, що

захоплені цим творчим поривом. Людська творчість – це вдосконалення у знаннях, економіці, культурі та мистецтві. Вона вкорінена в автентичному залученні людини до святої Софії. Сенсом функціонування господарства є не створення життя, а його безпосередній захист. Саме так вважав С. Булгаков [1].

Існує один важливий елемент економічної діяльності людини, який наближає суспільство до ідеального стану – свобода. С. Булгаков представляв свободу як індетермінізм і некаузальність та абсолютну темпоральність, здатність ініціювати причинність від самого себе. Звідси випливає висновок, що справжня свобода належить лише Духу, яка виражається у творчості [4]. С. Булгаков зазначав, що господарство – це творчість, синтез свободи та необхідності, і що саме тому політична економія до кінця не відображає дух економіки. Вона не відображає дух економіки тому, що економіка сприймається політекономією лише як сфера механічних закономірностей.

Ю. Осипович – лідер школи господарської філософії, мав іншу думку стосовно економіки та господарства у цілому, попереджав про переоцінку людиною своїх можливостей у сфері господарської діяльності. Іншими словами науково-технічний прогрес за останнє століття справив глибокий вплив на світогляд людини. За словами Ю. Осипова, світогляд людини є "деміургом", іншими словами – породжувана світоглядом ілюзія могутності є "деміургом". На жаль, це дуже сильно впливає на нашу здатність критично сприймати себе. Критично ставитися до себе і до наслідків своєї діяльності, і, зрештою, це може зіграти з нами усіма злий жарт [3].

Візьмемо, наприклад, економічні погляди А. Сміта та те, як він оцінював економічну поведінку людини у цілому. Економіст вважав, що людині притаманна природна схильність обмінювати одне на інше. А. Сміт зазначав, що у моральній доктрині людині властива симпатія, а егоїзм і особиста вигода – в економічній доктрині. Він відстоював ідею про те, що прагнення до особистої вигоди закладено у природі і що воно відповідає інтересам суспільства у цілому. На початку капіталістичної ери, коли виникла класична економічна теорія ринкової економіки, стверджувалась ідея важливості моралі для управління економікою, а також розглядався їх зв'язок, але при цьому тоді прийшли до парадоксального висновку, що ринок сам створює мораль і робить автономну мораль непотрібною. Хоча, здавалося б повинно було бути зрозумілим, що універсальні моральні цінності безсумнівно діють в економічній сфері та безпосередньо впливають на поведінку людей.

Історію людства можна розглянути з точки зору історичного розвитку праці та управління. Люди відчували безпосередній зв'язок з природою через працю, адже первісне суспільство ще не до кінця відокремило себе від природи. Поступово, однак, значення матеріального виміру та у цілому соціально-економічного сфери у житті людини стає більш зрозумілим і формується потреба у безпеці, комфорті, здоров'ї. Ці події збіглися з деякими іншими історичними: поділом праці (неолітична революція, а також, формуванням ранніх цивілізацій). На зміну найдавнішим типам господарської культури (полюванню, збиранню) прийшли скотарство та садівництво, а далі - аграрний розвиток та промислове виробництво [5].

Отже, кожна економічна епоха має свій моральний образ. Це одна з найважливіших складових економіки, яку буває важко визначити та ідентифікувати. Визначальними є людські цінності, переконання тощо. Стає зрозумілим, що будь-який технологічний розвиток не зможе вивести людство з глухого кута, якщо він не матиме достатнього гуманітарного підґрунтя. Філософія стверджує, що глобальні проблеми людства – це, по суті, великою мірою духовно-моральні проблеми. Щоб зберегти наше майбутнє, потрібен новий тип особистості. Така особистість повинна усвідомити свою глобальну відповідальність і зрозуміти, що їй потрібне існування, осяяне світлом великих моральних Ідей. Нова соціальна політика, заснована на цих моральних ідеях у межах своєї компетенції, повинна уникати довільних припущень, позбавлятися догматизму уявної науковості, повинна прислухатися до голосу Життя, а наука повинна допомагати їй у цьому.

Список використаних джерел

1. С.Н. Булгаков. Філософія господарства URL: <http://surl.li/faujld> (дата звернення 24.02.2023) .
2. Філософія господарства та соціальна політика С. Булгакова URL: <http://surl.li/faunl> (дата звернення 24.02.2023).
3. Осипов Ю.М. Епоха Постмодерна: в трьох частинах URL: <http://surl.li/fcgcz> (дата звернення 24.02.2023).
4. Философия в современном мире. Стратегии развития URL: <http://surl.li/fcgge> (дата звернення 24.02.2023).
5. Тойнбі А. Дж. Дослідження історії. Київ: Основи, 1995. Т.1. 614 с.

***Annotation:** the article examines the economy as the basis of human life, its importance and its development. The relationship between man, philosophy and labor. Scientific and technological progress and human capabilities in the field of economic activity. Freedom as an element of economic activity.*

***Key words:** economy, life, agriculture, philosophy, economy, labor, activity, consciousness, technology.*

Науковий керівник :

Марущак О.В.

*канд. філос. наук, старший викладач
кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет*

ФІЛОСОФІЯ ЕКОНОМІКИ ЯК ГАЛУЗЬ СОЦІАЛЬНОГО ЗНАННЯ

Політікіна Інна В'ячеславівна,

здобувач вищої освіти спеціальності 071 Облік і оподаткування

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

Анотація: *Розглянуто розуміння сутності філософії економіки. Досліджено філософію економіки як галузь соціального знання.*

Ключові слова: *бізнес, філософія економіки, етапи формування філософії економіки.*

Протягом останніх двох десятиліть розвиток вітчизняної наукової думки характеризується зростанням інтересу до філософських проблем економіки. Робляться спроби зрозуміти причини економічної кризи у нашій країні і пояснити природу процесів, що відбуваються в економіці - важливій сфері людського буття.

Філософія економіки розкриває онтологічний зміст основних економічних категорій («власність», «господарство», «виробництво», «праця», «гроші», «економічна свобода», «потреби», «економічна конкуренція» тощо), які за своєю суттю і значенням виходять за сферу економіки і тяжіють до філософії, оскільки саме людина формує і розвиває економіку: працює, заробляє, проявляє економічну ініціативу, володіє економічною свободою, витрачає, забезпечує, задовольняє потреби, накопичує тощо. Економіку наскрізь пронизує антропологічний (людський) вимір, бо вона, врешті-решт, твориться, розвивається людиною та заради людини. Відповідно філософія економіки намагається виявити та дослідити антропологічний аспект економіки [1].

Філософський підхід спрямований на з'ясування ставлення людей до споживчих благ і цінностей. Завданням філософії економіки є формулювання вищих соціальних і духовних потреб людини:

- філософія економіки намагається з'ясувати специфіку та сутність економічного буття людини, те значення яке надається господарюванню людьми, сучасною епохою (онтологічна функція філософії економіки);

- філософія економіки визначає соціальну взаємозалежність розподілу та кооперації різних видів людської діяльності, перспективи її зміни та задає "осі координат" у розвитку економічної реальності. Вона також задає "координати" розвитку економічної реальності;

- філософія економіки вибудовує орієнтири та цінності, завдяки яким людська особистість може визначити «моделі» своєї життєвої поведінки, господарської діяльності, створювати необхідні та різноманітні умови для свого існування та розвитку;

- критично осмислюючи теперішній стан економіки, філософія економіки спрямована на з'ясування її справжніх досягнень та позбавлення від суперечностей і недоліків, виявляє «больові точки» та намічає шляхи їх

подолання, загострює увагу на нових шляхах пізнавального пошуку. Таким чином, філософія економіки виконує функції критики, проблематизації та тематизації;

- філософія економіки наголошує на духовних "вимірах" економічних процесів та явищ. Вона акцентує увагу на тісному взаємозв'язку економіки з культурою, наукою, мораллю, ідеологією та філософією, а також намагається зрозуміти гуманістичну парадигму як систему економіки. Вона прагне зрозуміти систему економіки та її базові духовні засади[2].

На рівні буденної свідомості люди ще в давнину осмислювали навички і правила провадження економіко-господарської діяльності, замислювалися над проблемами власності, володіння, багатства, справедливості, розподілу благ тощо. Перші теоретичні узагальнення щодо господарської сфери з'являються у межах давніх релігійно-філософських учень про державу [3].

У перші десятиліття ХІХ століття, під час зміцнення вдосконалення буржуазних інституцій (капіталістичної приватної власності, свободи підприємництва, конкуренції) у Західній Європі гостро виступили мислителі, які піддали ці інституції жорсткій критиці й розробили проекти суспільства, позбавленого, на їх думку, експлуатації та гноблення. Загальною ідеєю, що об'єднувала цих теоретиків, була віра в силу знань, освіти, яка б була здатна впорядкувати економічні відносини й суспільне життя загалом на засадах рівності, справедливості й братерства.

Якщо загалом докапіталістичному суспільству була властива ідея стриманості й поміркованості у питаннях матеріального розвитку, то капіталістичний спосіб господарювання утверджує новий тип економічного мислення, що оперує категоріями грошей, капіталу, фінансового зростання. Значним етапом у розвитку філософії економіки є соціальна теорія і політекономічна концепція К. Маркса.

К. Маркс створив матеріалістичну концепцію суспільства, основу якого складає суспільне виробництво. Згідно з ученням К. Маркса, стрижнем соціального механізму розвитку капіталістичної економіки є класова боротьба пролетаріату і буржуазії, основу якої становить протилежність класових інтересів у сфері відносин власності на засоби виробництва, а відповідно і політичної влади.

Отже, філософія економіки — це галузь соціального знання, що досліджує філософські аспекти розвитку та функціонування економіки як системи, філософські засади економічного буття людини та суспільства. Філософія економіки претендує на узагальнене знання про господарський порядок, сутність і походження економічних процесів та явищ; прагне дати повне філософське осмислення економічної діяльності людини. Заслугою марксизму у розвитку філософії економіки є ідея взаємозв'язку матеріально-виробничої сфери та соціальної структури суспільства. В економічній сфері розкривається образ особистості як головної продуктивної сили суспільного виробництва, людини-працівника, у соціальній сфері особистість постає у всій повноті соціальних відносин з іншими людьми.

Список використаних джерел

1. Базилевич В. Д. Філософія економіки. Історія : монографія / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ: Знання, 2011. 927 с.
2. Глушко Т. П. Філософія економіки у структурі сучасної гуманітарної освіти. Київ: Науковий світ, 2008. 212 с.
3. Бодрова В.Г., Бистрякова І.М., Валуйський А.А. Введення у філософію економіки: навч. посіб. Київ : КНТЕУ, 2002. 382 с.

Annotation: The understanding of the essence of the philosophy of economics is considered. The philosophy of economics is studied as a branch of social knowledge.

Key words: business, philosophy of economics, stages, formation philosophy of economics.

Науковий керівник :

Марущак О.В.

канд. філос. наук, старший викладач
кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет

УДК 664.951.4

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АСОРТИМЕНТУ РИБНИХ КОНСЕРВІВ В ТОРГОВЕЛЬНІЙ МЕРЕЖІ м. ЖИТОМИРА В ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

**Габрисюк Ольга Андріївна, Волошин Андрій Сергійович,
Галицький Сергій Юрійович, Мельник Любомир Вікторович,**
здобувачі вищої освіти спеціальності
207 «Водні біоресурси та аквакультура»,
Поліський національний університет
м. Житомир, Україна

Анотація: досліджено особливості формування асортименту рибних консервів в торговельній мережі м. Житомира.

Ключові слова: рибні консерви, асортимент, заклад торгівлі, види риб, товарні групи, тара, ціна.

Рибні консерви – це продукти з риби та іншої сировини, спеціально оброблені, укладені в банки з різного матеріалу та різної ємкості, герметично закупорені і стерилізовані (пастеризовані). Рибні консерви мають високі споживні властивості, які визначаються насамперед видом, а відповідно – і хімічним складом риби, з якої вони виготовлені. Основною сировиною для виготовлення рибних консервів зазвичай є жива, охолоджена або морожена риба майже всіх родин, насамперед - тріскові, ставридові, оселедцеві, скумбрієві, камбалові, коропові, лососеві та ін.

Найважливішим принципом формування асортименту товарів є забезпечення попиту населення. У зв'язку з цим асортимент товарів повинен мати достатню широту і глибину (1). Одним із принципів формування товарного асортименту на підприємстві роздрібної торгівлі є забезпечення його стійкості, що особливо важливо, коли йдеться про продовольчі товари. Стійкий асортимент дозволяє забезпечити безперебійне та ритмічне товаропостачання

підприємства та стабільне задоволення попиту споживачів не залежно від факторів, що впливають на його коливання та зміни.

Широта та глибина асортименту товарів як на складах роздрібного підприємства, так і на його полицях (в торговому залі тощо) залежатиме від асортиментного профілю торговельного закладу, розміру площ, відведених під розташування товарних груп та підгруп, площі та облаштування складських приміщень, стану пропозиції та попиту на ринку та інших факторів (2).

Метою роботи було дослідження особливостей формування асортиментного ряду рибних консервів в різноманітних торговельних закладах м. Житомира в період військових дій в Україні, а об'єктом – рибні консерви різних груп та підгруп, виробники та імпортери рибних консервів, торговельні заклади, які здійснюють реалізацію рибних консервів в м. Житомирі. Дослідження проводились в різноманітних торговельних закладах м. Житомира протягом року – з кінця лютого 2022 р. до початку березня 2023 року.

Результати досліджень. Проведеними дослідженнями встановлено, що в умовах військового стану в Україні на товарний асортимент та реалізацію рибних консервів в торговельній мережі м. Житомира впливали ряд чинників, а саме:

- ажіотажний попит на консервовані м'ясні та рибні товари на початку військових дій (кінець лютого - березень 2022 р.);
- падіння купівельної спроможності населення, особливо в весняно-літній період 2022 року та зміна споживчих настроїв та уподобань покупців рибних товарів, в тому числі - консервів;
- перманентне коливання чисельності населення, зміна його вікової та соціальної структури;
- зменшення виробництва рибних консервів, як з власної, так і з імпортованої рибної сировини, перш за все – в регіонах бойових дій та на прилеглих до них територіях на Сході та Півдні України;
- зміни в структурі країн-імпортерів в Україну рибних консервів та сировини для їх виготовлення.

Найвужчим асортимент рибних консервів в усіх торговельних закладах міста (гіпер- та супермаркетах, магазинах, торгівельних лотках та точках продажу на продовольчих ринках) був на початку - в середині весни 2022 року, коли в торговельних закладах практично повністю були реалізовані наявні товарні запаси рибних консервів нижчого та середнього цінового діапазону, перш за все – в томатному соусі, рибо-овочеві (як найбільш дешеві та популярні) та в меншій мірі – рибні консерви в олії та натуральні рибні консерви. В окремих торговельних закладах, перш за все – на ринках та в невеликих магазинах на полицях в цей час залишались шпроти (переважно виробництва країн Балтії, як правило, більш дорогі), натуральні консерви та консерви в олії риб родин лососеві, ставридові, скумбрієві – тобто ті, які відносяться до середнього цінового діапазону, а також делікатесні рибні консерви (печінка тріски, ікорна продукція, перш за все – червона ікра), тобто товари вищого цінового діапазону.

З кінця весни - початку літа 2022 р. з торговельних закладів міста поступово почали зникати будь-які рибні консерви виробництва Росії, а з осені 2022 року в торговельній мережі вони практично відсутні. Виняток становлять ікорні консервовані товари (ікра лососевих риб), які знову з'явилися в окремих торговельних закладах в кінці 2022 - на початку 2023 року.

З літа 2022 р. практично в усіх торговельних закладах Житомира почалось поступове розширення асортименту рибних консервів практично усіх товарних груп та підгруп. Розширення відбулось за рахунок збільшення імпорту рибних консервів виробництва країн Євросоюзу – завдяки як прямим поставкам закордонних виробників, так і поставкам, які здійснюють українські імпортери рибних консервів та сировини для них. Найбільш широко з країн-імпортерів рибних консервів представлені: Польща, Ісландія, країни Балтії, Болгарія, Іспанія та Італія; епізодично – Таїланд, Німеччина, Мароко, Хорватія, Чехія та Словаччина та деякі ін.

Наразі, станом на кінець зими 2023 р., асортимент рибних консервів в торговельній мережі м. Житомира достатньо широкий і глибокий та налічує близько сотні різноманітних видів всіх груп та більшості з існуючих підгруп. Найширший асортимент спостерігається у гіпермаркетах («Метро», «Ашан») та супермаркетах: «Сільпо», «Фуршет», «ЕКО-маркет», «АТБ-маркет», дещо менший – в продуктових магазинах та найвужчий – в торгових точках на ринках (3). Досить широкий – до 30 найменувань рибних консервів всіх груп та підгруп асортимент наявний в магазинах преміум-класу, наприклад «Марціпан. Гастрономія преміум», проте представлений він переважно товарами вищого цінового діапазону – як за рахунок високої якості представлених в них рибних товарів, переважно імпортованих, так і за рахунок властивої таким торгівельним закладам цінової «іміджевої» надбавки. Найменша кількість видів рибних консервів (від декількох до 2-3-х десятків) характерна для торговельних точок на ринках міста, до того ж, вони, як правило, належать до нижчого та середнього цінового діапазону.

Більшість видів рибних консервів в торговельних закладах м. Житомира упаковані в стандартну жерстяну, зрідка алюмінієву тару масою нетто 230 - 240 г (типову і таку, яка найкраще реалізовується для більшості вітчизняних рибних консервів), а також в тару масою нетто від 80 - 100 до 110 - 160 г (натуральні рибні консерви, паштети, ікорна продукція). Зрідка, переважно для рибних консервів середнього та вищого цінового діапазону, зустрічається металева або скляна тара масою нетто до- або дещо більше 1000 г, проте вартість таких рибних консервів висока (від 300 - 400 до 600 - 700 грн. і більше), що значно впливає на споживчий попит на них.

Список використаних джерел

1. Rodyna, T.G. (2007). Commodity research and examination of fish products and seafood: a textbook. *Moscow: Academy.*
2. Melnyk T.Yu. (2020). Commodity science: a textbook (for students of economic specialties) Electronic edition. *Zhytomyr: Zhytomyr Polytechnic State University.*
3. Gabrysiuk O. A. (2022). Assortment of canned fish in the trade network of Zhytomyr. *Zhytomyr: Poliss National University, 176, 68-75.*

Анотація: *Peculiarities of the formation of the range of canned fish in the trade network of Zhytomyr were studied.*

Ключові слова: *canned fish, assortment, trading establishment, types of fish, product groups, packaging, price.*

**Науковий керівник,
Шульга Ігор Володимирович,
канд. с.-г. наук, доцент, доцент
кафедри біоресурсів, аквакультури та природничих наук
Поліський національний університет
м. Житомир, Україна**

СЕКЦІЯ «СУЧАСНІ КОМП'ЮТЕРНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ Й ОСВІТІ»

УДК 004.336

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ

Бенько Юлія Євгенівна,

здобувача вищої освіти спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: Розглянуто основні поняття та вимоги, що стосуються інформаційних технологій у банківській сфері.

Ключові слова: банківська система, інформаційна система, автоматизована банківська система (АБС), інформаційні технології.

В останні роки банківська система нашої країни переживає бурхливий розвиток. Успішне функціонування банку суттєво залежить від використання сучасних наукових і комп'ютерних технологій. Будь-яка банківська система повинна мати можливість розширюватися та розвиватись, і не лише фірмою-розробником, а й силами спеціалістів банку. Надійність системи полягає в тому, що автоматизована база даних повинна забезпечувати роботу великої кількості користувачів, які одночасно можуть вводити документи (рахунки чи угоди), формувати звітність без будь-яких конфліктів, пов'язаних з одночасним доступом до даних.

Автоматизована банківська система (АБС) – це форма організаційного управління банком на базі широкого застосування нових інформаційних технологій [3].

Інформатизація банківської діяльності передбачає створення системи розрахунків для виконання великих та термінових платежів, системи безготівкових розрахунків за товари і послуги, електронного реєстру застав майна, електронної системи Центрального депозитарію державних цінних паперів тощо [1].

Банк є передусім фінансовою організацією, призначеною для отримання прибутку, тому витрати на модернізацію повинні бути співставні з передбачуваною користю від її проведення. Банківські операції пов'язані єдиною технологією їх виконання, а комп'ютерна їх реалізація здійснюється за принципом побудови інтегрованої системи. Інформаційний зв'язок полягає в тому, що всі складові системи працюють із спільною базою даних, що дає змогу уникнути дублювання, забезпечує цілісність та узгодженість даних [2].

АБС має відповідати якостям системи документообігу. Це означає, що порядок проведення операцій описується на рівні системи, котра реалізує надійний контроль, щоб працівники банку виконували лише те, що передбачено

їхніми посадовими інструкціями. Тобто виконавець на своєму робочому місці виконує лише операції над документами, переміщуючи ці документи з одного списку в інший. Усі потрібні при цьому облікові дії система здійснює автоматично. АБС має давати змогу кожному банківському працівникові своєчасно виконувати виробничі завдання, тобто вона має дозволяти швидко вводити клієнтські платежі, оперативно виконувати регламентні процедури [2].

Вимогою до інформаційних систем є забезпечення автоматизації міжфілійних розрахунків, тобто систем управління філіями. Кожний багатофілійний банк або велика компанія стикається з необхідністю автоматизувати й оптимізувати міжфілійні розрахунки. Спочатку цей напрям автоматизації був зорієнтований на сферу платежів. Однак платежі - тільки частина інформації, якою повинні обмінюватися філії як між собою, так і з головним офісом. Це вимагає поширення автоматизації міжфілійних розрахунків і на міжфілійний документообіг, а це передбачає обмін не тільки платіжними документами, а й, наприклад, заявками на конвертацію, видавання кредиту тощо. Філія також може відправляти в головний офіс первинні дані і агреговані показники для отримання зведеної звітності, а з головного офісу отримувати значення лімітів на проведення тих чи інших операцій, візи на видавання кредитів тощо.

Ще однією вимогою до інформаційних систем – є включення клієнтів у банківський документообіг. Спочатку системи типу Клієнт-Банк були зорієнтовані на передачу платіжних доручень у кредитну установу і відправлення витягів із рахунку з банку в офіс клієнта. Зараз система обміну фінансовими повідомленнями трансформувалась у комплексну систему взаємодії клієнта і банку (аналогічно зі змінами в самому банку – від автоматизації бухгалтерського обліку до автоматизації документообігу). До того ж більшість клієнтів активно пересуваються не тільки по країні, а й по всьому світу, і офісом у них іноді виступає переносний комп'ютер. Окрім того, комп'ютер може бути і не власним (припустімо, комп'ютер, установлений в Інтернет-кафе), а всі взаємодії здійснюються через глобальну мережу.

Отже, інформаційна система повинна забезпечити інтеграцію в єдиний інформаційний простір (єдиний документообіг із розподіленою обробкою даних) не тільки всіх підрозділів банку, а й усіх клієнтів за повним переліком наданих послуг.

Безпека та захищеність системи – є однією із необхідних вимог, що ставиться до АБС. За оцінками західних спеціалістів, навіть великий і стабільний банк збанкрутує, якщо він відкриває всю свою документацію. Тому АБС має бути захищена як усередині від можливих зловживань співробітниками банку, так і зовні від різного роду спроб розкриття банківської таємниці та шахрайства із його коштами. Необхідно додержуватись усіх обов'язкових мінімальних вимог щодо організації заходів із забезпечення інформаційної безпеки та кіберзахист зазначених в Положенні про організацію заходів із забезпечення інформаційної безпеки в банківській системі України [1], до того ж банк зобов'язаний сформувати підрозділ з інформаційної безпеки не менше як із двох працівників зі складу штатних працівників банку. Підрозділ

з інформаційної безпеки банку має безпосередньо підпорядковуватися відповідальній особі за інформаційну безпеку банку.

Таким чином, ми бачимо, що будь-яка банківська система являє складний комплекс, що об'єднує сотні окремих комп'ютерів [2].

Вкладаючи кошти в програмне забезпечення, комп'ютерне та телекомунікаційне обладнання та створення бази для переходу до нових обчислювальних платформ, банки, в першу чергу, прагнуть до здешевлення і прискорення своєї рутинної роботи та перемоги в конкурентній боротьбі. Тому нові інформаційні технології допомагають банкам змінити взаємовідносини з клієнтами та знайти нові засоби для отримання прибутку.

Список використаних джерел:

1. INFORMATION SYSTEMS AND TECHNOLOGIES IN THE BANKING SPHERE / a course of lectures for students of higher education with a bachelor's degree, 4th year "Finance and credit" full-time teaching / Moroz T.O. - No. 12 (2017)/ URL: http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2554/1/Informatsiyni_systemy_i_tekh_nolohiyi_u_bankivskiy_sferi.pdf
2. Syrtseva S. Digital Technologies in the Organizataon of Accounting and Control of Caiculations for Tax Liabilities of Budgetary Institutions / S Syrtseva, S Burlan, N Katkova, Y Cheban, T. PISOCHENKO, A. KSTYRKO // Special Issue: Impact of Current Trends in Social Commerce, Economics, and Business Analytics. – Vol. 39 No. 7 (2021). URL : <http://ojs.ual.es/ojs/index.php/eea/issue/view/318>
3. Automated banking system. URL: <https://uk.wikipedia.org>

***Abstract:** The main concepts and requirements related to information technologies in the banking sphere are considered.*

***Keywords:** banking system, information system, automated banking system (ABS), information technologies.*

Науковий керівник:

Кучмінова Т. С.,

канд. екон. наук, доцент кафедри
інформаційних систем і технологій

Миколаївський національний аграрний університет

УДК [33.025.26:631]-029:9(477)

ВПЛИВ КОЛЕКТИВІЗАЦІЇ НА СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ У 1928—1933 РОКИ

Супрунова Вікторія Андріївна

Здобувач вищої освіти спеціальності 201 «Агрономія»

Миколаївський національний аграрний університет

м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** Авторка характеризує процес запровадження колективізації на території УРСР. Розглядається вплив колективізації на становище сільського господарства України в 20-30-х рр. ХХ ст. та справжні наміри сталінського керівництва стосовно українського народу.*

***Ключові слова:** сільське господарство, сільськогосподарська продукція, колективізація, колгоспи, УРСР, Україна, розкуркулювання, голод.*

Процес колективізації в УРСР проводився в період між 1928—1933 рр., шляхом переформування селянських дворів та общин у колгоспи - колективні господарства, основною цілями яких було: ліквідувати «шкідливий буржуазний вплив» приватної власності, створити єдину систему народного господарства, повністю контрольованого владою, підвищити ріст сільськогосподарської продукції, що сприяло би росту економіки держави. Проте, реальний стан справ виявився зовсім інакшим: розкуркулювання, масові репресії, голод, розформування приватних фермерських дворів та господарств – це лише мала частина того, що випало на долю українських селян у період з 1928—1933 рр.

Планувалося переформувати приватні сільські господарства на колективні ще з 1917 року. Але, втілити в життя заплановане не давали різного роду фактори – такі як супротив селянства, нестача спеціалізованої сільськогосподарської техніки та споруд, дефіцит ресурсів (паливо, добриво, засоби захисту рослин, медикаменти тощо), а також відсутність достатньої кількості дипломованих спеціалістів у області сільського господарства. Тільки з 1925 р. уряд СРСР звернув особливу увагу на хід колективізації і після XV з'їзду КПРС, інтенсивність колективізації було підвищено [1].

Попри інтенсивну державну кампанію та велику кількість заохочувальних заходів, «добровільна» колективізація не було тепло прийнята серед селянства. На початок 1929 р., тільки 5,6 % українських господарств і 3,8 % орної землі були «колективізовані». Пізніше, «Укрколгоспцентр» змінив політику впровадження колективізації з добровільної на примусову. В результаті, До 1 жовтня 1929 р. план відносно створення колгоспів був перевиконаний на 239 %. В результаті 8,8 % орної землі було «колективізовано» [2].

Станом на початок жовтня 1931 р., було колективізовано 68 % селянських дворів, а також 72 % орних земель [2].

Після цього, в листопаді 1929 р., пленумі ЦК ВКП була прийнята постанова «Про підсумки і подальші завдання колгоспного будівництва». Згідно цієї постанови було направлено в колгоспи на постійну роботу та керівні посади приблизно 25 000 осіб, які у більшості своїй не мали спеціальної профільної освіти, а пройшли спеціальні короткотривалі курси, на яких увагу приділяли не стільки методам та технологіям ведення сільського господарства, скільки «ідеологічному програмуванню» [3].

10 грудня 1929 р., з'явився наказ про колективізацію худоби протягом 3-х місяців (тяглових тварин 100 %, великої рогатої худоби 100 %, свиней 80 %, овець і кіз 60 %). Це змусило багатьох селян забити худобу. На 1 січня 1930 р. частка колективізованих господарств збільшилася майже вдвічі (до 16,4 % загального числа господарств) [4].

Що цікаво, той невеликий відсоток селян, що були за колективізацію, у більшості своїй були бідними, як вони називали себе - «селянський комітет бідноти». Бідність і батрацтво стосовно заходів радянської влади і проведеному наступу на кулака здебільшого налаштовані співчутливо, схвалюючи заходи партії та радянської влади у цьому напрямі та беручи участь у практичній роботі з проведення їх у життя. Бідність і батрацтво у своїй більшості брали активну участь у проведенні хлібозаготівель. Біднота викривала захищений кулаками хліб і цим сприяла ходу хлібозаготівель.

У справжню хлібозаготівельну кампанію в усіх районах при кооперативах організовано групи із бідняцького активу із закупівлі хліба на подвір'ях. У деяких місцях біднота виявляла особливу активність у справі проведення хлібозаготівель, навіть особистим прикладом вивозячи на висипні пункти демонстративно надлишки хліба (Андріївський р-н, Геївка та Михайлівка). Відмічено багато випадків, коли біднота давала рішучу відсіч куркульським проявам, не даючи виступати їм на сходах проти заходів радянської влади, як, наприклад: в одному із сіл Андріївського р-ну на передвиборні збори з'явився кулак – голова церковної ради та попросив дати йому слово, а біднота не тільки не дала йому слова, але з шумом вигнала зі зборів.

Прояв невдоволення та антирадянських виступів з боку бідняцького прошарку безумовно спостерігається менше, і якщо десь такі виступи і бувають, то вони головним чином виходять від осіб з антирадянським минулим, які перебувають під впливом куркульського та заможного елемента, а також і тих бідняків, які вважають чинну їм допомога незначною [5].

Не оминула колективізація і миколаївську область. Активний наступ на так званого «куркуля» розпочався після XV партз'їзду, особливо в період екстраординарних заходів, в зв'язку з тимчасовими труднощами на хлібному ринкові, набув найбільш яскравого відображення на фронті хлібозаготівлі. Методи та форми щодо посилення здачі хліба на Миколаївщині були різноманітні не лише по окрузі взагалі, але зокрема в кожному районі, однак в основному вони виникали внаслідок виконання директив вищих органів.

За час ударної хлібозаготовчої кампанії (січень - червень 1928 р.) порушено 80 судових справ проти куркулів села та спекулянтів міста. Проти робітників кооперації за різні порушення та інших громадських організацій -

24 справи. Припинено 23 справи. Притягнуто до суду 97 чоловік. Засуджені: до позбавлення волі 39 чоловік, до примусових робіт та штрафів 22 чоловіка, умовно 1 чоловік, інші виправдані. Крім цього, група хлібних спекулянтів, млинарів були органами ДПУ заслані в адміністративному порядку.

Мали місце по окремих районах випадки масових обходів дворів куркульських господарств з метою виявлення наявних хлібних ресурсів, і, коли останні знаходились, то ці залишки вилучались в розмірі, визначуваному уповноваженими РВКів та сільрад, які проводили цю роботу, причому в зазначеній операції брали участь біднота та батрацтво села. Були випадки, коли міліція за допомогою бідноти виявляла залишки хліба у куркулів, які відправлялись на зсипні пункти, залишивши власнику необхідну частину зерна для засіву та харчування. В окремих районах були випадки, коли уповноважені по хлібозаготівлях відбирали від заможного селянства, зокрема куркулів, спеціальні підписки про обов'язкову здачу ними лишків хліба державі, з оголошенням, що в випадку невиконання будуть лічитись як вороги радвлади. Такі підписки підписувались і хліб вивозився. Були випадки арештів та затримання під сторожею по декілька днів тих з куркулів, які відмовлялись від здачі хліба [5].

Отже, беручи до уваги усе перераховане, не залишається жодних протиріч стосовно впливу колективізації на українське село. Великою ціною, але радянська влада досягла запланованих цілей. Розплачувалися звичайні люди, які своїми силами та працею заробляли собі на життя, аби «завтра» до них прийшли, звинуватили у куркульстві та відібрали усю худобу та землю, що належала їм по праву.

Список використаних джерел

1. Колективізація і голод на Україні: 1929-1933. Збірник матеріалів і документів. АН України. Інститут історії України та ін.: Упоряд.: Г. М. Михайличенко, Є. П. Шаталіна; Відп. ред.: Кульчицький С. В. Київ: Наукова думка, 1992. 736 с. Додатки: 643-733 с.

2. КПРС у резолюціях й рішеннях з'їздів, конференцій та пленумів ЦК, 8 вид., ч. 4 [Електронний ресурс] Режим доступу : https://archive.org/details/KPSS_v_rezoliutciiakh_i_resheniakh_syezdov_konferentciy_i_plenum_ov

3. С. Кульчицький, Проблема колективізації сільського господарства в сталінській «революції зверху», Проблеми Історії України факти, судження, пошуки, № 12, 2004, С. 21-69

4. № 1 Зі звіту Ізюмського окрвиконкому ВУЦВКу про хід хлібозаготівлі й політику "Наступу на куркуля" після XV з'їзду ВКП(б), 9 січня 1929 р. Секретно [Електронний ресурс] Режим доступу : <https://web.archive.org/web/20131021212629/http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1929.php>

5. З звіту миколаївського окрвиконкону ВУЦВКу «Про примусові методи хлібозаготівлі й наступ на заможних селян», 2 лютого 1929 р. [Електронний ресурс] Режим доступу : <https://web.archive.org/web/20131021212629/http://www.archives.gov.ua/Sections/Famine/Publicat/Fam-kolekt-1929.php>

Abstract: *The author characterizes the process of introducing collectivization on the territory of the Ukrainian SSR. The influence of collectivization on the situation of agriculture in Ukraine in*

the 20s and 30s of the 20th century is considered. and the real intentions of the Stalinist leadership towards the Ukrainian people.

Key words: agriculture, agricultural products, collectivization, collective farms, Ukrainian SSR, Ukraine, decentralization, famine.

Науковий керівник:

Побережець Г.С.,

кан. іст. наук, ст. викладач

кафедри українознавства,

Миколаївський національний аграрний університет

м.Миколаїв, Україна

УДК 94(477)(092).1929/1959

Степан Бандера - терорист чи герой?

Шурова Олена Дмитрівна,

Здобувач вищої освіти спеціальності 162 «Біотехнологія та біоінженерія»

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** Постать Степана Бандери до сьогодні сповнена міфів та брехні. Він не був людиною ідеальною, за згадками деяких культурних діячів він був досить ідеологічним, фанатичним та надто амбітним. Він створював геніальні схеми та мав сильний вплив на національну свідомість українців. Хтось може ненавидіти його, хтось може вважати його героєм. Він любив Україну всім серцем.*

***Ключові слова:** Степан Бандера, держава, націоналізм, історія.*

Бандера був свідком відродження й розбудови Української держави. Можливо через це, у юного Степана було загострене почуття справедливості та бажання боротьби. З дитинства мав хворе серце та страждав від ревматизму суглобів, тендітний статурою та малий зростом (всього 162 см в дорослому віці) Степан хотів всім довести, що він сильний, він все може. Він загартував своє тіло з ранніх літ, відомо також про випадки само-екзекуцій. Він заганяв голки під нігті, бив себе металевими ланцюгами та ременем, так він посилював силу свого духу. Рідні лякалися таким жорстоким проявам з боку дитини, але якось вплинути на Степана було неможливо. У вересні або жовтні 1919 року Степан Бандера вступив до української гімназії у Стрию, де вчився до 1927 року. Стосунки з однолітками склалися дещо недобре. Він мав впертий характер та норов. Міг домалювати роги на портрет Пілсудського чи кинути бомбу-смердючку під час урочистих подій. У третьому класі (від 1922 р.) він став учасником Пласту; у Стрию був у 5-му пластовому курені імені князя Ярослава Осмомисла, а по закінченню гімназії — у 2-му курені старших пластунів «Загін Червона Калина» [1].

Якщо говорити про студентське життя генія, то слухачем він був не дуже, адже навіть на парі з профільної агрономії він був лише 1 раз за рік, а диплом так і не отримав через свою діяльність. Натомість юнак активно цікавився діяльністю націоналістів та був рядовим членом УВО. Згодом одразу після утворення ОУН, він написав заяву для вступу в організацію. Вже будучи

членом ОУН він займався розповсюдженням підпільної літератури та організував декілька масштабних пропагандистських кампаній. «Акція відродження могил Січових стрільців», «антиалкогольна кампанія» та «шкільна акція» - підняли авторитет Бандери в лавах ОУН. Його зацікавленість в справі була більш, ніж високою, він самовіддано працював над схемами провокацій. «Найбільше часу й енергії я вкладав у своєму студентському періоді в революційну, національно-визвольну діяльність.

Вона полонювала мене щораз більше, відсуваючи на другий плян навіть завершення студій. Виростаючи від дитинства в атмосфері українського патріотизму й змагань за державну самостійність України, я вже в гімназійному періоді шукав і знаходив контакт з українським підпільним, національно-визвольним рухом, що його в той час організувала й очолювала на Західньо-Українських Землях Революційна Українська Військова Організація (УВО). З її ідеями і діяльністю я познайомився частково через родинні зв'язки, а ще більш під час праці в підпільній Організації середньошкільників.» - ось так описав свій шлях до революційної діяльності сам Степан Бандера [2].

1936 року Бандеру разом з його 11 колегами судили через організацію атентату на польського міністра Броніслава Перацького, який вів політику проти українців. Перацький був легіонером, учасником боїв з українцями за Львів, міністром внутрішніх справ, відповідальним, серед іншого, за політику держави щодо національних меншин. Б.Перацький у 1930 році керував пацифікацією українців у Галичині, згодом, як міністр внутрішніх справ, був ініціатором каральних заходів щодо українського населення Лемківщини (Ліський повіт) 1931 року, а у 1932 році на Волині та Поліссі.

Постанова про вбивство Перацького була прийнята на спеціальній конференції ОУН у квітні 1933 року в Берліні, у якій брав участь від Проводу Українських Націоналістів (ПУН) полковник Андрій Мельник та інші, а від Крайової Екзекутиви ОУН — виконувач обов'язків крайового провідника Степан Бандера. План замаху розробив Роман Шухевич, проводив його у дію Микола Лебідь (Марко), загальне керівництво здійснював Степан Бандера. Атентат здійснив член Організації українських націоналістів (ОУН) Григорій Мацейко 15 червня 1934 на вулиці Фоксаль у Варшаві. Я не можу розглядати кожен справу, але варто згадати неоднозначну ситуацію з «Львівським погромом» (1 липня 1941 року).

У статті Івана-Павла Химки «Львівський погром 1941 року: німці, українські націоналісти та карнавальний натовп» говориться, що німці створили умови для початку погрому та заохочували його. Вони також масово розстрілювали євреїв, як під час, так і після погрому. Це не означає, що ОУН взагалі не причетна до вбивств та знущань над євреями. Двоє людей, котрі відігравали важливу роль у львівській міліції, ледве пережили масові вбивства в тюрмах НКВД. Один із них – Богдан Казанівський, якому Шухевич довірив призначення командира міліції у Львові; другий – Омелян Матла, котрого й призначив Казанівський [3].

Можна зрозуміти їх настрої й почуття за допомогою свідчень, даних ними на початку липня німецькій комісії із розслідування вбивств НКВД у Львові.

Матла був ув'язнений у тюрмі на вулиці Замарстинівській та у Бригідках. У Бригідках з ним поводитися особливо жорстоко. Зазвичай під час допитів над ним "працювало" двоє осіб. Після початку війни між Німеччиною та СРСР НКВД особливо лютувало. За його словами, більшість катів були євреями. У своїх офіційних заявах ОУН завжди ставили росіян на початок свого списку ворогів. Відтак зосередження уваги на насильстві проти євреїв у перші дні німецької окупації здається дещо аномальним. Ця аномалія найбільш вірогідно пояснюється спробою ОУН продемонструвати німцям, що вона поділяє їх антиєврейські настрої і що вона була гідна того, щоб їй довірили формування Української держави. Українські мемуаристи наголошують, що значну участь у насильстві брали поляки. За словами Костя Паньківського, оскільки поляки становили більшість люмпенізованого населення Львова, природно, що вони були тими, хто бив євреїв на вулицях. Паньківський та Євген Наконечний обидва писали, що польські погромники часто носили жовто-блакитні пов'язки, але їх можна було відрізнити за тим, як невпевнено вони говорили українською.

Цілком можливо, що польські злочинці використовували погром як нагоду для пограбування квартир євреїв, проте не випадково вони вирішили вбратися саме як українські міліціонери. Тобто можна зробити висновок, що роль Бандери у цій справі рівна 0, він не організував вбивства мирного населення, він не давав ніяких наказів. Також майже зразу після проголошення акту відновлення Української держави Степан Андрійович був заарештований німецькою владою [4].

Постать Степана Бандери до сьогодні сповнена міфів та брехні, в яку ми можемо вірити. Він не був людиною ідеальною, за згадками деяких культурних діячів він був досить ідеологічним, фанатичним та надто амбітним. Він створював геніальні схеми та мав сильний вплив на національну свідомість українців. Хтось може ненавидіти його, хтось може вважати його героєм.

Він любив Україну всім серцем, навіть занадто. Діяльність ОУН іноді була занадто жорсткою, але варто згадати ті часи. Епоха Бандери зробила його сильним та змусила стати еталоном та символом боротьби за свободу. Я не маю права засуджувати його вчинки та вважаю, що ніхто не має такого права. Він пройшов надто тяжкий шлях, який тепер проходить весь наш народ. Вивчаючи тему я відкрила постать Бандери з іншого боку. Людина, батько, чоловік, брат, син. Степан любив чай та грати в шахи. Він дуже любив своїх рідних, він втомлювався від постійної небезпеки та переїздів. Як будь-яка постать в історії мав почуття та переживання, тому для мене він більше герой, ніж терорист-нацист.

Список використаних джерел

1. Теміров, Богдан Юрійович. «Степан Бандера в радянській версії історії» Південний архів (історичні науки) 38 (2022): 90-94.
2. Частій, Руслан. Степан Бандера. Glagoslav Publications, 2020.
3. Крупач, Микола. «Національний герой» у ролі «класового ворога»: генеза художньо-пропагандистських МЕТАМОРФОЗ. «Українське літературознавство», 85.
4. Бут, О. М. Постать Степана Бандери у науковому та медійному просторах.

Abstract: *Stepan Bandera's post is full of myths and lies. He was not an ideal person, according to some cultural figures, he was rather ideological, fanatical and ambitious. He created generic schemes and had a strong influence on the national consciousness of Ukrainians. Someone may hate him, someone may consider him a hero. He loved Ukraine with all heart.*

Key words: *Stepan Bandera, state, nationalism, history.*

Науковий керівник:
БЕРЕЗОВСЬКА Тетяна,

*канд. іст. наук, доцент кафедри українознавства
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна*

УДК 623.428.1-029:09

ДИСТАНЦІЙНА ЗБРОЯ ДАВНІХ ЧАСІВ

Мішуровський Влад Віталійович,

**Здобувач вищої освіти спеціальності 162 «Біотехнологія та біоінженерія»
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна**

Анотація: *Україна зараз масово використовує технологічного нащадка катапульти у вигляді артилерії. В сучасній війні артилерія має ту ж саму роль – придушення або знищення військової сили супротивника, знищення його фортифікаційних споруд, прикриття піхоти або інших видів військ. За допомогою історії катапульти можна прослідкувати як саме використовували «дідуся» сучасної артилерії, як роль цих машин змінилась з часом, наскільки змінився принцип роботи, та сучасне їх використання.*

Ключові слова: *зброя, катапульта, середні віки, імперія, нащадки, походи.*

Після занепаду Західної Римської імперії в V ст. н.е. Європа поринула в початок Середньовіччя та феодального устрою, коли кожен феодал намагався підкорити як можна більше земель і надіти на себе корону правонаступника Риму. Тому багато технологій в Європі були забуті на довгі століття. У той час в основному використовували все, що змогли залишити після Імперії. Але використання катапульти франками або англосаксами не має в різних джерелах, тому можна сказати, що або в Ранньому Середньовіччі західні європейці не використовували катапульти античного зразка через дороговизну їх обслуговування та складність конструкції, або вони приймали участь в битвах дуже рідко, і згадки цього не дійшли до нас [1].

Та крім Європи розвивались й інші регіони. Наприклад, в Китаї була своя катапульта – мангонель. Вона відносилась до гравітаційних катапульти, які приводились у дію напругою через людську силу або за допомогою противага, а торсіонні та тенсіонні в Китаї почали використовувати набагато пізніше. Вона була винайдена приблизно між 5 та 3 віками до н.е. І в 6 столітті мангонель приносять до Європи авари, згідно «Чудесам Святого Дмитрія», які разом зі слов'янами напали на місто Тессалоніки, яке було у складі Східної Римської імперії, більш відома як Візантія. Вони атакували стіни під прикриттям

мангонелів. Хоча нападники не завдали майже ніякої шкоди їх укріпленням та не влучали в ціль, але римляни оцінили цю зброю та додали її до свого арсеналу, а вже від них воно поширилось на іншу Європу та арабські країни [1, с. 30]. Цей вид катапульта був більш простим за будовою та чіткішим, ніж онагри, та завдавав більше шкоди, тому вони зайняли роль головної артилерії Середньовіччя, посунувши тим самим торсіонні катапульти. Правда на той момент укріплення були розвинуті на високому рівні, тому катапульти завдавали клопоту тільки оборонцям замків та міст [2].

Свою роль катапульти зіграли також і в період арабських завоювань. Приблизно в 630-х р. н.е. араби атакували столицю Персії Ктезифон, яка складалася з двох районів, які в свою чергу стояли на різних берегах р. Тигр. Вони атакували перший район за допомогою катапульта та меншими мангонелями. Треба доповнити тим, що під катапулемтою часто розуміють балісту. Так під прикриттям машин араби підійшли до стін та поставили на них драбини, але виявилось, що перси (напевно йдеться про армію та владу) вже втікли звідти. Також є відомості, що для будовання катапульта араби використовували перських дезертів. Потім араби перетнули річку та взяли другу частину Ктезифона, після чого місто пало, а перси програли цю битву. У 638 або 639 роках мусульмани атакували місто Шуштар, тільки тут навпаки перси атакували арабів за допомогою катапульта, вбив багато з них, але місто все одно впало через деякий час. По цьому можна зробити висновок, що араби тоді тільки почали осягати методи використання та конструювання облогових машин, а в більш ранніх (наприклад, у завоюванні Сирії) битвах вони в основному використовували облогові драбини. Через пару років араби почали похід з ціллю захопити Єгипет. Хоча в них були захоплені катапульти, але спеціалістів, які можуть ними користуватись, не було. А візантійці навпаки в Єгипті мали на всіх вежах та стінах катапульти разом з навченими воїнами, що було одним з аргументів проти завзятої мусульманської армії. Але ми знаємо, що все одно араби зможуть підкорити більшість земель Візантії. В цих війнах катапульти були в основному на боці римлян, бо араби тільки недавно із племен сформувались в єдину силу і не мали достатньо технологій, але це все одно це не врятувало Візантію [3].

В часи Першого хрестового походу активно будувалась облогові машини європейцями. Армія хрестоносців використовували катапульти як торсіонної так гравітаційної дії, але проблема в тому, що не зрозуміло які саме, бо тоді використовували різні назви для різних видів катапульта. Використовували назви такі як патрарія, мангана, мангонелла. Катапульти тих часів могли запускати п'ятикілограмовий камінь на відстань близько сімдесяти п'яти метрів, тоді як масивні машини могли відправляти великі брили на таку ж відстань. Також для деморалізації мусульман європейці закидували голови вбитих супротивників катапультами та пращами. Так під час сумісної облоги Нікеї хрестоносцями та візантійцями вони використовували катапульти для знищення сельджуцького гарнізону та прикриття вогнем своєї війська, але в європейців не було таких майстрів, які б могли побудувати достатньо потужні машини для знищення стін міста [4].

Також був інцидент, коли під час приготування до облоги латиняни піймали фатимідського шпигуна, а після допиту вирішили його відправити за стіни катапульті. Правда вага людини занадто велика, тому він долетів тільки до каменів, які були біля стін. Коли настав час штурму 14 липня на різних ділянках битви була різна ситуація. Франки, наприклад, обдурили мусульман за допомогою облогові вежі, яку вони збирали в одному місці, а потім передислокували свої позиції на схід і зібрали її в іншому, таким чином оборонці приготували захист для стіни, яку не довелося в підсумку захищати. А катапульти франки використовували для подавлення військ ворога на стіні. А на південь від міста на горі Сіон розташувалися провансальці, які зазнавали сильного опору від фатимідів. Фатиміди обороняли свою найслабшу стіну з великою завзятістю, до того ж хрестоносці розташували там найбільшу кількість катапульти, тому фатиміди запускали в атакуючих все що можна було, і з чого можна було.

Список використаних джерел

1. Purton, Peter (2009), A History of the Early Medieval Siege c.450-1200, The Boydell Press
2. Gurstelle W. The Art of the Catapult: Build Greek Ballistae, Roman Onagers, English Trebuchets, and More Ancient Artillery. Chicago Review Press, 2004. 192 p.
3. Asbridge T. The First Crusade: A New History: The Roots of Conflict between Christianity and Islam. Oxford University Press, USA, 2005. 448 p.
4. Chevedden P. E. The Invention of the Counterweight Trebuchet: A Study in Cultural Diffusion. Dumbarton Oaks Papers. 2000. Vol. 54. P. 71

***Abstract:** Ukraine is now widely using the technological savage catapult in the form of artillery. In the modern war artillery has the same role - the suppression or destruction of the enemy's military force, the destruction of its fortification structures, the closure of the stove or other types of troops. With the help of history catapult can be traced how it was used "grandfather" of modern artillery, how the role of these machines has changed with time, how changed the principle of operation, and modern use of them.*

***Key words:** Weapon, catapult, middle age, empire, descendants, hiking.*

Науковий керівник:

БЕРЕЗОВСЬКА Тетяна,

Канд. іст. Наук. Доцент кафедри українознавства
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

СЕКЦІЯ «УКРАЇНА – АСОЦІЙОВАНИЙ ЧЛЕН ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ МОВНИХ ІНСТИТУЦІЙ»

УДК 165:267.789

Етикетні особливості спілкування в професійній сфері

Прокопчук Олександр Володимирович,

Здобувач вищої освіти

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** Некоректне та неетичне спілкування може викликати конфлікти, порушувати довіру та приводити до негативних наслідків для всіх сторін, у тому числі для кар'єрного розвитку та репутації людей. Тому, важливо дотримуватися професійних та етичних стандартів у своєму спілкуванні, а також виявляти повагу до інших та використовувати ввічливу та дружесльобну мову, щоб забезпечити ефективне спілкування та розуміння між всіма сторонами.*

***Ключові слова:** етикет, особливості спілкування, спілкування в професійній сфері, правила етикету.*

Етикет - це набір правил поведінки, які визначають норми взаємодії між людьми в різних соціальних ситуаціях. В професійному спілкуванні етикет є особливо важливим, оскільки воно може вплинути на враження, яке ви залишаєте про свою компетентність, професіоналізм та повагу до співрозмовника.

Етика ділового спілкування базується на таких правилах і нормах поведінки партнерів, які сприяють розвитку співпраці. Перш за все мова йде про зміцнення взаємної довіри, постійне інформування партнера про свої наміри та дії, запобігання брехні і невиконання зобов'язань. Професійне спілкування формується в контексті конкретної діяльності, а тому певною мірою вбирає в себе її особливості [1].

У фаховій культурі спілкування можна виділити загальні норми спілкування, обумовлені характером соціального порядку і засновані на досягненнях минулого і сьогодення.

Водночас ця культура має індивідуальний характер і виявляється у способах спілкування, які суб'єкт обирає у певних ділових ситуаціях для конкретних людей. Попри універсальний характер етикету, існують деякі особливості його прояву в сім'ї, громадських місцях, на роботі. Наприклад, в офіційній сфері діє міжнародний принцип, згідно з яким ставлення до людини визначається її іміджем або посадою, яку вона займає.

У цій сфері кожна людина є представником компанії, організації, держави, а тому етикет вимагає поважного ставлення до неї, незалежно від віку та статі. Тому діловий етикет передбачає, що ті, хто займає однакову посаду, скажімо, в бізнесі чи політиці, мають спілкуватися на рівних [2].

Основні причини важливості етикету в професійному спілкуванні, такі як створення доброго враження, створення гармонійного спілкування, збереження професійної поведінки, стимулювання ділових зв'язків.

Коректна мова та уникнення образливих висловлювань- важливий аспект етикету в професійному спілкуванні. Незалежно від того, чи спілкуєтеся ви особисто, за допомогою електронної пошти, чи по телефону, завжди варто дотримуватися таких правил:

- Використовуйте ввічливі форми привітання та прощання.

- Використовуйте формальний стиль спілкування.

Уникайте образливих висловлювань, навіть якщо ви не згодні зі співрозмовником.

- Не використовуйте критику безпідставно або зайво.

- Уникайте жартів, які можуть спричинити неприємності або образити інших.

- Використовуйте конструктивну критику, щоб надати корисний відгук або підказку.

- Не використовуйте розмовну мову, скорочення або сленг у професійному спілкуванні [3].

Некоректне та неетичне спілкування може викликати конфлікти, порушувати довіру та приводити до негативних наслідків для всіх сторін, у тому числі для кар'єрного розвитку та репутації людей. Тому, важливо дотримуватися професійних та етичних стандартів у своєму спілкуванні, а також виявляти повагу до інших та використовувати ввічливу та дружлюбну мову, щоб забезпечити ефективне спілкування та розуміння між всіма сторонами.

Комунікація в конфліктних ситуаціях є важливим аспектом професійного спілкування. Важливо пам'ятати, що конфлікти можуть виникати в будь-якій сфері діяльності та між будь-якими сторонами, тому знання ефективних стратегій комунікації є необхідним.

- 1) Підходити до конфлікту з позиції співпраці та пошуку компромісів

- 2) Звернення до фактів та об'єктивних доказів

- 3) звернути увагу на невербальну комунікацію, таку як міміка та жести.

Дотримання правил етикету є дуже важливим у професійній комунікації. Однією з головних складових правильної комунікації є повага до суперника та його точки зору. Це означає, що важливо слухати іншу сторону та враховувати її думку.

Для дотримання принципу поваги до суперника та його точки зору, вам потрібно:

- 1) Намагатися знайти спільне рішення або компроміс, який задовольняє обидві сторони.

- 2) Розуміти, що інша людина може мати свою точку зору, яка може бути відмінною від вашої, і це повинно бути поважно відображено.

- 3) Дотримуватися культури спілкування, не допускаючи образливих висловлювань або інших форм неухважного поводження.

4) Слухати свого суперника з увагою і повністю зрозуміти його аргументи та погляди [4].

Дотримання етикету допомагає підтримувати професійний стиль спілкування, забезпечує повагу інших до вас та допомагає створювати позитивний імідж.

Було висвітлено ключові аспекти етикету в професійній сфері, такі як повага до інших людей, дотримання встановлених протоколів і правил спілкування з клієнтами.

Список використаних джерел

1. Шумакова, С. М. "Діловий етикет у професійній сфері." (2020).
2. Потебенько, Марія Олександрівна. Особливості спілкування у діловій і професійній сферах. Diss. Національний авіаційний університет, 2022.
3. Мусіяченко, Ольга Сергіївна. "Етика ділового спілкування." (2015).
4. Савченко, Т. О. "АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО СПІЛКУВАННЯ." CURRENT TRENDS OF THE PHILOLOGICAL EDUCATION DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION (2020).

***Abstract:** Inappropriate and non-ethical communication can cause conflicts, breach trust and lead to negative consequences for all parties, including career development and reputation of people. Therefore, it is important to adhere to professional and ethical standards in their communication, to show respect for others and to use a eternal and friendly language to ensure effective communication and understanding between all parties.*

***Key words:** Etiquette, peculiarities of communication, communication in the professional sphere, etiquette rules*

Науковий керівник:

КРАВЧЕНКО Тетяна

канд,філ.наук,

доцент кафедри українознавства

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

Невербальні засоби спілкування в офіційній сфері

Вишневський Павло Петрович,

Здобувач вищої освіти

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Миколаївський національний аграрний університет,

м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** Людина, яка має високий рівень культури спілкування, дотримується загальноприйнятих норм і користується всіма формами і засобами спілкування. Вона легко вступає в контакт із людьми, виходячи при цьому з позитивних комунікативних установок, її жести, міміка, пантоміміка підтверджують доброзичливе ставлення до інших.*

***Ключові слова:** людина, засоби спілкування, невербальні засоби спілкування, засоби спілкування в офіційній сфері.*

Невербальна система – це пози, жести, міміка, візуальний контакт, просторове розташування мовців при спілкуванні. Не слід забувати й про допоміжні засоби спілкування: одяг, зачіска, косметика, аксесуари, подарунки, квіти.

Поряд із словесними засобами — мовленнєвими — на культуру спілкування впливають жести співрозмовників, інтонація, паузи, рухи тіла тощо. Якщо раніше як у теоретичному, так і в практичному аспекті невербальній комунікації відводилася допоміжна, другорядна роль порівняно з вербальною, то за останні десятиріччя інтерес різних наук і галузей психології до вивчення саме цього виду спілкування дедалі підвищується. Причин цьому багато [1].

Одна з них — протест людства проти образу "раціональної людини", імідж якої створено. Невербальна (несловесна) комунікація — це система знаків, що використовуються у процесі спілкування і відрізняються від мовних засобами та формою виявлення. Науковими дослідженнями, зокрема, доведено, що за рахунок невербальних засобів відбувається від 40 до 80% комунікації. Причому 55% повідомлень сприймається через вирази обличчя, позу, жести, а 38% — через інтонацію та модуляцію голосу [2].

Доцільно зауважити, що невербальна комунікація справді залежить від типу культури. Існують, звичайно, жести, експресивні сигнали, які майже однакові в усіх народів (посмішка, сердитий погляд, насуплені брови, хитання головою тощо). Водночас досить багато невербальних засобів, звичок, що прийняті лише однією нацією. Відомі невербальні сигнали, що в різних народів несуть різну інформацію. Наприклад, більшість європейських народів передають згоду, хитаючи головою згори донизу. Болгари цим жестом передають незгоду, японці — лише підтверджують, що уважно слухають співрозмовника.

Серед невербальних засобів спілкування першою слід назвати оптико-кінетичну систему, що складається з жестів, міміки і пантоміміки, рухів тіла

(кінесики). Далі виокремлюють паралінгвістичну та екстралінгвістичну системи. Паралінгвістична система — це вокалізації, тобто якості голосу, його діапазон, тональність. Екстралінгвістична система — це темп, паузи, різні вкраплення в мову (плач, сміх, кашель тощо). Традиційно вважалось, що ці види засобів є навколотовними прийомами, які доповнюють семантичне значущу інформацію. Зауважимо, що різні спеціалісти в термін "паралінгвістична та екстралінгвістична комунікація" вкладають різний зміст. Серед невербальних засобів особливою є система організації простору і часу спілкування — проксеміка. Ідеться про розміщення учасників зустрічі та доцільні, прийняті в різних ситуаціях і культурах часові характеристики різних форм спілкування, зокрема монологу та діалогу.

Невербальна комунікація виокремилась у самостійний науковий напрямок нещодавно — у 50-ті роки ХХ ст. Водночас слід зазначити, що позитивний практичний досвід, наукові спостереження та узагальнення з цієї проблеми описано в багатьох працях минулого (у риторичі, хірології, антропології). Усім знайома фізіогноміка як учення про розпізнавання характеру людини за її зовнішністю [3].

Найвиразнішим і найуживанішим засобом невербальності є жест. Саме класифікації і характеристиці жестів присвячено чи не найбільше праць з проблеми цього виду комунікації. Встановлено, що жестикуляція збільшується при емоційному піднесенні. Вона підсилюється тоді, коли суб'єкти мають поганий зворотний зв'язок і певні труднощі при передаванні інформації один одному. Виокремлюються жести, якими користуються разом із мовою, й такі, що називаються самостимулюючими. їхнє чергування робить спілкування цікавішим та емоційнішим. Щоб визначити, чи відвертий і чесний у розмові співбесідник, варто подивитися на його долоні. Коли людині нічого приховувати, долоні найчастіше відкриті (повністю чи частково). Для досягнення успіху при спілкуванні важливо, щоб долоні були відкритими. Це стимулюватиме інших довіряти вам і бути щирим.

Окрім оптико-кінетичних засобів спілкування існує комплекс акустичних засобів — екстралінгвістичних і паралінгвістичних сигналів. У першому випадку — це швидкість мови, висота голосу, його тональність і діапазон. Дослідженнями встановлено, що 60-90% правильних суджень про людину, її внутрішній стан ґрунтуються на вмінні розшифровувати характеристики голосу й манеру говорити.

Людина, яка має високий рівень культури спілкування, дотримується загальноприйнятих норм і користується всіма формами і засобами спілкування. Вона легко вступає в контакт із людьми, виходячи при цьому з позитивних комунікативних установок, її жести, міміка, пантоміміка підтверджують доброзичливе ставлення до інших. Очі її відкриті, вона має виразну міміку, живий погляд. Це свідчить про здатність людини до спілкування. При погляді на неї не виникає відчуття тривоги. Під час розмови висота голосу людини може змінюватись, ритмічність мелодії її голосу постійна [4].

Така людина має високу самооцінку, впевнена в собі, про що свідчить її поза. Вона невимушена, ненапружена. Плечі вільно опущені, голова випрямлена. Руки вільні, жести широкі й свідчать про відкритість. Людина повернута і нахилена в бік партнерів — злегка посміхається, спокійно, твердо, відкрито і прямо дивиться в очі співрозмовників, запрошуючи їх до діалогу, співробітництва.

Список використаних джерел

1. Олексівець, Л. С. "Міжособистісні стосунки в діловій сфері: культуромовний аспект." Наукові записки [Національного університету Острозька академія]. Серія: Філологічна 31 (2012): 86-88.
2. Потебенко, Марія Олександрівна. Особливості спілкування у діловій і професійній сферах. Diss. Національний авіаційний університет, 2022.
3. Кузнецова, Г. П. "Офіційно-діловий стиль в освітній адміністративно-управлінській сфері спілкування." (2014).
4. Шумакова, С. М. "Діловий етикет у професійній сфері." (2020).

***Absrtact:** A person who has a high level of communication culture adheres to generally accepted norms and uses all forms and means of communication. It easily comes into contact with people, proceeding from the positive communicative attitudes, its gestures, a smile, a pantomimica confirm a good attitude to others.*

***Key words:** Person, means of communication, non-verbal means of communication, means of communication in the official sphere.*

Науковий керівник:
КРАВЧЕНКО Тетяна
канд, філ. наук,
доцент кафедри українознавства
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв, Україна

ЗМІСТ

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА АГРАРНОГО СЕКТОРА Коваленко Артем В'ячеславович	4
ГЛОБАЛЬНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА ТА НАПРЯМИ НЕЙТРАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНИХ ЗАГРОЗ Крамарчук Анна Володимирівна	6
ПРІОРИТЕТИ ЕКОЛОГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА, МІЖНАРОДНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ТА ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА Вільховатська Анжеліка Іванівна	9
ПАРАДИГМА ТА КОНЦЕПЦІЯ СИНЕРГІЇ Зігунова Софія Андріївна	11
ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ АНАЛІТИЧНИХ РАХУНКІВ ДЛЯ ОБЛІКУ ВИРОБНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА Бардовська Дар'я Сергіївна	13
ПОМИЛКИ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ Бойко Катерина Олександрівна	15
ПРОФЕСІЙНИЙ СКЕПТИЦИЗМ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ Букліч Марія Олександрівна	17
СКЛАДАННЯ РІЧНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЯК ЗАВЕРШАЛЬНИЙ ЕТАП ВЕДЕННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ Ванда Катерина Євгенівна	19
МЕТОДИКА ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ДЕБІТОРАМИ Ванда Катерина Євгенівна	23
ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ ЗА ВИПЛАТАМИ ПРАЦІВНИКАМ НА ПІДПРИЄМСТВІ Горошко Дарія Олександрівна	26
ПЕРСПЕКТИВИ АГРАРНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ВІЙНИ Датій Світлана Олександрівна	29
ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ: МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ Литвинова Діана Дмитрівна	32
БУХГАЛТЕРСЬКИЙ БАЛАНС: ІСТОРІЯ, СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ Домарацька Олександра Євгеніївна	35
ОБЛІК І КОНТРОЛЬ ЯК ОСНОВА ЯКОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ Драганова Вікторія Сергіївна	37
МЕТОДОЛОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ГАЛУЗІ ОБЛІКУ ДЛЯ УСТАНОВ БЮДЖЕТНОЇ СФЕРИ	39

Драганова Вікторія Сергіївна	
ФОРС-МАЖОР У РОЗРАХУНКАХ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ	
Жовта Наталія Анатоліївна	41
ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ: ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТОЧНОСТІ ТА НАДІЙНОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ	
Зерницька Крістіна Олександрівна	44
ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ФОРМИ 1 І ФОРМИ 1-ДС	
Коваленко Артем В'ячеславович	46
ДОГОВОРИ З ІНОЗЕМНИМИ КОНТРАГЕНТАМИ: ОСОБЛИВОСТІ	
Кузнецова Вікторія Олександрівна	48
ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНА СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ ЗАПАСІВ	
Макаровська Інна Володимирівна	50
ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ ТА ПОДАННЯ РІЧНОЇ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ БЮДЖЕТНИМИ УСТАНОВАМИ В УМОВАХ ВОЕННОГО СТАНУ	
Митрофанова Юлія Володимирівна	52
ОСКАРЖЕННЯ ЗАКУПІВЕЛЬ: ОСОБЛИВОСТІ В УКРАЇНІ ТА У ПОЛЬЩІ	
Митрофанова Юлія Володимирівна	54
ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ПРАКТИКА ТА ОСОБЛИВОСТІ ВОЄННОГО СТАНУ	
Моцьо Тетяна Миколаївна	57
ОБЛІК ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ НЕДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ	
Надточій Наталія Миколаївна	59
РОЛЬ АУДИТУ ЯК ІНСТРУМЕНТУ БОРОТЬБИ З ФАЛЬСИФІКАЦІЄЮ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ	
Поліщук Аліна Ігорівна	61
МІЖНАРОДНА СТАНДАРТИЗАЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ У ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ	
Поліщук Аліна Ігорівна	63
АНАЛІТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ МАЛОГО ПІДПРИЄМСТВА	
Пятачук Андрій Сергійович	66
СПЕЦИФІКА ПОДАННЯ БЮДЖЕТНИМИ УСТАНОВАМИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЧЕРЕЗ АС «Є-ЗВІТНІСТЬ»	
Пятачук Андрій Сергійович	69
ШАХРАЙСТВО ТА ФАЛЬСИФІКАЦІЯ У БУХГАЛТЕРСЬКИХ ДОКУМЕНТАХ	
Рагуліна Анастасія Олександрівна	72
МАЛОЦІННІ ТА ШВИДКОЗНОШУВАНІ ПРЕДМЕТИ: ПОНЯТТЯ, СКЛАДОВІ, ВІДОБРАЖЕННЯ В ОБЛІКУ	
	74

Савельєва Анна Сергіївна	
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ	
Серкізюк Уляна Анатоліївна	76
БУХГАЛТЕРСЬКЕ ВІДОБРАЖЕННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСУ «ПОСТАЧАННЯ»	
Слободян Тетяна Анатоліївна	78
РОЗВИТОК БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У КОНТЕКСТІ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНИХ ПРОФЕСІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	
Терянік Діана Олексіївна	81
ОБЛІК ТА ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ В УПРАВЛІННІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА	
Тітаренко Анастасія Вячеславівна	
Іщенко Наталія Володимирівна	82
КОНТРОЛЬ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ	
Форошевська Олена Русланівна	86
ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА КОНТРОЛЬ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ В АГРАРНІЙ СФЕРІ	
Штиль Антон Романович	88
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА СТРАХУВАННЯ МАЙНА ПІДПРИЄМСТВА	
Яценко Катерина Сергіївна	90
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СУЧАСНОГО СТАНУ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ	
Недбайло Ірина Іванівна	93
АКТУАЛІЗАЦІЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ: ВИТРАТИ ТА ЇХ ВІДШКОДУВАННЯ	
Ден Юлія Олександрівна	95
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	
Берідзе Світлана Зазаївна	98
ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ	
Кузьмінська Анна Сергіївна	100
РОЛЬ ЦИФРОВИХ ФІНАНСІВ У ЗРОСТАННІ ЕФЕКТИВНОСТІ І СТИМУЛЮВАННІ ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ	
Малашенко Олексій Олексійович	102
ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ	
Леденчук Маргарита Дмитрівна	105
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВИХ ФІНАНСІВ В УКРАЇНІ	
Степанова Валерія Миколаївна	107
ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ КОМЕРЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ	
Кузьмінська Анна Сергіївна	109

ОСОБЛИВОСТІ СПРАВЛЯННЯ ПОДАТКІВ ПІД ЧАС ВОЄННИХ ДІЙ В УКРАЇНІ Гончар Єва Альбертівна	113
ОПТИМАЛЬНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ Задорожна Ольга Володимирівна	115
НЕЗВИЧНІ ПОДАТКИ СВІТУ Красноноженко Віталія Олегівна	118
ОСОБЛИВОСТІ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ Кугляр Анна Андріївна	121
ЕЛЕКТРОННЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ СПЛАТИ Нестерчук Тетяна Володимирівна	124
ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ ПІД ЧАС ВВЕДЕННЯ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ Рудь Натан Вадимович	127
ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВОЄНИХ ДІЙ В УКРАЇНІ Сіренко Олександра Леонідівна	130
ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ Павленко Ірина Олександрівна	132
КРЕДИТНА СИСТЕМА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ Гончар Єва Альбертівна	134
КРЕДИТНА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН Пастушенко Віталій Юрійович	137
ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ Митрофанова Юлія Володимирівна	140
ОБЛІК ЛОГІСТИСТИСНИХ ВИТРАТ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ Коваленко Артем В'ячеславович	143
ФАЛЬСИФІКАЦІЯ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ: ПРИЧИНИ, НАСЛІДКИ ТА СПОСОБИ ЗАПОБІГАННЯ Поліщук Аліна Ігорівна	145
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ Кугляр Анна Андріївна	147
ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ЯК БАГАТОРІВНЕВА СИСТЕМА: СУТЬ, БАЗОВІ ЕЛЕМЕНТИ ТА ПРОБЛЕМИ СТРАТЕГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ Снідко Єлизавета Андріївна	150

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ – ОЦІНКА РИЗИКІВ ТА ЗАГРОЗ Шевченко Артем Володимирович	153
ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ЯК ОСНОВНА СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ Коваль Павло Олександрович	156
ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ПІДПРИЄМСТВ ПІД ЧАС ВІЙНИ Гончар Єва Альбертівна	158
ОСОБЛИВОСТІ НАПОВНЕННЯ БЮДЖЕТІВ РІЗНИХ РІВНІВ ТА НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ Зерницька Крістіна Олександрівна	161
ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ БАНКІВСЬКОГО КРЕДИТУВАННЯ Кугляр Анна Андріївна	163
ПЛАТФОРМА ДАР ЯК НАДІЙНА ПІДТРИМКА АГРАРІЇВ ПІД ЧАС ВІЙНИ Нестерчук Тетяна Володимирівна	166
СПІВПРАЦЯ УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ Рагуліна Анастасія Олександрівна	169
МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ В УКРАЇНІ Слободян Тетяна Анатоліївна	172
ДЕРЖАВНИЙ КРЕДИТ, СУЧАСНИЙ СТАН ЗАБОРГОВАНOSTІ УКРАЇНИ Чижевська Людмила Сергіївна	175
СУЧАСНИЙ СТАН СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО РОЗВИТКУ Шевченко Артем Володимирович	178
СТАН ТА ПОТРЕБИ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВІЙНИ Сіренко Олександра Леонідівна	181
ІНФРАСТРУКТУРНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ Ткачук Андрій Миколайович	184
ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ КРИПТОВАЛЮТ Польовий Андрій Миколайович, Акімова Анна Олександрівна	186
ЯК ВІЙНА В УКРАЇНІ ВПЛИВАЄ НА ЕКОНОМІКУ ПОЛЬЩІ Бардовська Дар'я Сергіївна	190
ФІЛОСОФІЯ ГОСПОДАРСТВА ТА ПРАЦІ Крижова Вікторія Андріївна	193
ФІЛОСОФІЯ ЕКОНОМІКИ ЯК ГАЛУЗЬ СОЦІАЛЬНОГО ЗНАННЯ Політкіна Інна В'ячеславівна	196
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АСОРТИМЕНТУ РИБНИХ КОНСЕРВІВ В ТОРГОВЕЛЬНІЙ МЕРЕЖІ м. ЖИТОМИРА В ПЕРІОД ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ В УКРАЇНІ Габрисюк Ольга Андріївна, Волошин Андрій Сергійович, Галицький Сергій Юрійович, Мельник Любомир Вікторович	198

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ Бенько Юлія Євгенівна	202
ВПЛИВ КОЛЕКТИВІЗАЦІЇ НА СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО УКРАЇНИ У 1928—1933 РОКИ Супрунова Вікторія Андріївна	205
Степан Бандера - терорист чи герой? Шурова Олена Дмитрівна	208
ДИСТАНЦІЙНА ЗБРОЯ ДАВНІХ ЧАСІВ Мішуровський Влад Віталійович	211
Етикетні особливості спілкування в професійній сфері Прокопчук Олександр Володимирович	214
Невербальні засоби спілкування в офіційній сфері Вишневський Павло Петрович	217